היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת ויגש תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש
וויליאמסבורג
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש
באדא פארק
1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש
קרית יואל
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש
קרית יואל
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש
בלומינגראוו
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש
מאנסי
34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש
ירושלים
רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

היכל הקודש
בני ברק
רחוב ירושלים 2
052.760.5715

נדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש
2623 State Route 52
Liberty, NY 12754
718.387.2691
www.BreslevCenter.com

צו הערן די
הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב
212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב
212.444.9169

מה שלמים מפגלין ומתפגלין הא נמי תילף משלמים דהתם נמי מיקרבי בסיני הוה: **אלא סבין.** לשחיטה לאפוקי צור וקנה דכלי שרת בעינן: **מאי היא.** הי מיניהו יליף לאכול לזכרי כהונה ממנחה: **בקדש הקדשים תאכלנו.** בויקח קרח כתיב וקדש יהיה לך דכתיב בסיפיה דקרא יתירא הוא למילף שלמי ציבור וכבשי עצרת דכתיב בהו קדש יהיו לה' לכהן: **מה חטאת מקדש בבלוע כו'.** ואף על גב דבמנחה נמי כתיב (ויקרא ו) כל אשר יגע בה יקדש דמקדשת בבלוע אצטריך לאקושינהו לחטאת דממנחה לא מצי ילפי דאיכא למימר לא איתקיש למנחה אלא לענין זכרי כהונה אבל לענין בלוע דמנחה דוקא דרכיכא למיבלע אבל שאר קדשים לא: **מה אשם אין שפיר ושליא קדוש.** דהא זכר הוא ואין לך לומר בחלב ושתי בליות שלו שאף של שליא שבמעיו משמע אף הבאים נקבות כגון חטאת ושלמים אין שפיר ושליא קדוש בהן ואין חלב ושתי הכליות של שליל שבמעיהן קריבין ומעולה לא ה"ל למילף דכליל היא ואף כל שאין שפיר ושליא קדוש בו לא מצי למימר דלאו לעולה מדמיית להו שהרי אף שאר הבשר אינו קרב ואכילת זכרי כהונה לא יליף מחטאת ואשם כדיליף ממנחה דתקשה לך אמאי אקשינהו למנחה לילפו זבחי שלמי ציבור מאשם וחטאת משום דכתיב בתרייהו גבי אכילת זכרים הוא קדשי קדשים הוא הלכך מהתם לא מצי ילפי אי לא מהיקשא דמנחה: **וולדות בחמות קדשים בהוייתן הן קדושים.** בשנולדים הן קדושים ולא במעי אמן וגמרי מאשם: **ודנין אפשר משאי אפשר.** נקבות מזכרים ולגמרי לא מצי למעוטינהו מקדשים להקריבם דכתיב רק קדשיך אשר יהיו לך ואמר מר בכורות (דף יד:) רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הוולדות ומאשם גמרינן דבמעי אמן מיהא לא קדשי אלא בהוייתן דכתיב אשר יהיו: **מה מלואים מותריהן בשריפה.** ולא היו בעלי חיים במותריהן דמלואים שהרי קרבן צבור היו ולא הופרשו שנים לאחריות וגם לא אבד אחד מהם והפרש אחר תחתיו ונמצא הראשון: **אף כל הקדשים מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים במותריהן.** שאם היו בעלי חיים במותריהן כגון יחיד שהפרישו שני קרבנות לאחריות וחובתו שאם יאבד האחד יתכפר בשני או אם הפרשו קרבן ואבד והפרשו אחר תחתיו ונמצא הראשון והקריב את האחד מהן ואת השני נותר אין נותר זה בשריפה כדין נותר של מילואים: **מפגלים.** את הנסכים שאם חישב בזבח אף הנסכים מפוגלין ומש"ה יליף משלמים דעיקר פיגול כתיב בהו: **דקריר.** טרישטרי"ט בלע"ז מתוך שהבשר עב כבנס בתוכו השומן בעומקו: **חטאת.** באה ביום דכתיב (ביום) בפר יוה"כ (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם: **ובידו הימנית.** דכתיב אצבע וכהונה ואמר מר לעיל (דף כד:) כ"מ שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין: **מדרבה בר בר חנה נפקא כו'.** וקס"ד או אצבע או כהונה ואין לך בכל אלו שלא נאמר כהן בהקרבתן: **כר"ש.** בפ"ב (שם) כהונה בעי אצבע ובחטאת תרוייהו כתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו: **מה אשם עצמותיו מותרין.** לעשות מהן כלים אני שמעתי שהרי נאכל לכהנים ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל: **אף כל.** ואפ' עולה ומיבעי לי הא נמי מחטאת הוה מצי יליף ונראה בעיני דמלו יהיה יתירא נפקא ליה באשם דכתיב ביה (שם ז) לכהן לו יהיה:

איכא דנפקא ליה מהכא כו'. עוד יש תנא שלישי בפרק איזהו מקומן (לעיל דף נה.) דאמר אלא היקישא למאי אתא מה חטאת לזכרי כהונה אף זבחי שלמי ציבור לזכרי כהונה והא דלא מייתי לה הכא משום דסוגיא דשמעתא היא ולא משכח לה ברייתא בהדיא: **מה** חטאת מקדשת בבלוע כו'. הא דאמרינן בפרק גיד הנשה (חולין דף צח:) לא נצרכה [אלא] לטעם בעיקר דבקדשים אסור והכא שרי [ופריך] וליגמר מינה גלי רחמנא גבי חטאת כל אשר יגע בבשרה יקדש משמע דפשיטא ליה דשאר קדשים ילפינן מחטאת היינו מהיקשא דהכא:

אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו. פירש בקונטרס ואין חלב ושתי כליות של שליל שבמעיה קריבין וקשה דהוה ליה לתנא לפרושי חלב וכליות של שפיר ושליא כמו שילהי בהמה המקשה (חולין דף עה.): הג"ה ועוד דמשמע מתוך פירושו דדוקא חלב ושתי כליות הוא דאין קדושין ליקרב אבל הוולדות גופן קדושין הן וא"א לומר כן דתניא תמורה (דף יא.) השוחט את החטאת ומצא בה בן ד' נאכל לכל אדם ובכל מקום ולעולם ומוקי לה למאן דאית ליה בהווייתן הן קדושין בריש כיצד מערימין (שם דף כה:) דהן עצמן חולין במעי אמן ונראה לפרש דלענין חולין גמורין קא יליף דשפיר ושליא הנמצא בבטן חטאת לאחר שחיטה אינן קדושין כלל ומהכא אית ליה ולדות קדשים בהווייתן הן קדושין והא דתניא ברייתא בהמה המקשה (חולין דף עה.) מה חלב ושתי כליות האמורין באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל ההוא תנא סבר במעי אמן קדושין ולכך איצטריך קרא למעוטי חלב ושתי כליות מהקרבה ולפי מה שפירשתי לא אתי שפיר הא דלא יליף מעולה כמו לפי' הקונטרס: **מה** שלמים מפגלין כו'. לעיל בסוף פרק ב' (דף כה:) איכא תנא דדריש לה מדכתיב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו מה שלמים מפגלים ומתפגלין כו' וכן בפרק ב"ש (לעיל דף מד.) דדריש לה נמי מההוא קרא מה שלמים מיוחדין שיש להם מתירין בין לאדם בין למזבח מפגלין ומתפגלין פי' בקונטרס מפגלין את הנסכים אם חישב בזבח ובחנם דחק דהוה מצי למימר שהדם מפגל את הבשר והבשר עצמו מתפגל: **מה** חטאת אינה באה אלא מן החולין כו'. תרתי דריש מחטאת דכבר דרש נמי מה חטאת מקדשת בבלוע: **כדי** נסבה ואי בעית אימא סבר לה כר"ש כו'. הכא מסיק להני תרי שיגויי אבל בסוף התודה (מנחות דף פג.) משני כדי נסבה לחודיה ובפ"ק דחולין (דף כב.) משני כהונה בעיא אצבע כו' ותו לא ונראה דלמאן דאמר לעיל (דף נ.) דבר הלמד בג"ש אינו חוזר ומלמד בהיקש צ"ל הכא (ובפ"ק דחולין) כדי נסבה דאצבע דחטאת גופיה ילפינן בג"ש דמצורע דהיינו ימין לעיל בפ' ב' (דף כד:) ובפ"ק דמנחות (דף י.) ואם כן לא מצינו למילף בהיקש שאר קרבנות מחטאת: **מה** אשם עצמותיו מותרין כו'. פי' בקונטרס לעשות מהם כלים אני שמעתי באשם פשוט לו שעצמותיו מותרין שהרי נאכל לכהנים ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל אף כל ואפילו עולה ומיבעי לי הא נמי מחטאת הוה מצי יליף ונראה בעיני דמלו יהיה יתירא נפקא ליה באשם דכתיב ביה לכהן אשר יכפר בו לו יהיה כך פי' בקונטרס והשתא לפירוש רבותיו דמסברא ידע דעצמות מותרין בכל קדשים הנאכלין ולא אצטריך היקישא אלא להתיר עצמות עולה קשה משלמים או משאר קדשים הנאכלין נילף ולמה איכתוב אשם ועוד דבפרק המזבח מקדש (לעיל דף פו.) דריש מג"ש נאמר באשם לו יהיה ונאמר בעולה לו יהיה וקאמר דמופני מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה כו' והשתא תיפוק ליה מהיקישא דהכא ול"ל ג"ש כיון דלא איצטריכא היקישא דהכא אלא לאגמורי בעולה ויש לומר כיון דשאר קרבנות צריכי כל חד למלתיה בדמפרש הכא לא נילף מינייהו דבר אחר שאינו צ"ל בכל הקדשים רק בעולה וכי האי גוונא פירשנו לעיל (דף צז:) גבי מנחה דילפינן מיניה זכרי כהונה ולא ילפינן מחטאתו אשם ולפי' זה האי תנא לית ליה דרשא דשפיר

ושליא דלעיל ומאן דדריש עצמות מותרין מלו יהיה פרק המזבח מקדש (לעיל דף פו.) אית ליה היקישא דאשם לגבי שפיר ושליא ולפרש"י דאמר דבכל הקדשים מן הדין אסורין העצמות דלא התיר הכתוב אלא בשר הראוי לאכילה וגילה לנו באשם לו יהיה דמשמע שריותא נילף כמו כן היתר בכל הקדשים ע"פ זה: הגהה. קשה דבהוא קרא כתיבי חטאת אשם בפרשת צו אהרן כחטאת כאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה ולמה נקט אשם וי"ל דעיקר פרשה באשם ועוד דלו יהיה נכתב ל' יחיד שמא לא קאי רק על האשם דסליק מיניה ולא תקשי (הבי גרסינן) הא דדרשינן לעיל בפרק המזבח מקדש (שם) נאמר לו יהיה בעולה עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה ונאמר לו יהיה באשם מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה עצמותיה מותרין וקאמר התם מופני והשתא למה לי בעולה לו יהיה תיפוק לי מהיקישא דאשם דשמעתין וי"ל דלא גמרינן מהיקישא אלא קרבנות הנאכלין ומ"מ קשה אי ממשמעותא דלו יהיה דאשם דרשינן עצמותיו מותרין וילפינן מיניה שאר קרבנות שלמים חטאת ותודה הלא בעולה נמי כתיב לו יהיה ול"ל גזירה שוה פרק המזבח מקדש (שם) למיגמר מאשם וי"ל דלו יהיה דעולה קאי על העור ולא להתיר עצמות דהכי כתיב קרא עור העולה לו יהיה: הגהה. לו יהיה לא דריש אלא מייתורא ושם פירש בקונטרס דפשיט ליה באשם יותר מעולה משום דאף בשרו מותר ואי משום נותר דבשריפה לא שייך נותר אלא במידי דבר אכילה כדכתיב והנותר מבשר הזבח וא"כ לא צריכנא למגמר אלא עולה דכליל וזהו כמו שפירש בשמעתין בשם רבותיו: הגה"ה. ובפרק ביצד צולין (פסחים דף פג.) מוכח בהדיא כדבריו דאין נותר בעצמות ובמנחות בסוף התורה (דף פג.) פירש בקונטרס דהא דפשיטא ליה באשם יותר משאר קרבנות הנאכלין משום דכתיב באשם הוא לאחר הקטרת אימורין דמשמע הוא אשם ואין עצמותיו אשם וצריך לדקדק ל"ל תרי קראי לעצמות היקישא דהכא דאתי מהוא וגזירה שוה דלו יהיה בפרק המזבח מקדש (לעיל דף פו.) ותו קשה לי דהוא דאשם דרשינן פ"ק (לעיל דף ה:) לאשם שניתק לרעייה מיהו תרי הוא כתיבי באשם בפרשת ויקרא. ברו"ך:

הדרן עלך דם חטאת

טבול יום ומחוסר כיפורים אינם חולקים לקדשים לאכול לערב. משמע הכא דמחוסרי כיפורים שהביאו בפרתן בעו עדיין טבילה והערב שמש וכן משמע פרק בבל מערבין (עירובין דף לב.) דמייתי הא מתניתא האשה שיש עליה לידה או זיבה מביאה מעות ונותנת בשופר וטובלת ואוכלת בקדשים לערב ובריש תמיד נשחט (פסחים דף נט.) נמי אמרינן אף מחוסר כפרה בשאר ימות השנה שטובל ואוכל לערב ותימה דתנא פרק חומר בקודש (חגיגה דף כא.) ובשמעתין מייתי לה האונן והמחוסר כיפורים צריכין טבילה לקדש ובשמעתין נמי בגמ' משמע דטבילה דוקא בעי דמייתי דהיא דמחוסר כפרה דתגיגה ופריך בתר הכי טמא שרץ טמא מעליא הוא והערב שמש בעי משמע דעד השתא לא איירי כלל בהערב שמש ועוד אמרינן בפסחים בפ' האשה (דף צ:) שוחטין וזורקין על טבול יום ועל מחוסר כיפורים ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ופריך מאי שנא טבול יום דחזי לאורתא טמא שרץ נמי חזי לאורתא ומשני מחוסר טבילה וחיישינן דלמא פשע אבל במחוסר כיפורים לא חיישינן בשמסר קינו לב"ד וכדרב שמעיה דאין ב"ד של כהנים מתעצלין והשתא מחוסר כיפורים הא בעי טבילה ניחוש דלמא פשע אלא ודאי בטמא שרץ דבעי הערב שמש איכא למיחש דלמא פשע ולא טבל עד לאורתא אבל הא דלא בעי הערב שמש למאי ניחוש ליה אפילו בלילה יכול לטבול ויאכל ועוד אמרינן בפרק שני דביצה (דף יח.) כלי שנטמא באב הטומאה אין מטבילין אותו ביום טוב בולד הטומאה מטבילין אותו ב"ש ואי בטבילה דרבנן בעי הערב שמש אם כן לא יוכל להשתמש בו ביום עד הלילה ולצורך חול הוא מטביל ליה ועוד תנן במס' פרה (פי"א מ"ה) כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקדש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר לאחר ביאתו הותר בכולן ובהדיא אמרינן בירושלמי במס' תרומות פ' שני נפל דלי לתוך הבור נפלו כליו לתוך הבור מערים עליהן ומטבילין תרין אמוראין חד אמר באב הטומאה וחד אמר בולד הטומאה מתיב מ"ד בולד הטומאה למ"ד באב בטומאה אף בחול והא צריך הערב שמש ומשני ברוצה להשתמש בהן חולין בטהרה משמע בהדיא דלמ"ד בולד הטומאה ניחא דלא בעי הערב שמש ובירושלמי פ' שני דביצה איכא איפכא מתיב מ"ד באב הטומאה למ"ד בולד הטומאה ואותה גירסא משובשת ההיא דמס' תרומות עיקר ונראה לפרש דהא דקתני הכא במתניתין לערב לאו משום מחוסר כיפורים אלא משום טבול יום ובפ' בכל מערבין (עירובין דף לב.) דנקט לערב לאו משום הערב שמש דאי ידעה שהוקרב קינה ודאי טובלת ואוכלת לאלתר אלא התם הוא מטעם חזקה שאין ב"ד של כהנים מתעצלין עד שיכלו כל מעות שבשופר ומטעם זה לא תוכל לאכול כל היום וכי תימא משעה שמתחילין להקריב את התמיד של בין הערבים תהא טובלת ואוכלת הא אפשר להקריב את הקינים לאחר תמיד כיון שאין למובח אלא דמה דהאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט.) ובהמה נמי אמרינן התם מעלה ומלינה וההיא דתמיד נשחט (שם) דמחוסר כיפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים לערב איידי דנקט התם גבי פסח שטובל ואוכל פסחו לערב דפסח אינו נאכל אלא בלילה נקט נמי בההיא לערב והא דאמרינן בפסחים

דַּם חַטָּאת לְמִטָּה, וְדַם עוֹלָה לְמַעֲלָה, טָעוּן כִּיבּוּס. בָּעֵי רָבָא, דַּם עוֹלָה לְמִטָּה, וְדַם חַטָּאת לְמַעֲלָה, מַהוּ. מִשּׁוּם נוֹגֵעַ הוּא, וְהָא נוֹגֵעַ. אוֹ דִּלְמָא, מִשּׁוּם בָּלוּעַ הוּא, וְהָא לֵא בָּלַע. הֲדַר פַּשְׁטָהּ, דְּאֵין טְעוּנִין כִּיבּוּס. אָמַר רָבָא, פְּשִׁיטָא לִי, דָּם עַל בִּגְדוֹ, חוֹצֵץ. וְאִם טַבָּח הוּא, אֵינוֹ חוֹצֵץ. רְבָב עַל בִּגְדוֹ, חוֹצֵץ. וְאִם מוֹכֵר רְבָב הוּא, אֵינוֹ חוֹצֵץ. בָּעֵי רָבָא, דָּם וּרְבָב עַל בִּגְדוֹ, מַהוּ. אִם טַבָּח הוּא, תִּיפּוֹק לִי מִשּׁוּם רְבָב. וְאִי מוֹכֵר רְבָב הוּא, תִּיפּוֹק לִי מִשּׁוּם דָּם. לֹא צְרִיכָא, דְּעָבִיד הָא וְהָא. אֲהֲדָא לֹא קָפִיד, אַתַּרְתֵּי קָפִיד. אוֹ דִּלְמָא, אַתַּרְתֵּי נַמִּי לֹא קָפִיד. תֵּיקוּ:

הדרן עלך דם חטאת

משנה טְבוּל יוֹם וּמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים, אֵינָן חוֹלְקִין בַּקָּדָשִׁים לֶאֱכוֹל לָעֶרֶב. אוֹנֵן, וְנוֹגֵעַ וְאֵינוֹ מַקְרִיב, וְאֵינוֹ חוֹלֵק לֶאֱכוֹל לָעֶרֶב. בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין, חוֹלְקִין וְאוֹכְלִין, אֲבָל לֹא מַקְרִיבִין. כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה, אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר. וְכָל שֶׁאֵין לוֹ בַּבָּשָׂר, אֵין לוֹ בְּעוּרוֹת. אֲפִילּוּ טָמֵא בִּשְׁעַת זְרִיקַת דָּמִים, וְטָהוֹר בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים, אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר 'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים [וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן], לוֹ (יִהְיֶה) [תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה']:**

גמרא

הדרן עלך דם חטאת

טבול יום ומחוסר כיפורים. הואיל ואין ראוין לאכילה: אין חולקין לאכול לערב. לכשיטהרו ובגמרא מפרש טעמא: אונן אינו מקריב. כדאמר בפרק שני (לעיל דף טז.): בעלי מומין חולקין. טעמא מפרש בגמרא: כל שאינו ראוי לעבודה כו'. בגמרא פריך והרי בעל מום: וטהור בשעת הקטר חלבים. שהוא כל הלילה כגון שטבל וטהר בהערב שמש: גמ' מחמא. זורק את הדם: ובללא הוא. ריש לקיש גופיה יליף ואזיל למילתיה ופריך לקרא עד דממילא מיתוקמא בחלוקה:

משמרה

גמרא מִנָּא הָנֵי מִילֵּי. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר קְרָא 'הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אוֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה'. כֹּהֵן הַמְחַטֵּא, אוֹכֵל. שֶׁאֵינוֹ מְחַטֵּא, אֵינוֹ אוֹכֵל. וּכְלָלָא הוּא. וְהָרֵי מִשְׁמָרָה כּוּלָּהּ דְּאֵין מְחַטְּאִין, וְאוֹכְלִין. רָאוּי לְחִיטּוּי, קָאֲמְרִינַן. הָרֵי קָטָן, דְּאֵינוֹ רָאוּי לְחִיטּוּי, וְאוֹכֵל. אֶלָּא, מַאי 'יֹאכְלֶנָּה', יְחֻלְּקֶנָּה. רָאוּי לְחִיטּוּי, חוֹלֵק. שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְחִיטּוּי, אֵינוֹ חוֹלֵק. הָרֵי בַּעַל מוּם, דְּאֵינוֹ רָאוּי לְחִיטּוּי וְחוֹלֵק. בַּעַל מוּם, רַחֲמָנָא רַבְּיֵהּ, 'כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים' לָרְבּוֹת בַּעַל מוּם. וְאִימָא, 'כָּל זָכָר' לְרַבּוֹת טְבוּל יוֹם. מִסְתַּבְּרָא, בַּעַל מוּם הָוֶה לֵיהּ לְרַבּוּיֵי, שֶׁכֵּן אוֹכֵל. אַדְּרַבָּה, טְבוּל יוֹם הָוֶה לֵיהּ לְרַבּוּיֵי, דְּלֵאוֹרָתָא מִיחַזֵּא חֲזֵי. הַשְׁתָּא מִיהָא, הָא לֹא חֲזֵי. רַב יוֹסֵף אָמַר, מִכְּדֵי מַאי 'יֹאכְלֶנָּה', 'יְחֻלְּקֶנָּה', לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא 'יְחֻלְּקֶנָּה'. מַאי 'יֹאכְלֶנָּה', שְׁמַע מִינַּהּ, רָאוּי לַאֲכִילָה, חוֹלֵק. שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה, אֵינוֹ חוֹלֵק. בְּעֵי רֵישׁ לָקִישׁ, בַּעַל מוּם וְהוּא טָמֵא, מַהוּ שֶׁיְּחֻלְּקוּ לוֹ. כֵּיוָן דְּלֵא חֲזֵי, וְרַחֲמָנָא רַבְּיֵהּ, לֵא שְׁנָא, מַה לִּי טָמֵא, מַה לִּי בַּעַל מוּם. אוֹ דִּלְמָא, רָאוּי לַאֲכִילָה חוֹלֵק, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה אֵינוֹ חוֹלֵק. אָמַר רַבָּה, תָּא שְׁמַע, כֹּהֵן גָּדוֹל, מַקְרִיב אוֹנֵן, וְאֵינוֹ אוֹכֵל. וְאֵינוֹ חוֹלֵק לָאֱכוֹל לָעֲרֵב. שְׁמַע מִינַּהּ, רָאוּי לַאֲכִילָה בְּעֵינַן, שְׁמַע מִינַּהּ. בְּעֵי רַב אוֹשַׁעְיָא, טָמֵא, בְּקָרְבְּנוֹת צִיבּוּר, מַהוּ שֶׁיְּחֻלְּקוּ לוֹ. מִי אָמְרִינַן, 'הַמְחַטֵּא' אָמַר רַחֲמָנָא, וְהַאי נַמִּי 'מְחַטֵּא' הוּא. אוֹ דִּלְמָא, רָאוּי לַאֲכִילָה חוֹלֵק, שֶׁאֵין רָאוּי לַאֲכִילָה אֵינוֹ חוֹלֵק. אָמַר רַבִינָא, תָּא שְׁמַע, כֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב אוֹנֵן, וְאֵינוֹ אוֹכֵל. וְאֵינוֹ חוֹלֵק לָאֱכוֹל לָעֲרֵב. שְׁמַע מִינַּהּ, רָאוּי לַאֲכִילָה בְּעֵינַן, שְׁמַע מִינַּהּ: אוֹנֵן נוֹגֵעַ וְאֵינוֹ מַקְרִיב כו': אוֹנֵן נוֹגֵעַ, וּרְמִינְהִי, אוֹנֵן וּמְחוּסַּר כִּפּוּרִים, צְרִיכִין טְבִילָה לַקּוֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי אַמִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא קַשְׁיָא. כָּאן בְּשֶׁטְּבַל, כָּאן בְּשֶׁלֹּא טָבַל. וְכִי טָבַל, מַאי הָוֵי. הָא הָדְרָא עֲלֵיהּ אֲנִינוּת, דְּאָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, אוֹנֵן שֶׁטָּבַל, אֲנִינוּתוֹ חוֹזֶרֶת עָלָיו. לֹא קַשְׁיָא. הָא דְּאִפְּסַח דַּעְתֵּיהּ, הָא דְּלֵא אִפְּסַח דַּעְתֵּיהּ. הֵיפַח הַדַּעַת, 'שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי' בָּעֵי, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי מִטַּאי בְּרִבִּי מָתוֹן, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֵיפַח הַדַּעַת, צָרִיךְ הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי. לֹא קַשְׁיָא. הָא דְּאִפְּסַח דַּעְתֵּיהּ מִטְּמֵא מֵת, הָא דְּאִפְּסַח דַּעְתֵּיהּ מִטְּמֵא שֶׁרֶץ. טְמֵא מֵעֲלֵיהָא הוּא. הַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ בָּעֵי. וְעוֹד, אֲפִילּוּ תְּרוּמָה נַמִּי. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, בְּאוֹמֵר 'נִשְׁמַרְתִּי מִדָּבָר הַמְטַמְּאֵנִי, וְלֹא נִשְׁמַרְתִּי מִדָּבָר הַפּוֹסְלֵנִי'. וּמִי אִיכָּא נְטִירוּתָא לְפַלְגָא. אִין. וְהָתַנְיָא, עוֹדֵהוּ הַפַּל עַל רֹאשׁוֹ

ומגריפה

משמרה כולה. לא זרקו את הדם אלא אחד זרק ע"י כולן וכולן חולקין ואוכלין: **קטן.** פסול לעבודה דנפקא לן מאיש מזרעך לדורותם בהכל שוחטין (חולין דף כד:) בסיפא ובקדשים אוכל דאמרינן במנחות (דף עג.) איש כאהיו איש חולק ואין קטן וומדמעיט ליה מחלוקה מכלל דאכיל ועוד כל זכר כתיב: **יחלקנה.** ומהכא נפקא לן מתני' דקתני טבול יום אינו חולק: **כל זכר בכהנים יאכל לרבות בעל מום.** ולקמן מוקמינן לה בפרקין (ד' קב.) דלחלוקה רבייה דאי לאכילה לא אצטריך דהא בהדיא כתיב ביה (ויקרא כא) ומן הקדשים יאכל: **שכן אוכל.** כדכתיב ומן הקדשים יאכל: **דלאורתא חזי.** לעבודה כגון הקטר חלבים: **רב יוסף אמר.** לרבות טבול יום לחלוקה לא מצית אמרת הא אוקימנא מאי יאכלנה יחלקנה כו': **ראוי לאכילה.** בעל מום: **כיון דלא חזי.** לעבודה לחיטוי ואפילו מקמי טומאה ורחמנא רבייה לחלוקה הלכך מה לי כשהוא בעל מום לחודיה מה לי כשהוא טמא ובעל מום דהא לא קרינא ביה המחטא מעיקרא ופליג השתא נמי ניפלוג: **מקריב אונן.** דכתיב ביה (שם כא) לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא אינו צריך לצאת מן המקדש ביום מיתת אביו ואמו שעבודתו אינה מחוללת הא אחר הדיוט שלא יצא חילל: **ואינו** חולק **לאכול בערב.** לכשיפטר מאנינותו אלמא אע"ג דקרינן המחטא אותה לא פליג דעיקר חלוקה באכילה תלי מדאפקה רחמנא בלשון אכילה הלכך מאן דמייתי ראיה מבעל מום קודם טומאה דפליג אע"ג דאין ראוי לחיטוי ומההיא טעמא בעית לרבויי אף לאחר טומאה לאו ראיה היא דבראוי לאכילה תלוי ולא בראוי לחיטוי ובעל מום בלא טומאה ראוי לאכילה הוא: **מהו שיחלקו לו.** מקרבן ציבור לאכול לערב ובקרבן ציבור שהקריבוהו הזורים קא מביעיא ליה אי פלגי מיניה להאי טמא הואיל וראוי לחיטוי דקרבן צבור דוחה טומאה: **או דלמא ראוי לאכילה בעינן.** אבל בהקריבוהו טמאין לא מיבעי לן שהרי אינו נאכל דק"ל בכיצד צולין (פסחים דף עו:) קרבנות ציבור באין בטומאה אבל אין נאכלין: **מתני' דקתני אונן** נוגע בשמבל לאנינותו כו' ביום. והך טבילה לא בעיא הערב שמש דמעלה דרבנן בעלמא היא: **אונן שמבל.** בו ביום דאנינות ביצר מחד יומא ליתיה בדבתיב ואחריתה ביום מר במ"ק (דף כא.): **ה"ג אלא לא קשיא הא דאסח דעתיה כו'.** ההיא דחומר בקדש דמצריך ליה טבילה: **בראסח דעתיה.** משמירת גופו מפני שהוא אסור בקדשים לבו ביום: **מטמא מת.** מטומאת מת: **מטמא שרץ.** מטומאת שרץ: **ועוד לתרומה נמי.** ליבעי טבילה אלמה תנן דתם צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה: **ה"נ** באומר נשמרתי מדבר המטמאני ולא מדבר הפוסלני ומדבר המטמאני טומאה דאורייתא דבעיא הערב שמש: **הפוסלני.** לאכילת קדשים מדרבנן דלא בעי הערב שמש וכן לגבי תרומה באומר [לא] נשמרתי מדבר הפוסלני בתרומה ושינויא דחיקא הוא ולא מיתוקם במסקנא הכי:

מגריפה

יכול לאכול: **מדבר** המטמאני. טומאה דאורייתא דבעיא הערב שמש ולא מדבר הפוסלני לאכילת קדשים מדרבנן דלא בעיא הערב שמש [ה"ג רש"י ונראה דה"ג באומר לא נשמרתי מדבר הפוסלני לקודש אבל נשמרתי מדבר הפוסלני מתרומה] דאונן אסור לאכול קודש ולכך לא שמר עצמו מדבר הפוסלו לקודש ולא נתן לבו שיהא מותר לערב אבל לתרומה מותר אפילו [בו] ביום כדאמרינן זרות אמרתי לך ולא אנינות ולכך שמר עצמו מדבר הפוסלו לתרומה וא"ת מאי ניהו אותה טומאה דקאמר דטמא בה לקודש אבל לא לתרומה דקתני מתני' דתגיגה (דף ב:) צריכין טבילה לקודש אבל לא לתרומה ומפרש ה"ר חיים בגון דאכל כבר שלישי של תרומה שגופו שני לקדש אבל לא לתרומה כדאמר בפרק שני דחולין (דף לג:) ובסמוך ליבא לפרושי הכי גבי (כלי) [לבי] על הסל ולא על המגריפה טמאה לפסול קודש ואינה פוסלת פירות תרומה שבסל דבכר אינו פוסל כלי

בפסחים בפ' אלו דברים (דף ע.) סכין שנמצא ב"ד שוחט בה מיד בי"ג שונה ומטביל פי' במנמצא חוץ לירושלים דלא גזרו על ספק כלים הנמצאים בירושלים כדאמר בפ"ק דפסחים (דף יט:) וב"ד שוחט בה מיד דמסתמא הטבילוהו מאתמול כדי שיהא לו הערב שמש ולא חיישינן שמא נטמא בטומאה דרבנן דלא בעי הערב שמש ולא חש להטביל עד י"ד ועדיין לא הטביל היינו משום דכיון דהחזק להטביל ב"ג משום טומאה דאורייתא לא חיישינן שמא נטמא אחר כך בשום טומאה ועוד בשגזרו על ספק כלים הנמצאים משום חשש טומאה דאורייתא גזרו ולא משום טומאה דרבנן ומיהו יש טומאה דרבנן דבעיא הערב שמש כדאשכחן בפסחים בסוף האשה (דף צב.) כל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר דבעי הזאה שלישי ושביעי וכ"ש הערב שמש וההיא דרבי ישמעאל בן קמחית בפרק הוציאו לו (יומא דף מז.) שנתזה צינורא דהגמון על בגדו (צנורא דערבי) ונכבסו אחיו ושימשו תחתיו אע"ג דטומאת גוי דרבנן בעיא הערב שמש וכי דהיא דחומר בקודש (חגיגה דף כג.) דשפופרת שהתכה לחטאת ר' יהושע אומר יטמא ויטביל ופריך דהתכה מאן אי דהתכה חבר ל"ל טבילה ואי דהתכה עם הארץ בהא נימא רבי יהושע יטמא ויטביל משמע בהדיא דטומאת עם הארץ בעיא הערב שמש וההיא דכהן השורף את הפרה שהיו אחיו הכהנים סומכין ידיהן עליו כדי לטמאותו לעשות להכעיס לצדוקים שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית ובגדי אובלי קודש מדרס לחטאת ומשמע דבעי הערב שמש: **אינו** חולק בבשר שנאמר המקריב את דם השלמים ואת החלב. ר"ת ל"ג ליה משום דבגמ' (לקמן דף קב:) בדינא דר"א בר"ש דריש ליה מקרא אחרינא מדבתיב הזורק את דם השלמים והאי קרא דמקריב אתא להכן שאינו מודה בעבודה כדדרשינן בחולין בפ' הזורע (דף קלב:) כדפירש בקונטרס בגמ' ל"ת דאבא שאול ומיהו י"ל דבולה מילתא דרשינן מקרא דהמקריב דמואת החלב דרשינן הכן שאינו מודה בעבודה והמקריב דרשינן שידא טהור בשעת זריקה ושמא הנך תרי קראי צריכי חד לזריקה וחד לקבלה דהמקריב משמע קבלה כדדרשינן בפ"ק (לעיל יג.) והקריבו זו קבלת הדם ומיהו מדקאמר התם בחולין ובהקומץ רבה (מנחות דף יח:) לרבות הקבלות והתהוות משמע דאבתי לא ידענן קבלה:

והרי קטן דאין ראוי לחיטוי ואוכל. וא"ת אמאי לא משני קטן רחמנא רבייה כדמשני בתר הכי גבי בעל מום לבתר דמסיק מאי יאכלנה יחלקנה וי"ל כיון דקטן ובעל מום אוכל מאי אתא קרא לאשמועינן אי נדרוש שאינו מחטא אינו אוכל אי למעוטי טבול יום ומחוסר כיפורים הא נפקא לן בפ' הערל (יבמות דף עד:) מקרא אחרינא דהביא כפרתו אוכל בקדשים הילכך נדרוש אינו חולק א"נ אי הוה משני רבייה קרא תיקשי ליה אבתי מבעל מום ד"ה] בדפריך בסמוך: **ה"ג** ראוי לחיטוי חולק. ותימה הרי כה"ג אונן וטמא בקרבנות ציבור דראויין לחיטוי ואינם חולקין כדבסמוך י"ל דעיקר קרא אצטריך לדיוק שאינו ראוי לחטוי אינו חולק: **ה"ג** הא דאסח דעתיה כו'. היסח הדעת פוסל בקדשים והא דנקט אונן משום דרגיל לאוסחי דעתיה לפי שאינו אונן

ואי

זבחים. פרק שנים עשר – טבול יום דף צט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

ואי משקין דמטמו כלי גזירה משום משקה זב וחבה א"כ אפילו לתרומה נמי ואי משקין שנגעו לטבול יום דאינו תחלה אלא לקדש כדתנן (פרה מ"ח מ"ז) כל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תחילה חוץ מטבול יום א"כ אפילו קדש נמי לא מטמא רק לפסול כדאיתא במעילה ריש פ' חטאת העוף (דף ח.) וא"כ לא יטמאו המגריפה לפסול קדש דטמאה משמע לעשות פסול אחרי כן מדלא קאמר מגריפה פסולה דכי אמרינן פ"ק דפסחים (דף כ.) גבי הבשר טמא למאי אי למנות ראשון ושני לחביבת הקדש תפשוט דבעי ר"ל צריך של מנחות כו' לכך נראה לפרש דמשבחת לה במעת לעת שבנדה דאמרינן פ"ק דנדה (דף ו.) לקודש אבל לא לתרומה א"נ בבגדי תרומה דמדרס לקודש והא דאמר ולא שמרתיה מדבר הפוסלה אע"פ שמטמאה לקדש כל דבר שאינו (עושה שלישי ועושה) אחרי כן לקדש קרי פוסלה כמו שלישי של חולין: **ה"ג** ה"א באכילה עבוד רבנן מעלה. פירש בקונטרס והא דתנן אונן צריך טבילה אאכילה תנן אבל נוגע א"צ לטבול והשתא לא קאי שינוייא דרבי יוחנן ונראה דאפשר לקיימו דלעולם מתני' בשטבל וההיא דתגיגה בדלא טבל אבל הא דאמר אונן שטבל דאינותו חזורת עליו היינו באכילה ופ"ה עיקר:

אונן טובל ואוכל פחסו לערב אבל לא בקדשים. משנה היא בפסחים בפרק האשה (דף צא:) ול"ג מדחוסר כיפורים דאונן דוקא הוא דלא אכיל בקדשים לערב משום אנינות לילה אבל מדחוסר כיפורים כיון שהביא כפרתו וטבל למה לא יאכל:

אמר רב חסדא פסח כדי נסביה. במסקנא משני כאן קודם ששחטו וזרקו עליו כאן לאחר ששחטו וזרקו עליו דההיא לא יביא פסחו כשמת קודם ששחטו וזרקו עליו וההיא דטובל ואוכל לערב כשמת לאחר ששחטו וזרקו עליו אבל הנך אמוראי לא בעו לשנויי הבי משום דקסברי אכילה לא מעכבא וכיון דלא מעכבא אמאי דחיא אכילתה אנינות לילה דרבנן טפי משאר קדשים אבל היכא דמת קודם ששחטו אף על גב דאכילה לא מעכבא אי לא שרית לאוכלו לא מייתי ויש לתמוה דמשמע דשרי ר"ש לשחוט ולזרוק אחר שמת לו מת משום דאנינות לילה דרבנן והלא אנינות יום דאורייתא ודל אכילה מהכא מ"מ הקרבה ביום אסור בחטאת עולה ואשם דאסור להביא כשהוא אונן מדכתיב קרבנו כל ששמו קרבן וכי תימא משום דאתי עשה דפסח ודחי עשה דאנינות דכשהוא שלם מביא א"כ היכי דייק מינה אנינות לילה מדרבנן אפילו היא דאורייתא דחיא ומתוך פי' הקונטרס משמע דסבר השתא דכולה אסמכתא בעלמא ונראה לפרש כיון דעיקר פסח לא בא אלא לאכילה כדתנן (פסחים דף עו:) פסח הבא בטומאה נאכל בטומאה שעיקרו לא בא אלא לאכילה הלכך לא חישינן ביה לאנינות בזמן הקרבה אלא בזמן אכילה ואף על גב דאכילה לא מעכבת:

הרי

מגריפה. כלי ברזל הוא וראשו רחב ומבדילים בו גרוגרות הנדבקות זו בזו: **לבי על הסל.** לשומרו מדבר המטמא אב הטומאה שמטמא כלי וכן מטומאות דרבנן המטמאות אותה לטמא חולין ותרומה מדרבנן ולא מדבר הפוסלה לחולין ולתרומה ומידו טמאה היא להשתמש בה קדשים: **אינלגל מילתא.** הא דרמינהו לעיל מתני' דאונן דאיבעי לך לשנויי עלה הנך שינויי דחיקי: **של תרומה.** עצמה וכ"ש שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה: **מותר ליגע.** בתרומה דאינו נעשה גופו אלא שלישי כמו המאכל שאכל ואסור לאכול תרומה אבל מותר ליגע אלמא מעלות עבוד רבנן באכילה דליתנהו בנגיעה וגבי אונן נמי הא דתנן אונן צריך טבילה באכילה תנן אבל נוגע אין צריך לטבול: **כי מזמני ליה.** אם זימנו חבירו כהן לאכול עמו לערב בחלקו בקדשים אוכל: **ורמינהו אונן טובל ואוכל פסחו.** משנה היא בפסחים (דף צא:) ולא גרסינן בה מחוסר כיפורים דאינו צריך להמתין לערב אלא מביא כפרתו וטובל ואוכל בקדשים: **טובל.** כדתנן אונן צריך טבילה לקדש: **ואוכל פסחו לערב.** אבל לא בקדשים מפרש לה בפסחים (דף צב.) קסבר אנינות לילה דרבנן ואנינות דאורייתא חד יומא הוא כדכתיב ואחריתה כיום מר (עמוס ח) וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת גבי קדשים העמידו דבריהם במקום עשה דאכילת קדשים כדאמרינן: **כאן בפסח.** מתני' דקתני אינו חולק ואי מזמנו ליה לאכילת קדשים אוכל בלילי פסחים קאי דמגו דשרו רבנן אכילת פסחים שרו ליה נמי שאר קדשים: **והא דקתני אבל לא בקדשים אשאר ימות השנה קאי.** והאי אבל לא בקדשים לאו אלילי פסחים קמהדר ואע"ג דעליה קאי אלא אבל לא בקדשים של כל השנה וה"ק טובל ואוכל פסחו בערב וה"ה לכל הקדשים באותו לילה אבל לא בקדשים של שאר ימות השנה: **רב אסי אמר.** אידי ואידי בלילי פסחים ולא קשיא ההיא דפסחים שמת ב"י"ד וקברו ב"ד הלכך בפסח אוכל אבל לא בקדשים דאנינות לילה דיום מיתה דרבנן: **ומתני' כשמת בי"נ וקברו בי"ד.** דיום קבורה גופיה דרבנן ולילו לא תפיס אפילו מדרבנן: **מאן תנא.** דתנא לדף דפסחים דאית ליה אנינות ליל יום מיתה דרבנן: **מדברי תורה.** לקמן יליף לה רבי יהודה בשמעתין מאנינות דאהרן ובניו: **תדע שהרי אונן כו'.** ואי דאורייתא פסח נמי לא ליכול: **נאכלת בשמחה.** יוצא בה ידי חובת שמחה דכתיב בה שמחה וחבחת שלמים ואכלת שם ושמחת (דברים כו) ותודה שלמים איקרא: **שאינו באין על חטא.** הלכך בשלמים דמי: **ת"ל זבח.** אם זבח שלמים קרבנו: **והעצים.** המתנדב עצים מביא קרבן עמהן: **קתני מיהת פסח.** דבשלמא כולהו איכא למימר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלא פסח קשיא אדלעיל דתנא טובל ואוכל פסחו: **שלמי פסח.** חגיגת י"ד

כשהחבורה מרובה:

לא

ומַגְרִיפָה בְּתוֹכוֹ, וְאָמַר, לִבִּי עַל הַסֵּל, וְאֵין לִבִּי עַל הַמַּגְרִיפָה, הַסֵּל טָהוֹר, וְהַמַּגְרִיפָה טְמֵאָה. וּתְטַמֵּא מַגְרֵיפָה, לְסַל. אֵין כְּלִי מְטַמֵּא כְּלִי. וּתְטַמֵּא מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. אָמַר רָבָא, בְּאוֹמֵר 'שְׁמַרְתִּיהָ מִדָּבָר הַמְטַמְּאָה, וְלֹא שְׁמַרְתִּיהָ מִדָּבָר הַפּוֹסְלָהּ'. אִינַּלְגַּל מִילְתָא, וּמִטַּאי לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּא בַּר מַמָּל. אָמַר לְהוּ, לֹא שְׁמִיעַ לְהוּ, הָא דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי, הָאוֹכֵל שְׁלִישֵׁי שֶׁל תְּרוּמָה, אָסוּר לָאֱכוֹל וּמוּתָּר לִיגַּע. אַלְמָא, בַּאֲכִילָה עָבוּד רַבָּנַן מַעֲלָה. בִּנְגִיעָה, לֹא עָבוּד רַבָּנַן מַעֲלָה: וְאֵינוֹ חוֹלֵק לֶאֱכוֹל כּוֹ'. מִיפְּלָג הוּא דְּלֵא פְּלִיג, וְכִי מְזַמְּנִי לֵיהּ, אָכִיל. וּרְמִינְהוּ, אוֹנֵן (וּמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים), טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, אֲבָל לֹא בְּקָדָשִׁים. אָמַר רַב יִרְמְיָה מִדִּיפְתִּי, לֹא קַשְׁיָא. כָּאן בְּפֶסַח, כָּאן בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. בְּפֶסַח, אֵידֵי דְּאָכִיל פֶּסַח, אָכִיל נַמִּי קָדָשִׁים. בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, דְּלֹא חֲזִי, לֹא חֲזִי. וּמַאי 'אֲבָל לֹא בְּקָדָשִׁים', אֲבָל לֹא בְּקָדָשִׁים שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה. רַב אַסִּי אָמַר, לֹא קַשְׁיָא. כָּאן שֶׁמֵּת לוֹ מֵת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּקְבָרוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. כָּאן שֶׁמֵּת לוֹ מֵת בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר, וּקְבָרוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. יוֹם קְבוּרָה, לֹא חָפֵים לֵילוֹ, מִדְּרַבָּנַן. מַאן תָּנָא, אֲנִינוּת לֵילָה מִדְּרַבָּנַן. רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּתַנְיָא, אֲנִינוּת לֵילָה מִדִּבְרֵי תוֹרָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אוֹנֵן אֵינוֹ מִדִּבְרֵי תוֹרָה, אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. תֵּדַע, שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ, אוֹנֵן טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, אֲבָל לֹא בְּקָדָשִׁים. וְסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲנִינוּת לֵילָה מִדְּרַבָּנַן, וְהָתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אוֹנֵן אֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ קָרְבְּנוֹתָיו. מַאי לָאו, אֲפִילּוּ בְּפֶסַח. לֹא, לְבַר מִפֶּסַח. וְהָתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, 'שְׁלָמִים', כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם, מֵבִיא. וְאֵינוֹ מֵבִיא כְּשֶׁהוּא אוֹנֵן. מִנַּיִן לְרַבּוֹת אֶת הַתּוֹדָה. מְרַבֶּה אֲנִי אֶת הַתּוֹדָה, שֶׁכֵּן נֶאֱכֶלֶת בְּשִׂמְחָה, כְּשְׁלָמִים. מִנַּיִן לְרַבּוֹת אֶת הָעוֹלָה. מְרַבֶּה אֲנִי אֶת הָעוֹלָה, שֶׁכֵּן בָּאָה בְּנֶדֶר וּבִנְדָבָה, כְּשְׁלָמִים. מִנַּיִן לְרַבּוֹת [בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח. מְרַבֶּה אֲנִי] בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח, שֶׁכֵּן אֵינָן בָּאִין עַל חֵטְא. מִנַּיִן לְרַבּוֹת חַטָּאת וְאָשָׁם, תַּלְמוּד לוֹמַר 'אָבָם'. מִנַּיִן לְרַבּוֹת הָעוֹפוֹת, וְהַמִּנְחוֹת, וְהַיַּיִן, וְהָעֵצִים, וְהַלְּבוֹנָה. תַּלְמוּד לוֹמַר 'שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ', כָּל קָרְבְּנוֹת שֶׁהוּא מֵבִיא, כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם מֵבִיא, וְאֵינוֹ מֵבִיא כְּשֶׁהוּא אוֹנֵן.

קָתְנֵי מִיהָא, פֶּסַח. אָמַר רַב חִסְדָּא, פֶּסַח, כְּדִי נַסְבֵּיהּ. רַב שֵׁשֶׁת אָמַר, מַאי 'פֶּסַח', שְׁלָמֵי פֶּסַח. אִי הָכִי, הֵיינוּ שְׁלָמִים. תָּנָא שְׁלָמִים הַבָּאִין מֵחֲמַת פֶּסַח, וְתָנָא שְׁלָמִים הַבָּאִין מֵחֲמַת עַצְמָן, דְּאִי לֹא תָּנָא שְׁלָמִים הַבָּאִין מֵחֲמַת פֶּסַח, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא, הוֹאִיל וּמֵחֲמַת פֶּסַח אָתוּ, כְּגוּפֵיהּ דְּפֶסַח דְּמִזּוּ. קָא מַשְׁמַע לָן. רַב מָרִי אָמַר,

לא

רש"י

לא קשיא. דר"ש אדר"ש הא דקתני הכא אונן לא מייתי פסח בשמת וקברו בי"ד דיום מיתה דאורייתא ותפיש לילו מדאורייתא כדליף ליה רבי יהודה לקמן והא דקתני לעיל אוכל פסחו בשמת בי"ג וקברו בי"ד דיום קבורה גופיה דרבנן ולא תפיש לילו אלא מדרבנן ורומיא דתרתי מתני' קמייתא משני לה רב מרי אידי ואידי יום קבורה וכאן בפסח וכאן בשאר ימות השנה כדשנינן לה מעיקרא ומאי אבל לא בקדשים אבל לא בקדשים של כל השנה כולה: **הכי גרס לא תפיס לילו עמו אלא מדרבנן: אמינא לך אנינות יום מיתה דאורייתא.** דהא מאנינות דאחרן מייתי לה לקמן והתם יום מיתה הואי: **ואת מהדרת יום קבורה.** דהוא גופיה מדרבנן והתם מודינא: **אביי אמר.** אידי ואידי ביום מיתה ולעולם אנינות לילה לר"ש דרבנן ודקתני בברייתא פסח אינו בא באנינות בשמת קודם חצות דרחמנא דחייה מהאי קרא דדרשינן כשהוא שלם הוא מביא ולא כשהוא אונן ודקתני בפסחים טובל ואוכל פסחו אלמא מייתי ליה אונן בשמת אחר חצות דקדמה חובת שחיטת פסח לאנינות ותו לא דחיא ליה אנינות מלשלח קרבנו ומיהו על כרחך ש"מ אנינות לילה דרבנן דאי מדאורייתא היא האי לא הוה אביל נהי דקדמה חובת שחיטה לאנינות אבל חובת אבילה לא קדמה ליה ואבילת פסחים לא מעכבא לאביי אלא משום דאנינות לילה דרבנן והם לא העמידו דבריהם במקום כרת דדילמא ממנע ולא שחיט א"נ כיון דעל כרחך שחטיה לאו אורח ארעא דנימרו ישחטנו ע"מ ליפסל הילכך אוכל פסחו אבל לא שאר קדשים אפי' ליל פסח דהעמידו דבריהם במקום עשה ומתני' דדייקינן אי מזמנו ליה אביל ביום קבורה כדאמר רב אסי לעיל [דמת בי"ד] וקברו בי"ד] אפילו מדרבנן לא תפיס לילה: **דשני לן.** מדאורייתא: **ורמינהי בו'.** מסקנא דמילתיה הוא דבעי לאתויי מגו רומייא ושינוייי: **לאחותו מה ת"ל.** בנזיר קאי וכיון דכתיב לאביו ולאמו כ"ש לאחותו: **אמרת לא יטמא.** רישא דברייתא בנזיר קא מיירי כדתנו לה לקמן בשמעתין וה"ק סיפא הרי שהיה נזיר והוא כ"ג והולך לשחוט את פסחו או למול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא אי משום נזיר אי משום כ"ג אי משום פסח וכ"ש הכא דאיתנהו לכולהו: **ולמול את בנו.** דמילת זכריו מעכבתו מלאכול פסחו: **לאחותו אין ממנא.** אלמא אתיא חובה דפסח ואסרה ליה להיטמא ומביא פסח אונן וקס"ד דתרוייהו קתני אליבא דר' עקיבא דאמר לה יטמא מצוה והילכך לא מיתוקמא הך בתרייתא אלא בשמת לאחר חצות דאתיא חובת פסח ודחיא ליה מצות חצות דאפקעתיה אנינות מפסח: **ומאי.** דטעמא דקמייתא משום דקדמה אנינות הוא דתוקמא לר"ש דאמר לעיל אין מביא פסח אונן במת קודם חצות וכו' ע"ש: **דילמא.** טעם דר"ע לא משום קודם חצות הוא והיכא דלא איטמי במת ואפילו קודם חצות בעי למעבד פסח והכא משום דאיטמי הוא ואפילו מת לאחר חצות נמי קאמר ר' עקיבא יטמא משום דסכור לה יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאינן ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא ופסח יש לו תשלומין בשני והך דקתני לא יטמא רבי ישמעאל היא דאמר רשות הילכך לא תדחייה מצות פסח בשביל רשות דטומאה ולעולם בין לרבי ישמעאל בין לר"ע אונן שלא נטמא מביא פסחו ואפילו מת קודם חצות דטעם דהכא לאו משום אנינות הוא: **דרישא.** דההיא דנזיר ר"ע קתני לה דאומר מצוה הילכך לא מיתרצי אלא משום טעמא דקודם חצות ואחר חצות הכיכא דמת קודם חצות קדמה לה חובת טומאה לפסח וטמא והוא הדין לאנינות דהא קדמה והיכא דמת לאחר חצות קדמה חובת פסח ומפקע לחובת טומאה והוא הדין לאנינות: **נפש.** בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא וסמיך ליה לאביו ולאמו וגו' וכולהה קרא יתירא הוא דהא כתיב ליה קרובים ורחוקים: **נפש אלו הקרובים.** לאו ממשמעותא היא דתיקשה לך אם כן למה נאמרו רחוקים דאי לא כתיב תרתי קראי הוה מוקמינן ליה ברחוקים אבל השתא דאיכתיבא תרי קראי נפש קרובים משמע שהן כנפשו: **לאביו.** מה ת"ל אם ללמוד שלא יטמא לו הרי פירש קרובים ורחוקים אלא בא לפרט את מי אסר את הקרובים אבל לא מת מצוה: **לאמו.** מה תלמוד לומר אם לאסור הרי למדנו אם להתיר מת מצוה הרי למדנו אלא לא הוצרך לנזיר לבדו אלא ללמדך שאם היתה בו עוד קדושה אחרת כגון שהיה כהן ונזיר התרתי לך בו מת מצוה ממעיטו דלאמו דרשינן לאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא ל"מ וכן כולם: **הרי שהלך לשחוט את פסחו.** זה שהיה כ"ג ונזיר וניתוסף בו עוד דבר אחר המעבבו מליטמא שהיה צריך לשחוט את פסחו אף זה לאחותו פטרתי לך בו אבל מיטמא הוא למת מצוה דאם אינו ענין לנזיר לבדו תנהו ענין למי שיש בו כל אלה:

תוספות

הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו כו'. תימה היכי דייק מהכא דשחיטת פסח דוחה טומאת מתו שאני הכא שהוא כ"ג ונזיר וכי תימא אי לאו דבאפי נפשיה דחיא מתו לא היה צריך קרא למת מצוה דדחיא שלשתן דכיון דכ"ג ונזיר נדחים משום מת מצוה בשביל שהולך עדיין לשחוט את פסחו לא מיממנע א"א לומר כן דהא לכהן הדיוט ונזיר איצטריך קרא אף על גב דכהן הדיוט לחודיה מיטמא למתו ויש פירושים שמוגה בהם משום הך קשיא דלא מיירי הכא בנזיר אלא בהולך לשחוט פסחו לחודיה ולא יתכן כלל דדיינו ברייתא דמייתי בסמוך דמיירי בכהן ונזיר ונראה דדייק משום דקתני הכא אמרת לא יטמא ובכולהו לא קתני הכי משמע לא יטמא משום שחיטת פסחו ולא גרסינן ת"ל לא יטמא ועוד נראה לדקדק אי שחיטת הפסח לחודה לא דחיא טומאת קרובים ה"ל למתנייה ברישא דהולך לשחוט כו' הרי שהיה כ"ג ונזיר והולך לשחוט כו' כמו כהן הדיוט דתני ברישא דמעיקרא תני הקל יותר כי היכי דתני כהן הדיוט קודם לנזיר ואח"כ כ"ג ונזיר: **הא** רבי ישמעאל הא ר"ע. פי' בקונטרס ואפילו מת לאחר חצות נמי קאמר ר"ע יטמא משום דקסבר לה יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאינן ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא דפסח יש לו תשלומין בשני ולא דמי לעשה דהשלמה דאתי עשה דפסח ודחי ליה כדאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט. ושם) אע"פ שיש לו תשלומין בשני: **נפש** אלו הקרובים מת אלו הרחוקים. בנזיר בפ' כ"ג (דף מח:) גרס איפכא ועיקר ועושה שם [חדא] דרשא מלאביו ולאמו: אבילת

לא קַשְׁיָא. כָּאן שֶׁמֵּת לוֹ מֵת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּקְבָרוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. כָּאן שֶׁמֵּת לוֹ מֵת בְּשִׁלְּשָׁה עָשָׂר, וּקְבָרוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. מַת לוֹ מֵת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּקְבָרוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, יוֹם מִיתָה תּוֹסֵף לֵילוֹ, מִדְּאוֹרַיְיתָא. מֵת לוֹ מֵת בְּשִׁלְּשָׁה עָשָׂר, וּקְבָרוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, יוֹם קְבוּרָה דְּרַבָּנָן, אֵינוֹ תּוֹסֵף לֵילוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. אָמַר לֵיהּ רַב אַשִׁי לְרַב מָרִי, וְאֶלָּא הָא דְּקָתָנֵי, אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, תֵּדַע שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ, אוֹנֵן טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ, אֲבָל לֹא בַּקֳּדָשִׁים. נִימָא לֵיהּ, קָאֲמִינָא לָךְ אֲנָא יוֹם מִיתָה דְּאוֹרַיְיתָא. וַאֲמַרְתְּ לִי אַתְּ יוֹם קְבוּרָה, דְּרַבָּנָן. קַשְׁיָא. אַבַּיֵי אָמַר, לֹא קַשְׁיָא. כָּאן שֶׁמֵּת קוֹדֶם חֲצוֹת, כָּאן שֶׁמֵּת לְאַחַר חֲצוֹת. קוֹדֶם חֲצוֹת, דְּלֹא אִיחֲזֵי לְפִסַּח, חַיְילָא עֲלֵיהּ אֲנִינוּת. אַחַר חֲצוֹת, דְּאִיחֲזֵי לְפִסַּח, לֹא חַיְילָא עֲלֵיהּ אֲנִינוּת. וּמִנָּא תֵּימְרָא, דְּשַׁנֵּי לֵיהּ בֵּין קוֹדֶם חֲצוֹת, בֵּין לְאַחַר חֲצוֹת. דְּתַנְיָא, 'לֵהּ יִטַּמָּא', מִצְוָה. לֹא רָצָה, מְטַמְּאִין אוֹתוֹ עַל פָּרְחוֹ. וּמַעֲשֶׂה בְּיוֹסֵף הַכֹּהֵן, שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, וְלֹא רָצָה לִיטַּמָּא, וְנִמְנוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים וְטִימְּאוּהוּ בְּעַל כָּרְחוֹ. וּרְמִינְהִי, 'וּלְאַחוֹתוֹ', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר. הֲרֵי שֶׁהָלַךְ לִשְׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ, וְלָמוּל אֶת בְּנוֹ, וְשָׁמַע שֶׁמֵּת לוֹ מֵת, יָכוֹל יִטַּמָּא, אָמַרְתָּ, 'לֹא יִטַּמָּא'. יָכוֹל, כְּשֵׁם שֶׁלֹּא יִטַּמָּא לַאֲחוֹתוֹ, כָּךְ אֵין מִטַּמֵּא לְמֵת מִצְוָה, תַּלְמוּד לוֹמַר 'וּלְאַחוֹתוֹ', לַאֲחוֹתוֹ הוּא דְּאֵינוֹ מִטַּמֵּא. אֲבָל מִטַּמֵּא הוּא לְמֵת מִצְוָה. לָאו, שְׁמַע מִינָּהּ, כָּאן קוֹדֶם חֲצוֹת, כָּאן לְאַחַר חֲצוֹת. מִמַּאי, דִּילְמָא לְעוֹלָם אִימָא לָךְ, אִידִי וְאִידִי אַחַר חֲצוֹת. וְהָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. וְהָא, רַבִּי עֲקִיבָא. דְּתַנְיָא, 'לֵהּ יִטַּמָּא', רְשׁוּת, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, חוֹבָה. לֹא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּרִישָׁא דְּהַהִיא, רַבִּי עֲקִיבָא קָתָנֵי לֵהּ. דְּתַנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, 'נֶפֶשׁ' אֵלּוּ הַקְּרוֹבִים. 'מֵת' אֵלּוּ הָרְחוֹקִים. 'לְאָבִיו' אֵינוֹ מִטַּמֵּא, אֲבָל מִטַּמֵּא הוּא לְמֵת מִצְוָה. 'לְאִמּוֹ', הָיָה כֹּהֵן וְהוּא נָזִיר, 'לְאִמּוֹ' הוּא דְּאֵינוֹ מִטַּמֵּא, אֲבָל מִטַּמֵּא הוּא לְמֵת מִצְוָה. 'לְאָחִיו', שֶׁאִם הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל וְהוּא נָזִיר, 'לְאָחִיו הוּא דְּאֵינוֹ מִטַּמֵּא, אֲבָל מִטַּמֵּא הוּא לְמֵת מִצְוָה. 'וּלְאַחוֹתוֹ', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר, הֲרֵי שֶׁהָלַךְ לִשְׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ, וְלָמוּל אֶת בְּנוֹ, וְשָׁמַע שֶׁמֵּת לוֹ מֵת, יָכוֹל יִטַּמָּא, אָמַרְתָּ, 'לֹא יִטַּמָּא'. יָכוֹל, כְּשֵׁם שֶׁאֵין מִטַּמֵּא לַאֲחוֹתוֹ, כָּךְ אֵינוֹ מִטַּמֵּא לְמֵת מִצְוָה, תַּלְמוּד לוֹמַר 'וּלְאַחוֹתוֹ', לַאֲחוֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא, אֲבָל יִטַּמָּא הוּא לְמֵת מִצְוָה.

רבא

אכילת פסחים מעבבא. פולגתא היא בפרק כיצד צולין (פסחים דף עח): דרבי נתן ורבנן ומשמע מתוך פירוש הקונטרס דסבר לה כמ"ד מעבבא לגבי הא [דאפילו למ"ד לא מעבבא] דבעינן גברא ראוי לאכילה כדמוכח התם אם כן אכילה היא מצוה וסברא הוא שדוחה אנינות דרבנן א"נ כיון דבתיב איש לפי אכלו למצוה דמצוה בדידיה מבאחריני סברא הוא דדחיא אנינות דרבנן ומעבבא דקאמר לאו דוקא:

סמוך לשקיעת החמה.במנחה נקט סמוך נקט נמי הכא סמוך דדהוה מצי למימר כאן קודם שקיעה כאן לאחר שקיעה:

ואחריתה כיום מר. פסוק הוא בתרי עשר [עמוס ח']. ושמתיה לאבל יחיד ואחריתה כיום מר ולא כמו שפירש בקונטרס: וחכמים

רָבָא אָמַר, אִידִי וְאִידִי אַחַר חֲצוֹת, וְלֹא קַשְׁיָא. כָּאן, קוֹדֶם שֶׁשָּׁחֲטוּ וְזָרְקוּ עָלָיו. כָּאן, לְאַחַר שֶׁשָּׁחֲטוּ וְזָרְקוּ עָלָיו. אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְּנָה לְרָבָא, אַחַר שֶׁשָּׁחֲטוּ וְזָרְקוּ אֶת דָּמוֹ, מַה דַּהֲוָה הֲוָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּינָא, אֲכִילַת פְּסָחִים מְעַכְּבָא, מִדְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא. אָמַר לֵיהּ, צַיֵּית מַאי דְּקָאָמַר לָךְ רַבָּךְ. מַאי דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, דְּתַנְיָא, יוֹם שְׁמוּעָה כְּיוֹם קְבוּרָה, לְמִצְוֹת שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים, וְלַאֲכִילַת פְּסָחִים כְּיוֹם לִיקּוּט עֲצָמוֹת. אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, טוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּקָדָשִׁים לָעֶרֶב. כָּאן, שֶׁשָּׁמַע שְׁמוּעָה עַל מֵתוֹ סָמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחַמָּה, וְכֵן שֶׁלִּיקְּטוּ לוֹ עֲצָמוֹת סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה. וְכָאן, לְאַחַר שִׁקִּיעַת הַחַמָּה. מַאי דַּהֲוָה הֲוָה. אֶלָּא, שְׁמַע מִינַּהּ, אֲכִילַת פְּסָחִים מְעַכְּבָא. רַב אַשֵׁי אָמַר, מַאי "אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה", הָכִי קָאָמַר, אֶחָד יוֹם שְׁמוּעָה, וְאֶחָד יוֹם לִיקּוּט [עֲצָמוֹת], טוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּקָדָשִׁים לָעֶרֶב. וְהָא דְּרַב אַשֵׁי, בְּדוּתָא הִיא. מִכְּדֵי עֲלָה קָאֵי, "זֶה וְזֶה" מִיבְּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, שְׁמַע מִינַּהּ, בְּדוּתָא הִיא. וּמַאי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא, עַד מָתַי מִתְאוֹנֵן עָלָיו, כָּל הַיּוֹם. רַבִּי אוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִקְבַּר. בְּמַאי עָסְקִינַן. אִילֵימָא, בְּיוֹם מִיתָה, מִי אִיכָּא, דְּלֵית לֵיהּ דְּיוֹם מִיתָה דְּתָפֵיס לֵילוֹ מִדְּרַבָּנָן, וְתוּ, 'רַבִּי אוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִקְבַּר', הָא קְבָרוּ, אִישְׁתְּרִי לֵיהּ. וּמִי אִיכָּא, דְּלֵית לֵיהּ 'וְאַחֲרִיתָהּ כְּיוֹם מָר'. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, אֵיוֹם קְבוּרָה קָאֵי. מַתְקִיף רַב יוֹסֵף, אֶלָּא הָא דְּקָתְנֵי 'הַשּׁוֹמֵעַ עַל מֵתוֹ כְּמִלַּקֵּט עֲצָמוֹת, טוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּקָדָשִׁים לָעֶרֶב'. מִכְּלָל דְּיוֹם קְבוּרָה, אֲפִילּוּ לָעֶרֶב, נָמֵי לֹא אָכִיל. הָא מַנִּי. אֶלָּא תְּרֵיץ, עַד מָתַי מִתְאוֹנְנִין עָלָיו, כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלֵילוֹ. רַבִּי אוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִקְבַּר, [אֲבָל נִקְבַּר] בְּלֹא לֵילוֹ. אֲמָרוּהָ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה, אָמַר, גַּבְרָא רַבָּה בְּרַב יוֹסֵף, לֵימָא הָכִי. לֵימָא, דְּרַבִּי לְקוּלָּא. וְהָתְנְיָא, עַד מָתַי מִתְאוֹנְנִין עָלָיו, כָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ נִקְבָּר, אֲפִילּוּ מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין מִתְאוֹנְנִין עָלָיו אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד. אֶלָּא תְּרֵיץ הָכִי, עַד מָתַי הוּא מִתְאוֹנֵן עָלָיו, כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, בְּלֹא לֵילוֹ. רַבִּי אוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִקְבַּר. וְאִם נִקְבַּר, תּוֹפֵס לֵילוֹ. אֲמָרוּהָ קַמֵּיהּ דְּרָבָא, מִדְּקָאָמַר רַבִּי, יוֹם קְבוּרָה תּוֹפֵס לֵילוֹ מִדְּרַבָּנָן, מִכְּלָל דְּיוֹם מִיתָה תּוֹפֵס לֵילוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא. וְהָתְנְיָא, 'הֵן הַיּוֹם', אֲנִי הַיּוֹם אָסוּר, וְלַיְלָה מוּתָּר. וּלְדוֹרוֹת, בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה, אָסוּר, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אוֹמֵר, אֲנִינוּת לַיְלָה אֵינָהּ מִדִּבְרֵי תּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. לְעוֹלָם, דְּרַבָּנָן הִיא. וחכמים

אמר כאן ששמע שמועה או שלקטו לו עצמות או שקבר מתו בי"ד סמוך לשקיעת החמה וכאן לאחר שקיעת החמה. סיפא דקתני בכולהו אוכל קדשים וכ"ש פסחו כשבא עליו אחד מאלו לפני שקיעת החמה דה"ל לערב ליל יום קבורה וליל יום שמועה וליל (פסחים) ביום ליקוט עצמות וסבר יום קבורה לא תפיס לילו אפילו מדרבנן וכ"ש יום שמועה וליקוט עצמות ודא דתני רישא ולאכילת פסחים כיום ליקוט עצמות דאילו יום קבורה לא אבל כשאירע לו אחד מאלו לאחר שקיעת החמה דה"ל לילה זה יום קבורה עצמו ולא ליל יום קבורה אע"ג דאף הוא מדרבנן החמירו ביום קבורה עצמו יותר מיום שמועה וליקוט לאוסרו בפסח אבל ביום ליקוט לא אסרוהו בפסח אלא בשאר קדשים הצריכוהו להמתין עד ערב וה"ק לאכילת פסחים הוי יום שמועה כיום ליקוט ואוכל פסחו ואפי' שמע או ליקט אחר שקיעה דה"ל יום שמועה עצמו ויום ליקוט עצמות ואפילו הכי שרי מה שאין כן ביום קבורה עצמו דאילו מת לו מת בי"ג וקברו אותו עממים לאחר שקיעה די"ד אסור לאבול בפסח ואע"ג דחלה עליו שמחת הרגל ואינו נהג אבילות ברגל ה"מ אבילות המדרבנן היא וכתיב ושמחת בחגך אבל אנינות ליאסר בקדשים חלה עליו ואחד זה ואחד זה היכא דבאו עליו מבעוד יום אוכל בקדשים לערב דלילו לא תפיס ומיהו ביום אסור בשאר קדשים אפי' יום שמועה וליקוט עצמות בר מפסח כדמפרש טעמא ואזיל: **מאי דהוה הוה.** ומה לי פסח ומה לי שאר קדשים הא אמרת אכילת פסחים אסור ביום ליקוט לבו ביום כדקתני לערב ובפסח אמאי שרית ליה: **אכילת פסחים מעכבא.** לא העמידו דבריהם במקום כרת ומיהו ביום קבורה העמידו דבריהם משום דרובא קברי ביום מיתה ואתי למישרי עצמו ויש מקומות שהעמידו דבריהם במקום כרת כדאמרינן בפסחים בהאשה (דף צב.): **ומאי תנאי.** דפליגי ביום קבורה למיתפס לילו מדרבנן דקאמר רב חסדא לעיל תנאי היא: **עד מתי מתאונן.** ליאסר בקדשים: **כל היום.** קס"ד בלא לילו: **כל זמן שלא נקבר.** קא ס"ד לקולא פליג ואמר דכל היום לא מיתסר דמשקברו הותר מיד: **אי נימא ביום מיתה.** שקברו ביום שנמת: **מי איכא דלית ליה כו'.** הא בין לר"ש בין לרבי דפליגי עליה דר' יהודה באנינות לילה דיום מיתה מודו מדברי סופרים מידא אסור: **אחריתה כיום מר.** אחריתה של זונה כיום מר שמתאבל וממיר על מתו לפי שסופו למות עליה ויתאבלו עליהן אלמא מרירות יום שלם הוא: **איום קבורה.** שמת אתמול וקברו היום ואכתי לא אסיקנא מלתיה לתנאי דרב חסדא עד סיפא דתרצה ר' ירמיה: **הא** מני. בין לרבי בין לרבנן מותר: **כל אותו היום.** של קבורה ולילו: **רבי אומר כל זמן שלא נקבר.** אבל קברו אישתרי ליה בלילה ומיהו ביום ליכא למימר דשרי ליה רבי דאפילו יום דליקוט עצמות אסור כל היום כדאמרת טובל ואוכל לערב: **והתניא כו'.** אלמא רב לחזמורא אמרה וכיון דליכא לפרושי פלוגתא דרבנן לאבול בעודו מוטל לפניו וע"כ בליל יום קבורה פליגי דקאמר רבי אפי' קברו לסוף י' ימים מתאונן עליו ליל יום קבורה וחב"כ אינו מתאונן עליו ביום קבורה אלא יום עצמו אבל לא לילו והיינו תנאי דרב חסדא: **מדקא"ר יום קבורה.** דאיהו גופיה דרבנן תפיס לילו מדרבנן מכלל דיום מיתה דאורייתא: **תפיס לילו דאורייתא.** דקא סלקא דעתך לא עשו חכמים חיזוק לדבריהם שעיקרו מדבריהם יותר משעשתה תורה לדבריה: **הן היום.** הן משמע דאלו הקרבנות חלוקין משאר קרבנות שעליהן שמעת לאוכלן באנינות לילה מפני שכולנו אוננין ואין כהן לאוכלן אבל לדורות שיש כהנים לאוכלן בין ביום ובין בלילה אסור: **לעולם דרבנן היא.** אפילו אנינות לילה דיום מיתה ואפילו הכי יום קבורה דאיהו גופיה מדרבנן לילו נמי לרבי אסור מדרבנן:

וחכמים

וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר. ממה שעשתה תורה לדבריה: **כי כן צויתי.** במנחות שמיני כתיב קחו את המנחה וגו': **באינות.** דנרב ואביהוא: **כאשר צויתי.** בחטאת דראש חדש שנשרפה כתיב הן לא הובא את דמה וגו': **בשעת מעשה.** כשאירע להם אינוניתם אמר להם שלא ימנעו מאכילת קדשים היום ששמע מפי הגבורה שחלוק אינוניות היום בקדשים משאר ימים וכשראה שנשרפה אמר להם אכול תאכלו אותה היה להם לאוכלה כאשר צויתי אתכם בשעת מעשה: **כאשר צוה ה'.** באבילת חזזה ושוק של צבור שקרבו בו ביום נאמר: **ולא מאליי אני אומר.** לאוכלם באינוניות: **מפני אינוניות נשרפה.** לכך נאמר ותקראנה אותי באלה ומצינו שהודה לו משה כדכתיב וייטב בעיניו ואם מפי הגבורה שמע היתר אינוניות לבו ביום למה הודה: **מפני אינוניות נשרפה.** שלא הותרה להם אינוניות לבו ביום ולית ליה לרבי נחמיה הך דרשא דבאינוניות יאכלוה אלא הכי קאמר לו כי כן צויתי שאף מנחת צבור זו שלא מצינו מנחה קריבה לצבור ביוצא בה נאכלת ועל האינוניות לא הוזכר למשה לדרוש ק"ו ממנעשר וכשהוכירו אהרן הודה לו: **מפני טומאה נשרפה.** שנגעה בה טומאה בחטאת של שעיר ראש חדש שקרבה (להם) בו ביום שהוקם המשכן בראש חדש ניסן והוא היה שמיני למלואים ושלשה שעירים קרבו בו ביום שעיר נחשון ושעיר ראש חדש ושעיר שבא לשעוה בדכתיב (ויקרא ט) קחו שעיר עזים לחטאת ושל ראש חדש נשרפה כדאמרינן לקמן: **היה להם לשלשתן.** דשלשה שעירים קרבו להם כדלקמן: **היה להם לאוכלם לערב.** לר' יהודה אע"ג דאמר אנינות לילה דאורייתא מודה הוא דלאותו היום הותרה להן אנינות לילה וכל שכן לר"ש דאף לדורות אינו אלא מדברי סופרים ולקמן מפרש טעם דרבי נחמיה: **והלא פינחס היה עמהן.** שלא היה אונן ולקמן פריך שפיר קאמרי ליה: **אידי ואידי רבי נחמיה.** ואית ליה לרבי נחמיה דהותרה אנינות במנחה דכתיב כי כן צויתי ואפ' הכי בשעיר של ראש חודש הודה לדברי אהרן ולא קשיא מנחה קדשי שעה היא והוראת שעה היתה בה שתאכל לאוננין אבל שעיר של ראש חדש קדשי דורות הן ומשה בשקצף טעה כסבור כיון ששמעתי היתר אנינות במנחה הוא הדין לחטאת ואמר לו אהרן שמא דוקא קדשי שעה שמעת והודה לו: **רבי נחמיה.** דאמר מפני אנינות נשרפה היכי מתרץ להני קראי דאותה פרשה מאי אמר משה ומאי אהדריה לענין אנינות ומה היה הקצפון ומה היא הודאה: **ורבנן.** רבי יהודה ורבי שמעון היכי מתרצי להו לענין טומאה: **שמא נכנס דמו לפנים.** מתשובתו אתה למד שכך אמר להם מתחילה מדקאמר הן לא הובא וגו' פנימה: **אמר לו.** אהרן למשה: **משה הן הקריבו.** בתמיה וכי בניי שהם הדיוטים שמשו היום והלא עלי הטלת כל העבודה כדכתיב (שם) קרב אל המזבח ועשה וגו' ואני כהן גדול אני ומקריב אונן: **כאשר צויתי.** במנחה: **קדשי שעה.** כגון מנחה שחובת שעה היתה ואינה נוהגת לדורות: **מרבייכו.** צערכיכם: **שאני מבזה קדשי שמים.** להסיח דעתי מהם אפ' אלה ובאלה אבלות אירעוני אין אני מבזה כו' והיינו דכתיב כאלה ולא כתיב אלה:

וַחֲכָמִים עָשׂוּ חִיּוּק לְדִבְרֵיהֶם יוֹתֵר מִשֶּׁל תּוֹרָה. תָּנוּ רַבָּנָן, 'כִּי כֵן צִוִּיתִי', 'כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי', 'כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'". 'כִּי כֵן צִוִּיתִי', בַּאֲנִינוּת יֹאכְלוּהָ. 'כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי', בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה, אָמַר לָהֶן. 'כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'", לֹא מֵאֵלַיי אֲנִי אוֹמֵר. וּרְמִינְהוּ, מִפְּנֵי אֲנִינוּת נִשְׂרְפָה, לְכָךְ נֶאֱמַר 'כְּאָכְלָהּ'. אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא קַשְׁיָא. הָא רַבִּי יְהוּדָה, הָא רַבִּי נְחֶמְיָה, דְּתַנְיָא, מִפְּנֵי אֲנִינוּת שְׂרָפוּהָ, לְכָךְ נֶאֱמַר 'כְּאָכְלָהּ', דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, מִפְּנֵי טוּמְאָה נִשְׂרְפָה, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר, מִפְּנֵי אֲנִינוּת נִשְׂרְפָה, הָיוּ לִשְׁלָשְׁתָּן, שֶׁיִּשְׂרְפוּ. דָּבָר אַחֵר, הָיוּ רָאוּי לְאוֹכְלָן לָעֶרֶב. דָּבָר אַחֵר, וַהֲלֹא פִּינְחָס הָיָה עִמָּהֶן. רָבָא אָמַר, אִידִי וְאִידִי, רַבִּי נְחֶמְיָה. וְלֹא קַשְׁיָא, כָּאן בְּקָדְשֵׁי שָׁעָה, כָּאן בְּקָדְשֵׁי דּוֹרוֹת. רַבִּי נְחֶמְיָה, הֵיכִי מְתָרֵיץ לְהָנֵי קְרָאֵי. וְרַבָּנָן, הֵיכִי מְתָרְצִי לְהוּ לְהָנֵי קְרָאֵי. רַבִּי נְחֶמְיָה, מְתָרֵיץ לְהוּ הָכִי. 'מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם', אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן, שֶׁמָּא נִכְנַס דָּמָהּ לִפְנֵי וְלִפְנִים. אָמַר לוֹ, 'הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ'. שֶׁמָּא חוּץ לְמִחִיצָתָהּ, יָצְאת. אָמַר לוֹ, בְּקֹדֶשׁ הָיְתָה. וְדִילְמָא, בַּאֲנִינוּת אֶקְרִיבְתּוּהָ, וּפְסַלְתּוּהָ. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, וְכִי הֵם הִקְרִיבוּ, אֲנִי הִקְרַבְתִּי. וְאָמַר לוֹ, 'הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ', וּבַקֹּדֶשׁ הָיְתָה. 'אָכוֹל תֹּאכְלוּ אוֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי', בַּאֲנִינוּת יֹאכְלוּהָ. אָמַר לוֹ, 'וַתִּקְרֶאנָה אוֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכָלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם, הַיְיטַב בְּעֵינֵי ה'". שֶׁמָּא לֹא שָׁמַעְתָּ אֶלָּא בְּקָדְשֵׁי שָׁעָה, דְּאִי בְּקָדְשֵׁי דּוֹרוֹת, קַל וָחוֹמֶר מִמַּעֲשַׂר הַקֹּדֶשׁ. וּמַה מַּעֲשַׂר הַקֹּדֶשׁ 'לֹא אֲכַלְתִּי בְאוֹנִי מִמֶּנּוּ'. בְּקָדְשֵׁי דּוֹרוֹת, לֹא כָּל שֶׁכֵּן. מִיָּד 'וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו', הוֹדָה וְלֹא בוֹשׁ מֹשֶׁה לוֹמַר 'לֹא שָׁמַעְתִּי', אֶלָּא אָמַר 'שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי'. וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הֵיכִי מְתָרְצִי לְהוּ. הָכִי מְתָרְצִי לְהוּ, 'מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אֶת הַחַטָּאת בְּמְקוֹם [הַקֹּדֶשׁ]', שֶׁמָּא נִכְנַס דָּמָהּ לִפְנֵי וְלִפְנִים. אָמַר לוֹ, 'הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ (אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה)'. שֶׁמָּא חוּץ לְמִחִיצָתָהּ, יָצְאת. אָמַר לוֹ, הֵן בַּקֹּדֶשׁ הָיְתָה. וְדִילְמָא, בַּאֲנִינוּת אֶקְרִיבְתּוּהָ, וּפְסַלְתּוּהָ. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, הֵן הִקְרִיבוּהָ, דְּפָסְלָה בְּהוּ אֲנִינוּת. אֲנִי הִקְרַבְתִּיהָ. וְדִילְמָא, אֲגַב מְרָרֵייכוּ, פְּשִׁעָתוּ בָּהּ וְאִיטַּמֵּאי. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, כָּךְ אֲנִי בְּעֵינֶיךָ, שֶׁאֲנִי מְבַזֶּה קָדְשֵׁי שָׁמַיִם, 'וַתִּקְרֶאנָה אוֹתִי כָּאֵלֶּה', וַאֲפִילּוּ אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה, אֵין אֲנִי אֲנִי מְבַזֶּה קָדְשֵׁי שָׁמַיִם. אָמַר לוֹ, וְאִי הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ, וּבַקֹּדֶשׁ הָיְתָה, 'אָכוֹל תֹּאכְלוּ אוֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי', בַּאֲנִינוּת יֹאכְלוּהָ. אָמַר לוֹ, שֶׁמָּא לֹא שָׁמַעְתָּ אֶלָּא בַּלַּיְלָה. דְּאִי בַּיּוֹם, קַל וָחוֹמֶר מִמַּעֲשַׂר הַקֹּדֶשׁ. וּמַה מַּעֲשַׂר הַקֹּדֶשׁ 'לֹא אֲכַלְתִּי בְאוֹנִי מִמֶּנּוּ'. קוֹדֶשׁ חָמוּר, לֹא כָּל שֶׁכֵּן. מִיָּד 'וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב

וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה. אין פירושו יותר משל תורה דעלמא אלא כלומר חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר ממה שעשתה תורה לדבריה:

ורמינהו מפני אנינות נשרפה. לכך נאמר כאלה פי' בקונטרס שהודה לו משה כדכתיב וייטב בעיניו ואם מפי הגבורה שמה היתר אנינות לבו ביום למה הודה ומשני שמואל דהתהיא כרבי נחמיה דאמר מפני אנינות נשרפה ולית ליה לרבי נחמיה דרשא דבאנינות יאכלוה אלא הכי אמר להן משה כי כן צויתי שאף מנחת צבור זו שלא מצינו מנחה קרבה לצבור כיוצא בה נאכלת ועל האנינות לא הוזכר לו למשה לדרוש קל וחומר ממעשר ובשהוכירו אהרן הודה לו כך פירש בקונטרס ולא מיסתבר ליה לשמואל לשנויי כדרבא אידי ואידי רבי נחמיה כאן בקדשי שעה כאן בקדשי דורות ששמע משה היתר אנינות במנחה שהיא קדשי שעה והיה סבור כמו כן בחטאת דראש חדש שהיא קדשי דורות דאין סברא שיהא משה טועה בין קדשי שעה לקדשי דורות וקשה לשמואל מאי הוה משני רבי נחמיה מקושיא דר' יהודה אם אתה אומר מפני אנינות נשרפה היה לשלשתן שישרפו ועוד משמע לקמן דיש חילוק לרבי נחמיה בין קדשי שעה לקדשי דורות דקאמר אלא לר' נחמיה מאי היום חובת היום היינו דורות ונראה לפרש דסלקא דעתך כאשר צויתי דכתיב בשעיר דראש חדש לא בעי למימר כאשר צויתי במנחה תעשו את החטאת אלא כאשר אני מצוה עכשיו תאכלו באנינות והיה סבור משה דכמו שהותר קדשי דורות אנינות לילה הוא הדין ביום ובין יום לילה היה טועה לכך פריך ורמינהי מפני אנינות נשרפה ואם היתה אנינות לילה מותרת אמאי נשרפה היה להם לאכול בלילה ומשני הא רבי נחמיה הא ר' יהודה: (הג"ה) ההיא דלעיל דהותר אנינות לילה בכל הקדשים לר' יהודה והא דנשרפה שעיר החדש מפני טומאה אבל רבי נחמיה סבר אף לילה נאסר בקדשי דורות בשעיר החדש ולא הותרה אנינות אלא בקדשי שעה אבל משה אמר כאשר צויתי חטאת החדש לאכול באנינות דהיה סבור שהתיר לו בכל הקדשים (הג"ה) והא דלא משני כולה רבי נחמיה היא כאן בקדשי שעה כאן בקדשי דורות היינו משום דכאשר צויתי בחטאת כתיב דהוי בקדשי דורות ורבא סבירא ליה כאשר צויתי אמנחה קאי ולא אחטאת וה"ק כאשר צויתי במנחה מפי הגבורה כך אני מצוה מעצמי בחטאת והשתא ניחא דלשמואל לא קשיא ליה היה לשלשתן שישרפו דיש חילוק לרבי נחמיה בין קדשי שעה לקדשי דורות:

ומה מעשר הקל כו'. תימה מה למעשר שכן טעון בסוף עורה דבה"ג פריך בפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יז):

דאי ביום קל וחומר ממעשר. תימה בלילה נמי נימא קל וחומר דהא רבי יהודה אית ליה אנינות לילה דאורייתא לדורות:

בשלמא

בשלמא לרבי נחמיה היינו דכתיב הן היום הקריבו. כלומר קרבן זה לחובת היום קרב וקדשי דורות הוא ואכלתי חטאת היום בתמיה לא שמעת אלא בשל שעה אלא לרבנן דאמרי שמא לא שמעת אלא בלילה קאמר ליה מאי היא דקאמר ליה הן היום הקריבו הכי קאמר ליה אמרת לי דילמא באנינות אקריבתיה וכי הן בני הדיוטות היום הקריבו שום קרבן אני הקרבתי אותם זו היא גירסת הקונטר' ופירושו והשתא לפי זה למ"ד מפני אנינות נשרפה הוי הן היום בניחותא ולמ"ד מפני טומאה הוי בתמיה וקשה דלעיל בריש פ"ב (דף טז.) משמע איפכא ונראה דגרסינן נמי בהך פירכא בתרייתא בשלמא לרבנן היינו דכתיב הן היום כמו בקמייתא ובתרוייהו פריך לר' נחמיה מדכתיב היום כדמפרש בקונט' בקמייתא ומשני הכי קאמר וכי הן הקריבו אני הקרבתי כל הקרבנות שקרבו היום: **ההוא** בברכה הוא דכתיב. שברכו הקב"ה שיהיה כהן ומיד היה יכול להיות כהן אלא שתחילה צריך להלבישו ולמושחו ולחנכו בחביתין כדין הדיוטות המתחנכים בחביתין כדאמרינן בסוף התכלת (מנחות דף נא:) אבל שמא לא נתרצו לו כל ישראל באותה שעה מפני שהרג נשיא שבט עד ששם שלום בין השבטים בימי יהושע ואז נתרצו לו והלבישוהו (ומשחוהו) וחנכוהו בחביתין: **ואידך** נמי הכתיב וישמע פנחס הכהן ההוא לייחס זרעו אחריו. פי' מימי משה נתכהן וכששם שלום נתייחס ליקרא כהן וליייחס זרעו במעלות כהונה להיותם כהנים גדולים שכן מצינו בדברי הימים (א' ח') שלא היו כהנים גדולים אלא מפנחס ובספרי מפיק ליה מאת בריתי שלום שעמדו ממנו שמונים כהנים בבית ראשון ושלש מאות בבית שני וכולם נמנו בספרי:

אהרן

טומאה באנום. שרצו להשהותה עד הלילה ולאוכלן כולן יחד ונטמאת באונס: **בשלמא לרבנן.** דאמרי אחד קדשי שעה ואחד קדשי דורות לילה הותר להן ולא יום עד הלילה היו רוצין להשהותה היינו דכתיב ואכלתי חטאת היום אני אונן ואוכל היום חטאת שמא לא שמעת אלא בלילה: **אלא לרבי נחמיה.** דאמר מה שהותר להם הותר אפי' ביום כגון קדשי שעה ומה שנאסר נאסר אף בלילה: **מאי ואכלתי חטאת היום.** בלילה נמי קדשי דורות הוו אסירי דהאמר מפני אנינות נשרפה ולא המתינו עד הערב ויאכלוה אלמא קסבר אנינות לילה דאורייתא ודהכי אמר לקמן: **מאי היום חובת היום.** כלומר קדשי דורות שהן חובת היום של ר"ח אתה אומר לי לאכול אונן והיינו חטאת היום חטאת הקבוע ליום: **בשלמא לרבי נחמיה היינו דכתיב הן היום הקריבו.** כלומר קרבן זה לחובת היום קרב וקדשי דורות הוא ואני אוכלן אונן בתמיה שמא לא שמעת אלא בשל שעה: **אלא לרבנן.** דאמרי שמא לא שמעת אלא בלילה קאמר ליה מאי היא דקאמר ליה הן היום הקריבו: **הכי קאמר ליה.** אמרת דילמא באנינות אקריבתיה וכי הן בני הדיוטות היום הקריבו שום קרבן אני הקרבתי את הכל: **שעיר נחשון.** שאותו היום היה ראשון להקרבת נשיאים דתניא בסדר עולם בכ"ג באדר התחילו המלואים וכל שבעת הימים היה משה מעמיד המשכן ומקריב את קרבנותיו בכל בקר ובקר ופרקו ובשמיני העמידו ולא פירקו והוא ראש חדש ניסן ואותו הימים נטל עשר עטרות וכו': **חטאת שמיני.** שבא חובה לשעה דכתיב קחו שעיר עזים לחטאת: **שתי דרישות.** דרישה לנשרפות דרישה למונחות למה מונחות להמתין לערב ולא נאכלו ביום: **ואיני יודע איזו היא.** תנא דמתניתא הוא דקמהדר למילתיה: **הוי אומר זה שעיר ר"ח.** שמכפר על טומאת מקדש וקדשיו דכאמר בשבועות (דף ב.): **שפיר קא"ל.** לעיל קאי דאמרן לר' נחמיה היה להן לשלשתן שישרפו: **קסבר לילה דאורייתא.** ומהכא נ"ל דמותקראנה אותי כאלה יליף מפני אנינות נשרפה ומדלא אכלוה לערב נפקא ליה אנינות לילה דאורייתא ור' יהודה לדורות אית ליה אנינות לילה דאורייתא אבל לאותו היום הותרה דדרש היום אני היום אסור ולילה מותר כו': **ברית כהונת עולם.** תחת אשר קנא אלמא מכאן ואילך הוא: **ששם שלום בין השבטים.** בימי יהושע בשבט בני גד ובני ראובן שבנו את המזבח בעבר הירדן ובקשו שאר שבטים לעלות עליהם לצבא ושלחו את פנחס לדבר עמהם: **וישמע פינחס הכהן.** בכל מקום אתה מוצא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן אין בהונה כתובה אלא באלעזר וכאן כתובה בפנחס: **ההוא.** קרא התם בברכה כתיב בשרו שלא תפסוק כהונה מזרעו אבל עדיין לא נתכהן: **לייחס זרעו אחריו.** [מימי משה נתכהן וכששם שלום נתייחס ליקרא כהן ולייחס זרעו במעלות כהונה להיותם כהנים גדולים שלא הי' כהנים גדולים אלא מפנחס]: **למשה היה למנה.** לשון חלוקה בכהנים: **טריד בשכינה.** ולא היה עסוק באכילת קדשים שהדבור שורדו להיות תמיד בהר מבקר ועד ערב: **בהשכמה עלה.** להר בימי מתן תורה כשהיה עולה ויורד לקדש את העם ולהשיב את דברי רבי עקיבא במסכת שבת (דף פו.) אלמא טרוד היה: **לחם אלהיו וגו'.** בבעל מום כתיב להתירו בקדשים: **שהרי הותרו לזר ולהן.** קא ס"ד הותר לזר במשה קאמר שאכל חזזה ושוק של איל המילואים וקדשי קדשים היה כדכתיב ביה בשלו את הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אותו ולא נאכל אלא ליום ולילה דכתיב ואם יותר וגו': **בקדשים קלים.** בחזזה ושוק של שלמי יחיד לא יחלוק עם אחיו שלא מצינו זר ופסול חולק בהן: **לאו משה.** דהא לאו זר אוכל בקדשים אלא במילואים: **לא בבמה קאמר.** דדותרו לזר וכדברי האומר בפרק אדרון (דף קיג.) יש מנחה בבמה קטנה ומנחה קדשי קדשים היא ואוכלין שיירית זרים שהיו עובדים בבמה קטנה שהזר עובד שם כדאמר בפרק בתרא אבל קדשים קלים לא יאכל בחזזה ושוק של כהנים שהרי לא הותרו לזר דלא אשכחן זר חולק במורם משלמי יחיד דאילו במקדש נאכל לכהנים ובבמה קטנה לא היה חזזה ושוק כדתניא בפרק בתרא חזזה ושוק בבמה גדולה ואין חזזה ושוק בבמה קטנה והאי דבעי למינקט כדברי האומר יש מנחה בבמה דאי אין מנחה בבמה אין לך עוד קדשי קדשים נאכלין בבמה דאילו חטאת ואשם בבמה לא קרבי דתנן מגילה (דף ט:) כל שאין נידר ונידב אין קרב בבמה אין לך נדר ונדבה בקדשי קדשים אלא עולה ומנחה:

ואין

וַיְיַטֵּב בְּעֵינָיו, לֹא בּוֹשׁ מֹשֶׁה לוֹמַר 'לֹא שָׁמַעְתִּי', אֶלָּא 'שֶׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי'. אִיבְּעֵי לְהוּ לְשַׁהוּיֵיהּ, וּלְמֵיכְלָא בְּאוֹרְתָא. טוּמְאָה בְּאוֹנֶס, בְּאֶתְמָה. בִּשְׁלָמָא לְרַבָּנַן, הַיְינוּ דִּכְתִיב 'הַיּוֹם'. אֶלָּא לְרַבִּי נְחֶמְיָה, מַאי 'הַיּוֹם'. חוֹבַת הַיּוֹם. בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי נְחֶמְיָה, הַיְינוּ דִּכְתִיב 'הֵן הַיּוֹם'. אֶלָּא לְרַבָּנַן, מַאי 'הֵן הַיּוֹם'. הָכִי קָאָמַר, הֵן הַקְרִיבוּ, אֲנִי הִקְרַבְתִּי. אָמַר מַר, הָיוּ לִשְׁלָשְׁתָּן שֶׁיִּשָּׂרְפוּ. מַאי שְׁלָשְׁתָּן, דְּתַנְיָא, 'וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה'. 'שְׂעִיר', זֶה שְׂעִיר נַחְשׁוֹן. 'חַטָּאת', זוֹ חַטַּאת שְׁמִינִי. 'דָּרֹשׁ מֹשֶׁה' זֶה שָׂעִיר שֶׁל רֹאשׁ חוֹדֶשׁ. יָכוֹל, שְׁלָשְׁתָּן נִשְׂרְפוּ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְהִנֵּה שׂוֹרָף', אֶחָד נִשְׂרָף, וְלֹא שְׁלָשְׁתָּן נִשְׂרְפוּ. 'דָּרֹשׁ דָּרַשׁ', שְׁתֵּי דְּרִישׁוֹת לָמָּה. אָמַר לְהוּ, מִפְּנֵי מָה חַטָּאת זוֹ נִשְׂרְפָה, וְאֵלּוּ מוּנָּחוֹת. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶהוּ, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'וְאוֹתָהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת אֶת עֲוֹן הָעֵדָה', הֲוֵי אוֹמֵר זֶה שָׂעִיר שֶׁל רֹאשׁ חוֹדֶשׁ. שַׁפִּיר קָאָמְרִי לֵיהּ. רַבִּי נְחֶמְיָה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר, קָדְשֵׁי שָׁעָה, לֹא פְּסֻלָה בְּהוּ אֲנִינוּת. אָמַר מַר, הָיָה לוֹ לְאָכְלָהּ לָעֶרֶב, שַׁפִּיר קָאָמְרִי לֵיהּ. קָסְבַר, אֲנִינוּת לַיְלָה דְּאוֹרַיְיתָא. דְּבָר אַחֵר, וַהֲלֹא פִּינְחָס הָיָה עַמָּהֶן. שַׁפִּיר קָאָמְרִי לֵיהּ. סָבַר לָהּ כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, לֹא נִתְכַּהֵן פִּינְחָס עַד שֶׁהֶרְגוּ לְזִמְרִי, דִּכְתִיב 'וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם'. רַב אַשִׁי אָמַר, עַד שֶׁיָּשַׂם שָׁלוֹם בֵּין הַשְּׁבָטִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּשְׁמַע פִּינְחָס הַכֹּהֵן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה וְרָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל' וְגוֹ'. וְאִידָּךְ נַמִּי, וְהָכְתִיב 'וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו'. כִּי כְּתִיב הַהוּא, בְּבִרְכָה הוּא דִּכְתִיב. וְאִידָּךְ נַמִּי, הָא כְּתִיב 'וַיִּשְׁמַע פִּינְחָס הַכֹּהֵן'. הַהוּא, לְיַחֵס זַרְעוֹ אַחֲרָיו. אָמַר רַב, מֹשֶׁה רַבֵּינוּ כֹּהֵן גָּדוֹל וְחוֹלֵק בְּקָדְשֵׁי שָׁמַיִם הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה'. מֵיתִיבֵי, וַהֲלֹא פִּינְחָס הָיָה עַמָּהֶן. וְאִם אִיתָא, לֵימָא 'וַהֲלֹא מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָיָה עַמָּהֶן'. דִּילְמָא, שָׁאנֵי מֹשֶׁה, דְּטָרִיד בִּשְׁכִינָה. דְּאָמַר מַר, מֹשֶׁה בְּהַשְׁכָּמָה עָלָה, וּבְהַשְׁכָּמָה יָרַד. מֵיתִיבֵי, 'לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וּמִן הַקֹּדָשִׁים יֹאכֵל', אִם נֶאֱמְרוּ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, לָמָּה נֶאֱמְרוּ קָדָשִׁים קַלִּים. וְאִם נֶאֱמְרוּ קָדָשִׁים קַלִּים, לָמָּה נֶאֱמְרוּ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. אִילּוּ לֹא נֶאֱמְרוּ קָדָשִׁים קַלִּים, הָיִיתִי אוֹמֵר, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים הוּא דְּאוֹכֵל, שֶׁהֲרֵי הוּתְּרוּ לְזָר וְלָהֶן, קָדָשִׁים קַלִּים לֹא יֹאכַל. וְאִילּוּ לֹא נֶאֱמְרוּ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, הָיִיתִי אוֹמֵר, בְּקָדָשִׁים קַלִּים יְהֵא אוֹכֵל, שֶׁהֵן קַלִּים. בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, לֹא יְהֵא אוֹכֵל. לְכָךְ נֶאֱמְרוּ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וּלְכָךְ נֶאֱמַר קָדָשִׁים קַלִּים. קָתָנֵי מִיתָא, שֶׁהֲרֵי הוּתְּרוּ לְזָר וְלָהֶן, לָאו מֹשֶׁה. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, לֹא. בְּבָמָה לְזָר, וּכְדִבְרֵי הָאוֹמֵר, יֵשׁ מְנוּחָה בַּבָּמָה. מֵיתִיבֵי, מִרְיָם, מִי הִסְגִּירָהּ. אִם תֹּאמַר, מֹשֶׁה הִסְגִּירָהּ. מֹשֶׁה, זָר הוּא.

ואין

רש"י

ואין זר רואה את הנגעים. דכתיב (ויקרא יג) והובא אל אהרן וגו': **ואין קרוב רואה את הנגעים.** כדתניא בסנהדרין (דף לד:) כל ריב וכל נגע מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים: **היתה אלישבע יתירה.** ביום שהוקם המשכן קאי בסדר עולם: **בנה סגן.** אלעזר: **בן בנה.** פנחס משוח מלחמה כדאשכחן במדין אותם ואת פנחס בן אלעזר הכהן לצבא והוא המדבר אל העם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם: **אחיה.** נחשון: **כתנאי.** אם משה כהן היה: **נאמר בו** רישם. סימן מה של דרון היה שם פעמים הכאה פעמים נזיפה פעמים קללה וגידוף כגון (שמואל א כ) וידחר אף שאול כתיב בתריה בן נעות המרדות וידר אף אליהוא (איוב לב) לא רבים יחכמו (שם) ויחר אף יעקב ברחל התחת אלהים (בראשית ל) לשון נזיפה הוא: **הלא אהרן אחיך.** שהיה ראוי להיות לוי ידעתי כי דבר ידבר הוא ומשם זכה לכהונה: **לא נתכהן משה.** ולא פסקו לו כהונה מעולם: **ויש אומרים.** לא פסקה כהונה אלא מזרעו אבל הוא כל ימיו כהן היה ורב דאמר כיש אומרים: **בניו יקראו על שבט הלוי.** אבל הוא כהן: **וכי תימא לדורות הוא דכתיב.** לאחר זמן נכתב כשהיו מייחסים את הכהונה ואת הלויה ולהכי נקט בניו יקראו דלא הוה ליה למימר משה יקרא על שבט הלוי שהרי לא קיים ואין לו לומר אלא על המתייחסים: **סטרו.** הכהו על לחיו: **הסביר לו פנים.** והיינו ונצבת לקראתו לפי גדולתו הכון לקראתו: **העיז בו פניך.** היינו ונצבת לקראתו למלחמה ולדבר עזות: **ואילו לדידיה לא קאמר ליה.** וירדת אלי והשתחוית לי לאמר וגו' ואע"ג דמסקנא הכי הוה דכתיב (שמות יב) ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו וגו': **וירין לפני אהאב.** אהאב רוכב והוא רץ לפניו שהיה אהאב יחידי ולאו אורח ארעא: **מי אנכי.** דוד אמרה: **שאני שאול דאפי' בגויה לא קמא.** ומיהו הלום מלכות עולמית הוא וכשפסקו לו לשאול מלכות עולמית פסקו לו אבל הוא גרם לעצמו שתנטל הימנו: **כדרבי אלעזר.** דאמר אם הגיס כו' ויגבהו ואם אסורים בזקים גבהות לבם גורם להם להיות אסורים בזקים ילכדו בחבלי עוני: **כל זכר.** קמא במנחה כתיב בצו את אהרן: **אם לאכילה.** להתירו לאכול מחלק חבריו אם יזמנוהו עמהם אבל הוא לא יחלוק: **לחלוקה.** ליטול חלק כאחד הכשרים: **כל זכר.** תניינא בחטאת כתיב והשלישי באשם ובריתות הללו בת"כ במדרש המקראות: **כלפי לייא.** בעל מום עובר משמע להתירו טפי מבעל מום קבוע: **לא תיפוך.** ואיצטריך קרא למידרשיה הכי מהו דתימא קרא קמא קבוע הוא דאכשר דרחמנא חס עליה משום דלית ליה היתירא למדר ולימא אחרינא אבל עובר דאית ליה היתירא למדרת: (אימא

וְאֵין זָר רוֹאֶה אֶת הַנְּגָעִים. וְאִם תֹּאמַר, אַהֲרֹן הִסְגִּירָהּ. אַהֲרֹן קָרוֹב הוּא, וְאֵין קָרוֹב רוֹאֶה אֶת הַנְּגָעִים. אֶלָּא, כָּבוֹד גָּדוֹל חָלַק לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמָרִים אוֹתָהּ שָׁעָה. אֲנִי כֹּהֵן, וַאֲנִי מַסְגִּירָהּ. אֲנִי חוֹלְטָהּ, וַאֲנִי פּוֹטְרָהּ. קָתָנֵי מִיהַת, מֹשֶׁה זָר וְאֵין זָר רוֹאֶה אֶת הַנְּגָעִים. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, שֶׁאֲנִי מַרְאוֹת נְגָעִים, דְּ'אַהֲרֹן וּבָנָיו' כְּתִיבִין בְּפָרָשָׁה. מִיתִיבֵי, חֻמָּשׁ שִׁמְחוֹת הָיְתָה אֱלִישֶׁבַע יְתֵירָה עַל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. יָבְמָה, מֶלֶךְ. אִישָׁהּ, כֹּהֵן גָּדוֹל. בְּנָהּ, סְגָן. בֶּן בְּנָהּ, מְשׁוּחַ מִלְחָמָה. וְאָחִיהָ, נְשִׂיא שֵׁבֶט. וַאֲבֵילָה עַל שְׁנֵי בָנֶיהָ. קָתָנֵי מִיהַת, יָבְמָה מֶלֶךְ. מֶלֶךְ אִין, כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא. אֵימָא, אַף מֶלֶךְ. כְּתִנָּאֵי, 'וַיִּחַר אַף ה' בְּמֹשֶׁה'. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר, כָּל חָרוֹן אַף שֶׁבַּתּוֹרָה, נֶאֱמַר בּוֹ רוֹשֶׁם, וְזֶה לֹא נֶאֱמַר בּוֹ רוֹשֶׁם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר, אַף זֶה נֶאֱמַר בּוֹ רוֹשֶׁם, שֶׁנֶּאֱמַר 'הֲלֹא אַהֲרֹן אָחִיךָ הַלֵּוִי'. וַהֲלֹא כֹּהֵן הוּא. הָכִי קָאָמַר, אֲנִי אָמַרְתִּי, אַתָּה כֹּהֵן וְהוּא לֵוִי. עַכְשָׁיו, הוּא כֹּהֵן וְאַתָּה לֵוִי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא נִתְכַּהֵן מֹשֶׁה אֶלָּא שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים בִּלְבַד. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, לֹא פָּסְקָה כְּהוּנָּה אֶלָּא מִזַּרְעוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר 'וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, בָּנָיו יִקָּרְאוּ עַל שֵׁבֶט הַלֵּוִי'. וְאוֹמֵר, 'מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו, וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ'. מַאי וְאוֹמֵר. וְכִי תֵּימָא, לְדוֹרוֹת הוּא דִּכְתִיב, וְאוֹמֵר 'מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו'. וְכָל חָרוֹן אַף שֶׁבַּתּוֹרָה נֶאֱמַר בּוֹ רוֹשֶׁם, וְהָכְתִיב 'וַיֵּצֵא (מֹשֶׁה) מֵעִם פַּרְעֹה בְּחֲרִי אָף', וְלֹא אָמַר לִיהּ וְלֹא מִידִי. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, סִטְרוֹ וְיָצָא. וּמִי אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ הָכִי, וְהָכְתִיב 'וְנִצַּבְתָּ לִקְרָאתוֹ עַל שְׂפַת הַיְאֹר', וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, מֶלֶךְ הוּא, וְהִסְבִּיר לוֹ פָּנִים. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, רָשָׁע הוּא, וְהֶעֱיז פָּנֶיךָ בּוֹ. אֵיפוּךְ. אָמַר רַבִּי יַנַּאי, לְעוֹלָם תְּהֵא אֵימַת מַלְכוּת עָלֶיךָ, דִּכְתִיב 'וְיָרְדוּ כָל עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי'. וְאִילּוּ לִדִידֵיהּ, לֹא קָאָמַר לֵיהּ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, מֵהָכָא 'וְיַד ה' הָיְתָה אֶל אֵלִיָּהוּ, וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב'. אָמַר עוּלָּא, בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה מַלְכוּת, וְלֹא נָתְנוּ לוֹ, דִּכְתִיב 'אַל תִּקְרַב הֲלֹם'. וְאֵין 'הֲלֹם' אֶלָּא מַלְכוּת, שֶׁנֶּאֱמַר 'מִי אָנֹכִי ה' אֱלֹהִים [וגו'] כִּי תָבִיא אֹתִי עַד הֲלֹם'. מְתִיב רָבָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, יָבְמָה מֶלֶךְ. אָמַר רָבָא, לוֹ וּלְזַרְעוֹ קָאָמַר. וְכָל הֵיכָא דִּכְתִיב 'הֲלֹם', לְדוֹרוֹת הוּא. וְהָא גַּבֵּי שָׁאוּל, דִּכְתִיב 'הֲבָא עוֹד הֲלֹם אִישׁ'. הוּא, אִין. זַרְעוֹ, לֹא. אִיבְּעֵית אֵימָא, הָא הֲוָה אִישׁ בֹּשֶׁת. וְאִיבְּעֵית אֵימָא, שֶׁאנִי שָׁאוּל, דַּאֲפִילּוּ בְּגֵוֵיהּ לֹא קָאֵים. כִּדְרַבִּי אֱלִעֶזֶר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, בְּשָׁעָה שֶׁפּוֹסְקִים גְּדוּלָּה לָאָדָם, פּוֹסְקִים לוֹ וּלְזַרְעוֹ עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו, וְאֶת מְלָכִים לַכִּסֵּא וגו'. וְאִם הֵגִיס דַּעְתּוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁפִּילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאִם אֲסוּרִים בְּזִקִּים, יִלָּכְדוּן בְּחַבְלֵי עוֹנִי'. בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין כּוּ': מְנָא הָנֵי מִילֵּי. דְּתָנוּ רַבָּנַן, 'כָּל זָכָר' לְרַבּוֹת בַּעֲלֵי מוּמִין. לְמַאי. אִי לַאֲכִילָה, הָרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים יֹאכֵל". אֶלָּא, לְחַלּוּקָה. תַּנְיָא אִידָּךְ, 'כָּל זָכָר' לְרַבּוֹת בַּעֲלֵי מוּמִין. לְמַאי. אִי לַאֲכִילָה, הָרֵי כְּבָר אָמוּר. אִי לַחֲלוּקָה, הָרֵי כְּבָר אָמוּר, שֶׁיָּכוֹל, אֵין לִי אֶלָּא תָּם וְנַעֲשָׂה בַּעַל מוּם. בַּעַל מוּם מֵעִיקָּרוֹ, מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'כָּל זָכָר'. תַּנְיָא אִידָּךְ, 'כָּל זָכָר' לְרַבּוֹת בַּעַל מוּם. לְמַאי. אִי לַאֲכִילָה, הָרֵי כְּבָר אָמוּר. וְאִי לַחֲלוּקָה, הָרֵי כְּבָר אָמוּר. וְאִי לְבַעַל מוּם מֵעִיקָּרוֹ, הָרֵי כְּבָר אָמוּר. שֶׁיָּכוֹל, אֵין לִי אֶלָּא בַּעַל מוּם קָבוּעַ. בַּעַל מוּם עוֹבֵר, מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'כָּל זָכָר'. כְּלַפֵּי לַייָא. רַב אַשִׁי אָמַר, לְעוֹלָם לֹא תֵּיפוּךְ. וְאִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא,

אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים. פלוגתא היא במסכת נגעים פ"ב (מ"ה) דתנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו ותנא ברייתא דהכא כרבי מאיר וטעמא דרבי מאיר כדמפרש באחד דיני ממונות מקיש ריבים לנגעים מה נגעים ביום אף ריבים ביום ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים ורבנן לא מקשי דסברי דיני ממונות בלילה:

אני מסגירה אני חולטה אני פוטרה. בספרי תניא אמר אהרן נמצאת מפסיד לאחותנו שאינו יכול להסגירה ולא לטמאה ולא לטהרה לפי דבריו למדנו שהיה אהרן דורש אין אדם רואה בנגעי קרובו ותימה במה היה מפסידה הא דאין אדם רואה את הנגעים כל שכן שהיתה טהורה:

בעל

מַנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'כָּל זָכָר'. כְּלַפֵּי לַייָא. רַב אַשִׁי אָמַר, לְעוֹלָם לֹא תֵּיפוּךְ. וְאִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא,

תוספות

בעל מום עובר מנין מ"ל כל זכר. תימה דלמא איצטריך לבעל מום מעיקרו חד לאכילה וחד לחלוקה דאי מחד ה"א דוקא אכילה ולא חלוקה כמו קטן דאוכל ואינו חולק וי"ל כיון דאשכחן תם ונעשה בעל מום דאין חילוק בין אכילה לחלוקה דבסתמא ה"ה לבעל מום מעיקרו וא"ת דהכא מייתרי ליה הנך תלתא כל זכר דכתיבי במנחה וחטאת ואשם משמע דילפי מהדדי וגבי טבול יום בדיניא דר"א בר' שמעון מצריך תלת קראי למנחת ישראל וחטאת וחזה ושוק: **הרי** טמא בקרבנות ציבור דראוי לעבודה ואינו חולק. תימה דפריך מטמא בקרבנות ציבור שהיא בעיא לעיל והוה מצי למיפרך מכהן גדול אונן וראוי לעבודה דאינו חולק דפשיטא לן לעיל בריש פירקין כדתניא בהדיא: **מה** אם דחיתני מחטאת שכן הורע כחי אצל נשיי ועבדיי. תימה אמאי לא קאמר בדקאמר לעיל ומה אם דחיתני מחטאת שכשם שיפה כחי כך יפה כחך תדיחני מחזה ושוק שכשם שהורע כחי כך הורע כחך: **פריך** רב אחאי. בכל מקום לשונו משונה בדאשכחן בריש כתובות (דף ב:) פשיט רב אחאי ומתוך כך היה אומר רבינו שמואל דהוא רב אחאי שעשה השאלתות שהיה מרבנן סבוראי דבתר רבינא ורב אשי דהוסיף הוראה וכתבו אחרי כן דבריו בסוף הש"ס ומיהו בההיא דכתובות אשכח רב אשי דמיירי בתריה:

הניחא

דר"א בר' שמעון מצריך תלת קראי למנחת ישראל וחטאת וחזה ושוק: **הרי** טמא בקרבנות ציבור דראוי לעבודה ואינו חולק. תימה דפריך מטמא בקרבנות ציבור שהיא בעיא לעיל והוה מצי למיפרך מכהן גדול אונן וראוי לעבודה דאינו חולק דפשיטא לן לעיל בריש פירקין כדתניא בהדיא: **מה** אם דחיתני מחטאת שכן הורע כחי אצל נשיי ועבדיי. תימה אמאי לא קאמר בדקאמר לעיל ומה אם דחיתני מחטאת שכשם שיפה כחי כך יפה כחך תדיחני מחזה ושוק שכשם שהורע כחי כך הורע כחך: **פריך** רב אחאי. בכל מקום לשונו משונה בדאשכחן בריש כתובות (דף ב:) פשיט רב אחאי ומתוך כך היה אומר רבינו שמואל דהוא רב אחאי שעשה השאלתות שהיה מרבנן סבוראי דבתר רבינא ורב אשי דהוסיף הוראה וכתבו אחרי כן דבריו בסוף הש"ס ומיהו בההיא דכתובות אשכח רב אשי דמיירי בתריה:

הניחא

כִּי טָמֵא. מַה טָּמֵא, כַּמָּה דְּלָא טָהוֹר, לֹא אָכִיל. אַף הָאי נַמִי, כַּמָּה דְּלָא מִתְקַן, לֹא אָכִיל. קָא מַשְׁמַע לָן: כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי וְכוּ': וְלֹא. וַהֲרֵי בַּעַל מוּם, דְּלֵיתֵיהּ רָאוּי לַעֲבוֹדָה, וְחוֹלֵק. וְתוּ, הָא רָאוּי לַעֲבוֹדָה, חוֹלֵק. הֲרֵי טָמֵא, בְּקָרְבְּנוֹת צִיבּוּר, דְּרָאוּי לַעֲבוֹדָה וְאֵינוֹ חוֹלֵק. רָאוּי לַאֲכִילָה, קָאָמַר. וַהֲרֵי קָטָן, דְּרָאוּי לַאֲכִילָה וְאֵינוֹ חוֹלֵק. הָא לֹא קָתָנֵי. הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, לְעוֹלָם כִּדְקָאָמַר מֵעִיקָּרָא. אִי מִשּׁוּם טָמֵא, טָמֵא לֹא קָתָנֵי. וְאִי מִשּׁוּם בַּעַל מוּם, רַחֲמָנָא רַבְּיֵיהּ: אֲפִילּוּ טָמֵא בִּשְׁעַת זְרִיקַת דָּמִים וְטָהוֹר בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים, אֵינוֹ חוֹלֵק: הָא, טָהוֹר בִּשְׁעַת זְרִיקַת דָּמִים, וְטָמֵא בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים, חוֹלֵק. מַתְנִיתִין, דְּלֵא כְּאַבָּא שָׁאוּל. דְּתַנְיָא, אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹכֵל עַד שֶׁיְּהֵא טָהוֹר מִשְּׁעַת זְרִיקָה עַד שְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים, דְּאָמַר קְרָא 'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב', דַּאֲפִילּוּ הֶקְטֵר חֲלָבִים, נַמִי בָּעֵי: בָּעֵי רַב אַשִׁי, נִטְמָא בֵּינָתַיִים, מַהוּ. בִּשְׁעַת זְרִיקָה וּבִשְׁעַת הַקְטָרָה בָּעֵינַן, וְהָאִיכָּא. אוֹ דִּלְמָא, עַד שֶׁיְּהֵא טָהוֹר מִשְּׁעַת זְרִיקָה וְעַד שְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים. תִּיקוּ. אָמַר רָבָא, הַאי דִּינָא, מַרְבִּי אֶלְעָזָר בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, גְּמִירְנָא. דְּאָמַר בְּבֵית הַכִּפֵּא דַּנְתָּה. בָּא טְבוּל יוֹם וְאָמַר, תֵּן לִי מִמִּנְחָה וְאוֹכֵל. אָמַר לוֹ, וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁיָּפֶה כֹּחֲךָ, בְּחַטָּאתְךָ, דְּחִיתִיךָ מֵחַטַּאת יִשְׂרָאֵל. מָקוֹם שֶׁהוֹרַע כֹּחֲךָ, בְּמִנְחָתְךָ, אֵינוֹ דִּין שֶׁאַדִּיחֲךָ מִמִּנְחַת יִשְׂרָאֵל. וּמָה אִם דְּחִיתִנִי מֵחַטַּאת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֻּשֵּׁם שֶׁיָּפֶה כֹּחִי, כָּךְ יָפֶה כֹּחֲךָ. תַּדְחֵינִי מִמִּנְחָה, שֶׁכֻּשֵּׁם שֶׁהוֹרַע כֹּחִי, כָּךְ הוֹרַע כֹּחֲךָ. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר 'לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אוֹתָהּ לוֹ תִּהְיֶה', בֹּא הַקְרֵב וֶאֱכוֹל. תֵּן לִי מֵחַטַּאת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹכֵל. אָמַר לוֹ, וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁהוֹרַע כֹּחִי, בְּמִנְחָתִי, דְּחִיתִיךָ מִמִּנְחַת יִשְׂרָאֵל. מָקוֹם שֶׁיָּפֶה כֹּחִי, בְּחַטָּאתִי, אֵינוֹ דִּין שֶׁאַדִּיחֲךָ מֵחַטַּאת יִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹ, וּמָה אִם שֶׁדְּחִיתַנִי מִמִּנְחַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֻּשֵּׁם שֶׁהוֹרַע כֹּחֲךָ, כָּךְ הוֹרַע כֹּחִי. תַּדְחֵינִי מֵחַטַּאת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֻּשֵּׁם שֶׁיָּפֶה כֹּחֲךָ, כָּךְ יָפֶה כֹּחִי. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר 'הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אוֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה', בֹּא חֲטֵא וֶאֱכוֹל. אָמַר לוֹ, תֵּן לִי מֵחָזֶה וְשׁוֹק וְאוֹכַל. אָמַר לוֹ, וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁיָּפֶה כֹּחֲךָ, בְּחַטָּאתְךָ, דְּחִיתִיךָ [מֵחַטַּאת יִשְׂרָאֵל] (מֵחָזֶה וְשׁוֹק). מָקוֹם שֶׁהוֹרַע כֹּחֲךָ, בִּשְׁלָמִים, שֶׁאֵין לְךָ בְּהֶן אֶלָּא חָזֶה וְשׁוֹק, אֵינוֹ דִּין שֶׁאַדִּיחֲךָ. מָה אִם דְּחִיתַנִי מֵחַטַּאת, שֶׁכֵּן הוֹרַע כֹּחִי אֵצֶל נָשַׁיי וַעֲבָדַיי. תַּדְחֵינִי מֵחָזֶה וְשׁוֹק, שֶׁכֵּן יָפֶה כֹּחִי אֵצֶל נָשַׁיי וַעֲבָדַיי. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר 'לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים, לוֹ יִהְיֶה', בֹּא זְרוֹק וֶאֱכוֹל. יָצָא טְבוּל יוֹם, קוּלָיו וְחֲמוּרָיו עַל רֹאשׁוֹ. אוֹנֵן מִימִינוֹ, מְחוּסַּר כַּפָּרָה מִשְּׂמֹאלוֹ. פָּרִיךְ רַב אֲחַאי, לֵימָא לֵיהּ תֵּן לִי מִבְּכוֹר וְאוֹכַל. מִשּׁוּם דְּאָמַר לוֹ, וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁהוֹרַע כֹּחִי, בְּחַטָּאת, אֵצֶל נָשַׁיי וַעֲבָדַיי, דְּחִיתִיךָ מֵחַטַּאת יִשְׂרָאֵל. מָקוֹם שֶׁיָּפֶה כֹּחִי בְּבִכּוֹר, דְּכוּלֵּיהּ דִּילִי הִיא, אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶדְחֵךָ מִמֶּנּוּ. וּמָה אִם דְּחִיתַנִי מֵחַטַּאת, שֶׁכֻּשֵּׁם שֶׁהוֹרַע כֹּחֲךָ, כָּךְ הוֹרַע כֹּחִי. תַּדְחֵינִי מִבְּכוֹר, שֶׁכֻּשֵּׁם שֶׁיָּפֶה כֹּחֲךָ, כָּךְ יָפֶה כֹּחִי. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר 'אֶת דַּמְּךָ תִּזְרוֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְאֶת חֶלְבְּךָ תַּקְטִיר, וּבְשָׂרְךָ יִהְיֶה לָךְ', בֹּא זְרוֹק וֶאֱכוֹל. וְאִידָּךְ פָּרִיךְ, מִי כְּתִיב 'וּבְשָׂרָם לַכֹּהֵן הַזּוֹרֵק', 'וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ' כְּתִיב, אֲפִילּוּ לְכֹהֵן אַחֵר. וְהֵיכִי עָבִיד הָכִי. וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּכָל מָקוֹם מוּתָּר לְהַרְהֵר, חוּץ מִמֶּרְחָץ וּמִבֵּית הַכִּסֵּא. לְאוֹנְסוֹ, שָׁאנִי:

משנה

(אימא כי טמא כו'): **[הרי] טמא בקרבנות ציבור.** אמרן לעיל בריש פירקין (דף צט): דאין חולק: **קטן אינו** חולק. דכתיב איש באחיו ודרשינן ליה במנחות (דף עג.) ובקדושין (דף נג.) איש חולק אפילו בעל מום ואין קטן חולק אפילו תם: **הא לא** קתני. הא ראוי לאכילה חולק דדייקת לא קתני דתיקשי לך קטן לא תדוק מיניה הכי דהיא גופה איצטריך לאשמועינן דכל שאינו ראוי אינו חולק ולאו דיוקא תני: **בראמרינן מעיקרא.** ראוי לעבודה: **הא לא קתני.** הא ראוי לעבודה חולק דקא דייקת וקשיא לך עלה טמא בקרבנות ציבור לא קתני לה מתניתין ואת לא תיתי מדיוקא דלאשמועינן היא גופה אתאי מתני' ולאו לדיוקא דילה: **דאפילו הקטר חלבים נמי בעי.** שיהא ראוי להקטיר וה"ק סבר לו תהיה שוק הימין למנה אהמריבה דם השלמים קאי כדאשכחן קרא אחרינא לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה (ויקרא ז) ולא כתיב מקטיר חלבים והכא דכתיב את החלב לא לראוי אתא אלא למודה בעבודות כדדריש ליה בשחיטת חולין (דף קלב:) רבי שמעון אומר כל כהן שאינו מודה בעבודה אינו חולק בכהונה שנאמר המקריב את דם השלמים אין לי אלא זריקה מנין לרבות הקטר חלבים ת"ל ואת החלב מנין לרבות שאר כל עבודות ת"ל מבני אהרן עבודה המסורה לבני אהרן כל כהן שאינו מודה בה אינו חולק בכהונה: **בעי רב אשי.** אליבא דאבא שאול: **דנתה.** יכול אתה לדון: **בא טבול יום ואמר.** לחבירו טהור של בית אב שלו: **תן לי.** בחלק מן המנחה של ישראל ואוכל לערב: **א"ל.** טהור לטבול יום כלומר כן יש לו להשיבו: **ומה אם במקום שיפה כחך בחטאתך.** דכהן המחוייב חטאת מביאו ומקריב אפילו במשמר שאינו שלו ועבודתה ועורה שלו בפרק הגזול בב"ק (דף קט:) מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל ובא בכל אות נפשו ושרת ומנין שעבודתה ועורה שלו ת"ל ואיש את קדשיו לו יהיו: **דחיתיך מחטאת ישראל.** דטבול יום אינו חולק בה דכתיב (ויקרא ו) הכהן המחטא אותה יאכלנה ואוקימנא לעיל (דף צט.) יחלקנה: **מקום שהורע כחך במנחתך.** שאם התנדבת מנחה והקרבת אפילו אתה טהור אי אתה אוכלה דכתיבה כל מנחת כהן כליל וגו' (ויקרא ו): **אינו דין שאדיחך.** כל זמן שאתה טבול יום ואינך ראוי להקריב ממנחת ישראל: **כך יפה כחך.** בחטאתך: **לכהן המקריב אותה לו תהיה.** במנחה כתיב: **ומה במקום כו'.** טהור קמהדר ליה לטבול יום הכי שלא יחלוק עמו: **שכשם שהורע כחי.** במנחתי כך הורע כחך במנחתך: **תן לי מחזה ושוק.** חלק כמוך ואוכל לערב: **שכן הורע כחי אצל נשיי ועבדיי.** אף כשאני טהור שאיני רשאי להאכילה להם: **יצא טבול יום.** בפחי נפש: **קוליו וחומריו.** שהיה דורש להנאתו ואומר למה דחיתני כו': **אונן מימינו כו'.** שאף הם נדחים מן המקראות הללו שאינן ראויין לעבודה: **פריך רב אחאי וליימא.** וליתני ר' אלעזר בר' שמעון בהאי דינא: **תן לי מבכור ואוכל.** לערב אמר לו טהור מה אם במקום כו': **את דמם תזרוק.** בבכור כתיב בא זרוק ואכול ואע"ג דאין בכור נאכל במחלוקת שאינו ניתן לאנשי משמר אלא לכל כהן שירצה כתרומה וכפדיון הבכור מידו תיפוק לן מינה דלא יתנו בכור אלא למי שראוי לעבודה באותה שעה: **והיכי עביד הכי.** רבי אלעזר ברבי שמעון דאמר האי דינא בבית הכסא: **לאונסו.** שהיתה שמועתו שגורה בפיו ומהרהר בה על כרחו ודוגמתו שמעתי בקדושין (דף לג.):

מתני' כל שלא זכה המזבח בבשרה. כגון שאירע בה פסול קודם זריקה דלא היתה לה שעת היתר למזבח: **עורה** לכהנים. מקראי איתרבאי בברייתא בגמרא: **ואחד עולת האשה**. דאיתרבאי נמי מקרא: **עורות** קדשי קדשים. חטאות ואשמות לכהנים כדמפרש טעמא ואזיל: **אין המזבח** מוכיח. כלומר ואין לך לומר מזבח יוכיח שזכה בבשר העולה ולא זכה בעורה ואף אתה אל תתמה בקדשי קדשים שאע"פ שזכו כהנים בבשרן לא יזכו בעורן אין זו הוכחה שאין למזבח עור בכל מקום אבל לכהנים מצינו שזכו בעור העולה וקל וחומר שיזכו בעורות קדשי קדשים: **גמ' פרט** לעולת הקדש. לקמיה מפרש לה: **פרט** לעולת גרים. לקמיה פריך אטו גר לאו איש הוא: **מן** המותרות. דכל אשמות של רעייה כגון תמורת אשם ואשם שמתו בעליו ושכיפרו בעליו באחר דקיימא לן ירעו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה והוא עולת קיץ המזבח דלאו עולת איש הוא אלא נדבת צבור היא ונסכיה משל צבור ואין בעליו סומך עליה ואינו שוחטה כדתנן בתמורה (דף כ:): **הניחא** כו'. פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן היא בתמורה (שם): **לנדבת צבור**. לקיץ המזבח: **לנדבת** יחיד. בעליו של אשם שניתותר הוא עצמו מביא עולה בדמיו והוא סומך עליה ושוחטה ונסכיה קריבין משלו: **כדאמר רבא**. (יומא דף לד.) גבי וערך עליה העולה דילפינן מינה מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל וערך עליה העולה וגו' ואמרינן מאי תלמודא ואמר רבא העולה משמע העולה ראשונה האמורה בסדר קרבנות היום הכא נמי עור העולה כתיב העולה ראשונה שהופרשה מתחילה לשם עולה ולא הבאה ממותר אשם וממותר חטאת ולקמיה פריך והא קי"ל עורה לכהנים ממדרש יהוידע הכהן: **פרט למתפיס עולתי לבדק הבית**. שאין עורה לכהנים: **ולא מיבעיא** וכו'. בפ' בתרא דתמורה (דף לב:) דקאמר עולא המתפיס עולה לבדק הבית אין בה אלא עיכוב גיזברים בלבד ומותבינן לעולא המתפיס עולה לבדק הבית אסור לשוחטה עד שתפדה ומשני עולא האי דמצריך ליה פדיה מדרבנן מכלל מאן דמותיב בעי למימר דאורייתא ולענין עורה לא מיבעיא למ"ד מדאורייתא תפסה בה קדושת בדק הבית דאין עורה לכהנים אם שחטה עד שלא נפדית דלאו עולת איש הוא אלא עולת הקדש: **אלא אפ"ל** למ"ד. מדרבנן בעלמא אבל מדאורייתא לא הני מילי דמדאורייתא לא בשר דשל מזבח הוא ואין קדושה חלה עליו שאינו שלו על פיו אבל עור דלאו ממון מזבח הוא וכהנים אכתי לא זכו ביה תפוס: **כמאן כרבי** יהודה. לקמן מייתי לה דאמר אין עורה לכהנים: **הא הדר**

משנה כָּל שֶׁלֹּא זָכָה הַמִּזְבֵּחַ בִּבְשָׂרָהּ, לֹא זָכוּ כֹּהֲנִים בְּעוֹרָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר 'עוֹלַת אִישׁ', עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לְאִישׁ. עוֹלָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָלְתָה לַבְּעָלִים, עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים. אֶחָד עוֹלַת הָאִישׁ, וְאֶחָד עוֹלַת הָאִשָּׁה, עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֲנִים. עוֹרוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים קַלִּים, לַבְּעָלִים. עוֹרוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, לַכֹּהֲנִים. קַל וָחוֹמֶר, וּמָה אִם עוֹלָה, שֶׁלֹּא זָכוּ בִּבְשָׂרָהּ, זָכוּ בְּעוֹרָהּ. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁזָּכוּ בִּבְשָׂרָן, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּזְכּוּ בְּעוֹרָן. אֵין מִזְבֵּחַ יוֹכִיחַ, שֶׁאֵין לוֹ עוֹר בְּכָל מָקוֹם: **גמרא** תָּנוּ רַבָּנַן, 'עוֹלַת אִישׁ', פְּרָט לְעוֹלַת הֶקְדֵּשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, פְּרָט לְעוֹלַת גֵּרִים. מַאי, פְּרָט לְעוֹלַת הֶקְדֵּשׁ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף, פְּרָט לְעוֹלָה הַבָּאָה מִן הַמּוֹתָרוֹת, הֲנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר, מוֹתָרוֹת לְנִדְבַת צִיבּוּר אָזְלִי. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר, מוֹתָרוֹת לְנִדְבַת יָחִיד אָזְלִי, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר. כִּדְאָמַר רָבָא, 'הָעֹלָה', עוֹלָה רִאשׁוֹנָה. הָכָא נַמִּי, 'הָעֹלָה' עוֹלָה רִאשׁוֹנָה. רַבִּי אַיְיבוּ אָמַר רַבִּי יַנַּאי, פְּרָט לְמִתְפֵּיס עוֹלָה לְבֶדֶק הַבַּיִת. לֹא מִיבַּעְיָא לְמַאן דְּאָמַר, קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת תָּפְסִי מִדְּאוֹרַיְיתָא. אֶלָּא אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר, לֹא תָּפְסִי, הָנֵי מִילֵּי בָּשָׂר, אֲבָל עוֹר, תָּפְסִי. וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, פְּרָט לְעוֹלָה הַבָּאָה מִן הַמּוֹתָרוֹת. אָמַר לֵיהּ רַב הַמְנוּנָא לְרַב נַחְמָן, כְּמַאן, כְּרַבִּי יְהוּדָה, הָא הֲדַר בֵּיהּ. דְּתַנְיָא, שֶׁשָּׁה לִנְדָבָה, לְעוֹלָה הַבָּאָה מִן הַמּוֹתָרוֹת, שֶׁלֹּא יְהוּ כֹּהֲנִים זַכָּאִין בְּעוֹרָהּ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי נְחֶמְיָה, וְאָמְרִי לֵהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִם כֵּן בִּיטַּלְתָּ מִדְּרָשׁוֹ שֶׁל יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן. דְּתַנְיָא, זֶה מִדְּרָשׁ יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן, 'אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשַׁם לַה'', כָּל שֶׁבָּא מִשּׁוּם חַטָּאת וּמִשּׁוּם אָשָׁם, יִלָּקַח בּוֹ עוֹלוֹת. הִבְּשַׂר לַשֵּׁם, עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים. אָמַר לֵיהּ, אֶלָּא מַר, בְּמַאי מוֹקִים לָהּ. אָמַר לֵיהּ, מוֹקְמִינָא לֵיהּ בְּמַקְדִּישׁ נְכָסָיו, וְכִדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. דְּתַנְיָא, הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו, וְהָיוּ בָהֶן בְּהֵמוֹת הְרָאוּיוֹת לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, זְכָרִים וּנְקֵבוֹת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, זְכָרִים יִמָּכְרוּ לְזוֹרְכֵי עוֹלוֹת, נְקֵבוֹת יִמָּכְרוּ לְזוֹרְכֵי זִבְחֵי שְׁלָמִים, וּדְמֵיהֶן יִפֹּלוּ עִם שְׁאָר נְכָסִים לְבֶדֶק הַבַּיִת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, זְכָרִים עַצְמָם יִקְרְבוּ עוֹלוֹת, וּנְקֵבוֹת יִמָּכְרוּ לְזוֹרְכֵי שְׁלָמִים, וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן עוֹלוֹת, וּשְׁאָר נְכָסִים יִפֹּלוּ לְבֶדֶק הַבַּיִת. וַאֲפִילּוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר, אָדָם חוֹלֵק הֶקְדֵּישׁוֹ, הָנֵי מִילֵּי בָּשָׂר, אֲבָל עוֹר, תָּפֵיס. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, פְּרָט לְעוֹלַת גֵּרִים. אָמַר לֵיהּ רַב סִימַאי בַּר חִילְקַאי לְרַבִּינָא, אִטּוּ גֵּר, לָאו אִישׁ הוּא. אָמַר לֵיהּ, פְּרָט לְגֵר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁים. תָּנוּ רַבָּנַן, 'עוֹלַת אִישׁ', אֵין לִי אֶלָּא עוֹלַת אִישׁ, עוֹלַת גֵּרִים, נָשִׁים וַעֲבָדִים, מִנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר 'עוֹר הָעוֹלָה', רִיבָּה. אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'עוֹלַת אִישׁ', עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לְאִישׁ. פְּרָט, לְשֶׁנִּשְׁחֲטָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְחוּץ לִמְקוֹמָהּ, שֶׁלֹּא יְהוּ הַכֹּהֲנִים זַכָּאִין בְּעוֹרָהּ. יָכוֹל, שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה שֶׁנִּשְׁחֲטָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, הוֹאִיל וְלֹא עָלְתָה לַבְּעָלִים,

הניחא למ"ד מותרות לנדבת ציבור אזלי. תימה לדידיה מ"ש דממעט מותרות טפי מעולת תמיד וי"ל דסברא הוא למעוטי טפי מותרות משום דהיו מעיקרא לאיש: **אלא** למ"ד לנדבת יחיד מאי איכא למימר. תימה מאי קשיא ליה הא רבי יהודה דממעט הכא עולת הקדש הוא דקאמר בסמוך לנדבר ציבור אזלי דקתני ששה לנדבה ואי לנדבת יחיד לא היה משימנה בשופר דקרבן יחיד בעי סמיכה וי"ל דלא שמיע ליה הא דהר ביה רבי יהודה ממדרשו של יהוידע: **לא** מיבעיא למ"ד קדשי בדק הבית תפסי מדאורייתא. תימה לדידיה אמאי איצטריך קרא הכא דאם שחט קודם פדייה אין עורה לכהנים פשיטא דקדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה: **אין** לי אלא עולת איש גרים נשים ועבדים מנין. משמע מהד קרא דהה ממעטינן נשים ועבדים ודין הוא דהא ילפינן מהדדי בג"ש דלה לה מאשה והקשה הר"ר חיים דבפרק החובל (ב"ק דף פח.) מצריך תרי קראי גבי עדות חד למעוטי נשים וחד למעוטי עבדים וי"ל דגבי מצות הוא דילפינן מהדדי בג"ש דלה לה אבל גבי עדות לא שייך למילף דאין תלוי בנאמנות שהרי משה ואהרן לא מעידין לא משום דלא מהימני הלכך

היכא דגלי גלי:

ומודה

לא

ביה. דקאמרי ליה אם כן בטלת מדרשו של יהוידע הכהן ולא אהדר להו מידי: **ששה לנדבה**. בי"ג שופרות שהיו במקדש קמיירי דכתוב עליהן תקלין חדתין (ותקלין עתיקין) קינין וגוזלי עולה עצים ולבונה וזהב לכפרת וששה לנדבה ומפרש מאי ניהו ששה לנדבה: ה"נ ששה לנדבה לעולה הבאה מן המותרות שאין הכהנים זכאין בעורה: **אשם לה'**. אי אפשר אשם לה' שכבר נאמר אשם לכהן בחטאת באשם תורה אחת להם וגו' הא כיצד כל דבר הבא ממותר חטאת כגון מפרש מעות לחטאתו וניתותר מהן וממותר אשמות כגון הנך דאזלי לראייה דקיימא לן (תמורה דף יח.) כל שבחטאת מתה באשם רועה: **ילקח בהן כו'**. נמצאו שני כתובים מקויימין שם לה': בשר לעולה ואשם לכהן העור והיינו דכתיב בסף אשם וכסף חטאות לה. להא דתני לעיל פרט לעולת הקדש: **וכרבי יהושע**. דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות והך עולת הקדש היא וכדמסיים ואזיל דבי א"ר יהושע דחייל שם מזבח עלייהו מעיקרא אמאי דחזי למזבח קאמר אבל בעור מודה דחייל עלה קדושת בדק הבית: **המקדיש נכסיו**. לבדק הבית: **הראויות למזבח**. תמימים: **זכרים ימכרו לצרכי עולות כו'**. דקי"ל בתמורה (דף לג:) המתפיס תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם: **זכרים עצמן יקרבו עולות**. לשם אותו האיש דקסבר אדם חולק הקדישו ואע"ג דמקדיש סתמא דעתיה הוה להקריב למזבח הראוי לו: **ונקבות ימכרו כו'**. אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים עד שימכרו דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הראוי למזבח דומיא דבדק הבית שכולו קדוש הלכך לדמי עולה אקדישינהו ובהך עולה דרבי יהושע זכרים הקריבים עולות קא"ר יהודה לעיל פרט לעולת הקדש: **ואפ"ל לרבי יהושע**. כלומר ואע"ג דאמר ר' יהושע אדם חולק הקדישו הראוי למזבח דומיא דבדק הבית לא שיהו כשאר קדשי מזבח שעורותיהן להכהנים דמודה הוא שהעור נתפס לבדק הבית כשאר נכסים שלו: **ואין** לו יורשין. דאין לה בעלים: ה"נ עולת איש אין לי אלא עולת איש עולת נשים ועבדים מנין ת"ל כו': **העולה**. קרא יתירא הוא דלא איצטריך למכתב אלא העור לכהן אלא דרבות בא: **הואיל ולא עלתה לבעלים**. ואף על פי שהיא בשרה

ומודה רבי שאין הפשט קודם זריקה. משמע הכא דלב"ע היכא דנולד פסול קודם הפשט וקודם זריקה אין הדם מרצה על העור ותימה דבסוף הגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) אמר גבי נתן אשם ליהוי"רב וכסף לידעיה דאם קדמו בני יהוי"רב והקריבו את האשם זבו במה שביידם ופריך למאי חזי אשם פסול הוא אמר רבא לעורו והשתא עורו לא יזבו בעורה: **אשר הקריב.** כל הקרבנות במשמע: **שזבה בבשר.** באימורים: **שכן לא זכה במקצת.** עורות שלא מצינו עור למזבח תאמר בכהנים שזבו במקצת בעור העולה: **כל עצמו כו'.** אין לנו להביא ראיה לשאר עורות מעולה שפרט בה הכתוב לבדה מפני שלא הוצרכנו ללמוד על שאר עורות מה תהא עליהן אלא גופיה הא לא חזי דהיינו קודם הפשט וזריקה דתחלת הבאתו בפסול וי"ל דהתם לאחר שחיטת האשם יכול להביא כסף קודם זריקה קרינא ביה מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו כיון דעדיין לא נכפר הלכך לא חשיב פסול דקודם זריקה ומיהו קשה כיון דאיכא הפסול בידם מה לי קודם זריקה ומה לי לאחר זריקה וי"ל דהוי כמו שנמצא טריפה בבני מעיים לרבי חנינא סגן הכהנים הואיל ולא הוכר פסולו קודם הפשט לרבי וקודם זריקה לרבי אלעזר מרצה על העור (הג"ה) וקשה דתניא בתוספתא דפסחים הביא את אשמו קודם גזזולו לא יהא אחר ממרס בדמו עד שיביא גזזלו אלא תעובר צורתו ותצא לבית השריפה אלמא אין תקנה להביא הגזל קודם שנשחט ואין לומר דהיינו מדרבנן דא תניא בסיפא גבי מצורע (לעיל) (דף ה) הקדים חטאתו לאשמו לא יהא אחר ממרס בדמו אלא תעובר צורתו ותצא לבית השריפה ומהכא מוכח פ' קמא דמנחות (דף ה.) יש מחוסר זמן לבו ביום ואע"ג דמן התורה פסול צריך עבור צורה כדתניא פרק כיצד צולין (פסחים דף ס) כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתו ופסולו בגופו הוי כמו פיגול וטריפה ונבלה אבל הקדמה לא. ברוך: מאן

לא יְהוּ כֹּהֲנִים זָבָאִין בְּעוֹרָהּ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'עוֹר הָעוֹלָה' מִכָּל מָקוֹם. 'עוֹר הָעוֹלָה', אֵין לִי אֶלָּא עוֹר הָעוֹלָה, עוֹרוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'עוֹר הָעוֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב'. יָכוֹל, שֶׁאֲנִי מַרְבֶּה אַף קָדָשִׁים קַלִּים, תַּלְמוּד לוֹמַר 'עוֹלָה', מָה עוֹלָה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אַף כֹּל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, 'עוֹר הָעוֹלָה', אֵין לִי אֶלָּא הָעוֹלָה, עוֹרוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, מִנַּיִן. וְדִין הוּא, וּמָה עוֹלָה שֶׁלֹּא זָכוּ בִּבְשָׂרָהּ, זָכוּ בְּעוֹרָהּ. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁזָּכוּ בִּבְשָׂרָן, אֵינוֹ דִּין שֶׁזָּכוּ בְּעוֹרָן. מִזֶּבַח יוֹכִיחַ, שֶׁזָּכָה בַּבָּשָׂר וְלֹא זָכָה בָּעוֹר. מַה לְּמִזֶּבַח, שֶׁכֵּן לֹא זָכָה בְּמִקְצָת. תֹּאמַר בַּכֹּהֲנִים שֶׁזָּכוּ בְּמִקְצָת, הוֹאִיל וְזָכוּ בְּמִקְצָת, זָכוּ בְּכוּלֵּיהּ. רַבִּי אוֹמֵר, כָּל עַצְמוֹ לֹא הוּצְרַכְנוּ אֶלָּא לְעוֹר הָעוֹלָה בִּלְבַד. שֶׁבְּכָל מָקוֹם, הָעוֹר מְהֻלָּךְ אַחַר הַבָּשָׂר. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִין וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין, הֵן וְעוֹרוֹתֵיהֶן [נִשְׂרָפִין] עִמָּהֶן. חַטָּאת וְאָשָׁם, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר, מַתָּנָה לַכֹּהֵן. רָצוּ, מַפְשִׁיטִין אוֹתָן. לֹא רָצוּ, אוֹכְלִין אוֹתָן עַל גַּבֵּי עוֹרָן. קָדְשֵׁי קַלִּים לַבְּעָלִים, רָצוּ, מַפְשִׁיטִין אוֹתָן. רָצוּ, אוֹכְלִין אוֹתָן עַל גַּב עוֹרָן. אֲבָל עוֹלָה, נֶאֱמַר בָּהּ 'וְהִפְשִׁיט אֶת הָעוֹלָה וְנִתַּח אוֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ'. יָכוֹל, לֹא יְהוּ הַכֹּהֲנִים זָבָאִין בְּעוֹרָהּ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'עוֹר הָעוֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב'. 'לוֹ יִהְיֶה', פְּרָט, לְטְבוּל יוֹם וּמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים וְאוֹנֵן. שֶׁיָּכוֹל, לֹא יִזְכּוּ בְּבָשָׂר שֶׁהוּא לַאֲכִילָה, יִזְכּוּ בָּעוֹר שֶׁאֵינוֹ לַאֲכִילָה, תַּלְמוּד לוֹמַר 'לוֹ יִהְיֶה', פְּרָט לְמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים וּטְבוּל יוֹם וְאוֹנֵן. וְתִנָּא קַמָּא, נַמִּי תִּיפּוּק לִי מִדִּינָא. מִילְּתָא דְּאִתְּיָא בְּקַל וְחוֹמֶר, טָרַח וְכָתַב לָהּ קָרָא. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הַאי 'אֲשֶׁר הִקְרִיב', מַאי עָבֵיד לֵיהּ. פְּרָט, לְטְבוּל יוֹם וּמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים וְאוֹנֵן. וְתִיפּוּק לֵיהּ, מִ'לוֹ יִהְיֶה'. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, נֶאֱמַר בָּעוֹלָה 'לוֹ יִהְיֶה', וְנֶאֱמַר בָּאָשָׁם 'לוֹ יִהְיֶה', מָה לְהַלָּן עַצְמוֹתָיו מוּתָּרִין, אַף כָּאן עַצְמוֹתָיו מוּתָּרִין. מוּפְנֵי. דְּאִי לֹא מוּפְנֵי, אֵיכָא לְמִפְרַךְ, מַה לָּאָשָׁם, שֶׁכֵּן בְּשָׂרוֹ מוּתָּר. 'לוֹ יִהְיֶה', קָרָא יְתֵירָא הוּא: **משנה** כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל קוֹדֶם לְהַפְשִׁיטָן, אֵין עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֲנִים. לְאַחַר הֶפְשִׁיטָן, עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֲנִים. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים, מִימַי לֹא רָאִיתִי עוֹר שֶׁיּוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִדְּבָרָיו לְמַדְנוּ שֶׁהַמַּפְשִׁיט אֶת הַבְּכוֹר, וְנִמְצָא טְרֵיפָה, שֶׁיְּאוֹתוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין 'לֹא רָאִינוּ' רְאִיָּה, אֶלָּא יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה: **גמרא** כָּל שֶׁלֹּא זָכָה הַמִּזְבֵּחַ בְּבְשָׂרָהּ, לֹא זָכוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרָהּ. וְאַף עַל גַּב דְּאַפְשִׁטֵיהּ לְעוֹר קוֹדֶם זְרִיקָה. מַנִּי, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר, אֵין הַדָּם מְרַצֶּה עַל הָעוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ. אֵימָא סֵיפָא, כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל קוֹדֶם הֶפְשִׁיטָן, אֵין עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֲנִים. לְאַחַר הֶפְשִׁיטָן, עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֲנִים. אֲתָאן לְרַבִּי, דְּאָמַר, הַדָּם מְרַצֶּה עַל הָעוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ. רֵישָׁא, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. סֵיפָא, רַבִּי. אָמַר אַבָּיֵי, מִדְּסֵיפָא, רַבִּי הִיא. רֵישָׁא נַמִּי, רַבִּי הִיא. וּמוֹדֶה רַבִּי, שֶׁאֵין הֶפְשֵׁט קוֹדֶם זְרִיקָה. רָבָא אָמַר, מִדְּרֵישָׁא, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, סֵיפָא נַמִּי, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וּמַאי 'קוֹדֶם הֶפְשֵׁט', ומאי

לא יזבו בעורה: **אשר הקריב.** כל הקרבנות במשמע: **שזבה בבשר.** באימורים: **שכן לא זכה במקצת.** עורות שלא מצינו עור למזבח תאמר בכהנים שזבו במקצת בעור העולה: **כל עצמו כו'.** אין לנו להביא ראיה לשאר עורות מעולה שפרט בה הכתוב לבדה מפני שלא הוצרכנו ללמוד על שאר עורות מה תהא עליהן אלא על של עולה בלבד: **ועורותיהן עמהן.** כדרבתי ואת הפר ואת עורו וגו': **רצו מפשיטין.** שהרי לא הצריכו להפשיט ונתנו לכהן כמות שהן כדכתיב כחטאת באשם תורה אחת וגו': **נאמר בה והפשיט.** והבשר למזבח ועל העור שהזקיקו להפשיט לא אמור מה תהא עליו ולמזבח אינך יכול להביאו (זה) דבהדיא פרט לך הקטר באברים מופשטין ולא פרט לך העור עמהן: **לו יהיה.** רישיה דקרא המקריב את עולת איש ועליה קאי לו יהיה: **פרט לאונן כו'.** דלא חזי להקרבה: **שיכול לא יזכו בבשר.** כלומר אע"פ שנתמעטו מלהחלוק בבשר מלאכול לערב הוצרכנו למעטן מן העורות: **שיכול לא יזכו בבשר.** מפני שהוא ראוי לאכילה והן אינן ראוים לאכילת היום: **מדינא.** כי היכי דנפקא ליה לרבי ישמעאל ולמה לי קרא לעורות קדשי קדשים: **אשר הקריב.** דליף ת"ק מיניה עורות קדשי קדשים מאי עביד ליה: **תיפוק ליה מלו יהיה.** כדנפקא ליה לרבי: **רבי ישמעאל לטעמיה.** דדריש לו יהיה לדרשא אחריתי: **קרא יתיא הוא.** דמצי למכתב עור העולה אשר הקריב לכהן ולשתוק: **מתני'** אין עורותיהן לכהנים. אלא נשרפים עם עורן: **לא ראיתי עור יוצא לשריפה.** משהופשט הכי מפרש לה בגמרא: **ונמצא טריפה.** ואפילו שפסול זה היה בו קודם הפשט הואיל ולא ניכר עד לאחר הפשט יאותו הכהנים בעורו: **אין לא ראיתי ראיה.** שמנא לא אירע בימיו שימצא טריפה אחר הפשט ואם אירע ושרפוה הוא לא ראה: **אלא יצא לבית השריפה.** הואיל וקודם הפשט הוה ביה: **גמ'** ה"ג בגמ' **כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה ואע"ג דאפשטיה** לעור קודם זריקה ול"ג כל שאין לו בבשר דההיא מאי בעיא לענין דם מרצה על העור דא ההיא בכהן טמא קאמר אלא רישיה דהך דלעיל מהך נקט ואותיב הכי קתני רישא כל שלא זכה המזבח בבשרה בגון שאירע בו פסול קודם זריקה דלא היה לה לבשר שעת היתר למזבח לא זכו הכהנים בעורה ולא פליג בין שהופשט קודם הפסול בין לא הופשט אלמא אע"ג דאפשטיה לעור קודם זריקה ונפסל הבשר ואח"כ זרק קאמר דלא זכו בעורה: **מני ר' אלעזר בר' שמעון היא.** דאמר לקמן (דף קד.) אין הדם מרצה על עור חלוץ בפני עצמו בלא בשר כגון אם נפסל הבשר ואין הדם מרצה עליו אף העור לא יצא מידי מעילה להיות ניתר לכהנים אחר הפשטן: **עורותיהן לכהנים.** ואפילו אירע שם קודם זריקה: **אתאן לרבי.** דפליג עליה דרבי אלעזר לקמן (שם) ואמר הדם מרצה על עור חלוץ בפני עצמו בלא הרצאת בשר: **ומודה רבי שאין הפשט קודם זריקה.** אע"ג דאמר הדם מרצה על העור בפני עצמו היכא דאיתרמי דאיפשט קודם זריקה מודה הוא שאין כהנים רגילין בכך שאסור לשהות הדם כל כך הלכך נמי דקתני כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה טעמא משום דפסול דקודם זריקה קודם הפשט הוא ומיהו היכא דאיתרמי דהפשיט קודם זריקה ונפסל אחר הפשט אע"פ שלא זכה מזבח בבשר יזכו הכהנים בעורה ומשנתינו דברה בהוה: **קודם שנראו להפשט.** קודם זריקה אין עורותיהן לכהנים ואפי' הופשט ואח"כ נפסל וכל שכן כשהוא עם הבשר דאין דם מרצה על העור בלא בשר: **לאחר שנראו להפשט.** דהיינו לאחר זריקה עורותיהן לכהנים ואפי' עורו עם הבשר כשנפסל כדקאמר רבי אלעזר דכיון שנזרק הדם והורצה בשר שעה אחת יפשיטנו ועורו לכהנים: **על העור בפני עצמו.** אם הופשט ונפסל הבשר קודם זריקה וזרק הדם הותר העור דקסבר רבי אין עור פסול אלא הבשר ונפסל עם הבשר אבל הופשט קודם פסולו אפי' קודם זריקה אתיא זריקה ושריא ליה וכל שכן אחר הפשט ואחר זריקה אבל אם קודם הפשט נפסל ואפילו אחר זריקה הרי הוא כבשר:

רבי אליעזר ברבי שמעון כו'. קסבר בזריקה כשרה תליא היתר העור אבל נפסל בשר קודם זריקה אין העור מותר ואפילו הופשט קודם פסולו: **מ"ד.** הדם מרצה על העור לאחר שנפסל בשר: **כרבי אליעזר.** דאמר דם אע"פ שאין בשר: **אליבא דר' אליעזר כ"ע לא פליגי.** כלומר מילתיה דרבי אלעזר ברבי שמעון דאמר לא הורצה ודאי פלוגתא היא דעל כרחך מודה הוא דאילו רבי אליעזר לא קאי כוותיה דהא קאמר זרוק לכתחילה אף ע"פ שאין בשר כגון אבד או נשרף אלמא זריקה מעלייתא היא: **כי פליגי אליבא דרבי יהושע.** כלומר הא דאמר דמ"ד הורצה כר' אליעזר ולא כרבי יהושע ליתא דאפילו אליבא דרבי יהושע אמרה רבי למילתיה: ה"ג **עד כאן לא א"ר יהושע אלא בבשר דליכא פסידא לכהנים.** ע"כ לא קאמר רבי יהושע אם אין בשר אין דם אלא לענין לעלות קרבן לבעלים לחובה דליכא פסידא לכהנים והתורה אמרה (דברים יב) הבשר והדם: **אבל לענין עור דאיכא פסידא דכהנים אפילו רבי יהושע מודה.** דלא מפסידנא להו שלא כדין ואם נשרף בשר או אבד קודם זריקה לכתחילה לא יזרוק וליכא פסידא דכהנים שהרי לא קרב הקרבן ואם עבר וזרק הדם הויא זריקה להתיר העור אע"פ שלא עלה לו הקרבן הקרבה הוי וקרינא ביה עור העולה אשר הקריב: **מידי דהוה אדיעבד.** דקתני אם זרק הורצה הניחא גבי נטמא איכא למימר הציץ מרצה אבל גבי יוצא לא מרצה הציץ וקאמר אם זרק הורצה אלמא ק"ל היה לו לרבי יהושע בדרשה זו דאם אין בשר אין דם דאם זרק הורצה הלכך גבי אבוד ושרוף נמי אע"ג דבדיעבד נמי פסול בדאמרינן בכיצד צולין (פסחים עח:) לענין עור מיהא מודה: **למצותן לא קאמר.** דהני הכשר מצותן בכך וכי קאמר ר' חנינא בנשרפין מחמת פסולן: **והאיכא קודם הפשט וקודם זריקה.** דבין לרבי בין לרבי אלעזר ברבי שמעון נשרף לרבי משום דקודם הפשט ולרבי אלעזר משום דקודם זריקה: **חלוץ קאמרי'.** מימי לא ראיתי עור מופשט יוצא לבית השריפה והנפסל קודם הפשט עורו נשרף בבשרו ואין מפשיטים אותו: **והאיכא אחר הפשט** קודם זריקה. דלרבי אלעזר ברבי שמעון חלוץ ונשרף הוא: ומשני **רבי חנינא כרבי ס"ל.** דאמר הדם מרצה על העור: ה"ג **ואב"א אפילו תימא כר' אלעזר בר"ש ומודה רבי שאין הפשט** קודם זריקה. אפילו תימא רבי חנינא כרבי אלעזר ס"ל ודקא קשיא לך הא איכא אידע בו אחר דאמר הפשט קודם זריקה לא איתרמי בימיו דאפילו לרבי דאמר הנם מרצה על העור בפני עצמו מודה הוא דאין הפשט קודם זריקה (ולא הורגלו בכך) וכל שכן לרבי אלעזר ברבי שמעון לא הורגלו בכך: **והאיכא נמצאת טריפה בבני מעיים..** לא נמצא פסולו עד שהופשט ופסול זה קודם זריקה וקודם הפשט היה בו דקס"ד דבין לרבי ובין לרבי אלעזר נשרף כדאמרן לרבי משום דקודם הפשט ולרבי אלעזר משום קודם זריקה: **מרצה.** הואיל ולא הוכר פסולו קודם הפשט לרבי וקודם זריקה לרבי אלעזר מרצה על העור והבשר ישרף כשאר פסולי קדשים: **אלא מאי** קס"ל **רבי עקיבא.** כיון דשמעיה לרבי חנינא דאמר בשאר קדשים מרצה למה לי לאשמועינן בכור: **דאפילו בגבולין.** בכור בעל מום הנשחט בו במדינה על מומו ולא התירו הכתוב אלא באכילה כדכתיב (דברים טו) בשעריך תאכלנו אבל אם מת עורו אסור וטענן רבי עקיבא דהיכא דלא ניכר טריפתו עד לאחר הפשט שראה שחיטתו והפשיט עורו כאילו נזרק דמו במקדש ונמצא טריפה לאחר הפשט: **בשר בקבורה.** דאין מאכילין קדשים לכלבים ושריפה ליכא דאין שריפה בקדשים אלא כשהוצאה לעזרה ונפסל לאחר שחיטה: **והעור בשריפה.** לא ידענא טעמא ונראה בעיני דל"ג האי פירושא אלא ה"ג והלכה כדברי חכמים ותו לא מידי ותוספתא זו גירסא דתלמידי) תרביצאי היא וטעו במה ששנינו במשנתינו במילתייהו דרבנן לבית השריפה יצא ואני אומר דרבנן לאו אדר"ע קיימי דאיירי בבבור בגבולין אלא אדרבי חנינא קיימי דאיירי בקדשי המקדש: **מתני'** נשרפין בבית הדשן. חוץ לג' מחנות כדיליף לקמן בפירקין: **ומטמאין בגדים.** לעסוקין בהן כדכתיב (ויקרא טז) והשורף אותם וגו': **שלא במצותן.** שנפסלו טעונין שריפה כשאר פסולי קדשים: **בבית הבירה.** פעמים בעזרה פעמים בהר הבית כדאמרינן בגמרא: היו

ומאי 'אחר הֶפְשֵׁט'. 'קודֶם שֶׁנִּראו לְהֶכְּשֵׁט', 'אחר שֶׁנִּראו לְהֶכְּשֵׁט'. מאי רבי, ומאי רבי אֶלְעָזָר בְּרבי שִׁמְעוֹן. דְּתַנְיָא, רבי אומר, הַדָּם מְרַצֶּה עַל הָעוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּכְשֶׁהוּא עִם הַבָּשָׂר. נולַד בו פְּסוּל, בֵּין קודֶם זְרִיקָה בֵּין לְאַחַר זְרִיקָה, הֲרֵי הוּא כֵּיוֹצֵא בו. רבי אֶלְעָזָר בְּרבי שִׁמְעוֹן אומר, אין הַדָּם מְרַצֶּה עַל הָעוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּכְשֶׁהוּא עִם הַבָּשָׂר. נולַד בו פְּסוּל, קודֶם זְרִיקָה, הֲרֵי הוּא כֵּיוֹצֵא בו. אַחַר זְרִיקָה, הוּרְצָה בָּשָׂר שָׁעָה אַחַת, יַפְשִׁיטֶנּוּ וְעוֹרוֹ לַכֹּהֲנִים. לימָא, בְּדְרבי אֶלִיעֶזֶר וְרבי יְהוֹשֻׁעַ, קָמִיפַּלְגִי. 'וְעָשִׂיתָ עוֹלוֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם', רבי יְהוֹשֻׁעַ אומר, אם אֵין דָּם, אֵין בָּשָׂר. אם אֵין בָּשָׂר, אין דָּם. רבי אֶלִיעֶזֶר אומר, דָּם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְדם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ'. אם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְעָשִׂיתָ עוֹלוֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם', לוֹמַר לְךָ, מַה דָּם בִּזְרִיקָה, אַף בָּשָׂר בִּזְרִיקָה. הָא לְמִדְתָּךְ, שֶׁרֵיוַח יֵשׁ, בֵּין בֶּבֶשׂ לַמִּזְבֵּחַ. לימָא, מאן דְּאָמַר 'הוּרְצָה', כְּרבי אֶלִיעֶזֶר. וּמאן דְּאָמַר 'לֹא הוּרְצָה', כְּרבי יְהוֹשֻׁעַ. אַלִּיבָּא דְּרבי אֶלִיעֶזֶר, כּוּלֵּי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי. כִּי פְּלִיגִי, אַלִּיבָּא דְּרבי יְהוֹשֻׁעַ. מאן דְּאָמַר 'לֹא הוּרְצָה', כְּרבי יְהוֹשֻׁעַ. מאן דְּאָמַר 'הוּרְצָה', אָמַר לְךָ, עַד כָּאן לֹא קָאָמַר רבי יְהוֹשֻׁעַ הָתָם, אֶלָּא בְּבָשָׂר, דְּלֵיכָּא פְּסִידָא לַכֹּהֲנִים. אֲבָל עוֹר, דְּאִיכָּא פְּסִידָא לַכֹּהֲנִים, אֲפִילּוּ רבי יְהוֹשֻׁעַ מודֶה. מִידִּי דַּהֲוָה אֲדִיעֲבַד, דִּתְנַן, נִטְמָא בָּשָׂר אוֹ נִפְסַל אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, רבי אֶלִיעֶזֶר אומר, יִזְרוֹק. רבי יְהוֹשֻׁעַ אומר, לֹא יִזְרוֹק. ומודֶה רבי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁאִם זָרַק הוּרְצָה: אָמַר רבי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים כו': וְלֹא. הֲרֵי פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים. לְמִצְוָתָן, לֹא כְּמִצְוָתָן, קודֶם הֶפְשֵׁט וְקודֶם זְרִיקָה. חָלוּץ, כְּאַמְרִינוּ. וְהָאִיכָּא, אַחַר הֶפְשֵׁט וְקודֶם זְרִיקָה, לְרבי אֶלְעָזָר בְּרבי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר, אֵין הַדָּם מְרַצֶּה עַל הָעוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ. רבי חֲנִינָא, כְּרבי סְבִירָא לֵיהּ. וְאִיבָּעְיָא אִיבָּא, אֲפִילּוּ תּוֹקְמָא כְּרבי אֶלְעָזָר בְּרבי שִׁמְעוֹן, מודֶה רבי שֶׁאֵין הֶפְשֵׁט קודֶם זְרִיקָה. וְהָאִיכָּא, נִמְצֵאת טְרֵיפָה בִּבְנֵי מֵעַיִים. קָסָבַר, נִמְצֵאת טְרֵיפָה בִּבְנֵי מֵעַיִים, מְרַצֶּה. דִּיקָא נַמִי, דְּקָתָנֵי, אָמַר רבי עֲקִיבָא, מִדְּבָרָיו לְמָדְנוּ שֶׁהַמַּפְשִׁיט אֶת הַבְּכוֹר וְנִמְצָא טְרֵיפָה, שֶׁיֵּאוֹתוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹ, שְׁמַע מִינַּהּ. וְאֶלָּא, מאי קָא מַשְׁמַע לָן, רבי עֲקִיבָא. הָא, קָא מַשְׁמַע לָן, אֲפִילּוּ בְּגְבוּלִין. אָמַר רבי חִיָּא בַּר אַבָּא, אָמַר רבי יוֹחָנָן, הֲלָכָה כְּרבי עֲקִיבָא. וְאַף רבי עֲקִיבָא לֹא אָמַר, אֶלָּא בְּשֶׁהֶתִּירוּ מוּמְחֶה. אֲבָל לֹא הֶתִּירוּ מוּמְחֶה, לֹא. וְהֲלָכְתָא כְּדִבְרֵי חֲכָמִים. (בָּשָׂר בִּקְבוּרָה וְהָעוֹר בִּשְׂרֵיפָה):

מִשְׁנָה פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, בִּזְמַן שֶׁהֵן נִשְׂרָפִין כְּמִצְוָתָן, נִשְׂרָפִים בְּבֵית הַדֶּשֶׁן וּמְטַמְּאִין בְּגָדִים. וְאִם אֵינָן נִשְׂרָפִין כְּמִצְוָתָן, נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַבִּירָה וְאֵינָן מְטַמְּאִין בְּגָדִים.

מאן דאמר לא הורצה כרבי יהושע. תימה היכי מצי סבר כוותיה הא קתני ומודה רבי יהושע דאם זרק הורצה כדבסמוך ונראה לפרש ומ"ד לא הורצה כר' יהושע דגזר נטמא בשר או נפסל דלא יזרוק אטו אבוד ושרוף דליכא בשר כלל דדהתם אפילו בדיעבד לא הורצה והכא נמי אין הדם מרצה על העור בפני עצמו אפילו בדיעבד בנטמא גזירה אטו אבוד ושרוף ולא מיירי הכא באבוד ושרוף אלא בנטמא או נפסל ומ"ד הורצה ע"כ לא קאמר רבי יהושע דגזר אטו אבוד ושרוף ולא יזרוק אלא גבי בעלים דליכא פסידא דכהנים שעדיין לא זכו בעורו אבל עור דאיכא פסידא [דכהנים] דכבר זכו כהנים משנזרק הדם התם לא גזרינן אטו אבוד ושרוף מידי דהוה אדיעבד פי' בפסול יוצא וטומאה דדיעבד אם זרק הורצה ולא גזרינן הכא נמי מרצה הדם על העור בפני עצמו ופירוש הקונטרס דחוק: **א"ר** עקיבא מדברייו למדנו כו'. משמע דוקא בעורו יאותו הכהנים אבל בבשרו לא דאפילו לגוים אסור והקשה ה"ר אפרים דבפרק כל פסולי המוקדשים (בכורות דף לב:) מתיר רבי עקיבא אפילו לגוים ולעיל פי' בריש פ' התערובת (דף עא:) אבל לא התירו מומחה לא משמע דוקא משום טריפות הא לאו הכי לא והיינו דלא כר"מ דקניס בפ' (כל פסולי המוקדשין (דף לג:)) בבכור שנשחט שלא על פי מומחה מכאן דקדק בהלכות גדולות דהא דקיימא לן כרבי מאיר בגזירותיו דוקא בגזירותיו ולא בקנסיו: לא

לא מחשבה הוא דלא פסלה אבל לינה פסלה. תימה דבריש הוריאו לו (יומא דף מה.) בעי רב פפא חישב בחפינת קטרת מהו ת"ש הוסיף רבי עקיבא הקומץ והקטרת כו' מדפסיל טבול יום פסולה נמי מלינה ומדפסלה לינה פסלה נמי מחשבה ולא דחי כדהכא וי"ל דדהתם דבאכילת מזבח מה לי מחשבה מה לי לינה אבל הכא בשאר פרים הנשרפין וא"ת היכי פסלה מחשבה בקטרת הא תנן לעיל בפרק ב"ש (דף מב:) דקטרת ולבונה אין בהן משום פיגול וי"ל דנהי דכרת ליכא מחשבה מיהא פסלה מידי דהוה אחטאות הפנימיות לרבי שמעון דאמר בפ"ק (לעיל יד.) מודה היה רבי שמעון לפסול מק"ו משלא לשמו ובקטרת נמי אהני ג"ש דמלא מלא ממנחה והתם הקשה בקונטרס אמאי הצרך לדקדק מטבול יום הוה ליה לאתויי ממתני' דמעילה (דף י.) דקתני בהדיא הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה ותירץ רבינו יב"א משום דההיא מיירי בקטרת דכל השנה כדקתני קדשו בכלי והוהוא דמיקדש בכלי פסלה ביה לינה אבל התם בקטרת דיום הכיפורים דעיקרה אינה בכלי אלא משום דלא אפשר כדאמר התם לעיל והא אמרי' דלא מיפסלה בלינה אבל ההיא דרבי עקיבא משמע דמיירי בכל קטרת ועוד י"ל דההיא דמעילה איכא לדחויי מדרבנן וכן מחייבין עליה משום פיגול וטמא הוה אמינא מכת מרדות כמו אכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין ושתה רביעית יין ונבנס למקדש ושהה כדי אכילת פרס חייב דהיינו מדרבנן דפסול גויה [והוי דרבנן] כדאמרינן בפרק בתרא דיומא (דף פ:) אבל ההיא דר' עקיבא פשיטא דאורייתא מדפסל טבול יום ע"י צירוף דאי מדרבנן לא הוה מחמירין נמי האי פסול על ידי צירוף וא"ת והיכי דייק מדפסיל טבול יום פסלה נמי לינה והא משניתנה במכתשת נפסלת בטבול יום ולינה לא פסלה עד שתנתן במחתה כדאמר פרק קמא דשבועות (דף יא.) וי"ל דהא דנפסלת בטבול יום היינו מדרבנן: **שיצא** רובו במיעוט אבר. פי' בקונטרס דמיבעיא ליה לענין טמא המתעסק בהן וקשה דבסוף כיצד צולין (פסחים פה:) אמרינן המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיניח הוצאה כתיב ביה כשבת ופריך ממתני' דהכא דהיו סובלין אותו במוטות דקתני ראשונים ומטמאין בגדים אחרונים אין מטמאין בגדים עד שיצאו ואף על גב דלא נח ומשני בנגררים ואם כן רובו במיעוט אבר דהכא לא מחייב לענין שבת כיון דאגודו בפנים לא יטמא בגדים ונראה לפרש דמבעיא ליה לענין לשורפו בפנים: או

גמ' ששם שורפים פסולי בשר קדשי קדשים. שמחיצת אכילתן בעזרה ופסולי אימורים אפילו של קדשים קלים דהואיל והקטרת הכשירין בעזרה אף שריפת פסוליהן בעזרה בדילפינן בפסחים בפרק כל שעה (דף כד.) מבקדש באש תשרף: **קודם זריקה.** שלא הגיע זמנו לצאת לפיכך נשרפין בעזרה: **אחר זריקה.** שהגיע זמנו לצאת לפיכך נשרפין חוץ לעזרה: **וכמצותן.** וכשהן נשרפין כמצותן שלא אירע בהן שום פסול: **נשרפין חוץ לג' מחנות.** בדילפינן בפירקין: **בין לאחר זריקה.** דהואיל ודעדיין לא יצאו: **ביציאתן.** לאחר שיצאו: **מהו שתועיל.** לפוסלן אם לנו: **בכשר דבר אכילה.** עולה או אימורין שהן לאכילת מזבח אבל הני דלשריפה קיימי דלא אשכחן לה אלא או באכילת מזבח בדכתיב (שמות כג) לא ילין חלב חגי וגו' או באכילת אדם בדכתיב (שם יב) לא תותירו וגו': **ושוין שאם חישב כו'.** ושוין ר"ש וחכמי' שנחלקו בפ' ב"ש (לעיל מג.) אם פיגול נוהג בחטאות הפנימיות שאם חישב לאכול מבשר הפרים למחר או אם חישב בשחיטה על מנת לשורפן חוץ לג' מחנות למחר לא עשה כלום דמחשבה אכילה בדבר שדרכו לאכול בעינן והני לאו דרכן לאכול וגבי שריפה נמי אע"ג דכי אורחיה חשיב אכילת מזבח או אכילת אדם בעינן לפגל ומ"ד פיגול נוהג בפנימיים בגון אם חישב על הקטרת אימורים להקריבו למחר: **לינה נמי לא פסלה.** בבשרו קס"ד דאי לינה פסלה מחשבה לינה נמי פסלה: **לינת אימורין.** דבמידי דהקטרה ודאי פסלה לינה: **עד שיותך חבשר.** דכל זמן שלא נעשית מצותן מועלין בהן: **מדסיפא.** לענין מעילה בבשר איירי: **רישא נמי.** לענין לינה לענין בשר קאמר: **דתני לוי.** במתניתא דלעיל: **ופסול יציאה.** כגון שיצאו לפני זריקת דמים שעדיין לא הגיע זמנן לצאת: **יציאה מהו שתועיל.** לפוסלן אם יצאו מן העזרה לפני זריקת דמים: **מאי קמיבעיא ליה.** אמאי תיפסול הרי סופן לצאת: **א"ר ירמיה בר אבא.** כי קא מיבעיא ליה אליבא דמאן דפסיל בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים משום דעדיין לא הגיע זמנו לצאת בפרק כל התדיר (לעיל פט:) הכא מאי מי אמרינן הני מילי בבשר קדשים קלים דאין סופן חובה לצאת אבל הני שסופן לצאת חובה לא מיפסלי ביציאתן: **לא פסול טומאה** ולינה. דקאי הכא ומדחי ליה קאי הכא ומדחי ליה: **שיצא רובו.** ומיעוט אחד מן האברים משלים לרובא של בהמה ליציאתה: **מהו.** מי הוי יציאה לטמא את המתעסקין בהוצאת רובן או לא הוי יציאה מי אמרינן שדי מיעוטא דאבר בתר

**היו סובלין אותן במוטות. יָצאו הָרִאשׁוֹנִים, חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה, וְהָאַחֲרוֹנִים לֹא יָצְאוּ. הָרִאשׁוֹנִים מְטַמְּאִין בְּגָדִים, וְהָאַחֲרוֹנִים אֵינָן מְטַמְּאִין בְּגָדִים, עַד שֶׁיֵּצְאוּ. יָצְאוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ, מְטַמְּאִין בְּגָדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינָן מְטַמְּאִין עַד שֶׁיְּצֹאת הָאוּר בְּרוּבָן. נִיתַּךְ הַבְּשָׂר, אֵין הַשֹּׁרֵף מְטַמֵּא בְּגָדִים: גמרא מַאי בִּירָה. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מָקוֹם יֵשׁ בְּהַר הַבַּיִת, וּבִירָה שְׁמוֹ. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר, כָּל הַבַּיִת כּוּלּוֹ קָרוּי בִּירָה, שֶׁנֶּאֱמַר ’(ואל) הַבִּירָה אֲשֶׁר הֶכִינוֹתִי’. אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, שְׁלֹשָׁה בֵּית הַדֶּשֶׁן הָיוּ. בֵּית הַדֶּשֶׁן גָּדוֹל הָיָה בָּעֲזָרָה, שֶׁשָּׁם שׂוֹרְפִין פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאִימּוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וּפָרִים הַנִּשְׂרָפִין, וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין, שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל קוֹדֶם זְרִיקָה. וּבֵית הַדֶּשֶׁן אַחֵר הָיָה בְּהַר הַבַּיִת, שֶׁשָּׁם שׂוֹרְפִין פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל אַחַר זְרִיקָה. וּכְמִצְוָתָן, חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת. תְּנֵי לֵוִי, שְׁלֹשָׁה בֵּית הַדֶּשֶׁן הָיוּ. בֵּית הַדֶּשֶׁן גָּדוֹל הָיָה בָּעֲזָרָה, שֶׁשָּׁם שׂוֹרְפִין פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאִימּוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וּפָרִים הַנִּשְׂרָפִים, וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל, בֵּין קוֹדֶם זְרִיקָה בֵּין לְאַחַר זְרִיקָה. וּבֵית הַדֶּשֶׁן אַחֵר הָיָה בְּהַר הַבַּיִת, שֶׁשָּׁם שׂוֹרְפִין פָּרִים הַנִּשְׂרָפִין, וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין, שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל בִּיצִיאָתָן. וּכְמִצְוָתָן, חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת. בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה, לִינָה, מַהוּ שֶׁתּוֹעִיל בְּפָרִים הַנִּשְׂרָפִים וּבִשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים. מִי אָמְרִינַן, כִּי מְהַנְּיָא לִינָה בְּבָשָׂר, דְּבַר אֲכִילָה. אֲבָל הָנֵי, דְּלָאו בְּנֵי אֲכִילָה נִינְהוּ, לֹא. אוֹ דִּלְמָא, לֹא שְׁנָא. אָמַר רָבָא, הָא מִילְּתָא אִיבַּעְיָא לֵיהּ לְאַבָּיֵי, וּפְשַׁטְנָא לֵיהּ מֵהָא. וְשָׁוִין, שֶׁאִם חִישֵׁב בַּאֲכִילַת פָּרִים וּבִשְׂרֵיפָתָן, שֶׁלֹּא עָשָׂה כְּלוּם. מַאי לָאו, מִדְּמַחֲשַׁבָה לֹא פַּסְלָה, לִינָה נַמִּי לֹא פַּסְלָה. וְדִלְמָא, מַחֲשָׁבָה הוּא דְּלֹא פַּסְלָה. אֲבָל לִינָה, פַּסְלָה. תָּא שְׁמַע, פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין, מוֹעֲלִין בָּהֶן מְשֶׁהוּקְדְּשוּ. נִשְׁחֲטוּ, הוּכְשְׁרוּ לִיפָּסֵל בְּטִבּוּל יוֹם, וּבְמְחוּסַר כִּיפּוּרִים, וּבְלִינָה. מַאי לָאו, לִינַת בָּשָׂר. לֹא, לִינַת אֵימּוּרִין. וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא, כּוּלָּן מוֹעֲלִין בָּהֶן בְּבֵית הַדֶּשֶׁן, עַד שֶׁיּוּתַּךְ הַבָּשָׂר. מִדְּסֵיפָא בָּשָׂר, רֵישָׁא נַמִּי בָּשָׂר. מִידִּי אִירְיָא. סֵיפָא בָּשָׂר, רֵישָׁא אֵימּוּרִין. תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי לֵוִי, שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל בִּיצִיאָתָן. מַאי לָאו, לִינָה. לֹא, פְּסוּל טוּמְאָה וּפְסוּל יְצִיאָה. בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, יְצִיאָה, מַהוּ שֶׁתּוֹעִיל בְּפָרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים. מַאי קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא, אֵלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר, עַדַיִּין לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לָצֵאת. מִי אָמְרִינַן, הָנֵי מִילֵּי, בְּשָׂר דְּאִין סוֹפוֹ לָצֵאת חוֹבָה. אֲבָל הָנֵי, דְּסוֹפָן לָצֵאת חוֹבָה, לֹא. אוֹ דִּלְמָא, הָכָא נַמִּי, לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לָצֵאת. תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי לֵוִי, שֶׁאֵירַע בּוֹ פְּסוּל בִּיצִיאָתוֹ. מַאי לָאו, פְּסוּל יְצִיאָה. לֹא, פְּסוּל טוּמְאָה וּפְסוּל לִינָה. בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, שֶׁיָּצָא רוּבוֹ בְּמִיעוּט אֵבֶר, מַהוּ. הַךְ מִיעוּטָא דְּאֵבֶר, בָּתַר רוּבָא שָׁדְרִינַן לֵיהּ, וְהָא לֹא נָפְקָא לֵיהּ. אוֹ דִּלְמָא, בָּתַר רוּבָא דִּבְהֵמָה שָׁדְרִינַן. פְּשִׁיטָא, דִּלְא שְׁבָקִינַן רוּבָא דִּבְהֵמָה, וְאָזְלִינַן בָּתַר רוּבָא דְּאֵבָרִים. אֶלָּא, שֶׁיָּצָא חִיצּוֹן בְּרוֹב אֵבֶר. הַאי מִיעוּטָא דְּאֵבֶר,

בתר

כַּמָּה הוּא כְּדֵי דִּיבּוּרוֹ? רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כְּדֵי שְׁאִילַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ . אַבָּא בַּר בַּר חָנָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדֵי שְׁאִילַת שָׁלוֹם בֵּין הָרַב לַתַּלְמִיד, וְיֹאמַר לוֹ: שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי .

אֶחָד שֶׁאָמַר: "הֲרֵינִי נָזִיר מֵאָה יוֹם", וְשָׁמַע חֲבֵירוֹ וְאָמַר: "וַאֲנִי מֵאָה יוֹם", וְחָזַר וְאָמַר: "וַאֲנִי" – נַעֲשָׂה עִיקָּר טְפֵילָה.

אֶחָד שֶׁאָמַר: "הֲרֵינִי נָזִיר", וְאָמַר : "וַאֲנִי" בְּתוֹךְ דִּיבּוּרוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן. וְשָׁמַע חֲבֵירוֹ וְאָמַר: "וַאֲנִי" בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּרוֹ שֶׁל שֵׁנִי. הוּתַּר הָרִאשׁוֹן – הוּתַּר הַשֵּׁנִי. הוּתַּר הַשֵּׁנִי – לֹא הוּתַּר הַשְּׁלִישִׁי.

אֶחָד שֶׁאָמַר: "הֲרֵינִי נָזִיר שְׁתַּיִם", וְשָׁמְעוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ: "וְאָנוּ", נְזִירִין שְׁתַּיִם, אוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׁתַּיִם? הוּא הוּתַּר – הוּתְּרוּ הֵן. הוּתְּרוּ הֵן – לֹא הוּתַּר הוּא.

שְׁנַיִם שֶׁאָמְרוּ: "הֲרֵי אָנוּ נְזִירִין", וְשָׁמַע אֶחָד וְאָמַר: "וַאֲנִי", תַּחַת שְׁנֵיהֶן נָזַר, אוֹ תַּחַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד נָזַר? הוּתְּרוּ הֵן – הוּתַּר הוּא. הוּתַּר הוּא – לֹא הוּתְּרוּ הֵן.

פִּי מִן הַיַּיִן. רֹאשִׁי מִן הַתִּגְלַחַת. יָדִי מִן הַטּוּמְאָה. רַגְלִי מִן הַטּוּמְאָה.

רֹאשִׁי נָזִיר, כְּבִידִי נְזִירָה – נָזִיר. הִילּוּכִי נָזִיר, דִּיבּוּרִי נָזִיר – לֹא אָמַר כְּלוּם. לָמָּה? שֶׁהִתְפִּיס אֶת הַנֶּדֶר בְּדָבָר שֶׁהַנְשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ. נֶדֶר נֶדֶר . מַה נֶּדֶר שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן – דָּבָר שֶׁהַנְשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, אַף נֶדֶר שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן – דָּבָר שֶׁהַנְשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ.

הוּתַּר הוּא – הִיא הוּתְּרָה. הוּתְּרָה הִיא – הוּא לֹא הוּתַּר.

מַה הֵן "וַאֲנִי"? מַה אַתְּ עָבַד לָהּ, בְּאָמֵן וְקַיֵּים לָךְ, אוֹ יָפֶה עָשִׂית? דְּרַבִּי חִיָּיה רוּבָּה וְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה רוּבָּה. תָּנֵי: הָאִשָּׁה שֶׁנָּזְרָה בְּנָזִיר, וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ וְאָמַר לָהּ: מַה רָאִית שֶׁתִּזּוֹרִי? מַדּוּעַ עָשִׂית שֶׁנָּזַרְתְּ? וְלֹא הָיִיתִי רוֹצֶה שֶׁתִּזּוֹרִי! אֵין כָּאן נֶדֶר! אֵין כָּאן שְׁבוּעָה! – לֹא אָמַר כְּלוּם. אֲבָל אִם אָמַר: יָפֶה עָשִׂית שֶׁנָּזַרְתְּ! וְכָךְ הָיִיתִי רוֹצֶה שֶׁתִּזּוֹרִי? וְאִילּוּ לֹא נָזַרְתְּ הָיִיתִי מַזִּירֵךְ! תָּנֵי רַבִּי חִיָּיה: כּוּלְּהוֹן אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: כּוּלְּהוֹן יָכוֹל לְהָפֵר, עַד שֶׁיֹּאמַר בְּאָמֵן, וְקַיֵּים לִיךְ – עוֹד אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר.

הֲלָכָה ב' מתני' "הֲרֵינִי נָזִיר; וְאַתְּ" וְאָמְרָה: "אָמֵן" – מֵיפֵר אֶת שֶׁלָּהּ וְשֶׁלּוֹ קַיָּם. "הֲרֵינִי נְזִירָה; וְאַתָּה" שָׁמַע בַּעֲלָהּ, וְאָמַר: "אָמֵן" – אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר.

[דף י"ז ע"א]

גמרא הוּתְּרָה הִיא – הוּתַּר הוּא. הוּתַּר הוּא – לֹא הוּתְּרָה הִיא.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּתוּלָה נִדְרוֹ בָּהּ. בְּאוֹמֵר: "עַל מְנַת, וְאַתְּ".

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַבַּעַל שֶׁאָמַר: "אֵין כָּאן נֶדֶר", "אֵין כָּאן שְׁבוּעָה" – לֹא אָמַר כְּלוּם. זָקֵן שֶׁאָמַר: "מוּפָר לִיךְ", "בָּטֵל לִיךְ" – לֹא אָמַר כְּלוּם. אֶלָּא, זֶה כְּהִילְכָתוֹ וְזֶה כְּהִילְכָתוֹ. הַבַּעַל אוֹמֵר: מוּפָר לִיךְ, בָּטֵל לִיךְ. וְזָקֵן אוֹמֵר: אֵין כָּאן נֶדֶר, אֵין כָּאן שְׁבוּעָה.

הֲלָכָה ג' מתני' הָאִשָּׁה שֶׁנִּדְרָה בַּנָּזִיר, וְהָיְתָה שׁוֹתָה בַּיַּיִן, וּמִיטַּמְּאָה לַמֵּתִים – חֲרֵי זוֹ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים.

הֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, וְהִיא לֹא יָדְעָה שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, וְהָיְתָה שׁוֹתָה בַּיַּיִן וּמִטַּמֵּאת לַמֵּתִים – אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים, תִּסְפּוֹג מַכַּת מַרְדּוּת.

גמרא מַלְקוּת תּוֹרָה – אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. אוֹמְדִין אוֹתוֹ, אִם יֵשׁ – מַלְקִין אוֹתוֹ, וְאִם לָאו – אֵין מַלְקִין אוֹתוֹ . מַכַּת מַרְדּוּת, חוֹבְטִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיְּקַבֵּל, אוֹ עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ.

כְּתִיב וַה' יִסְלַח לָהּ – מַגִּיד שֶׁטְּעוּנָה סְלִיחָה. כְּשֶׁהָיָה רַבִּי יַעֲקֹב מַגִּיעַ לַפָּסוּק זֶה, הָיָה אוֹמֵר: מִי שֶׁנִּתְכַּוֵּון שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדוֹ בְּשַׂר חֲזִיר, וְעָלָה בְּיָדוֹ בְּשַׂר כְּשֵׁירָה – צָרִיךְ כַּפָּרָה, הַמִּתְכַּוֵּין שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדוֹ בְּשַׂר חֲזִיר, וְעָלָה בְּיָדוֹ בְּשַׂר חֲזִיר – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה!

תָּנֵי: הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בַּנָּזִיר, וְשָׁמְעָה חֲבֵירְתָּהּ, וְאָמְרָה: "וַאֲנִי", וְשָׁמַע בַּעְלָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה וְאָמַר: "מוּתָּר לִיךְ" – הָרִאשׁוֹנָה מוּתֶּרֶת וְהַשְּׁנִיָּה אֲסוּרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם אָמְרָה: "לֹא נִתְכַּוַּנְתִּי אֶלָּא לִהְיוֹת כְּמוֹתָהּ וְכַיּוֹצֵא בָּהּ" – אַף הַשְּׁנִיָּה מוּתֶּרֶת.

תַּמָּן תְּנֵינַן : רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה בָּאַחֲרוֹנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, נִמְצָא שֶׁאֵין בְּיָדוֹ חִטִּים, פָּטוּר עַל הַשְּׁאָר. אָמַר רַבִּי אַבָּא: אוּף רַבִּי יוּדָה מוֹדֶה בָּהּ.

נִמְצָא שֶׁאֵין בְּיָדוֹ חִטִּין, מַהוּ שֶׁתְּחוּל עָלָיו שְׁאָר הַמִּינִין? חַבְרַיָּיא אָמְרִין: לֹא חָלָה. רַבִּי זְעִירָא אָמַר: חָלָה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: מַתְנִיתָא מְסַיֵּיעַ לְחַבְרַיָּיא, הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בַּנָּזִיר וְשָׁמְעָה חֲבֵירְתָּהּ וְאָמְרָה: "וַאֲנִי", וְשָׁמַע בַּעַל הָרִאשׁוֹנָה וְהֵיפֵר לָהּ – הָרִאשׁוֹנָה מוּתֶּרֶת וְהַשְּׁנִיָּה אֲסוּרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם

אָמְרָה: "לֹא נִתְכַּוַּנְתִּי אֶלָּא לִהְיוֹת כְּמוֹתָהּ וְכַיּוֹצֵא בָהּ" – אַף הַשְּׁנִיָּיה מוּתֶּרֶת. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרָה: "לִהְיוֹת כְּמוֹתָהּ וְכַיּוֹצֵא בָהּ", הָא אִם לֹא אָמְרָה: "לִהְיוֹת כְּמוֹתָהּ וְכַיּוֹצֵא בָהּ" – הָרִאשׁוֹנָה מוּתֶּרֶת וְהַשְּׁנִיָּיה אֲסוּרָה.

[דף י"ז ע"ב]

מַה אִם תַּמָּן שֶׁאֵין שָׁם עִיקָּר נְזִירוּת, אַתְּ אוֹמֵר: חָלָה, כָּאן שֶׁיֵּשׁ כָּאן עִיקָּר שְׁבוּעָה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

מַהוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן נִמְצָא שֶׁאֵין בְּיָדוֹ חִיטִּין – וּפָטוּר עַל הַשְּׁאָר? בְּמַתְפִּישׁ, בְּאוֹמֵר: שְׁעוֹרִין יְהוּ כְּחִיטִּין, כּוּסְמִין יְהוּ כְּחִיטִּין.

פְּשִׁיטָא דָּא מִילְּתָא, לֹא הֵיפֵּר לָהּ בַּעֲלָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה, וְעָבְרָה עַל נִדְרָהּ – לוֹקָה. שְׁנִיָּיה מַהוּ שֶׁתִּלְקֶה? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה, מֵאַחַר שֶׁזּוֹ לוֹקָה – זוֹ לוֹקָה. אָמַר רַבִּי לָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. וְתֵיעָשֶׂה שְׁנִיָּיה כְּאוֹמֶרֶת: הֲרֵינִי נְזִירָה לְאַחַר עֶשְׂרִים יוֹם. רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּדַעְתֵּיהּ, רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר שֶׁלֹּא נִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִין.

הֲלָכָה ד' מתני' הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בַנָּזִיר, וְהִפְרִישָׁה אֶת בְּהֶמְתָּהּ, וְאַחַר כָּךְ הֵיפֵּר לָהּ בַּעֲלָהּ; אִם שֶׁלּוֹ הָיְתָה בְּהֵמָה – תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר. וְאִם מִשֶּׁלָּהּ הָיְתָה בְּהֵמָה – הַחַטָּאת תָּמוּת, וְעוֹלָה תִּיקְרֵב עוֹלָה, וּשְׁלָמִים יִקְרְבוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם.

הָיוּ לָהּ מָעוֹת סְתוּמִים – יִפְּלוּ לִנְדָבָה. מָעוֹת מְפוֹרָשִׁים: דְּמֵי חַטָּאת – יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין בָּהֶן. דְּמֵי עוֹלָה – יָבִיאוּ עוֹלָה, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן. דְּמֵי שְׁלָמִים – יָבִיאוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם.

גמרא הָא לִיקְדֵּשׁ – קָדְשָׁה? אֶלָּא בְּשֶׁנָּתַן לָהּ אַחֵר מַתָּנָה, וְאָמַר לָהּ: עַל מְנַת שֶׁלֹּא יְהֵא לְבַעְלִיךְ רְשׁוּת בָּהֶן. שֶׁלָּהּ הֵן? אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָיה: בְּמַשְׁלֶטֶת עַל נְכָסָיו. וְאִם בָּא וּמִיחָה – לֹא קָדְשָׁה, וְאִם לָאו – קָדְשָׁה.

תַּמָּן אַתְּ מוֹצֵא אוֹמֵר: תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר, וְכָא אַתְּ אָמַר אָכֵן!

[דף י"ח ע"א]

תַּמָּן – הַזְּקֵן עוֹקֵר אֶת הַנֶּדֶר מֵעִיקָּרוֹ, בְּרַם הָכָא – אֵינוֹ עוֹקֵר אֶלָּא מִיכָּן וְלַבָּא.

מִי מֵיפֵּר אֶת שֶׁעָלֶיהָ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: גְּזֵירַת הַכָּתוּב הִיא, הֵפֵר אֶת נִדְרָהּ – הֵפֵר אֶת מַה שֶּׁעָלֶיהָ. מִי שֶׁהוּא הֵיפֵר נִדְרָהּ – הוּא מֵיפֵר מַה שֶּׁעָלֶיהָ.

תְּנֵי: אֵין טְעוּנִין לֹא לֶחֶם, וְלֹא זְרוֹעַ.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בָּעֵי: שְׁלָמִים בָּאִין לְאַחַר מִיתָה מַהוּ שֶׁיִּטְעָנוּ לֶחֶם?!

חָזַר וּמָר: וְכֵן בַּחַיִּים, לֹא עַל הַבַּטָּלָה הֵן בָּאִין? אַתְּ אָמַר: טְעוּנִין לֶחֶם! וְכָא, טְעוּנִין לֶחֶם!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: פְּשִׁיטָה לְרַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיה, בִּשְׁלָמִים הַבָּאִין לְאַחַר הַפָּרָה – שֶׁאֵין טְעוּנִין לֶחֶם. מַה בֵּין מִיתָה מַה בֵּין הַפָּרָה? מִיתָה – כְּבָר נִרְאוּ לְהִיטָּעֵן לֶחֶם, הַפָּרָה – לֹא נִרְאוּ לְהִטָּעֵן לֶחֶם!

תְּנֵי: אָשָׁם לְאַחַר הַפָּרָה. אֵין אָשָׁם לְאַחַר מִיתָה. מִתָּה – אֵין אַשְׁמָהּ קָרֵב. הֵפֵר לָהּ – אַשְׁמָהּ קָרֵב. מִתָּה – אֵין אַשְׁמָהּ קָרֵב, שֶׁאֵין לְךָ אָשָׁם קָרֵב לְאַחַר מִיתָה. הֵיפֵר לָהּ – אַשְׁמָה קָרֵב, שֶׁאֵין לְךָ אָשָׁם בָּא עַל הַבַּטָּלָה כָּזֶה.

תַּמָּן תְּנֵינַן: מוֹתָר נְזִירִים – לִנְזִירִים. מוֹתָר נָזִיר – לִנְדָבָה. אָמַר רַב חִסְדָּא: וְהוּא, שֶׁקָּרְבָה חַטָּאתוֹ בַּסּוֹף. וְאִם קָרְבוּ שְׁלָמָיו בַּסּוֹף – מוֹתָרוֹ שְׁלָמִים.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: אֲפִילּוּ קָרְבוּ שְׁלָמָיו לְבַסּוֹף – הֲלָכָה אַחַת הִיא בְּנָזִיר – שֶׁתְּהֵא מוֹתָרוֹ נְדָבָה.

מַתְנִיתָא מְסַיֵּיע לְדֵין, וּמַתְנִיתָא מְסַיֵּיע לְדֵין. מַתְנִיתָא מְסַיְּיעָא לְרַבִּי זְעֵירָא: אֵלּוּ הֵן מָעוֹת סְתוּמִין? כָּל שֶׁדְּמֵי חַטָּאוֹת מֵתוֹת מְעוֹרְבוֹת בָּהֶן. וַאֲפִילּוּ הִפְרִישׁ דְּמֵי חַטָּאוֹת מֵתוֹת מִתּוֹכָן – מָעוֹת סְתוּמִין הֵן.

מַתְנִיתָא מְסַיֵּיע לְרַב חִסְדָּא: "אֵלּוּ לְחַטָּאתִי וְהַשְּׁאָר לִנְזִירוּתִי", וּמֵת – מוֹעָלִין בְּכוּלָּן וְאֵינָן מוֹעָלִין בְּמִקְצָתָן. וְלֹא אָמַר: וְאִם מֵת – יִפְּלוּ בִּנְדָבָה.

אָמַר רַב חִסְדָּא: מוֹתָר לֶחֶם נָזִיר – יִרְקַב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וָיָאוּת! לְהַקְרִיבוֹ בְּפְנֵי עַצְמוֹ אִי אַתָּה יָכוֹל, שֶׁאֵין לְךָ לֶחֶם קָרֵב בִּפְנֵי עַצְמוֹ. לְהַקְרִיבוֹ עִם נְזִירוּת אַחֶרֶת אֵין אַתְּ יָכוֹל, שֶׁאֵין לְךָ נְזִירוּת בָּאָה בְּלֹא לֶחֶם. לְפוּם כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר: מוֹתָר לֶחֶם נָזִיר – יִרְקַב.

סָבְרִין מֵימַר: הוּא מוֹתָר לַחְמוֹ, הוּא מוֹתָר נְסָכָיו. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: מוֹתָר נְסָכָיו –

[דף י"ח ע"ב]

קָדְשֵׁי קָדָשִׁים אִינוּן – יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: שְׁמוּאֵל, וְרַב חִסְדָּא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר – שְׁלָשְׁתָּן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד .

רַב חִסְדָּא – הָהֵן דְּהָכָא. שְׁמוּאֵל – דָּמַר רַבִּי יוֹסֵי: עַד דַּאֲנָא תַּמָּן, שָׁמְעִית קַל רַב יְהוּדָה שָׁאַל לְרַבִּי שְׁמוּאֵל: הִפְרִישׁ שִׁקְלוֹ וּמֵת? אֲמַר לֵיהּ: יִפְּלוּ לִנְדָבָה. מוֹתָר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה – שֶׁלּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח. רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: יִפְּלוּ בִּנְדָבָה .

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב: מָעוֹת – סְתוּמִין, אֵין בְּהֵמָה סְתוּמָה .

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: וְתָנֵי כֵּן: יָכוֹל לֹא יֵצֵא בְּקָרְבָּן אָבִיו בִּבְהֵמָה שֶׁהִפְרִישׁ, מִן הַקַּלָּה לַחֲמוּרָה, וּמִן הַחֲמוּרָה לַקַּלָּה, מִן הַקַּלָּה לַקַּלָּה, וּמִן הַחֲמוּרָה לַחֲמוּרָה, שֶׁכֵּן אֵינוֹ מְגַלֵּחַ עַל בֶּהֱמַת אָבִיו נְזִירוּת. אֲבָל, יֵצֵא בְּקָרְבָּן אָבִיו בְּמָעוֹת שֶׁהִפְרִישׁ, מִן הַקַּלָּה לַחֲמוּרָה, וּמִן הַחֲמוּרָה לַקַּלָּה, וּמִן הַקַּלָּה לַקַּלָּה, וּמִן הַחֲמוּרָה לַחֲמוּרָה, שֶׁכֵּן הוּא מְגַלֵּחַ עַל מָעוֹת נְזִירוּת בִּזְמַן שֶׁהֵן סְתוּמִין, לֹא בִּזְמַן שֶׁהֵן מְפוֹרָשִׁין! תַּלְמוּד לוֹמַר קָרְבָּנוֹ – בְּקָרְבָּנוֹ הוּא יוֹצֵא, אֵינוֹ יוֹצֵא בְּקָרְבָּנוֹ שֶׁל אָבִיו. כְּשֶׁהוּא אֵצֶל הַמָּעוֹת, הוּא מַזְכִּיר סְתוּמִין.

בְּהֵמָה, אֵין עָלֶיהָ הִילְכוֹת סְתוּמִין – בַּתְּחִילָּה. יֵשׁ עָלֶיהָ הִילְכוֹת סְתוּמִין בַּסּוֹף. מָעוֹת, יֵשׁ עֲלֵיהֶן הִילְכוֹת סְתוּמִין בַּתְּחִילָּה, וְאֵין עֲלֵיהֶן הִילְכוֹת סְתוּמִין בַּסּוֹף.

מָעוֹת – יֵשׁ עֲלֵיהֶן הִלְכוֹת סְתוּמִין בַּתְּחִילָּה, דְּתָנֵינַן: הָיוּ לוֹ מָעוֹת סְתוּמִין – יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

בְּהֵמָה – אֵין עָלֶיהָ הִילְכוֹת סְתוּמִין בַּתְּחִילָּה, דְּתָנַן: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הֵבִיא שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת וְלֹא פֵּירֵשׁ.

מָעוֹת – אֵין עֲלֵיהֶן הִילְכוֹת סְתוּמִין בַּסּוֹף. דְּתָנַן: "אֵלּוּ לְחַטָּאתִי וּשְׁאָר לִשְׁאָר נְזִירוּתִי וּמֵת – מוֹעֲלִין בְּכוּלָּן וְאֵין מוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן.

בְּהֵמָה – יֵשׁ עָלֶיהָ הִילְכוֹת סְתוּמִין בַּסּוֹף – בְּשֶׁהֵבִיא מָעוֹת וְחִילְּלָן עַל בְּהֵמָה.

הִפְרִישׁ חֲמוֹר – כְּמַפְרִישׁ מָעוֹת. הִפְרִישׁ שׁוֹר – רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן רַבִּי חִיָּיה בַּר לוּלְיָינִי, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין בְּשֵׁם שַׁמַּי: חַד אָמַר: כְּמַפְרִישׁ מָעוֹת, וְחַד אָמַר: כְּמַפְרִישׁ בְּהֵמָה.

הֲלָכָה ה' מתני' נִזְרַק עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַדָּמִים – אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ נִשְׁחֲטָה עָלֶיהָ אַחַת מִכָּל הַבְּהֵמוֹת – אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּתִגְלַחַת הַטָּהֳרָה; אֲבָל

[דף י"ט ע"א]

בְּתִגְלַחַת הַטּוּמְאָה – יָפֵר, שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר: "אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻוֶּלֶת".

רַבִּי אוֹמֵר: אַף בְּתִגְלַחַת הַטַּהֲרָה – יָפֵר, שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר: "אִי אֶיפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגוּלַּחַת".

גמרא מֵיפֵר לָהּ מִפְּנֵי שְׁעָרָהּ! רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יַסָּא בֶּן חֲנִינָא: גְּזֵירַת הַכָּתוּב הִיא , הֵיפֵר נְדָרֶיהָ – הֵיפֵר מַה שֶּׁעָלֶיהָ. בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מֵיפֵר נְדָרֶיהָ – מֵיפֵר מַה שֶּׁעָלֶיהָ.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא, מִשֶּׁנִּיתַּק מִלֹּא תַעֲשֶׂה לַעֲשֵׂה.

רַבָּנִין אָמְרִין: (בַּמִּדְבָּר ו) וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן – אַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים הַלָּלוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילוּ אַחַר מַעֲשֶׂה יְחִידִי.

אָמַר חִזְקִיָּה: מַתְנִיתָא מְסַיֵּיעַ לְרַבִּי לְעָזָר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּתִגְלַחַת טָהֲרָה, אֲבָל בְּתִגְלַחַת טוּמְאָה – יָפֵר, שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר אִי אֶיפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְנֻוָּלֶת, הָא תִגְלַחַת טָהֲרָה – אֵינָהּ מְנֻוָּלֶת. מַאן אִית לֵיהּ, תִּגְלַחַת – אֵינָהּ מְנֻוָּלֶת, לָא רַבִּי שִׁמְעוֹן?!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבוּן: אוּף רַבִּי דִּכְוָותֵהּ. רַבִּי אוֹמֵר: אוּף בְּתִגְלַחַת טָהֲרָה – יָפֵר, שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר: אִי אֶיפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגוּלַּחַת. וְיֵימַר: אִי אֶיפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְנֻוָּלֶת וּמְגוּלַּחַת?!

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: לֹא אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה, אֶלָּא בְּחַטָּאת, שֶׁחַטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ. מֵעַתָּה אֲפִילוּ בַּחַיִּים?! אֵינָהּ נִמְסֶרֶת לְגָבוֹהַּ אֶלָּא בִּשְׁחִיטָה.

הֲלָכָה ו' מתני' הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בַּנָּזִיר, וְאֵין הָאִשָּׁה מַדֶּרֶת אֶת בְּנָהּ בַּנָּזִיר.

[דף י"ט ע"ב]

כֵּיצַד? גִּילַּח אוֹ שֶׁגִּילְּחוּהוּ קְרוֹבִים, מִיחָה אוֹ שֶׁמִּיחוּהוּ קְרוֹבִים; הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה מוּפְרֶשֶׁת – הַחַטָּאת תָּמוּת, וְהָעוֹלָה תִּיקְרֵב עוֹלָה, וּשְׁלָמִים יִקְרְבוּ שְׁלָמִים וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם.

הָיוּ לוֹ מָעוֹת סְתוּמִים – יִפְּלוּ לִנְדָבָה; מָעוֹת מְפוֹרָשִׁים, דְּמֵי חַטָּאת – יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. דְּמֵי עוֹלָה – יָבִיאוּ עוֹלָה, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן. דְּמֵי שְׁלָמִים – יָבִיא שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם.

הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו, וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלֵּחַת עַל נְזִירוּת אָבִיהָ. כֵּיצַד? מִי שֶׁהָיָה אָבִיו נָזִיר וְהִפְרִישׁ מָעוֹת סְתוּמִין עַל נְזִירוּתוֹ, וָמֵת, וְאָמַר: "הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת שֶׁאֲגַלֵּח עַל נְזִירוּת מָעוֹת אַבָּא". אָמַר

רַבִּי יוֹסֵי: הֲרֵי אֵלּוּ יִפְּלוּ לִנְדָבָה, אֵין הוּא מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו! וְאֵי זֶהוּ שֶׁהוּא מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו? מִי שֶׁהָיָה הוּא וְאָבִיו נְזִירִים, וְהִפְרִישׁ אָבִיו מָעוֹת סְתוּמִין לִנְזִירוּתוֹ, וָמֵת – זֶהוּ שֶׁהוּא מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו.

גמרא (וַיִּקְרָא יג) אִישׁ. אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ, אִשָּׁה מִנַּיִין ? תַּלְמוּד לוֹמַר, צָרוּעַ, בֵּין אִישׁ, בֵּין אִשָּׁה, בֵּין קָטָן. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר אִישׁ? לְעִנְיַן שֶׁלְּמַטָּן, הָאִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם, אֵין הָאִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת.

הָאִישׁ מַדִּיר וְהָאִישׁ מְגַלֵּחַ. רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר: כ״ד דְּבָרִים מִקּוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַדִּיר בְּנוֹ בְּנָזִיר.

תָּנֵי: בְּנִיזְרֵי מֵרֶחֶם – אִית דְּבָעֵי מֵימַר: עַד שֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, אִית דְּבָעֵי מֵימַר: עַד שֶׁיָּבֹא לְעוֹנַת נְדָרִים. הַכֹּל מוֹדִין, שֶׁאִם יָבֹא לְעוֹנַת נְדָרִים – שֶׁאֵינוֹ מַזִּירוֹ.

גִּילֵּחַ אוֹ שֶׁגִּילְּחוּהוּ קְרוֹבִים, מִיחָה אוֹ שֶׁמִּיחוּהוּ קְרוֹבִים. בְּכָל לְשׁוֹנוֹת – כְּמִי שֶׁמִּיחָה. יָשַׁב לוֹ לִפְנֵי הַסַּפָּר – כְּמִי שֶׁלֹּא מִיחָה.

קָרוֹב מַהוּ שֶׁיִּמְחֶה?

מַהוּ שֶׁתָּחוּל עָלָיו נְזִירוּתוֹ וּנְזִירוּת אָבִיו כְּאַחַת? מַעֲשֶׂה בֵּי רַבִּי חֲנִינָה בֶּן חֲנִינָה, שֶׁהִדִּירוֹ אָבִיו, וְהָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בּוֹדְקוֹ אִם הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מַה אַתָּה בּוֹדְקֵינִי? ״אִם נְזִירוּת אַבָּא עָלַי – הֲרֵינִי נָזִיר, וְאִם לָאו – הֲרֵינִי נָזִיר מִכְּבָר״! עָמַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּנְשָׁקוֹ עַל רֹאשׁוֹ, וְאָמַר לוֹ: בָּטוּחַ אֲנִי, שֶׁאִי אַתָּ יוֹצֵא מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁתּוֹרָה הוֹרָאוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק: אֲנִי רְאִיתִיו יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ בְּיַבְנֶה.

רַבִּי אַחָא רַבִּי אִימִי אָמַר, רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה שָׁאַל: מְלִיקַת הָעוֹף שֶׁלּוֹ, מַהוּ שֶׁתֵּיאָכֵל? עַד דְּאַתְּ מַקְשֵׁי לָהּ לִמְלִיקַת הָעוֹף, קְשֵׁיתַהּ לִשְׁחִיטַת הָעוֹף! תַּמָּן: סָפֵק אֶחָד, וְכָא, שְׁנֵי סְפֵיקוֹת.

אָמַר רַבִּי מַנִּי: וַאֲפִילּוּ הָכָא סָפֵק אֶחָד הוּא, כַּהֲדָא דְתָנֵי: הַנּוֹחֵר וְהַמְּעַקֵּר – אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁחִיטַת חוּלִּין בָּעֲזָרָה. רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: אֲפִילּוּ סָפֵק אֶחָד אֵינוֹ, כְּמַאן דְּאָמַר: אֵין שְׁחִיטַת הָעוֹף

[דף כ׳ ע״א]

מְחֻוֶּרֶת מִדִּבְרֵי תוֹרָה (בַּמִּדְבָּר יא) וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שָׁטוֹחַ – וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שָׁחוֹט.

עַד כְּדוֹן, בְּשָׁוִין, הוּא וּבְנוֹ נָזִיר אַחַת. הוּא נָזִיר אַחַת וּבְנוֹ נָזִיר שְׁתַּיִם? הוּא נָזִיר טָהוֹר וּבְנוֹ נָזִיר טָמֵא? הוּא נָזִיר טָמֵא וּבְנוֹ נָזִיר טָהוֹר?

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי? קָרְבָּנוֹ לַה׳ עַל נִזְרוֹ – שֶׁיִּקְדוֹם נִזְרוֹ לְקָרְבָּנוֹ, וְלֹא שֶׁיִּקְדוֹם קָרְבָּנוֹ לְנִזְרוֹ: הַווּן בָּעֵיי מֵימַר: רַבִּי יְהוּדָה יוֹדֵי לְרַבִּי יוֹסֵי, אַשְׁכְּחֵיהּ , אָמַר: לֹא דּוּ מוֹדוּ לְדוּ, וְלֹא דּוּ מוֹדוּ לְדוּ.

הַדְרָן עֲלָךְ מִי שֶׁאָמַר

פרק ה

הֲלָכָה א׳ מתני׳ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ טָעוּת – הֶקְדֵּשׁ; וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ.

כֵּיצַד? אָמַר: "שׁוֹר שֶׁחוֹר שֶׁיֵּצֵא מִבֵּיתִי רִאשׁוֹן, הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ"; וְיָצָא לָבָן – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ.

"דִּינַר זָהָב שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדִי רִאשׁוֹן, הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ"; וְעָלָה שֶׁל כֶּסֶף – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ; וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ.

"חָבִית שֶׁל יַיִן שֶׁתַּעֲלֶה לְיָדִי רִאשׁוֹנָה, הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ"; וְעָלָה שֶׁל שֶׁמֶן – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ; וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ.

גמרא תַּמָּן תָּנֵינַן: הַמִּתְכַּוֵּין לוֹמַר: תְּרוּמָה, וְאָמַר: מַעֲשֵׂר. מַעֲשֵׂר, וְאָמַר: תְּרוּמָה. עוֹלָה, וְאָמַר: שְׁלָמִים. שְׁלָמִים, וְאָמַר: עוֹלָה.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: בָּא לוֹמַר: חוּלִּין, וְאָמַר: עוֹלָה – קָדְשָׁה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּמִתְכַּוֵּין לְהַקְדִּישׁ אֲנַן קַיְימִין, אֶלָּא שֶׁהוּא טוֹעֶה מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר הִיא.

מַתְנִיתָא מַה הִיא ? עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה – בְּמַחֲלוֹקֶת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי – דִּבְרֵי הַכֹּל.

(וַיִּקְרָא ה) בִּשְׁפָתַיִם – לֹא בַּלֵּב. יָכוֹל שֶׁאֲנִי מוֹצִיא אֶת הַגּוֹמֵר בַּלֵּב, תַּלְמוּד לוֹמַר: לְבַטֵּא. שְׁמוּאֵל אָמַר: הַגּוֹמֵר בַּלֵּב – אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיּוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו.

וְהָתָנֵי: (שְׁמוֹת לה) כֹּל נָדִיב לֵב, זֶה הַגּוֹמֵר בַּלֵּב! אַתָּה אוֹמֵר: זֶה הַגּוֹמֵר בַּלֵּב, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא הַמּוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: (דְּבָרִים כג) מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ – הֲרֵי הַמּוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו אָמוּר. הָא מַה אֲנִי מְקַיֵּים כֹּל נָדִיב לֵב? זֶה הַגּוֹמֵר בַּלֵּב!

[דף כ׳ ע״ב]

מַאן דָּמַר שְׁמוּאֵל – לְקָרְבָּן!

תַּמָּן תְּנִינַן: הַמְּכַנֵּס מָעוֹת וְאָמַר: ״הֲרֵי אֵילוּ לְשִׁקְלִי״, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מוֹתָּרָן נְדָבָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹתָּרָן חוּלִּין. ״שֶׁאָבִיא מֵהֶן שִׁקְלִי״ – שָׁוִין שֶׁמּוֹתָּרָן חוּלִּין.

אֵילוּ לְחַטָּאתִי – שָׁוִין שֶׁמּוֹתְּרֵיהֶן נְדָבָה. שֶׁאָבִיא מֵהֶן חָטָאתִי – שָׁוִין שֶׁמּוֹתְּרֵיהֶן חוּלִּין.

רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר: מַה פְּלִיגָא? בִּמְכַנֵּס פְּרוֹטְרוֹט, אֲבָל בְּאוֹמֵר: ״אֵילוּ״ – כָּל עַמָּא מוֹדֵי שֶׁהַמּוֹתָּר נְדָבָה.

רַבִּי חִזְקִיָּה רַבִּי בִּיבִּי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: מַה פְּלִיגָא? בִּמְכַנֵּס פְּרוֹטְרוֹט, אֲבָל בְּאוֹמֵר: ״אֵילוּ״ – כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהַמּוֹתָּר חוּלִּין.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: מַתְנִיתָא מְסַיֵּיעַ לְרַבִּי בִּיבִּי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַה בֵּין שְׁקָלִים לְחַטָּאת? אֶלָּא, שֶׁהַשְּׁקָלִים יֵשׁ לָהֶן קִיצְבָּה.

מַה נָּן קַיְימִין? אִם בְּאוֹמֵר: שֶׁאָבִיא מֵהֶן שְׁקָלִים – כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהַמּוֹתָּר חוּלִּין. אִם בְּאוֹמֵר: שֶׁאָבִיא מֵהֶם חַטָּאתִי – כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהַמּוֹתָּר חוּלִּין!

אֶלָּא כֵּן אֲנַן קַיְימִין, בְּאוֹמֵר: ״אֵילוּ״! שְׁקָלִים, עַל יְדֵי שֶׁקִּצְבָּתָן מִן הַתּוֹרָה – מוֹתָּרָן חוּלִּין. חַטָּאת, עַל יְדֵי שֶׁאֵין קִצְבָּתָן מִן הַתּוֹרָה – מוֹתָּרָהּ נְדָבָה.

מַה עָבַד לָהּ רַבִּי יוֹסֵי? פְּתַר לָהּ: בִּמְכַנֵּס פְּרוֹטְרוֹט, כְּבֵית הִלֵּל.

הִפְרִישׁ שִׁקְלוֹ, סָבוּר הוּא שֶׁהוּא חַיָּיב, וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב – לֹא קִדֵּשׁ.

הִפְרִישׁ שְׁנַיִם, סָבוּר שֶׁחַיָּיב שְׁנַיִם, וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אוֹתוֹ הַשֵּׁנִי, מַה אַתְּ עָבַד לֵיהּ? סָבַר שֶׁהוּא חַיָּיב וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב. בְּאוֹמֵר: אֵילוּ.

נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: הִפְרִישׁ חַטָּאתוֹ, סָבוּר שֶׁהוּא חַיָּיב וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב – לֹא קָדְשָׁה. הִפְרִישׁ שְׁתַּיִם, סָבַר שֶׁהוּא חַיָּיב שְׁתַּיִם וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, אוֹתָהּ הַשְּׁנִיָּיה (מַה אַתְּ עָבַד לָהּ? סָבוּר שֶׁחַיָּיב וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב, אוֹ בְּאוֹמֵר: אֵילוּ, אֶלָּא) רוֹעֶה. הָכָא נַמִּי, אֵילוּ – לִנְדָבָה. הֵיאַךְ אַתָּה אוֹמֵר אֵילוּ?

תַּמָּן תְּנִינַן: הָאוֹמֵר: ״הֲרֵי עָלַי בְּמַחֲבַת״

[דף כ"א ע"א]

וְהֵבִיא בְּמַרְחֶשֶׁת, "בְּמַרְחֶשֶׁת" וְהֵבִיא בְּמַחֲבַת. רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: דְּבֵית שַׁמַּאי הִיא, דְּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ טָעוּת – הֶקְדֵּשׁ.

רַבִּי זְעִירָא בְּעָא קוּמֵי רַבִּי יוֹסֵי: וְלָמָּה לֵי נָן פְּתְרִין לָהּ דִּבְרֵי הַכֹּל ? בְּאוֹמֵר: בְּמַחֲבַת אָמַרְתִּי, אֲבָל אִם אָמַר: הֲרֵי עָלַי בְּמַחֲבַת, וְחָזַר וְאָמַר בְּמַרְחֶשֶׁת, יָצָא!

אֲתָא רַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יֵסָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: אָמַר: הֲרֵי עָלַי אוֹ בְּמַרְחֶשֶׁת, וְחָזַר וְאָמַר בְּמַחֲבַת, וְחָזַר וְאָמַר בְּמַרְחֶשֶׁת? רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי בְּשֵׁם רַבִּי אֲחָא, רַבִּי חָמָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי: קוֹבְעָן אֲפִילוּ בַּפֶּה.

סָבְרִין מֵימַר: אֲפִילוּ יָמִים טוֹבִים קוֹבְעִין, אֲפִילוּ כֵּלִים קוֹבְעִין.

תַּמָּן תְּנִינַן: רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: עָשָׂה שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד בִּתְמוּרָה, וְלֹא עָשָׂה שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד בְּמוּקְדָּשִׁין. חִזְקִיָּה אָמַר: לְשׁוֹגֵג בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּלְמֵזִיד בְּלֹא תַעֲשֶׂה. אֲבָל אִם בָּא לוֹמַר: חוּלִּין, וְאָמַר: עוֹלָה – לֹא קָדְשָׁה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בָּא לוֹמַר: חוּלִּין, וְאָמַר: עוֹלָה – קָדְשָׁה. אֲבָל אִם בָּא לוֹמַר: עוֹלָה, וְאָמַר: חוּלִּין – לֹא קָדְשָׁה. וּתְיָיא דְּרַבִּי יוֹחָנָן בְּרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה בִּתְמוּרָה, כְּפִתְרָה דְּרַבִּי יִרְמְיָה עַל דְּבֵית שַׁמַּאי בַּמּוּקְדָּשִׁין.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, נִיחָא עָשָׂה שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד בִּתְמוּרָה, וְלֹא עָשָׂה שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד בְּמוּקְדָּשִׁין? בְּמַקְדִּישׁ בְּכוֹר.

וּמִי קָדַשׁ?! לֹא כֵּן אָמַר רַבִּי חִיָּיה וְרַבִּי אַחָא, רַבִּי יֵסָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הִקְדִּישׁ בְּכוֹר עוֹלָה לַמִּזְבֵּחַ – אֲפִילוּ לְדָמִים לֹא קִדֵּשׁ. הִקְדִּישׁ בַּעַל מוּם לַמִּזְבֵּחַ – אֲפִילוּ בִּתְמוּרָה לֹא קָדְשָׁה! אֶלָּא, הַמַּקְדִּישׁ בַּעַל מוּם עוֹבֵר.

וּמְחוּבָּר הוּא לַמַּכּוֹת ?! אָמַר רַבִּי יוּדָן אֲבוּי דְּרַבִּי מַתַּנְיָה:

[דף כ"א ע"ב]

תִּיפָּתֵר, בִּמְקַדֵּשׁ תְּמִימִין לְבֶדֶק הַבַּיִת. רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה – בְּשִׁיטַת אָבִיו: הִקְדִּישׁ תְּמִימִים לְבֶדֶק הַבַּיִת – עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה. מִנַּיִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה? תַּלְמוּד לוֹמַר (וַיִּקְרָא כב) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר – לַאו אֱמוֹר . דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָה.

רַבִּי הֲוָה יָתֵיב מַתְנֵי בְּפָרָשַׁת אֵין מְמִירִין בִּבְכוֹר, וְחָלִיף אֲבוּי דְּבַר פְּדָיָה. חַמְתֵּיהּ רַבִּי, אָמַר: אֲנָא יְדַע מַה אָמַר כְּדוֹן! אֲנָא מֵימַר, וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר – לָא יֵימַר, דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָה. וְכָתוּב כֵּן?! דָּמַר רַבִּי אַמִּי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: גּוֹרְעִין לִדְרוֹשׁ מִתְּחִילַּת הַפָּרָשָׁה לְסוֹפָהּ. רַבִּי חֲנִינָה בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: וַאֲפִילּוּ בְּאֶמְצַע הַתֵּיבָה, (שָׁם ב) וְיָצַקְתָּ עָלֶיהָ שָׁמֶן מִנְחָה הִיא – וְיָצַקְתָּ מִשָּׁמֶן מִנְחָה, לְרַבּוֹת כָּל הַמִּנְחוֹת לִיצִיקָה.

תַּמָּן תְּנֵינַן: שׁוּם הַיִּתּוֹמִין – ל' יוֹם. שׁוּם הֶקְדֵּשׁ – ס' יוֹם. וּמַכְרִיזִין בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב.

אָמַר רַבִּי מָנָא: רַבִּי לִיעֶזֶר – חָשַׁשׁ עַל הַעֲרָמָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ – לֹא חָשַׁשׁ עַל הַעֲרָמָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: אָתְיָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּבֵית שַׁמַּאי, וּדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּבֵית הִלֵּל.

דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּבֵית שַׁמַּאי, דְּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין אָדָם נִשְׁאָל עַל הֶקְדֵּישׁוֹ, וְהוּא דַּהֲוָה אָמַר: צָרִיךְ לְהַדִּיר הֲנָיָיה.

וּדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּבֵית הִלֵּל, דְּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אָדָם נִשְׁאָל עַל הֶקְדֵּישׁוֹ, וְהוּא דַּהֲוָה אָמַר: אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַזִּיר הֲנָיָיה. מָה נַפְשָׁךְ, תָּהָא בּוֹ הָאִישׁ (הַוָּה) [הַזָּה] שֶׁיִּשְׁאַל עַל הֲנָיָיתוֹ!

מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּעֶרֶב – שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַדִּיר הֲנָיָיה.

מַה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמַתְּנָה? מִכֵּיוָן שֶׁהוּא נוֹתֵן מַתָּנָה בְּעַיִן יָפָה – אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַדִּיר הֲנָיָיה, אוֹ מֵאַחַר שֶׁהוּרַע כּוֹחוֹ וְהוּא חוֹזֵר בּוֹ – צָרִיךְ לְהַדִּיר הֲנָיָיה.

[דף כ"ב ע"א]

נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: קְרִיבָתֵיהּ דְּרַבִּי חַגַּיי, הֲוָה בַּעַל חַיָּיב קַרְטָם , אֲתָא מָרִי חוֹבָא, וְטָרַף. אֲתָא עוּבְדָא קוּמֵי דְּרַבִּי אַחָא, אָמַר: [אֵין] צָרִיךְ לְהַדִּיר הֲנָיָיה. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: (אֵין) צָרִיךְ לְהַדִּיר הֲנָיָיה.

אָמְרִין חַבְרַיָּא קוּמֵי רַבִּי אַחָא וְרַבִּי יוֹסֵי: יָאוּת אָמַר רַבִּי אַחָא, דְּאִין חוֹזֵר הוּא עָלֶיהָ, לָא אָתֵי מָרִי חוֹבָה וְטָרַף? אָמַר לוֹן רַבִּי יוֹסֵי: עָבְדָה לוֹן תַּכְשִׁיטִים, עָבְדָה לוֹ פְּרָה פְּרָנוּן . אָמַר רַבִּי חַגַּיי: מִשֶּׁהִ! יָאוּת אָמַר רַבִּי יוֹסֵי! וּנְפַק עוּבְדָא כְּרַבִּי אַחָא.

תַּמָּן אַתְּ אָמַר: תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר, וְכָא אַתְּ אָמַר אָכִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: תַּמָּן לִנְזִירוּתוֹ נִשְׁאָל, מִכֹּחַ נְזִירוּת יָצְאוּ קָרְבְּנוֹתָיו לְחוּלִין.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חוּנָּה, רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל עַמָּא מוֹדַיי שֶׁאֵין נִשְׁאָל עַל תְּמוּרָתוֹ! מַה פְּלִיגִין? בְּהֶקְדֵּישׁוֹ. שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּשֵׁם שֶׁאֵין אָדָם נִשְׁאָל עַל תְּמוּרָתוֹ, כָּךְ אֵין נִשְׁאָל עַל הֶקְדֵּישׁוֹ. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אָדָם נִשְׁאָל עַל הֶקְדֵּישׁוֹ, וְאֵין נִשְׁאָל עַל תְּמוּרָתוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם בַּר קַפָּרָא: אַתְּ תּוֹפְשׁוֹ מִשֵּׁם שׁוֹר מִשֵּׁם רִאשׁוֹן? שׁוֹר שֶׁחוֹר שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית רִאשׁוֹן, וְיָצָא לָבָן, וְיָצְאוּ שְׁחוֹרִין אַחֲרָיו, אַתְּ תּוֹפְשׁוֹ מִשּׁוּם רֹאשׁ לַשְּׁחוֹרִים?! שׁוֹר לָבָן שֶׁיֵּצֵא מִבֵּיתִי רִאשׁוֹן, וְיָצָא שָׁחוֹר, וְיָצְאוּ לְבָנִים אַחֲרָיו, אַתְּ תּוֹפְשׁוֹ מִשּׁוּם רֹאשׁ לַלְּבָנִים.

שׁוֹר שֶׁעָמַד עַל הָאֵבוּס, וְנִמְצָא רָבוּץ . רָבוּץ, וְנִמְצָא עוֹמֵד. יְהֵא בָּהּ כַּהֲדָא דָּמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: נִתְכַּוֵּון לִתְרוֹם כְּרִי חִיטִין, וְתָרַם שְׂעוֹרִים; בַּלַּיְלָה – לֹא עָשָׂה כְּלוּם, בַּיּוֹם – מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי.

שְׁחַמְתִּית וְנִמְצֵאת אַגְּרוֹן , אֲפִילוּ בַּיּוֹם – לֹא עָשָׂה כְּלוּם.

[דף כ"ב ע"ב]

אַיִל – לֹא כְּלוּם. עֵגֶל – אִין, דִּכְתִיב (ויקרא ט) וְעֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת.

כֶּבֶשׂ – לֹא כְּלוּם. סְלָעִים – לֹא כְּלוּם. פְּרוֹטְרוֹט – לֹא כְּלוּם. דִּינָר זָהָב – קֹדֶשׁ.

הלכה ב' מתני' מִי שֶׁנָּדַר בַּנָּזִיר, וְנִשְׁאַל לַחֲכָמִים וְאָסְרוּ – מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנָּזַר. נִשְׁאַל לַחֲכָמִים וְהִתִּירוּ, וְהָיְתָה לוֹ בְהֵמָה מוּפְרֶשֶׁת – תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָעֵדֶר. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: אֵין אַתֶּם מוֹדִין בָּזֶה שֶׁהוּא הֶקְדֵּשׁ טָעוּת שֶׁתֵּצֵא וְתִרְעֶה בָעֵדֶר? אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִין בְּמִי שֶׁטָּעָה, וְקָרָא לַתְּשִׁעִי – עֲשִׂירִי, וְלָעֲשִׂירִי – תְּשִׁעִי, וּלְאַחַד עָשָׂר – עֲשִׂירִי, שֶׁהוּא מְקוּדָּשׁ! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: לֹא הַשֵּׁבֶט קִידְּשׁוֹ! וּמָה אִילּוּ טָעָה וְהִנִּיחַ אֶת הַשֵּׁבֶט עַל הַשְּׁמִינִי אוֹ עַל שְׁנַיִם עָשָׂר, שֶׁמָּא עָשָׂה כְּלוּם? אֶלָּא כָּתוּב שֶׁקִּידֵּשׁ אֶת הָעֲשִׂירִי, וְהוּא קִידֵּשׁ אֶת הַתְּשִׁעִי, וְאֶת אַחַד עָשָׂר.

גמרא תָּנֵי: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִשָּׁעָה שֶׁנִּשְׁאַל. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִשָּׁעָה שֶׁנָּזַר. מַה נָּן קַיְימִין? אִם בְּשֶׁגִּילְגֵּל בְּנִזְרוֹ – כָּל עַמָּא מוֹדַיי מִשָּׁעָה שֶׁנִּשְׁאַל. אִם בְּשֶׁלֹּא גִּילְגֵּל בְּנִזְרוֹ – כָּל עַמָּא מוֹדַיי מִשָּׁעָה שֶׁנָּזַר! אֶלָּא כִּי נָן קַיְימִין, בְּשֶׁעָתִיד לִישָׁאֵל, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִכֵּיוָן שֶׁעָתִיד לִישָׁאֵל – מְגַלְגֵּל הוּא. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אִילּוּ גִּילְגֵּל, לֹא הָיָה נִשְׁאַל.

הֲרֵי שֶׁנָּזַר וְהָיָה מְגַלְגֵּל בְּנִזְרוֹ – אֵין נִשְׁאָלִין לוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן נָהַג בָּהֶן בְּאִיסּוּר, כְּיָמִים שֶׁנָּהַג בָּהֶן בְּהֶיתֵּר; דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָא. אָמַר רַבִּי יֵסָא: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּנִזְרוֹ מְרוּבֶּה, אֲבָל בְּנִזְרוֹ מְמוּעָט – דַּיּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם.

וּמַה בֵּין נִזְרוֹ מְרוּבֶּה לְנִזְרוֹ מְמוּעָט? אֶלָּא, אָכֵן הוּא, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁגִּילְגֵּל בְּנִזְרוֹ זְמַן מְרוּבֶּה. אֲבָל גִּילְגֵּל בְּנִזְרוֹ זְמַן מְמוּעָט – דַּיּוֹ שְׁלֹשִׁים.

מַה נָּן קַיְימִין? בְּשֶׁגִּילְגֵּל בְּטוּמְאָה – כָּל עַמָּא מוֹדַיי שֶׁסָּתַר הַכֹּל. אִם בְּשֶׁלֹּא גִּילְגֵּל אֶלָּא בְּתִגְלַחַת – כָּל עַמָּא מוֹדַיי שֶׁלֹּא סָתַר אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם! אֶלָּא כֵּן אֲנַן קַיְימִין: בְּשֶׁגִּילְגֵּל בְּיַיִן. בְּעוֹמֵד בְּתוֹךְ נְזִירוּתוֹ, אֲבָל בְּעוֹמֵד לְאַחַר נְזִירוּתוֹ, אַכּוֹל – סָתַר.

[דף כ"ג ע"א]

תַּמָּן תָּנֵינַן : קָרָא לַתְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי, וְלַעֲשִׂירִי תְּשִׁיעִי, וּלְאַחַד עָשָׂר עֲשִׂירִי, שְׁלָשְׁתָּן מוּקְדָּשִׁין; הַתְּשִׁיעִי – נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, וְהָעֲשִׂירִי – מַעֲשֵׂר. וְאַחַד עָשָׂר קָרֵב שְׁלָמִים. (וַיִּקְרָא כז, לב) יִהְיֶה קֹדֶשׁ – מְלַמֵּד שֶׁהַקְּדוּשָּׁה חָלָה עַל הַתְּשִׁיעִי וְעַל אַחַד עָשָׂר. יָכוֹל יִקְרְבוּ שְׁנֵיהֶן? תַּלְמוּד לוֹמַר (שם ג, א) בָּקָר בָּקָר – לְרַבּוֹת אַחַד עָשָׂר. מִן הַבָּקָר – לְהוֹצִיא אֶת הַתְּשִׁיעִי. מַה רָאִיתָ לְרַבּוֹת אַחַד עָשָׂר וּלְהוֹצִיא תְּשִׁיעִי? אַחַר שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב, מִיעֵט, שֶׁתִּיפָּצֵא אוֹמֵר: אֵימָתַי הַקּוֹדֶשׁ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, לְפָנָיו אוֹ לְאַחֲרָיו? הֲוֵי אוֹמֵר: לְאַחֲרָיו. מַרְבֶּה אֲנִי אַחַד עָשָׂר שֶׁהוּא אַחַר הַקְּדוּשָּׁה, וּמוֹצִיא אֲנִי אֶת הַתְּשִׁיעִי שֶׁהוּא לִפְנֵי הַקְּדוּשָּׁה.

עַד כְּדוֹן, כְּסָבוּר בּוֹ שֶׁהוּא עֲשִׂירִי, וְקָרוּי עֲשִׂירִי. הָיָה יוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁהוּא תְּשִׁיעִי, וּקְרָיוֹ עֲשִׂירִי, חַבְרַיָּיא אָמְרִין: קֹדֶשׁ. רַבִּי יוּדָן אָמַר: לֹא קֹדֶשׁ.

מַתְנִיתָא מְסַיַּיע לְחַבְרַיָּיא, אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: אֵין אַתֶּם מוֹדִין שֶׁתֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִין בְּמִי שֶׁטָּעָה וְקָרָא לַתְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי, וְלַעֲשִׂירִי תְּשִׁיעִי, וּלְאַחַד עָשָׂר עֲשִׂירִי – שֶׁהוּא מְקוּדָּשׁ. וְאֵינָן מְקַבְּלִין מִנְּהוֹן , דְּלָא כֵּן, יְתִיבוּנוּן, מַה אַתֶּם מְשִׁיבִין אוֹתָנוּ מִן דָּבָר שֶׁהָיָה קָדוֹשׁ

אֶלָּא בְּטָעוּת, עַל דָּבָר שֶׁהוּא קָדוֹשׁ בֵּין בְּטָעוּת בֵּין שֶׁלֹּא בְּטָעוּת? כַּיִּי דְּמַר רַבִּי אַמִּי: עֲשִׂירֵי הָווּ בִּתְשׁוּבָה ! אוֹ יֵיבָא כַּיִּי דְּמַר רַבִּי נַסָּא: כְּאִינַּשׁ דְּאִית לֵיהּ תְּרֵין טַעֲמִין, וּמְתִיב חַד מִנְּהוֹן.

הֲלָכָה ג׳ מתני׳ מִי שֶׁנָּזַר בַּנָּזִיר, וְהָלַךְ לְהָבִיא אֶת בְּהֶמְתּוֹ, וּמְצָאָהּ שֶׁנִּגְנְבָה; אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְנְבָה בְּהֵמָה נָזַר – הֲרֵי זֶה נָזִיר. אִם מִשֶּׁנִּגְנְבָה בְּהֵמָה נָזַר – אֵינוֹ נָזִיר. זוֹ טָעוּת טָעָה נַחוּם אִישׁ הַמָּדִי, כְּשֶׁעָלוּ נְזִירִים מִן הַגּוֹלָה, וּמָצְאוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב, אָמַר לָהֶן נַחוּם אִישׁ הַמָּדִי: אִילּוּ הֱיִיתֶם יוֹדְעִים שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ עָתִיד לֵיחָרֵב, נוֹזְרִים הֱיִיתֶם? אָמְרוּ לוֹ: לָאו! וְהִתִּירָן נַחוּם אִישׁ הַמָּדִי. וּכְשֶׁבָּא דָּבָר אֵצֶל חֲכָמִים, אָמְרוּ: כָּל שֶׁנָּזַר עַד שֶׁלֹּא חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – נָזִיר, וּמִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – אֵינוֹ נָזִיר.

גמרא מַה אֲנַן קַיְימִין? אִם בְּשֶׁרָאָה בְּהֵמָה עוֹבֶרֶת בַּשּׁוּק, וְאָמַר: הֲרֵינִי נָזִיר עַל בְּהֵמָה זֹאת שֶׁעָבְרָה, אֲפִילּוּ מִשֶּׁנִּגְנְבָה בְּהֵמָה – נָזִיר! אִם כְּסָבוּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְנִמְצָא שֶׁאֵין לוֹ? כָּךְ אָנוּ אוֹמְרִים, הָיָה עָשִׁיר וְהֶעֱנִי תִּיפָּקַע מִמֶּנּוּ נְזִירוּתוֹ?! אֶלָּא, אָכֵן אֲנַן קַיְימִין, בְּאוֹמֵר: הֲרֵינִי נָזִיר עַל הַבְּהֵמָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְהָלַךְ וּמְצָאָהּ שֶׁנִּגְנְבָה; אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְנְבָה הַבְּהֵמָה נָזַר – הֲרֵי זֶה נָזִיר. אִם מִשֶּׁנִּגְנְבָה הַבְּהֵמָה נָזַר – אֵין זֶה נָזִיר.

תַּלְמִידוֹהִי דְּרַבִּי חִיָּיה בַּר לוּלְיָינָא אָמְרִין: רַבִּי יְהוּדָה שָׁאַל: הֶחְזִירוּהָ הַגַּנָּבִים בַּלַּיְלָה; לְמַפְרֵעַ חָזַר עָלָיו נְזִירוּתוֹ, אוֹ מִיכָּן וְלַבָּא?

זוֹ טָעוּת טָעָה נַחוּם אִישׁ הַמָּדִי. מַה טָעָה? שֶׁפָּתַח לָהֶם

[דף כ"ג ע"ב]

בַּנּוֹלָד. אָמַר לָהֶם נַחוּם אִישׁ הַמָּדִי: אִילּוּ הֱיִיתֶם יוֹדְעִין שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ עָתִיד לֵיחָרֵב, נוֹזְרִין הֱיִיתֶם? אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: הָוָה צָרִיךְ מֵימַר לוֹן, לֹא הֱיִיתֶם יוֹדְעִין שֶׁכְּבָר נִתְנַבְּאוּ הַנְּבִיאִים לָכֶם שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ עָתִיד לֵיחָרֵב, לָא הֲוַות כַּנּוֹלָד. אָמַר לוֹן רַבִּי הִילָא: עוֹד הוּא כַּנּוֹלָד, יָכְלִין הוּוּן מֵימַר, יָדְעִין הֲוֵינָן, אֶלָּא הֲוֵינָן סָבְרִין דְּמִילַּיָּא רְחִיקִין (יְחֶזְקֵאל מב) הֶחָזוֹן אֲשֶׁר הוּא חוֹזֶה לְיָמִים רַבִּים.

תָּנֵי: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נְזִירִין עָלוּ בִּימֵי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח. מֵאָה וַחֲמִשִּׁים מְצָאוּ לָהֶם פֶּתַח, וּמֵאָה וַחֲמִשִּׁים לֹא מְצָאוּ לָהֶם.

אָתָא גַּבֵּי יַנַּאי מַלְכָּא, אָמַר לֵיהּ: אִית הָכָא תְּלַת מָאוָון נְזִירִין, בְּעֵיי תֵּשַׁע מָאוָון קָרְבָּנִין. הַב אַתְּ פַּלְגָא מִן דִּידָךְ, וַאֲנָא פַּלְגָא מִן דִּידִי. שָׁלַח לֵיהּ אַרְבַּע מֵאָה וַחֲמִשִּׁין. אָזַל לִישָׁנָא בִּישָׁא, אָמַר לֵיהּ: לָא יָהֵיב מִדִּידֵיהּ כְּלוּם. שָׁמַע יַנַּאי מַלְכָּא, וְכָעַס. שָׁמַע שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח, וְעָרַק.

לְבָתַר יוֹמִין, סָלְקִין בְּנֵי נָשׁ רַבְרְבֵי מִמַּלְכוּתָא דְּפָרַס, אָמְרוּ לֵיהּ: נְהִירִין הַוֵינַן דַּהֲוָה גַּבְרָא חַד סַב וַהֲוָה אָמַר קוֹמִינוּן מִילִין דְּחָכְמָה. תָּנֵי לוֹן עוּבְדָא. אָמְרוּ לוֹן: שְׁלַח אַיְיתִיתֵיהּ. שָׁלַח, יְהָב לֵיהּ מִילָּה וְאַיְיתִיתֵיהּ, אֲתָא יְתַב לֵיהּ בֵּין מַלְכָּא לְמַלְכְּתָא אֲמַר לֵיהּ: לָמָּה אַפְּלִיתָה בִּי? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא לָא אַפְּלִיתִי בָּךְ, אַתְּ מִמְּמוֹנָךְ, וַאֲנָא מִן אוֹרַיְיתִי, דִּכְתִיב (קהלת ז) כִּי בְּצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל הַכָּסֶף. אֲמַר לֵיהּ, וְלָמָּה עָרַקְתְּ? אֲמַר לֵיהּ: שָׁמְעִית דְּמָרִי כָּעֵם עָלַי, וְקַיְימִית הָדֵין קְרָא (ישעיה כו) חֲבִי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבָר זָעַם. וְקָרָא עָלוֹי (קהלת ז) וְיִתְרוֹן דַּעַת, הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ.

אֲמַר לֵיהּ: וְלָמָּה יְתַבְתְּ בֵּין מַלְכָּא לְמַלְכְּתָא? אֲמַר לֵיהּ: בְּסִיפְרָא דְּבַר סִירָה כְּתִיב: סַלְסְלֶהָ וּתְרוֹמְמֶךָּ וּבֵין נְגִידִים תּוֹשִׁיבֶךָּ.

אָמַר: הָבוּ לֵיהּ כָּסָא וְנִיבְרִיךְ. יְבוּן לֵיהּ כָּסָא, וּמָר: נְבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן שֶׁאָכַל יַנַּאי וַחֲבֵירָיו. אֲמַר לֵיהּ: עַד כְּדוֹן אַתְּ בְּקָשְׁיוּתֵךְ?! אֲמַר לֵיהּ: וּמַה גֵּימוֹר? נְבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן שֶׁלֹּא אָכַלְנוּ?! אֲמַר, יֵיבוּן לֵיהּ וְאָכַל, וְאָמַר: נְבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן שֶׁאָכַלְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חֲלוּקִין עַל שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: עַל הָרִאשׁוֹנָה. רַבִּי בָּא אָמַר: עַל הַשְּׁנִיָּה. מִחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה, תַּמָּן – צְרִיכָא לֵיהּ, וְכָא – פְּשִׁיטָא לֵיהּ! הֵן דִּצְרִיכָא לֵיהּ – כְּרַבָּנָן. הֵן דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ – כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּתָנֵי עָלָהּ, הֵיסֵב וְטָבַל עִמָּהֶן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָכַל עִמָּהֶן כַּזַּיִת דָּגָן – מְזַמְּנִין; דִּבְרֵי חֲכָמִים. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לְעוֹלָם אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, עַד שֶׁיֹּאכַל כַּזַּיִת דָּגָן. דְּתָנֵי: שְׁנַיִם בְּפַת, וְאֶחָד בְּיָרָק – מְזַמְּנִין. מַתְנִיתָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

הלכה ד' מתני' הָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְאַחֵר בָּא כְּנֶגְדָּן. אָמַר אֶחָד מֵהֶן: הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִישׁ פְּלוֹנִי. וְאַחֵר אָמַר: הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵינוֹ הוּא. הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר. שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר. שֶׁשְּׁנֵיכֶם נְזִירִין. שֶׁכּוּלְּכֶם נְזִירִין. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כּוּלָּן נְזִירִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין נָזִיר אֶלָּא מִי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּימוּ דְּבָרָיו. וְרַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: אֵין אֶחָד מֵהֶן נָזִיר.

[דף כ"ד ע"א]

הִרְתִּיעַ לַאֲחוֹרָיו – אֵינוֹ נָזִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֹאמַר: אִם הָיָה כִּדְבָרַי – הֲרֵינִי נָזִיר חוֹבָה, וְאִם לָאו – הֲרֵינִי נָזִיר נְדָבָה.

רָאָה אֶת הַכּוֹי וְאָמַר: הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה. הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה חַיָּה. הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה בְהֵמָה. הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה בְהֵמָה. הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה וּבְהֵמָה. הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה לֹא חַיָּה וְלֹא בְהֵמָה. הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר. שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר. שֶׁשְּׁנֵיכֶם נְזִירִין. שֶׁכּוּלְּכֶם נְזִירִין – הֲרֵי כּוּלָּן נְזִירִין.

תוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. מִקְוֶה שֶׁהִנִּיחוּ רֵיקָן, וּבָא וּמְצָאוּ מָלֵא – כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה סָפֵק מַיִם שְׁאוּבִים לַמִּקְוֶה, וְחֶזְקַת הַמִּקְוָאוֹת – כְּשֵׁרוֹת. צִנּוֹר הַמְקַלֵּחַ לַמִּקְוֶה, וְהַמַּכְתֶּשֶׁת נְתוּנָה בְּצִדּוֹ, סָפֵק מִן הַצִּנּוֹר לַמִּקְוֶה, וְסָפֵק מִן הַמַּכְתֶּשֶׁת לַמִּקְוֶה – פָּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁהַפְּסוּל מוֹכִיחַ. וְאִם יֵשׁ בּוֹ רֹב מִקְוֶה – כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה סָפֵק מַיִם שְׁאוּבִין לַמִּקְוֶה:

ב. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפְלוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין לְתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן, וְיָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלוּ, וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ שְׁנַיִם וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלוּ – הֲרֵינִי יָכוֹל לִתְלוֹת וְלוֹמַר: 'לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלוּ רִאשׁוֹנִים – שָׁם נָפְלוּ שְׁנַיִים'. נָפְלוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין לְתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן, וְאֵינוֹ יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלוּ, וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ לַשְׁנַיִים, וְיָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶם נָפְלוּ – אֵינוֹ יָכוֹל לִתְלוֹת וְלוֹמַר: 'לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלוּ שְׁנַיִים – שָׁם נָפְלוּ רִאשׁוֹנִים'. אֶחָד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה – הֲרֵינִי אוֹמֵר לִתוֹךְ אַרְבָּעִים נָפְלוּ. אֶחָד שָׁאוּב וְאֶחָד כָּשֵׁר – הֲרֵינִי אוֹמֵר לִתוֹךְ שֶׁל שָׁאוּב נָפְלוּ:

ג. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפְלוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין לְתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלוּ, וְאַחַר כָּךְ יָרְדוּ גְּשָׁמִים וְנִתְמַלְּאוּ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרִין לוֹ שֶׁלֹּא יִטְבֹּל בְּאֶחָד מֵהֶן, וְאִם טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה סָפֵק מַיִם שְׁאוּבִין לַמִּקְוֶה. לְמָה זֶה דּוֹמֶה? לְמִי שֶׁנִּטְמֵאת אַחַת מִיָּדָיו, וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ הִיא, אוֹמְרִים לוֹ: שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה טָהֳרוֹת בְּאַחַת מֵהֶן. וְאִם עָשָׂה טָהֳרוֹת – טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה סָפֵק יָדַיִם:

ד. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, בְּאֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וּבְאֶחָד אֵין בּוֹ, טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטֻּמְאָה חֲמוּרָה, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – תְּלוּיוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְלֹא עָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה, בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה, בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה, בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה, בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – אֵלּוּ וָאֵלּוּ מֻנָּחוֹת. רִאשׁוֹנוֹת – תְּלוּיוֹת, וְהַשְּׁנִיּוֹת – טְהוֹרוֹת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטֻמְאָה חֲמוּרָה, אֲבָל בְּטֻמְאָה קַלָּה – אֵלּוּ וָאֵלּוּ טְהוֹרוֹת. טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטֻּמְאָה קַלָּה וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – טְהוֹרוֹת. נִטְמָא בָּאֶמְצַע טֻמְאָה קַלָּה וְטָבַל בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – אֵלּוּ וָאֵלּוּ מֻנָּחוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ מוֹכִיחוֹת. נֶאֱכְלוּ רִאשׁוֹנוֹת אוֹ נִטְמְאוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, עַד שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ שְׁנִיּוֹת – שְׁנִיּוֹת טְהוֹרוֹת. מִשֶּׁנַּעֲשׂוּ שְׁנִיּוֹת – שְׁנִיּוֹת תְּלוּיוֹת. טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטֻּמְאָה חֲמוּרָה, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – תְּלוּיוֹת. נִטְמָא בָּאֶמְצַע טֻמְאָה קַלָּה, וְטָבַל בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – טְהוֹרוֹת. נִגְּעוּ אֵלּוּ בָּאֵלּוּ, רִאשׁוֹנוֹת – תְּלוּיוֹת, וּשְׁנִיּוֹת – יִשָּׂרְפוּ. טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטֻּמְאָה קַלָּה, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – טְהוֹרוֹת. נִטְמָא בָּאֶמְצַע טֻמְאָה חֲמוּרָה, וְטָבַל בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – תְּלוּיוֹת. וְאִם נִגְּעוּ אֵלּוּ בָּאֵלּוּ, שְׁנִיּוֹת – תְּלוּיוֹת, רִאשׁוֹנוֹת – יִשָּׂרְפוּ:

ה. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁל אַרְבָּעִים אַרְבָּעִים סְאָה, אֶחָד שָׁאוּב וְאֶחָד כָּשֵׁר, וְטָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטֻּמְאָה חֲמוּרָה וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – תְּלוּיוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְלֹא עָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – אֵלּוּ וָאֵלּוּ מֻנָּחוֹת, רִאשׁוֹנוֹת – תְּלוּיוֹת, וּשְׁנִיּוֹת – טְהוֹרוֹת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטֻמְאָה חֲמוּרָה, אֲבָל בְּטֻמְאָה קַלָּה – אֵלּוּ וָאֵלּוּ תְּלוּיוֹת:

ו. יָרְדוּ שְׁנַיִם וְטָבְלוּ בִּשְׁנֵיהֶם, אֶחָד טָמֵא טֻמְאָה חֲמוּרָה, וְאֶחָד טָמֵא טֻמְאָה קַלָּה, הַטָּבוּל מִטֻּמְאָה חֲמוּרָה – טָמֵא, וְהַטָּבוּל מִטֻּמְאָה קַלָּה – טָהוֹר. אֶחָד טָמֵא טֻמְאָה חֲמוּרָה, וְאֶחָד מֵקַר; הַטָּבוּל מִטֻּמְאָה חֲמוּרָה – הַמֵּקַר טָהוֹר. אֶחָד טָמֵא טֻמְאָה קַלָּה וְאֶחָד מֵקַר – שְׁנֵיהֶן תְּלוּיִין. לְמָה זֶה דּוֹמֶה? לִשְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, וְהָלְכוּ שְׁנַיִם בִּשְׁנֵיהֶן, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, בְּאֶחָד יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל, וּבְאֶחָד אֵין בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל; בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, אֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל – סְפֵקוֹ טָמֵא. וְשֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת

לִשְׁאוֹל – סְפֵקוֹ טָהוֹר. וּבִרְשׁוּת הָרַבִּים – שְׁנֵיהֶם תְּלוּיִין:

ז. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, אֶחָד שָׁאוּב וְאֶחָד כָּשֵׁר, הִקַּר בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה טָהֳרוֹת – טְהוֹרוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – יִשְׂרְפוּ. בָּרִאשׁוֹן וְלֹא עָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה – יִשְׂרְפוּ. בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה – אֵלּוּ וָאֵלּוּ מֻנָּחוֹת, הָרִאשׁוֹן טְהוֹרוֹת, וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשְׂרְפוּ. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּתְעַסְּקוּ בְּצִפּוֹר הָרְאוּיָה לְהוֹצִיא דַּם כְּסֶלַע, וּלְאַחַר זְמַן נִמְצָא עַל גַּבֵּי זוֹ כְּסֶלַע וְעַל גַּבֵּי זוֹ כַּסֶּלַע – שְׁתֵּיהֶן מְקֻלְקָלוֹת:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. גִּסְטְרָא שֶׁהִיא מְשֻׁקַּעַת בְּקַרְקַע, בּוֹר וְגַת, יָרְדוּ גְּשָׁמִים וְנִתְמַלְּאוּ – הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גְּרוּרִין עַל גַּבֵּי כְּלִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר, שֶׁאֵין הַמַּיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִין הַמִּקְוֶה עַד שֶׁיִּפְּלוּ לְתוֹכוֹ:

ב. הָיָה בְּרֹאשׁוֹ שְׁלֹשֶׁת לוּגִין מַיִם וְיָרַד וְטָבַל בַּמִּקְוֶה וְהִשְׁלִימָהּ לְאַרְבָּעִים סְאָה – כָּשֵׁר. סְחָטָן לְתוֹכוֹ – פָּסוּל. הִטְבִּיל בּוֹ אֶת הַסָּגוֹס וְזָבוּ הֵימֶנּוּ שְׁלֹשָׁה לוּגִין מַיִם בַּמִּקְוֶה – כָּשֵׁר. עָקְרוֹ מִתּוֹכוֹ – פָּסוּל. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר, עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּן לְתָלֵשׁ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשָּׁבֵר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אַף יַטֶּה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְעָרֶה. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זִלֵּף בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו שְׁלֹשֶׁת לוּגִין לַמִּקְוֶה – פָּסוּל. הוֹלִיכָן עִם הַקַּרְקַע – כָּשֵׁר:

ג. לִגְיוֹן הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְכֵן בְּהֵמָה הָעוֹבֶרֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, זִלְּפוּ בִּידֵיהֶם וּבְרַגְלֵיהֶם שְׁלֹשָׁה לוּגִין לַמִּקְוֶה – כָּשֵׁר. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ עָשׂוּ מִקְוֶה בַּתְּחִלָּה – כָּשֵׁר. וְאֵיזֶה טִיט הַנִּמְדָּד עִם הַמַּיִם? רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: הַנִּמְדָּד בְּלוּג. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַיּוֹצֵא בְּמַשְׁפֵּךְ. וְאֵלּוּ הֵן קְנֵה הַמִּדָּה – זֶה הַסָּלוּל. הַטִּיט שֶׁבַּצְּדָדִין – עוֹלֶה לְמִדַּת אַרְבָּעִים סְאָה, וְאֵין מַטְבִּילִין בָּהֶן. שָׁלֹשׁ גַּמְמִיּוֹת שֶׁבַּנַּחַל, הָעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, וְהָאֶמְצָעִית שֶׁל אַרְבָּעִים סְאָה, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם בְּתוֹכָן וְיוֹצֵא מֵהֶן, שֶׁל מֵימֵי רַגְלַיִם נִכְנֶסֶת לְתוֹכָן וְיוֹצֵא מֵהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַבִּי מֵאִיר הָיָה אוֹמֵר: מַטְבִּילִין בְּעֶלְיוֹנָה. וַאֲנִי אוֹמֵר: בַּתַּחְתּוֹנָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין זוֹ וּבֵין זוֹ אֵין מַטְבִּילִין אֶלָּא בְּאֶמְצָעִית, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַרְבָּעִים סְאָה:

ד. שְׁתֵּי בְּרֵכוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, זוֹ עַל גַּב זוֹ, וּבְרֵכָה שֶׁל שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין בְּצַד הָעֶלְיוֹנָה, וְנִפְתְּקוּ שְׁנֵיהֶן וּבָאוּ לַתַּחְתּוֹנָה – כְּשֵׁרִין, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: ״שָׁלְמוּ אַרְבָּעִים סְאָה עַד שֶׁלֹּא יָרְדוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין״. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, זֶה בְּצַד זֶה, וְנָפְלוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין בְּתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן וְנִפְסְקוּ וּבָאוּ לַחֲבֵרוֹ – כָּשֵׁר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם נִטְלָה מְחִיצָה – פָּסוּל, אֲבָל רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בְּמִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפְלוּ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין וְחִלְּקוּ לִשְׁנַיִם, שֶׁזֶּה כָּשֵׁר לְהַקְווֹת עָלָיו, וְזֶה כָּשֵׁר לְהַקְווֹת עָלָיו:

ה. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, אֶחָד שָׁאוּב וְאֶחָד כָּשֵׁר, יָרְדוּ שְׁנַיִם וְהִשִּׁיקוּם וְטָבְלוּ בָּהֶן, אֲפִלּוּ אֲדֻמִּים וְהִלְבִּינוּם אוֹ לְבֵנִים וְהֶאֱדִימוּם – הַטּוֹבְלִין כְּמוֹ שֶׁהָיוּ, וְהַמִּקְוָאוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ. שְׁלֹשָׁה לוֹגִין שֶׁנָּפְלוּ בַּמִּקְוֶה, וּבַעַל קֶרִי הַחוֹלֶה שֶׁנָּפְלוּ עָלָיו תִּשְׁעַת קַבִּין מַיִם, וְטָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין, אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חוֹנִי אוֹמֵר: מִכְּלִי אֶחָד מִשְּׁנַיִם וּמִשְּׁלֹשָׁה – מִצְטָרְפִין, וּמֵאַרְבָּעָה אֵין מִצְטָרְפִין. בָּא לוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין חוּץ מֵרָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִלּוּ לֹא בָּא אֶלָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ – טָמֵא. בָּא רֹאשׁוֹ אֲבָל לֹא רֻבּוֹ, רֻבּוֹ אֲבָל לֹא רֹאשׁוֹ, אוֹ שֶׁבָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ מִלְּמַעְלָה אוֹ מִן הַצַּד – טְהוֹרִין, עַד שֶׁיָּבֹא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ כְּדַרְכּוֹ. מִקְצָתָן שְׁאוּבִין וּמִקְצָתָן אֵינָן שְׁאוּבִין, אוֹ שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וּדְבָשׁ וְחֶלֶב – טָהוֹר עַד שֶׁיְּהוּ כֻּלָּן שְׁאוּבִין, וַאֲפִלּוּ הוּא טָהוֹר וְהֵן טְהוֹרִין – נִטְמְאוּ וְטִמְּאוּהוּ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: ״טִמְּאַנִי וְטִמְּאָתִיו״:

תוֹסֶפְתָּא

ו. טָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין - טָמֵא. נָפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ אֲבָל לֹא עַל רֻבּוֹ, עַל רֻבּוֹ אֲבָל לֹא עַל רֹאשׁוֹ, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ מִלְּמַטָּה אוֹ מִן הַצַּד - טָהוֹר, עַד שֶׁיִּפְּלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ כְּדַרְכּוֹ. מִקְצָתָן שְׁאוּבִין וּמִקְצָתָן אֵינָן שְׁאוּבִין, אוֹ שֶׁנָּפַל לְתוֹכָן יַיִן, דְּבַשׁ, וְחֶלְבּ, טָהוֹר עַד שֶׁיְּהוּ כֻּלָּן שְׁאוּבִין, וַאֲפִלּוּ הוּא טָהוֹר וְהֵן טְהוֹרִין - נִטְמְאוּ וְטִמְּאוּהָ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: 'טִמְּאַנִי וְטִמֵּאתִיו'. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: בַּטְּהוֹרִין - טָהוֹר, מִקַּל וָחֹמֶר, וּמַה אִם בְּמָקוֹם שֶׁעָשָׂה שְׁאָר מַשְׁקִים כַּמַּיִם לִפְסֹל אֶת הַגְּוִיָּה בְּשׁוֹתֶה רְבִיעִית - לֹא עָשָׂה אֶת הַטְּהוֹרִין כִּטְמֵאִים. מָקוֹם שֶׁלֹּא עָשָׂה שְׁאָר מַשְׁקִין כַּמַּיִם לִפְסֹל אֶת הַגְּוִיָּה בִּשְׁלֹשֶׁת לוֹגִין - אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת הַטְּהוֹרִין כַּטְּמֵאִין? הֵשִׁיב אַבָּא יוֹסֵף הַחַרְנִי: מִקְוֶה יוֹכִיחַ, שֶׁלֹּא עָשָׂה בּוֹ שְׁאָר מַשְׁקִין כַּמַּיִם, וְעָשָׂה בּוֹ אֶת הַטְּהוֹרִין כַּטְּמֵאִין. הֵשִׁיב רַבִּי עַל דִּבְרֵי אַבָּא יוֹסֵף הַחַרְנִי: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בַּמִּקְוֶה - שֶׁעָשָׂה בּוֹ אֶת הַצְּרוּפִין, תֹּאמַר בַּגּוּף - שֶׁלֹּא עָשָׂה בּוֹ אֶת הַצְּרוּפִין?

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. טַבְלָא שֶׁנִּתְּנָה תַּחַת הַצִּנּוֹר לְהָדִיחַ, וְכֵן כֵּלִים שֶׁנִּתְּנוּ תַּחַת הַצִּנּוֹר לְהָדִיחַ - רִאשׁוֹנִים רִאשׁוֹנִים הֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה. שָׁלְמוּ אַרְבָּעִים סְאָה - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין. צִנּוֹר שֶׁחָקְקוּ וְאַחַר כָּךְ קְבָעוּ - פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. קְבָעוּ וּלְבַסּוֹף חָקְקוּ - אֵין פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה:

ב. מַיִם הַנּוֹזְלִין מֵאֵלֵיהֶן, וּמִן הַיָּם וּמִן הַנָּהָר, וְהָעוֹלִין בְּאַנְטִילְיָא - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָעוֹלִין מֵאֵלֵיהֶן - אֵינָן פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה לְפִי שֶׁאֵינָן נִתְלָשִׁין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: גַּג שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁוֹ אֶחָד וְעֶשְׂרִים סְאָה שֶׁל מֵימֵי גְּשָׁמִים - מְמַלֵּא בַּכְּתֵף וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ תְּשַׁע עֶשְׂרֵה סְאָה וּפוֹתְקָן, וּמְעָרְבִין בֶּחָצֵר:

הַשָּׁלֵם

ג. הָיוּ אַרְבָּעִים סְאָה וְנִפְתְּחָה, וּבָאוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת - כְּשֵׁרִין וְאֵין מַטְבִּילִין בָּהֶם, שֶׁאֵין מַטְבִּילִין בָּאֲוִיר. הָיָה רֹאשׁוֹ אֶחָד מַגִּיעַ לָאָרֶץ - מַטְבִּילִין בּוֹ, שֶׁאֵין מַטְבִּילִין בָּאֲוִיר. גַּל הַנִּתְלָשׁ מִן הַיָּם וּמִן הַנָּהָר - אֵין מַטְבִּילִין בּוֹ, שֶׁאֵין מַטְבִּילִין בָּאֲוִיר. וְאִם הָיוּ שְׁנֵי רֹאשׁוֹן נוֹגְעִים בָּאָרֶץ - מַטְבִּילִין בָּהֶן, וְאֵין מַטְבִּילִין בַּכִּיפִּין:

ד. קַסְטְלִין הַמְקַלֵּחַ מַיִם לִכְרַכִּין, אִם הָיָה נָקוּב כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד - אֵין פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. וְאִם לָאו - פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. וְאִם הָיָה מְקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא מִן הַנֶּקֶב וּלְמַטָּה - פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? מִן הַצַּד, אֲבָל מִלְּמַטָּה, אֲפִלּוּ נָקוּב כְּמַחַט - אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. הֲלָכָה זוֹ עָלוּ עָלֶיהָ בְּנֵי אַסְיָא שָׁלֹשׁ רְגָלִים בְּיַבְנֶה, וּלְרֶגֶל הַשְּׁלִישִׁי, הִכְשִׁירוּהוּ לָהֶם. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי: הֲלָכָה זוֹ הוֹרִיתִי בְּרוֹמִי לְטָהֳרָה, וּכְשֶׁבָּאתִי אֵצֶל חֲבֵרַי, אָמְרוּ לִי: יָפֶה הוֹרִיתָ. פָּקַק בְּטִיט וּבְבִנְיָן - אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. בְּסִיד וּבְגִפְסִיס - פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. עַל גַּבֵּי הָאָרֶץ וְעַל גַּבֵּי סִיד וְגִפְסִיס, אוֹ שֶׁמֵּרַח בְּטִיט מִן הַצְּדָדִין - אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה:

ה. מַעְיָן הַיּוֹצֵא לְתַלְמֵי, וּמִן הַתַּלְמֵי לִבְרֵכָה, רִאשׁוֹנִים רִאשׁוֹנִים - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִשְׁאָבִין. כֵּיצַד עוֹשֶׂה? נוֹקְבִין לַמַּעְיָן שֶׁתּוֹלִיךְ עַל שְׂפָתוֹ כָּל שֶׁהוּא, וְנִמְצָא מַיִם מוּעָטִין מְטַהֲרִין אֶת הַמְּרֻבִּין, מַזְחִילִין עַל גַּבֵּי מֵת; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. מַיִם צָפוּי עַל גַּבֵּי כָּל שֶׁהוּא - מַטְבִּילִין בָּהֶן עַל רוּם כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם, וְעַל רֹחַב כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד:

ו. מַעְיָן שֶׁמְּשׁוּךְ כְּנָדָל, וְרִבָּה עָלָיו מַיִם שְׁאוּבִין וְהִרְחִיבָן - מְטַהֵר בְּאַשְׁבָּרֶן וְאֵין מְטַהֵר בְּזוֹחֲלִין, אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁיְּהֵא יָכוֹל לְהַלֵּךְ מִתְּחִלָּתוֹ. וְאֵיזֶהוּ חַרְדָּלִית? מֵי גְּשָׁמִים הַבָּאִין בְּמִדְרוֹן, רוֹאִין אוֹתָן, אִם יֵשׁ מִתְּחִלָּתָן וְעַד סוֹפָן צְרוּף אַרְבָּעִים סְאָה - מַטְבִּילִין בָּהֶן, וְאִם לָאו - אֵין מַטְבִּילִים בָּהֶן; דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים:

אֵין מַטְבִּילִין בָּהֶן עַד שֶׁיִּהְיֶה לְפָנָיו עֹגֶל אַרְבָּעִים סְאָה. וּמַעֲשֶׂה בְּכוֹבְסִים שֶׁהָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁהָיוּ גוֹדְרִים אוֹתָם בְּכֵלִים וְטוֹבְלִין בָּהֶן. וְהַכֹּל מוֹדִים, שֶׁכֵּלִים שֶׁגָּדַר בָּהֶן לֹא הֻטְבְּלוּ:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. גַּמְמִיּוֹת עַל פִּי הַמִּקְוֶה, וְכֵן מְקוֹם פַּרְסוֹת רַגְלֵי בְהֵמָה עַל פִּי הַמִּקְוֶה, אִם הָיוּ מְעֹרָבִין כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד - מַטְבִּילִין בָּהֶם. וְאִם לָאו - אֵין מַטְבִּילִין בָּהֶם. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי הֵן כְּעוּקַת הַמְּעָרָה. הַחוֹרִין שֶׁבַּמִּקְוֶה - מַטְבִּילִין בָּהֶן, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ מְעֹרָבִין כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. עֲרֻבָּה שֶׁהִיא מְלֵאָה כֵלִים וְהִשִּׁיקָהּ לַמִּקְוֶה - צְרִיכָה כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד וּמַעְיָן כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל: בִּכְלִי גָּדוֹל - אַרְבָּעָה טְפָחִים, וּבְקָטָן - בְּרֻבָּן. קוּמְקוּם שֶׁהוּא מָלֵא כֵלִים וְהֻטְבִּילָן בַּמִּקְוֶה, אַף עַל פִּי שֶׁפִּיו צַר כָּל שֶׁהוּא - כֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוֹרִין. הִטָּהוּ עַל צִדּוֹ - עַד שֶׁיְּהֵא כִּפְיוֹ כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד:

ב. מַעְיָן הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר, וְהֻטְבַּל בּוֹ צָנוֹן וּדְלַעַת, אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִין עַל גַּבָּן בִּמְלוֹאָן - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין. שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת שֶׁאָמְרוּ - בְּבֵינוֹנִיּוֹת שֶׁל כָּל אָדָם, וְלֹא מֵאַרְבַּע בְּטֶפַח:

ג. כַּזַּית מִן הַנְּבֵלָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, סָפֵק יֵשׁ בָּהֶן כַּשִּׁעוּר, סָפֵק אֵין בָּהֶן כַּשִּׁעוּר - סְפֵקָן טָמֵא, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁעִקָּרוֹ מִן הַתּוֹרָה וְשִׁעוּרוֹ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים - סְפֵקוֹ טָמֵא:

ד. מְטַהֲרִין אֶת הַמִּקְוָאוֹת, הַתַּחְתּוֹן מִן הָעֶלְיוֹן, וְהָרָחוֹק מִן הַקָּרוֹב. כֵּיצַד? מֵבִיא סִילוֹן שֶׁל עֵץ אוֹ שֶׁל עֶצֶם אוֹ שֶׁל כְּלִי זְכוּכִית, וּמַנִּיחַ יָדָיו בַּתַּחְתּוֹן עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא מַיִם, וּמוֹשְׁכָן וּמַשִּׁיקָן אֲפִלּוּ בְשַׂעֲרָה - וְדַיּוֹ. וְאִם נִכְפַּף הַסִּילוֹן כָּל שֶׁהוּא - פָּסוּל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, אֲבָל אִם הָיוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה - מֵבִיא סִילוֹן שֶׁל רְכוּבָה מִכָּאן, וְסִילוֹן שֶׁל רְכוּבָה מִכָּאן, וְסִילוֹן אֶחָד בְּאֶמְצַע, וּמַשִּׁיק וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל. כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁנִּסְדַּק לָעֵרֶב - מִצְטָרְפִין. וְלַשֵּׁתִי - אֵין מִצְטָרְפִין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חִלּוּף הַדְּבָרִים. נִפְרְצוּ זֶה לְתוֹךְ זֶה, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: טֶפַח בְּרֹחַב הַפִּרְצָה:

ה. הַמֵּת בַּמֶּרְחָץ, הַקְּמִין - טָמֵא. הַמֵּת בַּקְּמִין, הַמֶּרְחָץ - טָמֵא. הַנּוֹגֵעַ בָּאָבָק - טָמֵא, וְטָהוֹר בַּעֲלִיָּתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַנּוֹגֵעַ בָּאָבָק - טָהוֹר, שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע:

ו. הַמְטַהֶרֶת שֶׁבַּמֶּרְחָץ הַתַּחְתּוֹנָה מְלֵאָה שְׁאוּבִין, וְעֶלְיוֹנָה מְלֵאָה - כְּשֵׁרִין. אִם יֵשׁ כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין - פָּסוּל. וְכַמָּה יְהֵא בַּנֶּקֶב וִיהֵא בּוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין? אֶחָד מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שֶׁל בְּרֵכָה; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ תַּחְתּוֹנָה מְלֵאָה כְּשֵׁרִין וְעֶלְיוֹנָה מְלֵאָה שְׁאוּבִין, וְיֵשׁ בְּצַד הַנֶּקֶב שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין - כְּשֵׁרִין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַפִּיל לְתוֹךְ הַבְּרֵכָה, אֶלָּא כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב, וְעוֹלִין לְמִדַּת אַרְבָּעִים סְאָה. עִגּוּלֵי שֶׁלֶג הַמִּשְׁקָעִין בַּמִּקְוֶה - הֲרֵי אֵלּוּ מַעֲלִין. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינָן מַעֲלִין. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהוּא מֵבִיא טִיט הַנָּרוֹק בָּעֲרֻבָּה, וּמַשִּׁיק, וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל:

ז. מֵי כִּבְשִׁים וּמֵי שִׁלְקוֹת וּמֵי זֵיתִים שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ אַרְבָּעִים סְאָה - מַטְבִּילִין בָּהֶן, וּבִלְבַד שֶׁאֵין בָּהֶן שֶׁמֶן. הַתֶּמֶד מִשֶּׁהֶחְמִיץ - אֵין מַטְבִּילִין בּוֹ:

ח. מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וְנִשְׁתַּנּוּ מַרְאָיו - אֵינוֹ נִפְסָל בִּשְׁלֹשֶׁת לוֹגִין. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ חָזְרוּ מַרְאָיו לִכְמוֹת שֶׁהָיוּ - כָּשֵׁר. הָיוּ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וְנִשְׁתַּנּוּ מַרְאֶה חֶצְיוֹ, הַטּוֹבֵל בֵּין בְּמִקְוֹם הַמַּיִם בֵּין בְּמִקְוֹם הַיַּיִן - כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. נָפְלוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם, בֵּין בְּמִקְוֹם הַיַּיִן, בֵּין בְּמִקְוֹם הַמַּיִם - כְּאִלּוּ לֹא נָפַל. הָיָה שָׁאוּב וְהִשִּׁיקוֹ, הִשִּׁיק בְּמִקְוֹם הַיַּיִן, זֶה וָזֶה - לֹא טָהוֹר. הִשִּׁיק בְּמִקְוֹם הַמַּיִם, מָקוֹם הַמַּיִם - טָהוֹר, מָקוֹם הַיַּיִן - לֹא טָהוֹר:

ט. חָבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה בַּיָּם הַגָּדוֹל, וּמִרְאֶה אוֹתוֹ מָקוֹם כְּמִרְאֶה אוֹתוֹ הַיַּיִן, הַטּוֹבֵל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם - כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ נָפַל לְשָׁם כִּכַּר תְּרוּמָה - טְמֵא. מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מְכֻוָּנוֹת, וְיָרְדוּ שְׁנַיִם וְטָבְלוּ, זֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹן - טָהוֹר, וְהַשֵּׁנִי - טְמֵא. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? עוֹדֵהוּ הָרִאשׁוֹן בַּמַּיִם, אֶחָד מְמַלֵּא בַּכְּתֵף וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ, וְטָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹדֵהוּ רַגְלוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן בַּמַּיִם, אַחֵר יוֹרֵד וְטוֹבֵל - וְטָהוֹר:

י. הִטְבִּיל בּוֹ יוֹרֶה גְּדוֹלָה - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מְקַלְּחִין. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מוֹרִידָהּ דֶּרֶךְ פִּיהָ וּמַטְבִּילָהּ, וּמַעֲלֶה אוֹתָהּ דֶּרֶךְ שׁוּלֶיהָ. הַקּוֹפֵץ לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה - הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה. הַטּוֹבֵל פַּעֲמַיִם בַּמִּקְוֶה - הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: כְּבוֹשׁ יָדְךָ עָלַי בַּמִּקְוֶה - הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּבוֹשׁ יָדְךָ עָלָיו עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. אֶרֶץ הַכּוּתִים - טְהוֹרָה. מִקְוְוֹתֶיהָ, וּמִדּוֹרֶיהָ, וּשְׁבִילֶיהָ - טְהוֹרוֹת. אֶרֶץ הָעַמִּים, מִקְוְוֹתֶיהָ, וּמִדּוֹרֶיהָ, וּשְׁבִילֶיהָ - טְמֵאִין. מִקְוָאוֹת הָעַמִּים שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ - כְּשֵׁרִים לְבַעֲלֵי קְרָיִין, וּפְסוּלִין לְכָל הַטְּמֵאִין. וְשֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁחוּץ מִן הַפֶּתַח - טְהוֹרִין לְכָל הַטְּמֵאִין, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְבַעֲלֵי קְרָיִין. וְשֶׁלְּפְנִים מִן הַפֶּתַח - פְּסוּלִין לְבַעֲלֵי קְרָיִין, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְכָל הַטְּמֵאִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשֵׁרִין לְבַעֲלֵי קְרָיִין, מִפְּנֵי שֶׁבַּעַל קֶרִי טוֹבֵל בְּאַרְבָּעִים סְאָה בְּכָל מָקוֹם. וְשֶׁחוּץ לַפֶּתַח - כְּשֵׁרִין אַף לַנִּדּוֹת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: הֲלָכָה אֵין לִי, אֶלָּא מַעֲשֶׂה בִּמְעָרָה שֶׁהָיְתָה בְּגִנָּתוֹ שֶׁל מוֹסֵק אֶחָד בְּרִמּוֹן, שֶׁהָיוּ כֹּהֲנִים כּוֹבְשִׁין אֶת הַגָּדֵר וְיוֹרְדִין וְטוֹבְלִין לְתוֹכָהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּמִקְוֶה שֶׁבֵּין אוּשָׁא לִשְׁפַרְעָם, וְהָיָה רַבִּי דּוֹסָא מוֹשִׁיב בּוֹ שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים כְּדֵי שֶׁיִּקָּווּ בּוֹ הַמַּיִם אַרְבָּעִים סְאָה. שׁוּב מַעֲשֶׂה בְּבֵית עֲנַת שֶׁקִּוּוּ יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם כּוֹר, וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן, וּפָסַל, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: 'נִכְנְסוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְזִלְזְפוּהָ בַּלַּיְלָה, וְחָזְרוּ וּמִלְּאוּ אוֹתוֹ בַּקִּילּוֹן'. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאוּנְקְלוֹס הַגֵּר שֶׁהָיוּ בְּאַשְׁקְלוֹן, וְטָבַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּמֶּרְחָץ, וְאוּנְקְלוֹס בַּיָּם. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קוּפְסָאי: עִמָּהֶן הָיִיתִי, וְלֹא טָבַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶלָּא בַּיָּם:

ב. מֶרְחָץ שֶׁבַּלָּנִיָּה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, בִּזְמַן שֶׁמְּטַהֶרֶת שֶׁלָּהּ פְּתוּחָה לִרְשׁוּת הַיָּחִיד - טְמֵאָה. לִרְשׁוּת הָרַבִּים - טְהוֹרָה. מֶרְחָץ שֶׁבַּלָּנִיָּה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְיִשְׂרָאֵל נִכְנָס שַׁחֲרִית וּמַשִּׁיקָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא, זֶה יוֹצֵא וְזֶה נִכְנָס - טְהוֹרָה. נָעֲלָהּ אוֹ שֶׁנִּתְיַחֲדָה בִּרְשׁוּתוֹ - טְמֵאָה. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר: בַּיָּמִים - טְהוֹרָה, וּבַלֵּילוֹת - טְמֵאָה:

ג. הַמְּהַרְהֵר בַּלַּיְלָה, וְעָמַד וּמָצָא בְּשָׂרוֹ חַם - טָמֵא. חַם וְלֹא הִרְהֵר, הִרְהֵר וְלֹא חַם - טָהוֹר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּזָּקֵן וּבַחוֹלֶה - טָהוֹר. בַּיֶּלֶד וּבַבְּרִיא - טָמֵא:

ד. הַפּוּלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי - טְהוֹרָה; דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: פְּעָמִים שֶׁהֵן אַרְבַּע עוֹנוֹת, פְּעָמִים שֶׁהֵן חָמֵשׁ, פְּעָמִים שֶׁהֵן שֵׁשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לְעוֹלָם חָמֵשׁ. וְאִם יָצְאַת מִקְצָת עוֹנָה רִאשׁוֹנָה - מַשְׁלִימִין לָהּ מִקְצָת עוֹנָה שִׁשִּׁית. נִמְצֵאתָ אַתָּה אוֹמֵר: שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל - בְּכָל מָקוֹם טְמֵאָה אֲפִלּוּ בִּמְעֵי נָכְרִית. וְשֶׁל נָכְרִים - בְּכָל מָקוֹם טָהוֹר, אֲפִלּוּ בִּמְעֵי יִשְׂרָאֵלִית, חוּץ מִמֵּימֵי רַגְלַיִם שֶׁבָּהּ. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ טְמֵאִים - טְהוֹרִין לְחֻלִּין וּטְמֵאִין לִתְרוּמָה, חוּץ מֵהַפּוּלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁהִיא טְמֵאָה אַף לְחֻלִּין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַפּוּלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע - טְהוֹרָה לְחֻלִּין. וְשֶׁאָמְרוּ חוּצִּין, וְשֶׁאָמְרוּ אֵין חוּצִּין - לֹא מְטַמְּאָה וְלֹא מְטַמְּאִין, חוּץ מִקְּרוּם שֶׁעַל גַּבֵּי הַמַּכָּה, וְאִגּוּד שֶׁעַל גַּבֵּי הַמַּכָּה וְהַקִּשְׁקַשִּׁים שֶׁעַל גַּבֵּי הַשֵּׁבֶר. וְהַשִּׁירַיִם, וְהַנִּזְמִים, וּקְטַבְלָאוֹת, וְהַטַּבָּעוֹת, אוֹצִין -

תוֹסֶפְתָּא

חוּצִין, רָפִין - אֵין חוּצִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁזּוּרִי אוֹמֵר: בֵּית הַסְּתָרִים, שֶׁבַּנְּשׁוּאוֹת - חוּצִין, וּבִפְנוּיָה - אֵינוֹ חוּצָּת:

ה. סַם יָבֵשׁ שֶׁעַל גַּבֵּי מַכָּה, וְהַכְּחוֹל שֶׁעַל גַּבֵּי עַיִן - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוּצִין. וְהַדָּם, וְהַדְּבַשׁ, וְהַדְּיוֹ, וְהֶחָלָב, וּשְׁרַף הַתְּאֵנָה, וּשְׁרַף הַשִּׁקְמָה, וּשְׁרַף הֶחָרוּב, יְבֵשִׁין - חוּצִין, לַחִין - אֵינָן חוּצִין. וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁרָפִין, בֵּין לַחִין בֵּין יְבֵשִׁין - אֵין חוּצִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁטֶף לְחְלוּחֵי פֵּרוֹת. סַם יָבֵשׁ חוּץ לַמַּכָּה, וְהַכְּחוֹל שֶׁחוּץ לָעַיִן - הֲרֵי אֵלּוּ חוּצִין. צוֹאָה שֶׁתַּחַת הַצִּפֹּרֶן שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַבָּשָׂר, וְהַטִּיט, וְהַבְּצַק שֶׁתַּחַת הַצִּפֹּרֶן אֲפִלּוּ כְּנֶגֶד הַבָּשָׂר - הֲרֵי אֵלּוּ חוּצִין. כְּשׁוּת שֶׁל גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן, וְהָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמִּדַּלְדְּלִין בָּאָדָם - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוּצִין. רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף אוֹמֵר: צִפֹּרֶן שֶׁפִּרְשָׂה רֻבָּהּ - הֲרֵי זֶה אֵינָהּ חוּצָּת. כָּל הַחוּצִין בַּכֹּהֲנִים - חוּצִין בַּנִּדָּה, וּבַגֵּר בַּטְּבִילָה. וּבַחֲלִין - אֵין חוּצִין:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. טַבַּעַת שֶׁנִּתּוּנָה בִּלְבֵנָה שֶׁל טִיט טוֹפֵחַ, וְהִטְבִּילָהּ - טְהוֹרָה. וְאִם הָיָה טִיט יָוֵן וַחֲבֵרָיו - כְּאִלּוּ לֹא טָבְלָה. לָגִין שֶׁהוּא מָלֵא מַיִם טְמֵאִים שְׁאוּבִין וְנָתוּן עַל פִּיו טִיט טוֹפֵחַ, אִם הָיָה הַטִּיט שׁוֹקַעַת בְּמַיִם, וְהִטְבִּילָן - טָהוֹר. וְאִם הָיָה הַטִּיט יָוֵן וַחֲבֵרָיו - כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא בְּשֶׁל מֵרְקָא, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁפִין בּוֹ סִדְקֵי כֵּלִים. אֵלּוּ הֵן יְתֵדוֹת הַדְּרָכִים? אֵלּוּ שֶׁמְּהַלְּכִין עֲלֵיהֶם בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְהֵן מִתְמַעֲכִין. עַל הַבְּגָדִים, מִצַּד אֶחָד - אֵינוֹ חוּצִין, מִשְּׁנֵי צְדָדִין - חוּצִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אַף מִצַּד אֶחָד - חוּצִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שֶׁל בַּנָּאִין מִצַּד אֶחָד שֶׁל בּוֹר, גְּדוֹלָה - מִצַּד אֶחָד, וּקְטַנָּה - עַד שֶׁיְּהֵא מִשְּׁנֵי צְדָדִין:

ב. הַזֶּפֶת שֶׁבַּכּוֹס וְשֶׁבַּצְּלוֹחִית, מִתּוֹכָן - חוּצוֹת, וּמֵאֲחוֹרֵיהֶן - אֵינָהּ חוּצוֹת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? מִבֵּית הָאַמָּן, אֲבָל מִבֵּית

הַשָּׁלֵם

בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאֲחוֹרֵיהֶן - הֲרֵי זֶה חוּצָּת. בַּתַּמְחוּי וּבַקְּעָרָה, בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאֲחוֹרֵיהֶן, בֵּין מִבֵּית הָאַמָּן בֵּין מִבֵּית בַּעַל הַבַּיִת - הֲרֵי אֵלּוּ חוּצִין. הַמּוֹר וְהַקּוֹמוּס, בֵּין בְּכוֹס בֵּין בִּצְלוֹחִית בֵּין בַּקְּעָרָה וּבֵין בַּתַּמְחוּי, בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאֲחוֹרֵיהֶן, בֵּין מִבֵּית הָאַמָּן בֵּין מִבֵּית בַּעַל הַבַּיִת - הֲרֵי אֵלּוּ חוּצִין. עַל הַסַּנְדָּל מִתּוֹכוֹ, לְמַעְלָה - חוּצִין, וּלְמַטָּה - אֵינוֹ חוּצִין. וְעַל הַסַּפְסָל, מִלְּמַעְלָה וּמִן הַצְּדָדִין - חוּצִין, וּמִלְּמַטָּה - אֵינוֹ חוּצִין. לִכְלוּף הַצּוֹאָה שֶׁבַּכַּר וְשֶׁבַּכִּסֵּא וְשֶׁבַּקַּתֶּדְרָאוֹת הַמְּכֻבָּסִים, בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאֲחוֹרֵיהֶן, בֵּין מִלְּמַטָּן וּבֵין מִן הַצְּדָדִין - הֲרֵי אֵלּוּ חוּצִין. עַל מִטַּת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: עַל הַגְּשִׁישׁ הַחִיצוֹן - חוּצִין, עַל הַפְּנִימִי - אֵינוֹ חוּצִין. עַל הַמִּטְפַּחַת שֶׁל מְפַסְּלֵי אִילָנוֹת - אֵין חוּצִין. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף עַל חֲלוּקָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל שְׁמָנִים כַּיּוֹצֵא בָהֶן. לַחְלוּחִית שֶׁל שְׁמָרִים שֶׁבַּכּוֹס שֶׁבַּצְּלוֹחִיּוֹת, וְהַמּוּךְ שֶׁבַּשִּׁיר וְשֶׁבַּזּוּג, וְהַטִּיט וְהַבְּצַק שֶׁעַל יַד הַקַּרְדֹּם וְשֶׁעַל יַד הַמַּגְרֵפָה - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוּצִין. הִגְלִידוּ - הֲרֵי אֵלּוּ חוּצִין:

ג. כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁהִכְנִיסָן כְּדַרְכָּן - הֲרֵי אֵלּוּ אֵין חוּצִין. נָתַן זֶפֶת וְשַׁעֲוָה, בֵּין בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב, בֵּין בְּמָקוֹם הַנִּצּוֹק - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוּצִין. הִכְנִיסָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּן - הֲרֵי אֵלּוּ חוּצִין. נָתַן הַזֶּפֶת וְהַשַּׁעֲוָה, בֵּין בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב, בֵּין בְּמָקוֹם הַנִּצּוֹק - הֲרֵי אֵלּוּ חוּצִין. כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ, כְּגוֹן יַד הַמַּגָּל וְיַד הַסַּכִּין, אִם מְשַׁמְּשִׁין מֵעֵין מְלַאכְתָּן רִאשׁוֹנָה - אֵין חוּצִין, וְאִם לָאו - חוּצִין.

ד. מַגָּל שֶׁנִּשְׁבְּרָה יָדָהּ, מִן הַשָּׁפָה וְלִפְנִים - אֵינָהּ חוּצָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבֵית הַסְּתָרִים. מִן הַשָּׁפָה וְלַחוּץ, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מֵעֵין מְלַאכְתָּהּ רִאשׁוֹנָה - אֵינָהּ חוּצָּת. וְאִם לָאו - חוּצָּת. סַרְגָּה בְּגֻמִּי אוֹ בְּמִשִּׁיחָה - הֲרֵי זוֹ חוּצָּת. שְׁרָפָהּ בְּשָׁרָף - הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ חוּצָּת:

תוֹסֶפְתָּא

ה. כְּלִי שֶׁצָּרָה מִכָּאן וּמִכָּאן וְרָחָב מִן הָאֶמְצַע, כְּגוֹן עֲרֵבָה וַחֲצִי עֲרֵבָה - אֵין לָהֶן טָהֳרָה עוֹלָמִית עַד שֶׁיַּטֶּה עַל צִדָּן. צְלוֹחִית שֶׁאוֹגְנָהּ מָעוּךְ לְתוֹכָהּ וְכִתְפוֹתֶיהָ גְּבוֹהִים, וְכֵן לָגִין שֶׁאוֹגְנוֹ מָעוּךְ לְתוֹכוֹ וּכְתֵפוֹתָיו גְּבוֹהִין - אֵין לָהֶן טָהֳרָה עוֹלָמִית עַד שֶׁיַּטֶּנּוּ. צְלוֹחִית שֶׁשְּׁפָתָהּ שׁוֹקַעַת לַאֲחוֹרֶיהָ - מוֹרִידָהּ דֶּרֶךְ פִּיהָ וְהוֹפְכָהּ וּמַטְבִּילָהּ וּמַעֲלֶה אוֹתָהּ דֶּרֶךְ שׁוּלֶיהָ; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: מַטְבִּיל כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבֵית הַסְּתָרִים. צְלוֹחִית שֶׁאוֹגְנָהּ חוֹזֶרֶת לְתוֹכָהּ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: מַטְבִּיל כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבֵית הַסְּתָרִים:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. כָּפָה יָדָיו וְרַגְלָיו וְיָשַׁב לוֹ בְּאַמַּת הַמַּיִם, אִם נִכְנְסוּ הַמַּיִם דֶּרֶךְ כֻּלּוֹ - טָהוֹר, וְאִם לָאו - טָמֵא. הָיוּ רַגְלָיו מְלֵאִים אָבָק, וְיָרַד וְטָבַל בְּמִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה - טָמֵא. שִׁפְשֵׁף אוֹ שֶׁטָּבַל בְּחַמִּין - טָהוֹר. קוּמְקוּם שֶׁהוּא מָלֵא פֶּחָמִין וְהִטְבִּילוֹ - טָמֵא. שִׁפְשְׁפוֹ אוֹ שֶׁהִטְבִּילוֹ בְּחַמִּין - טָהוֹר. הַסַּלִּין שֶׁל גַּת אוֹ שֶׁל בַּד, אוֹצִין - צָרִיךְ לְחַטֵּט, וְרָפִים - צָרִיךְ לְנַעֵר. קִשְׁרֵי פּוּנְדָא וּפְסִיקְיָא, וְקִשְׁרֵי מִנְעָל וְסַנְדָּל, וְקִשְׁרֵי מַפְתֵּחַ חָלוּק שֶׁל אִשָּׁה - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. קִשְׁרֵי פּוּנְדָא וּפְסִיקְיָא וְקִשְׁרֵי רְצוּעוֹת מִנְעָל וְסַנְדָּל, וְהַקֶּשֶׁר שֶׁבְּאַפְּרַקִּיסִין שֶׁבַּכְּתֵף, וְסָדִין שֶׁקָּשְׁרוּ אֶת נִימָיו - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. נִתְקַשְּׁרוּ מֵאֵלֵיהֶן - אֵינָן חוֹצְצִין. קִשְׁרֵי עָנִי שֶׁמַּקְפִּיד עֲלֵיהֶן וְשֶׁל בַּעַל הַבַּיִת - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁאֵין מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן אוֹ שֶׁל עָנִי - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוֹצְצִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ לְהַטְבִּיל אֶת כֻּלָּן מִפְּנֵי חָתָךְ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן: בַּשַּׁלְשֶׁלֶת צָרִיךְ לְהַטְבִּיל אֶת כָּל הַטַּבַּעַת. כְּלִי שֶׁהוּא מָלֵא יַיִן וְהִטְבִּילוֹ, אִם בָּטֵל מַרְאִיו - טָהוֹר, וְאִם לָאו - טָמֵא. מָלֵא יַיִן וְחָלָב, אִם רִבָּה עָלָיו מַיִם - טָהוֹר, וְאִם לָאו - טָמֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא יַיִן אָדֹם בְּמַיִם, אִם בָּטֵל מַרְאִיו - טָהוֹר. וְאִם לָאו - טָמֵא. מִלֵּא מֵי חַטָּאת עַד שֶׁרִבָּה עָלָיו הַמַּיִם, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: שָׁמַעְתִּי שֶׁאֲפִלּוּ כְּלִי מַחֲזִיק כּוֹר וְאֵין בּוֹ אֶלָּא רְבִיעִית - כְּאִלּוּ לֹא טָבַל:

ב. כָּל הָאוֹכְלִים מִצְּטָרְפִין לִפְסֹל אֶת הַגּוּיָה בְּכַחֲצִי פְּרָס בְּתוֹךְ כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אָכַל, וְחָזַר וְאָכַל, וְחָזַר וְאָכַל, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה וְעַד סוֹף אֲכִילָה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס - מִצְּטָרְפִין, וְאִם לָאו - אֵין מִצְּטָרְפִין, לֹא הֻתִּרוּ לֶאֱכֹל פָּחוֹת מִכַּשֶּׁעוּר לִהְיוֹת יוֹרֵד וְטוֹבֵל, אֶלָּא אוֹכֵל כַּשֶּׁעוּר וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל. אָכַל פָּחוֹת מִכַּשֶּׁעוּר וְיָרַד וְטָבַל בְּאֶמְצַע - טָמֵא. הֻתִּירוּ לְמַעְבֶּרֶת לֶאֱכֹל פָּחוֹת מִכַּשֶּׁעוּר מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. וְכַמָּה הִיא פְּרָס? שְׁתֵּי בֵיצִים חָסֵר קְמָעָא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁתֵּי בֵיצִים שׁוֹחֲקוֹת. שִׁעֵר רַבִּי שְׁתֵּי בֵיצִים וְעוֹד:

ג. כָּל הַמַּשְׁקִין מִצְּטָרְפִין לִפְסֹל אֶת הַגּוּיָה בְּשׁוֹתֶה רְבִיעִית מִתּוֹךְ כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. שָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת שְׁתִיָּה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף שְׁתִיָּה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס - מִצְּטָרְפִין, יוֹתֵר מִכָּאן - אֵין מִצְּטָרְפִין. לֹא הֻתִּרוּ לִשְׁתּוֹת פָּחוֹת מִכַּשֶּׁעוּר לִהְיוֹת יוֹרֵד וְטוֹבֵל, אֶלָּא שׁוֹתֶה כַּשֶּׁעוּר וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל. שָׁתָה פָּחוֹת מִכַּשֶּׁעוּר וְיָרַד וְטָבַל בְּאֶמְצַע - טָמֵא. הֻתִּירוּ לְמַגֵּע טְמֵא מֵת שֶׁתְּהֵא מְנִיקָה אֶת בְּנָהּ, וּבְנָהּ טָהוֹר:

ד. בְּלַע כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְנִכְנַס לַבַּיִת - הַבַּיִת טָהוֹר. שֶׁכָּל הַבְּלוּעִין בֵּין בָּאָדָם בֵּין בַּבְּהֵמָה בֵּין בַּחַיָּה בֵּין בָּעוֹפוֹת - טְהוֹרִין. הֶקִּיאָן - הַבַּיִת טָמֵא. נִסְרַח אוֹ שֶׁיָּצָא מִלְּמַטָּה - טְהוֹרִין. שָׁתָה מַיִם טְמֵאִים וְהֶקִּיאָן - טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁנִּטְמְאוּ בּוֹ בִּיצִיאָתָן. טָבַל אוֹ שֶׁנִּסְרַחוּ אוֹ שֶׁיָּצָא מִלְּמַטָּה - טְהוֹרִין. שָׁתָה שְׁאָר הַמַּשְׁקִין, אַף עַל פִּי שֶׁטָּבַל וְהֶקִּיאָן - טְמֵאִין, לְפִי שֶׁאֵינָן טְהוֹרִין בַּגּוּף. נִסְרְחוּ אוֹ שֶׁיָּצְאוּ מִלְּמַטָּה - טְהוֹרִין. פָּרָה שֶׁשָּׁתָת מַיִם טְמֵאִין וְהֵקִיאַתָן - טְמֵאִין,

מִפְּנֵי שֶׁאֵין טְהוֹרִין בַּגּוּף. נִסְרְחוּ אוֹ שֶׁיָּצְאוּ מִלְּמַטָּן - טְהוֹרִין. נִכְנַס לוֹ חֵץ בִּירֵכוֹ, רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֲרֵי זֶה חוֹצֵץ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל מַתֶּכֶת, אֲבָל בְּשֶׁל עֵץ - אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְאִם קָרַם עָלָיו הָעוֹר לְמַעְלָה, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ, שֶׁכָּל הַבְּלוּעִין בֵּין בָּאָדָם וּבֵין בַּבְּהֵמָה וּבֵין בְּחַיָּה וּבֵין בְּעוֹפוֹת - טְהוֹרִין. נִכְנְסוּ צְרוֹרוֹת וְקִסְּמִים בְּסִדְקֵי רַגְלָיו מִלְּמַטָּה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבֵית הַסְּתָרִים:

ה. אִסְפְּלָנִית מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה שֶׁעַל בֵּית הַסְּתָרִים, רַבִּי אוֹמֵר: חוֹצֵץ. וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ. הָעוֹשֶׂה קִילְקֵי בְּרֹאשׁוֹ, רַבִּי אוֹמֵר: חוֹצֵץ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ. הָיְתָה בּוֹ שְׂעָרָה אַחַת חוּץ לַמַּכָּה, וְרֹאשׁוֹ מְדֻבָּק לַמַּכָּה, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְרֹאשָׁן מְדֻבָּק בְּטִיט אוֹ בְּצוֹאָה - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצוֹת. הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בְּרִיסֵי עֵינָיו וּמִלְּמַטָּה, וְנִקְּבוּ, וְהוֹצִיאָן בְּרִיסֵי עֵינָיו מִלְּמַעְלָה, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְנִמְנוּ עָלָיו חֲמִשָּׁה זְקֵנִים בְּלוֹד וְטִמְּאוּהוּ:

ו. פָּרָה שֶׁשָּׁתַת מִי חַטָּאת וּשְׁחָטָהּ בְּתוֹךְ מֵעֵת לְעֵת, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְהָיָה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מְטַהֵר וְרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, סִיֵּעַ רַבִּי טַרְפוֹן אֶת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. סִיֵּעַ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אֶת רַבִּי עֲקִיבָא, סִלֵּק רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אֶת רַבִּי טַרְפוֹן, סִלֵּק רַבִּי עֲקִיבָא אֶת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, אַחַר זְמַן מָצָא לוֹ תְּשׁוּבָה אָמַר לוֹ: מַה אֲנִי לַחֲזוֹר? אָמַר לוֹ: לֹא לְכָל אָדָם אֶלָּא לְךָ, שֶׁאַתָּה הוּא יוֹסֵי הַגְּלִילִי. אָמַר לוֹ: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר יט, ט): "וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִיא", כְּשֶׁהֵם שְׁמוּרִים לְמֵי נִדָּה וְלֹא כְּשֶׁשָּׁתְתָן פָּרָה זוֹ, הָיָה מַעֲשֶׂה וְנִמְנוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים זְקֵנִים בְּלֹד וְטִהֲרוּהוּ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קָרָא רַבִּי טַרְפוֹן הַמִּקְרָא הַזֶּה (דָּנִיאֵל ח, ד-ז): **"רָאִיתִי אֶת הָאַיִל מְנַגֵּחַ יָמָּה וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְכָל חַיּוֹת לֹא יַעַמְדוּ לְפָנָיו וְאֵין מַצִּיל מִיָּדוֹ וְעָשָׂה כִרְצֹנוֹ וְהִגְדִּיל"** - זֶה רַבִּי עֲקִיבָא. **"וַאֲנִי הָיִיתִי מֵבִין וְהִנֵּה צָפִיר הָעִזִּים בָּא מִן הַמַּעֲרָב עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וְאֵין נוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וְהַצָּפִיר קֶרֶן חָזוּת בֵּין עֵינָיו"** - זֶה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וּתְשׁוּבָתוֹ. **"וַיָּבֹא עַד הָאַיִל בַּעַל הַקְּרָנַיִם אֲשֶׁר רָאִיתִי עֹמֵד לְפָנֵי הָאֻבֶל וַיָּרָץ אֵלָיו בַּחֲמַת כֹּחוֹ". וּרְאִיתִיו מַגִּיעַ אֵצֶל הָאַיִל וַיִּתְמַרְמַר אֵלָיו וַיַּךְ אֶת הָאַיִל וַיְשַׁבֵּר אֶת שְׁתֵּי קְרָנָיו"** - זֶה תְּשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס. **וְלֹא הָיָה כֹחַ בָּאַיִל לַעֲמֹד לְפָנָיו וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּרְמְסֵהוּ** - זֶה רַבִּי עֲקִיבָא. **וְלֹא הָיָה מַצִּיל לָאַיִל מִיָּדוֹ** - אֵלּוּ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים זְקֵנִים שֶׁטִּהֲרוּהוּ:

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יְדַבֶּר־נָא עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי וְאַל־יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ כִּי כָמוֹךָ כְּפַרְעֹה:

וּקְרֵיב לְוָתֵיהּ יְהוּדָה וַאֲמַר בְּבָעוּ רִבּוֹנִי יְמַלֵּיל כְּעַן עַבְדָּךְ פִּתְגָּמָא קֳדָם רִבּוֹנִי וְלָא יִתְקַף רוּגְזָךְ בְּעַבְדָּךְ אֲרֵי כְּפַרְעֹה כֵּין אַתְּ:

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו... דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי – יְכַנְּסוּ דְּבָרַי בְּאָזְנֶיךָ. **וְאַל יִחַר אַפְּךָ** – מִכָּאן אַתָּה לָמֵד שֶׁדִּבֵּר אֵלָיו קָשׁוֹת. **כִּי כָמוֹךָ כְּפַרְעֹה** – חָשׁוּב אַתָּה בְּעֵינַי כַּמֶּלֶךְ, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ: סוֹפְךָ לִלְקוֹת עָלָיו בְּצָרַעַת, כְּמוֹ שֶׁלָּקָה פַּרְעֹה עַל יְדֵי זְקֻנָתִי שָׂרָה עַל לֵילָה אַחַת שֶׁעִכְּבָהּ. דָּבָר אַחֵר: מַה פַּרְעֹה גּוֹזֵר וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה, אַף אַתָּה כֵּן! וְכִי זוֹ הִיא שִׁימַת עַיִן שֶׁאָמַרְתָּ לָשׁוּם עֵינְךָ עָלָיו? דָּבָר אַחֵר: "כִּי כָמוֹךָ כְּפַרְעֹה" – אִם תַּקְנִיטֵנִי אֶהֱרוֹג אוֹתְךָ וְאֶת אֲדוֹנְךָ.

אֲדֹנִי שָׁאַל אֶת־עֲבָדָיו לֵאמֹר הֲיֵשׁ־לָכֶם אָב אוֹ־אָח:

רִבּוֹנִי שַׁאֵיל יָת עַבְדּוֹהִי לְמֵימַר הַאִית לְכוֹן אַבָּא אוֹ אָחָא:

אֲדֹנִי שָׁאַל אֶת עֲבָדָיו – מִתְּחִלָּה בַּעֲלִילָה בָּאתָ עָלֵינוּ: לָמָּה הָיָה לְךָ לִשְׁאוֹל כָּל אֵלֶּה? בִּתְּךָ הָיִינוּ מְבַקְּשִׁים, אוֹ אֲחוֹתֵנוּ אַתָּה מְבַקֵּשׁ? וְאַף עַל פִּי כֵן **וַנֹּאמֶר אֶל אֲדוֹנִי** – לֹא כִּחַדְנוּ מִמְּךָ דָּבָר. **וְאָחִיו מֵת** – מִפְּנֵי הַיִּרְאָה הָיָה מוֹצִיא דְּבַר שֶׁקֶר מִפִּיו. אָמַר: אִם אוֹמַר לוֹ שֶׁהוּא קַיָּם, יֹאמַר: "הֲבִיאוּהוּ אֵצְלִי". **לְבַדּוֹ לְאִמּוֹ** – מֵאוֹתָהּ הָאֵם אֵין לוֹ עוֹד אָח.

וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדֹנִי יֵשׁ־לָנוּ אָב זָקֵן וְיֶלֶד זְקֻנִים קָטָן וְאָחִיו מֵת וַיִּוָּתֵר הוּא לְבַדּוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו אֲהֵבוֹ:

וַאֲמַרְנָא לְרִבּוֹנִי אִית לַנָא אַבָּא סָבָא וּבַר סִיבְתִּין זְעֵיר וַאֲחוּהִי מִית וְאִשְׁתְּאַר הוּא בִּלְחוֹדוֹהִי לְאִמֵּיהּ וַאֲבוּהִי רָחֵים לֵיהּ:

וַתֹּאמֶר אֶל־עֲבָדֶיךָ הוֹרִדֵהוּ אֵלָי וְאָשִׂימָה עֵינִי עָלָיו:

וַאֲמַרְתְּ לְעַבְדָּךְ אַחֲתוּהִי לְוָתִי וַאֲשַׁוֵּי עֵינִי עֲלוֹהִי:

וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדֹנִי לֹא־יוּכַל הַנַּעַר לַעֲזֹב אֶת־אָבִיו וְעָזַב אֶת־אָבִיו וָמֵת:

וַאֲמַרְנָא לְרִבּוֹנִי לָא יְכוֹל עוּלֵימָא לְמִשְׁבַּק יָת אֲבוּהִי אִם יִשְׁבּוֹק יָת אֲבוּהִי יְמוּת:

וְעָזַב אֶת אָבִיו וָמֵת – אִם יַעֲזוֹב אֶת אָבִיו, דּוֹאֲגִים אָנוּ שֶׁמָּא יָמוּת בַּדֶּרֶךְ, שֶׁהֲרֵי אִמּוֹ בַּדֶּרֶךְ מֵתָה.

וַתֹּאמֶר אֶל־עֲבָדֶיךָ אִם־לֹא יֵרֵד אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אִתְּכֶם לֹא תֹסִפוּן לִרְאוֹת פָּנָי:

וַאֲמַרְתְּ לְעַבְדָּךְ אִם לָא יֵיחוֹת אֲחוּכוֹן זְעֵירָא עִמְּכוֹן לָא תֵּיסְפוּן לְמִחְזֵי אַפָּי:

וַיְהִי כִּי עָלִינוּ אֶל־עַבְדְּךָ אָבִי וַנַּגֵּד־לוֹ אֵת דִּבְרֵי אֲדֹנִי:

וַהֲוָה כַּד סְלִיקְנָא לְוָת עַבְדָּךְ אַבָּא וְחַוֵּינָא לֵיהּ יָת פִּתְגָּמֵי רִבּוֹנִי:

וַיֹּאמֶר אָבִינוּ שֻׁבוּ שִׁבְרוּ־לָנוּ מְעַט־אֹכֶל:

וַאֲמַר אַבּוּנָא תּוּבוּ זְבוּנוּ לַנָא זְעֵיר עֲבוּרָא:

וַנֹּאמֶר לֹא נוּכַל לָרֶדֶת אִם־יֵשׁ אָחִינוּ הַקָּטֹן אִתָּנוּ וְיָרַדְנוּ כִּי־לֹא נוּכַל לִרְאוֹת פְּנֵי הָאִישׁ וְאָחִינוּ הַקָּטֹן אֵינֶנּוּ אִתָּנוּ:

וַאֲמַרְנָא לָא נִכּוֹל לְמֵיחַת אִם אִית אֲחוּנָא זְעֵירָא עִמַּנָא וְנֵיחוֹת אֲרֵי לָא נִכּוֹל לְמִחְזֵי אַפֵּי גּוּבְרָא וְאַחוּנָא זְעֵירָא לֵיתוֹהִי עִמַּנָא:

וַיֹּאמֶר עַבְדְּךָ אָבִי אֵלֵינוּ אַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי שְׁנַיִם יָלְדָה־לִּי אִשְׁתִּי:

וַאֲמַר עַבְדָּךְ אַבָּא לַנָא אַתּוּן יְדַעְתּוּן אֲרֵי תְּרֵין יְלִידַת לִי אִתְּתִי:

וַיֵּצֵא הָאֶחָד מֵאִתִּי וָאֹמַר אַךְ טָרֹף טֹרָף וְלֹא רְאִיתִיו עַד־הֵנָּה:

וּנְפַק חַד מִלְּוָתִי וַאֲמַרִית בְּרַם מִקְטָל קְטִיל וְלָא חֲזֵיתֵיהּ עַד כְּעַן:

וּלְקַחְתֶּם גַּם־אֶת־זֶה מֵעִם פָּנַי וְקָרָהוּ אָסוֹן וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־שֵׂיבָתִי בְּרָעָה שְׁאֹלָה:

וְתִסְּבוּן אַף יָת דֵּין מִן קֳדָמַי וִיעָרְעֵנֵיהּ מוֹתָא וְתַחֲתוּן יָת סֵיבְתִּי בְּבִשְׁתָּא לִשְׁאוֹל:

וְקָרָהוּ אָסוֹן – שֶׁהַשָּׂטָן מְקַטְרֵג בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה. **וְהוֹרַדְתֶּם אֶת שֵׂיבָתִי...** – עַכְשָׁיו כְּשֶׁהוּא אֶצְלִי, אֲנִי מִתְנַחֵם בּוֹ עַל אִמּוֹ וְעַל אָחִיו. וְאִם יָמוּת זֶה, דּוֹמֶה עָלַי שֶׁשְּׁלַשְׁתָּן מֵתוּ בְּיוֹם אֶחָד.

וְעַתָּה כְּבֹאִי אֶל־עַבְדְּךָ אָבִי וְהַנַּעַר אֵינֶנּוּ אִתָּנוּ וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ:	וּכְעַן כְּמֵיתָא לְוָת עַבְדָּךְ אַבָּא וְעוּלִימָא לֵיתוֹהִי עִמַּנָא וְנַפְשֵׁיהּ חַבִּיבָא לֵיהּ כְּנַפְשֵׁיהּ:

שני

וְהָיָה כִּרְאוֹתוֹ כִּי־אֵין הַנַּעַר וָמֵת וְהוֹרִידוּ עֲבָדֶיךָ אֶת־שֵׂיבַת עַבְדְּךָ אָבִינוּ בְּיָגוֹן שְׁאֹלָה:	וַיְהִי כַּד יְחֵזֵי אֲרֵי לֵית עוּלִימָא וִימוּת וְיַחֲתוּן עַבְדָּךְ יָת סֵיבַת עַבְדָּךְ אֲבוּנָא בְּדָוּנָא לִשְׁאוֹל:

וְהָיָה כִּרְאוֹתוֹ כִּי אֵין הַנַּעַר וָמֵת – אָבִיו מִצָּרָתוֹ.

כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת־הַנַּעַר מֵעִם אָבִי לֵאמֹר אִם־לֹא אֲבִיאֶנּוּ אֵלֶיךָ וְחָטָאתִי לְאָבִי כָּל־הַיָּמִים:	אֲרֵי עַבְדָּךְ מְעָרַב בְּעוּלִימָא מִן אַבָּא לְמֵימַר אִם לָא אַיְתֵינֵיהּ לָךְ וְאֵיהֵי חָטֵי לְאַבָּא כָּל יוֹמַיָּא:

כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת הַנַּעַר – וְאִם תֹּאמַר: לָמָּה אֲנִי נִכְנָס לַתִּגֹּר יוֹתֵר מִשֶּׁאָר אֶחָי? הֵם כֻּלָּם מִבַּחוּץ, וַאֲנִי נִתְקַשַּׁרְתִּי בְקֶשֶׁר חָזָק לִהְיוֹת מְנֻדֶּה בִּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת.

וְעַתָּה יֵשֶׁב־נָא עַבְדְּךָ תַּחַת הַנַּעַר עֶבֶד לַאדֹנִי וְהַנַּעַר יַעַל עִם־אֶחָיו:	וּכְעַן יְתֵיב כְּעַן עַבְדָּךְ תְּחוֹת עוּלִימָא עַבְדָּא לְרִבּוֹנִי וְעוּלִימָא יִסַּק עִם אֲחוֹהִי:

יֵשֶׁב נָא עַבְדְּךָ... – לְכָל דָּבָר אֲנִי מְעֻלֶּה מִמֶּנּוּ: לִגְבוּרָה, וּלְמִלְחָמָה, וּלְשַׂמֵּשׁ.

כִּי־אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל־אָבִי וְהַנַּעַר אֵינֶנּוּ אִתִּי פֶּן אֶרְאֶה בָּרָע אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת־אָבִי:	אֲרֵי אֵיכְדֵין אֶסַּק לְוָת אַבָּא וְעוּלִימָא לֵיתוֹהִי עִמִּי דִּלְמָא אֶחְזֵי בְּבִשְׁתָּא דְּתַשְׁכַּח יָת אַבָּא:

וְלֹא־יָכֹל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכֹל הַנִּצָּבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא־עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו:	וְלָא יְכִיל יוֹסֵף לְאִתְחַסָּנָא לְכֹל דְּקָיְימִין עִלָּוֹהִי וּקְרָא אַפִּיקוּ כָל אֱנָשׁ מֵעִלָּוָי וְלָא קָם אֱנָשׁ עִמֵּיהּ כַּד אִתְיְדַע יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי:

וְלֹא יָכֹל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכֹל הַנִּצָּבִים – לֹא הָיָה יָכוֹל לִסְבֹּל שֶׁיִּהְיוּ מִצְרִים נִצָּבִים עָלָיו וְשׁוֹמְעִין שֶׁאֶחָיו מִתְבַּיְּשִׁין בְּהִוָּדְעוֹ לָהֶם.

וַיִּתֵּן אֶת־קֹלוֹ בַּבֶּכִי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה:	וְיַהַב יָת קָלֵיהּ בִּבְכִיתָא וּשְׁמַעוּ מִצְרָאֵי וּשְׁמַע אֱנָשׁ בֵּית פַּרְעֹה:

וַיִּשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה – בֵּיתוֹ שֶׁל פַּרְעֹה, כְּלוֹמַר, עֲבָדָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ. וְאֵין זֶה לָשׁוֹן בַּיִת מַמָּשׁ, אֶלָּא כְּמוֹ "בֵּית יִשְׂרָאֵל" ; "בֵּית יְהוּדָה" , מיישניד"א [meisnede = בני הבית[1]] בְּלַעַ"ז.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אֲנִי יוֹסֵף הַעוֹד אָבִי חָי וְלֹא־יָכְלוּ אֶחָיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהֲלוּ מִפָּנָיו:	וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי אֲנָא יוֹסֵף הַעַד כְּעַן אַבָּא קַיָּים וְלָא יְכִילוּ אַחוֹהִי לְאָתָבָא יָתֵיהּ פִּתְגָם אֲרֵי אִתְבְּהִילוּ מִן קֳדָמוֹהִי:

נִבְהֲלוּ מִפָּנָיו – מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו גְּשׁוּ־נָא אֵלַי וַיִּגְּשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר־מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרָיְמָה:	וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי קְרוּבוּ כְּעַן לְוָתִי וּקְרִיבוּ וַאֲמַר אֲנָא יוֹסֵף אֲחוּכוֹן דְּזַבֵּינְתּוּן יָתִי לְמִצְרָיִם:

גְּשׁוּ נָא אֵלַי – רָאָה אוֹתָם נְסוֹגִים לְאָחוֹר; אָמַר: עַכְשָׁו אַתֶּם נִכְלָמִים. קָרָא לָהֶם בְּלָשׁוֹן רַכָּה וְתַחֲנוּנִים, וְהֶרְאָה לָהֶם שֶׁהוּא מָהוּל.

וְעַתָּה ׀ אַל־תֵּעָצְבוּ וְאַל־יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי־מְכַרְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי לְמִחְיָה שְׁלָחַנִי אֱ-לֹהִים לִפְנֵיכֶם:	וּכְעַן לָא תִתְנַסְּסוּן וְלָא יִתְקַף בְּעֵינֵיכוֹן אֲרֵי זַבֵּינְתּוּן יָתִי הָלְכָא אֲרֵי לְקַיָּימָא שַׁלְחַנִי יְיָ קֳדָמֵיכוֹן:

לְמִחְיָה – לִהְיוֹת לָכֶם לְמִחְיָה.

כִּי־זֶה שְׁנָתַיִם הָרָעָב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין־חָרִישׁ וְקָצִיר:	אֲרֵי דְּנָן תַּרְתֵּין שְׁנִין כַּפְנָא בְּגוֹ אַרְעָא וְעוֹד חֲמֵישׁ שְׁנִין דְּלֵית זְרוּעָא וּחְצָדָא:

כִּי זֶה שְׁנָתַיִם הָרָעָב – עָבְרוּ מִשְּׁנֵי הָרָעָב.

וַיִּשְׁלָחֵנִי אֱ-לֹהִים לִפְנֵיכֶם לָשׂוּם לָכֶם שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ וּלְהַחֲיוֹת לָכֶם לִפְלֵיטָה גְּדֹלָה:

וְשַׁלְחַנִי יְיָ קֶדָמֵיכוֹן לְשַׁוָּאָה לְכוֹן שְׁאָרָא בְּאַרְעָא וּלְקַיָּמָא לְכוֹן לְשֵׁיזְבָא רַבָּא:

שלישי

וְעַתָּה לֹא־אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי הָאֱ-לֹהִים וַיְשִׂימֵנִי לְאָב לְפַרְעֹה וּלְאָדוֹן לְכָל־בֵּיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם:

וּכְעַן לָא אַתּוּן שְׁלַחְתּוּן יָתִי הָלְכָא אֱ-לָהִין מִן קֳדָם יְיָ וְשַׁוְיַנִי אַבָּא לְפַרְעֹה וְרִבּוֹן לְכָל בֵּיתֵיהּ וְשַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרָיִם:

לְאָב – לְחָבֵר וּלְפַטְרוֹן.

מַהֲרוּ וַעֲלוּ אֶל־אָבִי וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בִּנְךָ יוֹסֵף שָׂמַנִי אֱ-לֹהִים לְאָדוֹן לְכָל־מִצְרָיִם רְדָה אֵלַי אַל־תַּעֲמֹד:

אוֹחוֹ וְסַקוּ לְוָת אַבָּא וְתֵימְרוּן לֵיהּ כִּדְנָן אֲמַר בְּרָךְ יוֹסֵף שַׁוְיַנִי יְיָ לְרִבּוֹן לְכָל מִצְרָאֵי חוֹת לְוָתִי לָא תִתְעַכַּב:

וַעֲלוּ אֶל אָבִי – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גְּבוֹהָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת.

וְיָשַׁבְתָּ בְּאֶרֶץ־גֹּשֶׁן וְהָיִיתָ קָרוֹב אֵלַי אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנֵי בָנֶיךָ וְצֹאנְךָ וּבְקָרְךָ וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ:

וְתִתֵּיב בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן וּתְהֵי קָרִיב לִי אַתְּ וּבְנָךְ וּבְנֵי בְנָךְ וְעָנָךְ וְתוֹרָךְ וְכָל דְּלָךְ:

וְכִלְכַּלְתִּי אֹתְךָ שָׁם כִּי־עוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים רָעָב פֶּן־תִּוָּרֵשׁ אַתָּה וּבֵיתְךָ וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ:

וַאֲזוּן יָתָךְ תַּמָּן אֲרֵי עוֹד חֲמֵישׁ שְׁנִין כַּפְנָא דִּלְמָא תִּשְׁתֵּיצֵי אַתְּ וַאֲנָשׁ בֵּיתָךְ וְכָל דְּלָךְ:

פֶּן תִּוָּרֵשׁ – "דִּלְמָא תִּתְמַסְכֵּן" [לפנינו באונקלוס: "דִּלְמָא תִּשְׁתֵּיצֵי"], לְשׁוֹן "מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר".

וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רֹאוֹת וְעֵינֵי אָחִי בִנְיָמִין כִּי־פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם:

וְהָא עֵינֵיכוֹן חָזְיָן וְעֵינֵי אֲחִי בִּנְיָמִין אֲרֵי כְּלִישָׁנְכוֹן אֲנָא מְמַלֵּיל עִמְּכוֹן:

וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רֹאוֹת – בִּכְבוֹדִי , וְשֶׁאֲנִי אֲחִיכֶם, שֶׁאֲנִי מָהוּל כָּכֶם. וְעוֹד, **כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם** בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. **וְעֵינֵי אָחִי בִנְיָמִין** – הִשְׁוָה אֶת כֻּלָּם יַחַד, לוֹמַר: שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאֵין לִי שִׂנְאָה עַל בִּנְיָמִין אָחִי, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה בְּמִכִּירָתִי, כָּךְ אֵין בְּלִבֵּי שִׂנְאָה עֲלֵיכֶם.

וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֶת־כָּל־כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר רְאִיתֶם וּמְהַרְתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־אָבִי הֵנָּה:

וּתְחַוּוּן לְאַבָּא יָת כָּל יְקָרִי דִּבְמִצְרַיִם וְיָת כָּל דַּחֲזַיְתּוּן וְתוֹחוּן וְתַחֲתוּן יָת אַבָּא הָלְכָא:

וַיִּפֹּל עַל־צַוְּארֵי בִנְיָמִן־אָחִיו וַיֵּבְךְ וּבִנְיָמִן בָּכָה עַל־צַוָּארָיו:

וּנְפַל עַל צַוְּרָא דְּבִנְיָמִין אַחוּהִי וּבְכָא וּבִנְיָמִין בְּכָא עַל צַוְּרֵיהּ:

וַיִּפֹּל עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִן אָחִיו וַיֵּבְךְ – עַל שְׁנֵי מִקְדָּשׁוֹת שֶׁעֲתִידִין לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין, וְסוֹפָן לֵחָרֵב. **וּבִנְיָמִן בָּכָה עַל צַוָּארָיו** – עַל מִשְׁכַּן שִׁילֹה שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יוֹסֵף וְסוֹפוֹ לֵחָרֵב.

וַיְנַשֵּׁק לְכָל־אֶחָיו וַיֵּבְךְ עֲלֵהֶם וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְּרוּ אֶחָיו אִתּוֹ:

וְנַשֵּׁיק לְכָל אַחוֹהִי וּבְכָא עֲלֵיהוֹן וּבָתַר כֵּן מַלִּילוּ אַחוֹהִי עִמֵּיהּ:

וְאַחֲרֵי כֵן – מֵאַחַר שֶׁרָאוּהוּ בּוֹכֶה וְלִבּוֹ שָׁלֵם עִמָּהֶם, **דִּבְּרוּ אֶחָיו אִתּוֹ,** שֶׁמִּתְחִלָּה הָיוּ בּוֹשִׁים מִמֶּנּוּ.

וְהַקֹּל נִשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה לֵאמֹר בָּאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּיטַב בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו:

וְקָלָא אִשְׁתְּמַע בֵּית פַּרְעֹה לְמֵימַר אֲתוֹ אֲחֵי יוֹסֵף וּשְׁפַר בְּעֵינֵי פַּרְעֹה וּבְעֵינֵי עַבְדּוֹהִי:

וְהַקֹּל נִשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה – כְּמוֹ 'בְּבֵית פַּרְעֹה'; וְזֶהוּ לְשׁוֹן בַּיִת מַמָּשׁ.

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֱמֹר אֶל־אַחֶיךָ זֹאת עֲשׂוּ טַעֲנוּ אֶת־בְּעִירְכֶם וּלְכוּ־בֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן:

וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֵימַר לַאֲחָךְ דָּא עֲבִידוּ טְעוּנוּ יָת בְּעִירְכוֹן וְאִיזִילוּ אוֹבִילוּ לְאַרְעָא דְּכְנָעַן:

טַעֲנוּ אֶת בְּעִירְכֶם – תְּבוּאָה.

וּקְחוּ אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בָּתֵּיכֶם וּבֹאוּ אֵלָי וְאֶתְּנָה לָכֶם אֶת־טוּב אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִכְלוּ אֶת־חֵלֶב הָאָרֶץ:

וּדְבַרוּ יָת אֲבוּכוֹן וְיָת אֲנָשׁ בָּתֵּיכוֹן וְאֵיתוֹ לְוָתִי וְאֶתֵּין לְכוֹן יָת טוּב אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְתֵיכְלוּן יָת טוּבָא דְּאַרְעָא:

אֶת טוּב אֶרֶץ מִצְרַיִם – אֶרֶץ גֹּשֶׁן. נִבָּא וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה נִּבָּא; סוֹפָם לַעֲשׂוֹתָהּ כִּמְצוּלָה שֶׁאֵין בָּהּ דָּגִים. **חֵלֶב הָאָרֶץ** – כָּל חֵלֶב לְשׁוֹן מֵיטַב הוּא.

רביעי

וְאַתָּה צִוִּיתָה זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְּכֶם וְלִנְשֵׁיכֶם וּנְשָׂאתֶם אֶת־אֲבִיכֶם וּבָאתֶם:

וְאַתְּ מְפַקֵּד דָּא עֲבִידוּ סַבוּ לְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם עֶגְלָן לְטַפְּלְכוֹן וְלִנְשֵׁיכוֹן וְתִטְּלוּן יָת אֲבוּכוֹן וְתֵיתוֹן:

וְאַתָּה צִוִּיתָה – מִפִּי לוֹמַר לָהֶם, **זֹאת עֲשׂוּ**: כָּךְ אֱמֹר לָהֶם, שֶׁבִּרְשׁוּתִי הוּא.

וְעֵינְכֶם אַל־תָּחֹס עַל־כְּלֵיכֶם כִּי־טוּב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לָכֶם הִוא:

וְעֵינְכוֹן לָא תְּחוּס עַל מָנֵיכוֹן אֲרֵי טוּב כָּל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם דִּילְכוֹן הוּא:

וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל־פִּי פַרְעֹה וַיִּתֵּן לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ:

וַעֲבַדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהַב לְהוֹן יוֹסֵף עֶגְלָן עַל מֵימְרָא דְּפַרְעֹה וִיהַב לְהוֹן זְוָדִין לְאוֹרְחָא:

לְכֻלָּם נָתַן לָאִישׁ חֲלִפוֹת שִׂמְלֹת וּלְבִנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחָמֵשׁ חֲלִפֹת שִׂמְלֹת:

לְכוּלְהוֹן יְהַב לְגֻבַר אִצְטְלָוָן דִּלְבוּשָׁא וּלְבִנְיָמִין יְהַב תְּלָת מְאָה סְלְעִין דִּכְסַף וְחַמְשָׁא אִצְטְלָוָן דִּלְבוּשָׁא:

וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֹרִים נֹשְׂאִים מִטּוּב מִצְרָיִם וְעֶשֶׂר אֲתֹנֹת נֹשְׂאֹת בֶּר וָלֶחֶם וּמָזוֹן לְאָבִיו לַדָּרֶךְ:

וְלַאֲבוּהִי שְׁלַח כְּדֵין עַסְרָה חֲמָרִין טְעִינִין מִטּוּב מִצְרָיִם וְעַסַר אֲתָנָן טְעִינָן עֲבוּר וּלְחֵים וּזְוָדִין לַאֲבוּהִי לְאוֹרְחָא:

שָׁלַח כְּזֹאת – כַּחֶשְׁבּוֹן הַזֶּה; וּמַהוּ הַחֶשְׁבּוֹן? **עֲשָׂרָה חֲמוֹרִים** וְגוֹמֵר. **מִטּוּב מִצְרָיִם** – מָצִינוּ בִּגְמָרָא שֶׁשָּׁלַח לוֹ יַיִן יָשָׁן, שֶׁדַּעַת זְקֵנִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה, גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל. **בֶּר וָלֶחֶם** – כְּתַרְגּוּמוֹ ["עֲבוּר וּלְחֵים", תבואה ולחם]. **וּמָזוֹן** – לִפְתָּן.

וַיְשַׁלַּח אֶת־אֶחָיו וַיֵּלֵכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל־תִּרְגְּזוּ בַּדָּרֶךְ:

וְשַׁלַּח יָת אֲחוֹהִי וַאֲזַלוּ וַאֲמַר לְהוֹן לָא תִּתְנְצוֹן בְּאוֹרְחָא:

אַל תִּרְגְּזוּ בַּדָּרֶךְ – אַל תִּתְעַסְּקוּ בִּדְבַר הֲלָכָה, שֶׁלֹּא תִּרְגַּז עֲלֵיכֶם הַדֶּרֶךְ. דָּבָר אַחֵר: אַל תַּפְסִיעוּ פְּסִיעָה גַּסָּה, וְהִכָּנְסוּ בְּחַמָּה לָעִיר. וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא יֵשׁ לוֹמַר: לְפִי שֶׁהָיוּ נִכְלָמִים, הָיָה דּוֹאֵג שֶׁמָּא יָרִיבוּ בַּדֶּרֶךְ עַל דְּבַר מְכִירָתוֹ, לְהִתְוַכֵּחַ זֶה עִם זֶה וְלוֹמַר: עַל יָדְךָ נִמְכַּר, אַתָּה סִפַּרְתָּ לָשׁוֹן הָרָע עָלָיו וְגָרַמְתָּ לָנוּ לִשְׂנֹאתוֹ.

וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרָיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:

וּסְלִיקוּ מִמִּצְרָיִם וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דִּכְנַעַן לְוָת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן:

וַיַּגִּדוּ לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי־הוּא מֹשֵׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם וַיָּפָג לִבּוֹ כִּי לֹא־הֶאֱמִין לָהֶם:

וְחַוִּיאוּ לֵיהּ לְמֵימַר עַד כְּעַן יוֹסֵף קַיָּים וַאֲרֵי הוּא שַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרָיִם וַהֲוָאָה מִלֵּיָא פָּיְגָן עַל לִבֵּיהּ אֲרֵי לָא הֵימִין לְהוֹן:

וְכִי הוּא מֹשֵׁל – וַאֲשֶׁר הוּא מוֹשֵׁל. **וַיָּפָג לִבּוֹ** – נֶחֱלַף לִבּוֹ וְהָלַךְ מִלְּהַאֲמִין; לֹא הָיָה לִבּוֹ פּוֹנֶה אֶל הַדְּבָרִים. לְשׁוֹן "מְפִיגִין טַעֲמָן" בִּלְשׁוֹן מִשְׁנָה; וּכְמוֹ: "מֵאֵין הֲפָגוֹת". "וְרִיחוֹ לֹא נָמַר", מְתַרְגְּמִינָן "וְרִיחֵיהּ לָא פָג".

וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו אֵת כָּל־דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיַּרְא אֶת־הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לָשֵׂאת אֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:

וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ יָת כָּל פִּתְגָמֵי יוֹסֵף דְּמַלֵּיל עִמְּהוֹן וַחֲזָא יָת עֶגְלָתָא דִּשְׁלַח יוֹסֵף לְמִטַּל יָתֵיהּ וּשְׁרָת רוּחַ קוּדְשָׁא עַל יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן:

אֵת כָּל דִּבְרֵי יוֹסֵף – סִימָן מָסַר לָהֶם בְּמָה הָיָה עוֹסֵק כְּשֶׁפָּרַשׁ מִמֶּנּוּ, בְּפָרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר: **וַיַּרְא אֶת הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף**, וְלֹא נֶאֱמַר "אֲשֶׁר שָׁלַח פַּרְעֹה". **וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב** – שָׁרְתָה עָלָיו שְׁכִינָה שֶׁפָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ.

חמישי

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד־יוֹסֵף בְּנִי חָי אֵלְכָה וְאֶרְאֶנּוּ בְּטֶרֶם אָמוּת:	וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל סַגִּי לִי חֶדְוָא עַד כְּעַן יוֹסֵף בְּרִי קַיָּים אֵיזֵיל וְאֶחְזִינֵיהּ עַד לָא אֲמוּת:

רַב עוֹד – רַב לִי עוֹד שִׂמְחָה וְחֶדְוָה, הוֹאִיל וְ**עוֹד יוֹסֵף בְּנִי חָי**.

וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּבֹא בְּאֵרָה שָׁבַע וַיִּזְבַּח זְבָחִים לֵא־לֹהֵי אָבִיו יִצְחָק:	וּנְטַל יִשְׂרָאֵל וְכָל דְּלֵיהּ וַאֲתָא לִבְאֵר שָׁבַע וְדַבַּח דִּבְחִין לֵאלָהָא דַּאֲבוּהִי יִצְחָק:

בְּאֵרָה שָׁבַע – כְּמוֹ "לִבְאֵר שָׁבַע": הֵ"א בְּסוֹף תֵּבָה בִּמְקוֹם לָמֶ"ד בִּתְחִלָּתָהּ. **לֵא-לֹהֵי אָבִיו יִצְחָק** – חַיָּב אָדָם בִּכְבוֹד אָבִיו יוֹתֵר מִבִּכְבוֹד זְקֵנוֹ , לְפִיכָךְ תָּלָה בְּיִצְחָק וְלֹא בְּאַבְרָהָם.

וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים ׀ לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְאֹת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב ׀ יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי:	וַאֲמַר יְיָ לְיִשְׂרָאֵל בְּחֶזְוָא דְּלֵילְיָא וַאֲמַר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַאֲמַר הָאֲנָא:

יַעֲקֹב יַעֲקֹב – לְשׁוֹן חִבָּה.

וַיֹּאמֶר אָנֹכִי הָאֵל אֱ-לֹהֵי אָבִיךָ אַל־תִּירָא מֵרְדָה מִצְרַיְמָה כִּי־לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם:	וַאֲמַר אֲנָא אֵל אֱלָהָא דַּאֲבוּךְ לָא תִּדְחַל מִלְּמֵיחַת לְמִצְרַיִם אֲרֵי לְעַם סַגִּי אֲשַׁוִּינָךְ תַּמָּן:

אַל תִּירָא מֵרְדָה מִצְרַיְמָה – לְפִי שֶׁהָיָה מֵצַר עַל שֶׁנִּזְקַק לָצֵאת לְחוּצָה לָאָרֶץ.

אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעֲלְךָ גַם־עָלֹה וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל־עֵינֶיךָ:	אֲנָא אֵיחוֹת עִמָּךְ לְמִצְרַיִם וַאֲנָא אַסְקִנָּךְ אַף אַסָּקָא וְיוֹסֵף יְשַׁוִּי יְדוֹהִי עַל עֵינָךְ:

וְאָנֹכִי אַעֲלְךָ – הִבְטִיחוֹ לִהְיוֹת נִקְבָּר בָּאָרֶץ.

וַיָּקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם וְאֶת־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם בָּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח פַּרְעֹה לָשֵׂאת אֹתוֹ:	וְקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וּנְטָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וְיָת טַפְלְהוֹן וְיָת נְשֵׁיהוֹן בְּעֶגְלָתָא דִּשְׁלַח פַּרְעֹה לְמִטַּל יָתֵיהּ:

וַיִּקְחוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם וְאֶת־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ מִצְרַיְמָה יַעֲקֹב וְכָל־זַרְעוֹ אִתּוֹ:	וּדְבַרוּ יָת גֵּיתֵיהוֹן וְיָת קִנְיָנְהוֹן דִּקְנוֹ בְּאַרְעָא דִּכְנַעַן וַאֲתוֹ לְמִצְרָיִם יַעֲקֹב וְכָל בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ:

אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן – אֲבָל מַה שֶּׁרָכַשׁ בְּפַדַּן אֲרָם, נָתַן הַכֹּל לְעֵשָׂו, בִּשְׁבִיל חֶלְקוֹ בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה; אָמַר: נִכְסֵי חוּצָה לָאָרֶץ אֵינָן כְּדַאי לִי. וְזֶהוּ "אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי" , הֶעֱמִיד לוֹ צִבּוּרִין שֶׁל זָהָב וְשֶׁל כֶּסֶף כְּמִין כָּרִי וְאָמַר לוֹ: טֹל אֶת אֵלּוּ.

בָּנָיו וּבְנֵי בָנָיו אִתּוֹ בְּנֹתָיו וּבְנוֹת בָּנָיו וְכָל־זַרְעוֹ הֵבִיא אִתּוֹ מִצְרָיְמָה:	בְּנוֹהִי וּבְנֵי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ בְּנָתֵיהּ וּבְנָת בְּנוֹהִי וְכָל בְּנוֹהִי אַיְתִי עִמֵּיהּ לְמִצְרָיִם:

וּבְנוֹת בָּנָיו – סָרַח בַּת אָשֵׁר וְיוֹכֶבֶד בַּת לֵוִי.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה יַעֲקֹב וּבָנָיו בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן:	וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּעָאלוּ לְמִצְרַיִם יַעֲקֹב וּבְנוֹהִי בּוּכְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב רְאוּבֵן:

הַבָּאִים מִצְרַיְמָה – עַל שֵׁם הַשָּׁעָה – קוֹרֵא לָהֶם הַכָּתוּב **בָּאִים**; וְאֵין לִתְמֹהַּ עַל אֲשֶׁר לֹא כָּתַב "אֲשֶׁר בָּאוּ".

וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרֹן וְכַרְמִי:	וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרוֹן וְכַרְמִי:

וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בֶּן־הַכְּנַעֲנִית:	וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצוֹחַר וְשָׁאוּל בַּר כְּנַעֲנִיתָא:

בֶּן הַכְּנַעֲנִית – בֶּן דִּינָה שֶׁנִּבְעֲלָה לִכְנַעֲנִי. כְּשֶׁהָרְגוּ אֶת שְׁכֶם – לֹא הָיְתָה דִּינָה רוֹצָה לָצֵאת, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע לָהּ שִׁמְעוֹן שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה.

וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי:	וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי:

וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה פֶּרֶץ וָזָרַח וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּהְיוּ בְנֵי־פֶרֶץ חֶצְרֹן וְחָמוּל:	וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה פֶּרֶץ וָזָרַח וּמִית עֵר וְאוֹנָן בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וַהֲווֹ בְּנֵי פֶּרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל:
וּבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרֹן:	וּבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרוֹן:
וּבְנֵי זְבֻלוּן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל:	וּבְנֵי זְבוּלוּן סֶרֶד וְאֵילוֹן וְיַחְלְאֵל:
אֵלֶּה	בְּנֵי לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְאֵת דִּינָה בִתּוֹ כָּל־נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ:	אִלֵּין בְּנֵי לֵאָה דִּילִידַת לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְיָת דִּינָה בְּרַתֵּיהּ כָּל נְפַשׁ בְּנוֹהִי וּבְנָתֵיהּ תְּלָתִין וּתְלָת:

אֵלֶּה בְּנֵי לֵאָה... וְאֵת דִּינָה בִתּוֹ – הַזְּכָרִים תָּלָה בְּלֵאָה, וְהַנְּקֵבוֹת תָּלָה בְּיַעֲקֹב; לְלַמֶּדְךָ, אִשָּׁה מַזְרַעַת תְּחִלָּה – יוֹלֶדֶת זָכָר, אִישׁ מַזְרִיעַ תְּחִלָּה – יוֹלֶדֶת נְקֵבָה. **שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ** – וּבִפְרָטָן אִי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם? אֶלָּא זוֹ יוֹכֶבֶד, שֶׁנּוֹלְדָה בֵּין הַחוֹמוֹת בִּכְנִיסָתָן לָעִיר, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁר יָלְדָה אוֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם" ; לֵדָתָהּ בְּמִצְרַיִם, וְאֵין הוֹרָתָהּ בְּמִצְרַיִם.

וּבְנֵי גָד צִפְיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבֹּן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי:	וּבְנֵי גָד צִפְיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבּוֹן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי:
וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחֹתָם וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל:	וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשָׂרַח אֲחָתְהוֹן וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל:
אֵלֶּה בְּנֵי זִלְפָּה אֲשֶׁר־נָתַן לָבָן לְלֵאָה בִתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה נָפֶשׁ:	אִלֵּין בְּנֵי זִלְפָּה דִּיהַב לָבָן לְלֵאָה בְּרַתֵּיהּ וִילִידַת יָת אִלֵּין לְיַעֲקֹב שֵׁית עַסְרֵי נַפְשָׁן:
בְּנֵי רָחֵל אֵשֶׁת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִן:	בְּנֵי רָחֵל אִתַּת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִין:

בְּנֵי רָחֵל אֵשֶׁת יַעֲקֹב – וּבְכֻלָּן לֹא נֶאֱמַר בָּהֶן "אֵשֶׁת"? אֶלָּא שֶׁהָיְתָה עִקָּרוֹ שֶׁל בַּיִת.

וַיִּוָּלֶד לְיוֹסֵף בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָלְדָה־לּוֹ אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע[2] כֹּהֵן אֹן אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרָיִם:	וְאִתְיְלִיד לְיוֹסֵף בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּילִידַת לֵיהּ אָסְנַת בַּת פּוֹטִי פֶּרַע רַבָּא דְאוֹן יָת מְנַשֶּׁה וְיָת אֶפְרָיִם:
וּבְנֵי בִנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי וָרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וָאָרְדּ:	וּבְנֵי בִנְיָמִין בֶּלַע וָבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי וָרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וָאָרְדּ:
אֵלֶּה בְּנֵי רָחֵל אֲשֶׁר יֻלַּד לְיַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבָּעָה עָשָׂר:	אִלֵּין בְּנֵי רָחֵל דְּאִתְיְלִידוּ לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא אַרְבַּע עַסְרֵי:
וּבְנֵי־דָן חֻשִׁים:	וּבְנֵי דָן חֻשִׁים:
וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם:	וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם:
אֵלֶּה בְּנֵי בִלְהָה אֲשֶׁר־נָתַן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ שִׁבְעָה:	אִלֵּין בְּנֵי בִלְהָה דִּיהַב לָבָן לְרָחֵל בְּרַתֵּיהּ וִילִידַת יָת אִלֵּין לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שְׁבַע:
כָּל־הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה יֹצְאֵי יְרֵכוֹ מִלְּבַד נְשֵׁי בְנֵי־יַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ:	כָּל נַפְשָׁתָא דְּעַאלָא עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם נָפְקֵי יְרִכֵּיהּ בָּר מִנְּשֵׁי בְנֵי יַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שִׁתִּין וְשֵׁית:

כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב – שֶׁיָּצְאוּ מֵאֶרֶץ כְּנַעַן לָבֹא לְמִצְרָיִם. וְאֵין "הַבָּאָה" זוֹ לְשׁוֹן עָבַר אֶלָּא לְשׁוֹן הֹוֶה, כְּמוֹ :"בָּעֶרֶב הִיא בָאָה" , וּכְמוֹ: "וְהִנֵּה רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאן" ; לְפִיכָךְ טַעְמוֹ לְמַטָּה בָּאָל"ף, לְפִי שֶׁכְּשֶׁיָּצְאוּ לָבוֹא מֵאֶרֶץ כְּנַעַן לֹא הָיוּ אֶלָּא שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ. וְהַשֵּׁנִי, "כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים" – הוּא לְשׁוֹן עָבַר; לְפִיכָךְ טַעְמוֹ לְמַעְלָה בַּבֵּי"ת, לְפִי שֶׁמִּשֶּׁבָּאוּ שָׁם הָיוּ שִׁבְעִים, שֶׁמָּצְאוּ שָׁם יוֹסֵף וּשְׁנֵי בָנָיו, וְנִתּוֹסְפָה לָהֶם יוֹכֶבֶד בֵּין הַחוֹמוֹת. וּלְדִבְרֵי הָאוֹמֵר: תְּאוֹמוֹת נוֹלְדוּ עִם הַשְּׁבָטִים , צְרִיכִים אָנוּ לוֹמַר שֶׁמֵּתוּ לִפְנֵי יְרִידָתָן לְמִצְרַיִם, שֶׁהֲרֵי לֹא נִמְנוּ כָּאן. [מָצָאתִי בְּוַיִּקְרָא רַבָּה : עֵשָׂו – שֵׁשׁ נְפָשׁוֹת הָיוּ לוֹ, וְהַכָּתוּב קוֹרֵא אוֹתָן "נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ" , לְשׁוֹן רַבִּים, לְפִי שֶׁהָיוּ עוֹבְדִין לֶאֱלֹהוֹת הַרְבֵּה. יַעֲקֹב – שִׁבְעִים הָיוּ, וְהַכָּתוּב קוֹרֵא אוֹתָן "נֶפֶשׁ", לְפִי שֶׁהָיוּ עוֹבְדִין לְאֵל אֶחָד].

וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֻלַּד־לוֹ בְּמִצְרַיִם נֶפֶשׁ שְׁנָיִם כָּל־הַנֶּפֶשׁ לְבֵית־יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים:

וּבְנֵי יוֹסֵף דְּאִתְיְלִידוּ לֵיהּ בְּמִצְרַיִם נַפְשָׁתָא תַּרְתֵּין כָּל נַפְשָׁתָא לְבֵית יַעֲקֹב דְּעַאלָא לְמִצְרַיִם שִׁבְעִין:

שישי

פָּרָשַׁת בִּיאַת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם

וְאֶת־יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל־יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גֹּשְׁנָה וַיָּבֹאוּ אַרְצָה גֹּשֶׁן:

וְיָת יְהוּדָה שְׁלַח קֳדָמוֹהִי לְוָת יוֹסֵף לְפַנָּאָה קֳדָמוֹהִי לְגֹשֶׁן וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דְּגֹשֶׁן:

לְהוֹרֹת לְפָנָיו – כְּתַרְגּוּמוֹ ["לְפַנָּאָה קֳדָמוֹהִי"]; לְפַנּוֹת לוֹ מָקוֹם, וּלְהוֹרוֹת הֵיאַךְ יִתְיַשֵּׁב בָּהּ. **לְפָנָיו** – קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ לְשָׁם. וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה, **לְהוֹרוֹת לְפָנָיו**, לְתַקֵּן לוֹ בֵּית תַּלְמוּד, שֶׁמִּשָּׁם תֵּצֵא הוֹרָאָה.

וַיֶּאְסֹר יוֹסֵף מֶרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל לִקְרַאת־יִשְׂרָאֵל אָבִיו גֹּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָיו וַיֵּבְךְּ עַל־צַוָּארָיו עוֹד:

וְטַקֵּיס יוֹסֵף רְתִכּוֹהִי וּסְלִיק לְקַדָּמוּת יִשְׂרָאֵל אֲבוּהִי לְגֹשֶׁן וְאִתַּחְזֵי לֵיהּ וּנְפַל עַל צַוְרֵיהּ וּבְכָא עַל צַוְרֵיהּ עוֹד:

וַיֶּאְסֹר יוֹסֵף מֶרְכַּבְתּוֹ – הוּא עַצְמוֹ אָסַר אֶת הַסּוּסִים לַמֶּרְכָּבָה, לְהַזְדָּרֵז לִכְבוֹד אָבִיו. **וַיֵּרָא אֵלָיו** – יוֹסֵף נִרְאָה אֶל אָבִיו. **וַיֵּבְךְּ עַל צַוָּארָיו עוֹד** – לְשׁוֹן הַרְבּוֹת בְּכִיָּה. וְכֵן: "כִּי לֹא עַל אִישׁ יָשִׂים עוֹד" , לְשׁוֹן רִבּוּי הוּא, אֵינוֹ שָׂם עָלָיו עִלּוֹת נוֹסָפוֹת עַל חַטָּאָיו; אַף כָּאן, הִרְבָּה וְהוֹסִיף בִּבְכִי יוֹתֵר עַל הָרָגִיל. אֲבָל יַעֲקֹב לֹא נָפַל עַל צַוְּארֵי יוֹסֵף וְלֹא נְשָׁקוֹ ; וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁהָיָה קוֹרֵא אֶת שְׁמַע.

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף אָמוּתָה הַפָּעַם אַחֲרֵי רְאוֹתִי אֶת־פָּנֶיךָ כִּי עוֹדְךָ חָי:

וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף אִלּוּ אֲנָא מָאִית זִמְנָא הָדָא מְנַחַם אֲנָא בְּתַר דַּחֲזֵיתְנוּן לְאַפָּךְ אֲרֵי עַד כְּעַן קַיָּים אַתְּ:

אָמוּתָה הַפָּעַם – פְּשׁוּטוֹ כְּתַרְגּוּמוֹ. וּמִדְרָשׁוֹ, סָבוּר הָיִיתִי לָמוּת שְׁתֵּי מִיתוֹת, בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלָעוֹלָם הַבָּא; שֶׁנִּסְתַּלְּקָה מִמֶּנִּי שְׁכִינָה, וְהָיִיתִי אוֹמֵר שֶׁיִּתְבַּעֲנִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיתָתִךְ. עַכְשָׁו שֶׁעוֹדְךָ חַי, לֹא אָמוּת אֶלָּא פַּעַם אַחַת.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו וְאֶל־בֵּית אָבִיו אֶעֱלֶה וְאַגִּידָה לְפַרְעֹה וְאֹמְרָה אֵלָיו אַחַי וּבֵית־אָבִי אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנַעַן בָּאוּ אֵלָי:

וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי וּלְבֵית אֲבוּהִי אֶסַּק וַאֲחַוִּי לְפַרְעֹה וְאֵימַר לֵיהּ אַחַי וּבֵית אַבָּא דִּבְאַרְעָא דִּכְנַעַן אֲתוֹ לְוָתִי:

וְאֹמְרָה אֵלָיו אַחַי וְגוֹמֵר – וְעוֹד אוֹמַר לוֹ: "וְהָאֲנָשִׁים רוֹעֵי צֹאן" וְגוֹמֵר.

וְהָאֲנָשִׁים רֹעֵי צֹאן כִּי־אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם הֵבִיאוּ:

וְגוּבְרַיָּא רָעֵי עָנָא אֲרֵי גוּבְרֵי מָרֵי גֵּיתֵי הֲווֹ וְעָנְהוֹן וְתוֹרֵיהוֹן וְכָל דִּילְהוֹן אֵיתִיאוּ:

וְהָיָה כִּי־יִקְרָא לָכֶם פַּרְעֹה וְאָמַר מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם:

וִיהֵי אֲרֵי יִקְרֵי לְכוֹן פַּרְעֹה וְיֵימַר מָא עוּבָדֵיכוֹן:

וַאֲמַרְתֶּם אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדֶיךָ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד־עַתָּה גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־אֲבֹתֵינוּ בַּעֲבוּר תֵּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן כִּי־תוֹעֲבַת מִצְרַיִם כָּל־רֹעֵה צֹאן:

וְתֵימְרוּן גּוּבְרֵי מָרֵי גֵּיתֵי הֲווֹ עַבְדָּךְ מִזְּעוּרַנָא וְעַד כְּעַן אַף אֲנַחְנָא אַף אֲבָהָתַנָא בְּדִיל דְּתִתְּבוּן בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן אֲרֵי מְרַחֲקִין מִצְרָאֵי כָּל רָעֵי עָנָא:

בַּעֲבוּר תֵּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן – וְהִיא צְרִיכָה לָכֶם, שֶׁהִיא אֶרֶץ מִרְעֶה; וּכְשֶׁתֹּאמְרוּ לוֹ שֶׁאֵין אַתֶּם בְּקִיאִין בִּמְלָאכָה אַחֶרֶת, יַרְחִיקֻכֶם מֵעָלָיו וְיוֹשִׁיבֻכֶם שָׁם. **כִּי תוֹעֲבַת מִצְרַיִם כָּל רֹעֵה צֹאן** – לְפִי שֶׁהֵם לָהֶם אֱלֹהוֹת.

וַיָּבֹא יוֹסֵף וַיַּגֵּד לְפַרְעֹה וַיֹּאמֶר אָבִי וְאַחַי וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם בָּאוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנָּם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן:

וַאֲתָא יוֹסֵף וְחַוִּי לְפַרְעֹה וַאֲמַר אַבָּא וְאַחַי וְעָנְהוֹן וְתוֹרֵיהוֹן וְכָל דִּילְהוֹן אֲתוֹ מֵאַרְעָא דִּכְנָעַן וְהָא אִנּוּן בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן:

וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים וַיַּצִּגֵם לִפְנֵי פַרְעֹה:

וּמִקְצָת אַחוֹהִי דְּבַר חַמְשָׁא גּוּבְרִין וַאֲקִימִנּוּן קֳדָם פַּרְעֹה:

וּמִקְצֵה אֶחָיו – מִן הַפְּחוּתִים שֶׁבָּהֶם לִגְבוּרָה, שֶׁאֵין נִרְאִים גִּבּוֹרִים, שֶׁאִם יִרְאֶה אוֹתָם גִּבּוֹרִים יַעֲשֶׂה אוֹתָם אַנְשֵׁי מִלְחָמָה. וְאֵלֶּה הֵם: רְאוּבֵן, שִׁמְעוֹן, לֵוִי, יִשָּׂשכָר וּבִנְיָמִין – אוֹתָן שֶׁלֹּא כָּפַל מֹשֶׁה שְׁמוֹתָם כְּשֶׁבֵּרְכָן. אֲבָל שְׁמוֹת הַגִּבּוֹרִים כָּפַל: "וְזֹאת לִיהוּדָה שָׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה" , "וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד" , "וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי" , "וּלְדָן אָמַר דָּן" , וְכֵן לִזְבוּלוּן וְכֵן לְאָשֵׁר. זֶהוּ לְשׁוֹן בְּרֵאשִׁית רַבָּה , שֶׁהִיא אַגָּדַת אֶרֶץ

יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בַּתַּלְמוּד בַּבְלִית שֶׁלָּנוּ מָצִינוּ שֶׁאוֹתָן שֶׁכָּפַל מֹשֶׁה שְׁמוֹתָן הֵם הַחַלָּשִׁים, וְאוֹתָן הֵבִיא לִפְנֵי פַרְעֹה. וִיהוּדָה שֶׁהֵכְפַּל שְׁמוֹ לֹא הֵכְפַּל מִשּׁוּם חֻלְּשׁוּת, אֶלָּא טַעַם יֵשׁ בַּדָּבָר כִּדְאִיתָא בְּבָבָא קַמָּא. וּבְבָרַיְתָא דְּסִפְרֵי שָׁנִינוּ בָּהּ בְּ"וְזֹאת הַבְּרָכָה" כְּמוֹ תַּלְמוּד שֶׁלָּנוּ.

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־אֶחָיו מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה רֹעֵה צֹאן עֲבָדֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־אֲבוֹתֵינוּ:

וַאֲמַר פַּרְעֹה לַאֲחוֹהִי מָא עוּבָדֵיכוֹן וַאֲמַרוּ לְפַרְעֹה רָעֵן עָנָא עַבְדָּךְ אַף אֲנַחְנָא אַף אֲבָהָתַנָא:

וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה לָגוּר בָּאָרֶץ בָּאנוּ כִּי־אֵין מִרְעֶה לַצֹּאן אֲשֶׁר לַעֲבָדֶיךָ כִּי־כָבֵד הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ־נָא עֲבָדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן:

וַאֲמַרוּ לְפַרְעֹה לְאִתּוֹתָבָא בְּאַרְעָא אֲתֵינָא אֲרֵי לֵית רְעִיָא לְעָנָא דִּלְעַבְדָּךְ אֲרֵי תְקִיף כַּפְנָא בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן וּכְעַן יִתְּבוּן כְּעַן עַבְדָּךְ בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן:

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאַחֶיךָ בָּאוּ אֵלֶיךָ:

וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף לְמֵימַר אֲבוּךְ וַאֲחָךְ אֲתוֹ לְוָתָךְ:

אֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָנֶיךָ הִוא בְּמֵיטַב הָאָרֶץ הוֹשֵׁב אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אַחֶיךָ יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וְאִם־יָדַעְתָּ וְיֶשׁ־בָּם אַנְשֵׁי־חַיִל וְשַׂמְתָּם שָׂרֵי מִקְנֶה עַל־אֲשֶׁר־לִי:

אַרְעָא דְּמִצְרַיִם קֳדָמָךְ הִיא בִּדְשַׁפִּיר בְּאַרְעָא אוֹתֵיב יָת אֲבוּךְ וְיָת אַחָךְ יִתְּבוּן בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן וְאִם יְדַעְתְּ וְאִית בְּהוֹן גּוּבְרִין דְּחֵילָא וּתְמַנֵּינוּן רַבָּנֵי גֵיתֵי עַל דִּילִי:

אַנְשֵׁי חַיִל – בְּקִיאִין בְּאוּמָּנוּתָן לִרְעוֹת צֹאן. **עַל אֲשֶׁר לִי** – עַל צֹאן שֶׁלִּי.

וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־יַעֲקֹב אָבִיו וַיַּעֲמִדֵהוּ לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה:

וְאַיְתִי יוֹסֵף יָת יַעֲקֹב אֲבוּהִי וַאֲקִימֵיהּ קֳדָם פַּרְעֹה וּבָרֵיךְ יַעֲקֹב יָת פַּרְעֹה:

וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב – הִיא שְׁאֵלַת שָׁלוֹם כִּדְרֶךְ כָּל הַנִּרְאִים לִפְנֵי הַמְּלָכִים לִפְרָקִים, שלודי"ר [saluder = לשאול בשלום[3]].

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יַעֲקֹב כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ:

וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיַעֲקֹב כַּמָּה יוֹמֵי שְׁנֵי חַיָּיךְ:

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה מְעַט וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלֹא הִשִּׂיגוּ אֶת־יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתַי בִּימֵי מְגוּרֵיהֶם:

וַאֲמַר יַעֲקֹב לְפַרְעֹה יוֹמֵי שְׁנֵי תּוֹתָבוּתִי מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין זְעֵירִין וּבִישִׁין הֲווֹ יוֹמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלָא אַדְבִּיקוּ יָת יוֹמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבָהָתַי בְּיוֹמֵי תּוֹתָבוּתְהוֹן:

שְׁנֵי מְגוּרַי – יְמֵי גֵּרוּתִי. כָּל יָמַי הָיִיתִי גֵּר בָּאָרֶץ. **וְלֹא הִשִּׂיגוּ** – בַּטּוֹבָה.

וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵי פַרְעֹה:

וּבָרֵיךְ יַעֲקֹב יָת פַּרְעֹה וּנְפַק מִן קֳדָם פַּרְעֹה:

וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב – כְּדֶרֶךְ כָּל הַנִּפְטָרִים מִלִּפְנֵי שָׂרִים, מְבָרְכִים אוֹתָם וְנוֹטְלִים רְשׁוּת. וּמַה בְּרָכָה בֵּרְכוֹ? שֶׁיַּעֲלֶה נִילוּס לְרַגְלָיו, לְפִי שֶׁאֵין אֶרֶץ מִצְרַיִם שׁוֹתָה מֵי גְשָׁמִים, אֶלָּא נִילוּס עוֹלֶה וּמַשְׁקָה. וּמִבִּרְכָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב וָאֵילַךְ הָיָה פַרְעֹה בָא עַל נִילוּס וְהוּא עוֹלֶה לִקְרָאתוֹ וּמַשְׁקֶה אֶת הָאָרֶץ.

שביעי

וַיּוֹשֶׁב יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמֵיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמְסֵס כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַרְעֹה:

וְאוֹתִיב יוֹסֵף יָת אֲבוּהִי וְיָת אַחוֹהִי וְיַהַב לְהוֹן אַחְסָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בִּדְשַׁפִּיר בְּאַרְעָא בַּאֲרַע רַעְמְסֵס כְּמָא דְּפַקִּיד פַּרְעֹה:

רַעְמְסֵס – מֵאֶרֶץ גֹּשֶׁן הִיא.

וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֶחָיו וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִיו לֶחֶם לְפִי הַטָּף:

וְזָן יוֹסֵף יָת אֲבוּהִי וְיָת אַחוֹהִי וְיָת כָּל בֵּית אֲבוּהִי לַחְמָא לְפוּם טַפְלָא:

לְפִי הַטָּף – לְפִי הַצָּרִיךְ לְכָל בְּנֵי בֵיתָם.

וְלֶחֶם אֵין בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי־כָבֵד הָרָעָב מְאֹד וַתֵּלַהּ אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנַעַן מִפְּנֵי הָרָעָב:

וְלַחְמָא לֵית בְּכָל אַרְעָא אֲרֵי תְקִיף כַּפְנָא לַחְדָּא וְאִשְׁתַּלְהִי עַמָּא דְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְעַמָּא דְּאַרְעָא דִּכְנַעַן מִן קֳדָם כַּפְנָא:

וְלֶחֶם אֵין בְּכָל הָאָרֶץ – חוֹזֵר לָעִנְיָן הָרִאשׁוֹן, לִתְחִלַּת שְׁנֵי הָרָעָב. **וַתֵּלַהּ** – כְּמוֹ "וַתִּלְאֶה", לְשׁוֹן עֲיֵפוּת כְּתַרְגּוּמוֹ. וְדוֹמֶה לוֹ : "כְּמִתְלַהְלֵהַּ הַיּוֹרֶה זִקִּים".

וַיְלַקֵּט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנַעַן בַּשֶּׁבֶר אֲשֶׁר־הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַכֶּסֶף בֵּיתָה פַרְעֹה:

וְלַקִּיט יוֹסֵף יָת כָּל כַּסְפָּא דְּאִשְׁתְּכַח בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וּבְאַרְעָא דִּכְנַעַן בַּעֲבוּרָא דְּאִנּוּן זָבְנִין וְאַיְתִי יוֹסֵף יָת כַּסְפָּא לְבֵית פַּרְעֹה:

בַּשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵם שֹׁבְרִים – נוֹתְנִין לוֹ אֶת הַכֶּסֶף.

וַיִּתֹּם הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ כָל־מִצְרַיִם אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר הָבָה־לָּנוּ לֶחֶם וְלָמָּה נָמוּת נֶגְדֶּךָ כִּי אָפֵס כָּסֶף:

וּשְׁלִים כַּסְפָּא מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וּמֵאַרְעָא דִּכְנַעַן וַאֲתוֹ כָּל מִצְרָאֵי לְוָת יוֹסֵף לְמֵימַר הַב לָנָא לַחְמָא וּלְמָא נְמוּת לְקֳבְלָךְ אֲרֵי שְׁלִים כַּסְפָּא:

אָפֵס – כְּתַרְגּוּמוֹ: "שְׁלִים".

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הָבוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְּנָה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם־אָפֵס כָּסֶף:

וַאֲמַר יוֹסֵף הַבוּ גֵיתֵיכוֹן וְאֶתֵּין לְכוֹן בְּגֵיתֵיכוֹן אִם שְׁלִים כַּסְפָּא:

וַיָּבִיאוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם אֶל־יוֹסֵף וַיִּתֶּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בַּסּוּסִים וּבְמִקְנֵה הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבַחֲמֹרִים וַיְנַהֲלֵם בַּלֶּחֶם בְּכָל־מִקְנֵהֶם בַּשָּׁנָה הַהִוא:

וְאֵיתִיאוּ יָת גֵיתֵיהוֹן לְוָת יוֹסֵף וִיהַב לְהוֹן יוֹסֵף לַחְמָא בְּסוּסְוָתָא וּבְגֵיתֵי עָנָא וּבְגֵיתֵי תּוֹרֵי וּבְחֲמָרַיָּא וְזָנְנוּן בְּלַחְמָא בְּכָל גֵּיתֵיהוֹן בְּשַׁתָּא הַהִיא:

וַיְנַהֲלֵם – כְּמוֹ "וַיְנַהֲגֵם", וְדוֹמֶה לוֹ: "אֵין מְנַהֵל לָהּ" , "עַל מֵי מְנֻחוֹת יְנַהֲלֵנִי".

וַתִּתֹּם הַשָּׁנָה הַהִוא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־נְכַחֵד מֵאֲדֹנִי כִּי אִם־תַּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה הַבְּהֵמָה אֶל־אֲדֹנִי לֹא נִשְׁאַר לִפְנֵי אֲדֹנִי בִּלְתִּי אִם־גְּוִיָּתֵנוּ וְאַדְמָתֵנוּ:

וּשְׁלִימַת שַׁתָּא הַהִיא וַאֲתוֹ לְוָתֵיהּ בְּשַׁתָּא תִּנְיֵיתָא וַאֲמַרוּ לֵיהּ לָא נְכַסֵּי מִן רִבּוֹנִי אֶ-לָהֵין שְׁלִים כַּסְפָּא וְגֵיתֵי בְעִירָא לְוָת רִבּוֹנִי לָא אִשְׁתְּאַר קֳדָם רִבּוֹנִי אֶ-לָהֵין גִּוְיָתָנָא וְאַרְעָנָא:

בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית – לִשְׁנֵי הָרָעָב. **כִּי אִם תַּם הַכֶּסֶף...** – כִּי אֲשֶׁר תַּם הַכֶּסֶף וְהַמִּקְנֶה וּבָא הַכֹּל אֶל יַד אֲדוֹנִי. **בִּלְתִּי אִם גְּוִיָּתֵנוּ** – כְּמוֹ "אִם לֹא גְוִיָּתֵנוּ".

לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם אַדְמָתֵנוּ קְנֵה־אֹתָנוּ וְאֶת־אַדְמָתֵנוּ בַּלֶּחֶם וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְאַדְמָתֵנוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה וְתֵן־זֶרַע וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא תֵשָׁם:

לְמָא נְמוּת לְעֵינָךְ אַף אֲנַחְנָא אַף אַרְעַנָא קְנֵי יָתָנָא וְיָת אַרְעַנָא בְּלַחְמָא וּנְהֵי אֲנַחְנָא וְאַרְעַנָא עַבְדִּין לְפַרְעֹה וְהַב בַּר זְרַע וְנֵיחֵי וְלָא נְמוּת וְאַרְעָא לָא תְבוּר:

וְתֵן זֶרַע – לִזְרוֹעַ הָאֲדָמָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמַר יוֹסֵף: "וְעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין חָרִישׁ וְקָצִיר" , מִכֵּיוָן שֶׁבָּא יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם בָּאָה בְרָכָה לְרַגְלָיו, וְהִתְחִילוּ לִזְרוֹעַ וְכָלָה הָרָעָב. וְכֵן שָׁנִינוּ בְּתוֹסֶפְתָּא דְּסוֹטָה. **לֹא תֵשָׁם** – לֹא תִהֵא שְׁמָמָה, "לָא תְבוּר". לְשׁוֹן "שָׂדֶה בוּר" שֶׁאֵינוֹ חָרוּשׁ.

וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת־כָּל־אַדְמַת מִצְרַיִם לְפַרְעֹה כִּי־מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שָׂדֵהוּ כִּי־חָזַק עֲלֵהֶם הָרָעָב וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפַרְעֹה:

וּקְנָא יוֹסֵף יָת כָּל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְפַרְעֹה אֲרֵי זַבִּינוּ מִצְרָאֵי גְּבַר חַקְלֵיהּ אֲרֵי תְּקֵיף עֲלֵיהוֹן כַּפְנָא וַהֲוָת אַרְעָא לְפַרְעֹה:

וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפַרְעֹה – קְנוּיָה לוֹ.

וְאֶת־הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לֶעָרִים מִקְצֵה גְבוּל־מִצְרַיִם וְעַד־קָצֵהוּ:

וְיָת עַמָּא אַעְבַּר יָתֵיהּ מִקְרֵי לְקָרֵי מִסּוֹף תְּחוּם מִצְרַיִם וְעַד סוֹפֵיהּ:

וְאֶת הָעָם הֶעֱבִיר – יוֹסֵף מֵעִיר לְעִיר , לְזִכָּרוֹן שֶׁאֵין לָהֶם עוֹד חֵלֶק בָּאָרֶץ, וְהוֹשִׁיב שֶׁל עִיר זוֹ בַּחֲבֶרְתָּהּ. וְלֹא הֵצְרַךְ הַכָּתוּב לִכְתּוֹב זֹאת, אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ שִׁבְחוֹ שֶׁל יוֹסֵף: שֶׁנִּתְכַּוֵּן לְהָסִיר חֶרְפָּה מֵעַל אָחָיו, שֶׁלֹּא יִהְיוּ קוֹרִין אוֹתָם "גּוֹלִים". **מִקְצֵה גְבוּל מִצְרַיִם...** – כֵּן עָשָׂה לְכָל הֶעָרִים אֲשֶׁר בְּמַלְכוּת מִצְרַיִם, מִקְצֵה גְבוּלָהּ וְעַד קְצֵה גְבוּלָהּ.

רַק אַדְמַת הַכֹּהֲנִים לֹא קָנָה כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פַּרְעֹה וְאָכְלוּ אֶת־חֻקָּם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל־כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת־אַדְמָתָם:

לְחוֹד אַרְעָא כּוּמְרַיָּא לָא קָנָא אֲרֵי חוּלָקָא לְכוּמְרַיָּא מִן קֳדָם פַּרְעֹה וְאָכְלִין יָת חוּלָקְהוֹן דִּיהַב לְהוֹן פַּרְעֹה עַל כֵּן לָא זַבִּינוּ יָת אַרְעְהוֹן:

הַכֹּהֲנִים – הַכּוֹמְרִים. כָּל לְשׁוֹן "כֹּהֵן" מְשֻׁרֶשֶׁת לֵאֱלֹהוּת הוּא, חוּץ מֵאוֹתָן שֶׁהֵם לְשׁוֹן גְּדֻלָּה כְּמוֹ: "כֹּהֵן מִדְיָן" , "כֹּהֵן אוֹן". **חֹק לַכֹּהֲנִים** – חֹק כָּךְ וָכָךְ לָהֶם לְיוֹם.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־הָעָם הֵן קָנִיתִי אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֶת־אַדְמַתְכֶם לְפַרְעֹה הֵא־לָכֶם זֶרַע וּזְרַעְתֶּם אֶת־הָאֲדָמָה:

וַאֲמַר יוֹסֵף לְעַמָּא הָא קְנֵיתִי יָתְכוֹן יוֹמָא דֵין וְיָת אַרְעְכוֹן לְפַרְעֹה הָא לְכוֹן בַּר זַרְעָא וְתִזְרְעוּן יָת אַרְעָא:

הֵא – כְּמוֹ "הִנֵּה". כְּמוֹ: "וְגַם אֲנִי הֵא דַּרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ נָתַתִּי".

וְהָיָה בַּתְּבוּאֹת וּנְתַתֶּם חֲמִישִׁית לְפַרְעֹה וְאַרְבַּע הַיָּדֹת יִהְיֶה לָכֶם לְזֶרַע הַשָּׂדֶה וּלְאָכְלְכֶם וְלַאֲשֶׁר בְּבָתֵּיכֶם וּלְאֹכֶל לְטַפְּכֶם:

וִיהֵי בְּאַעוֹלֵי עֲלַלְתָּא וְתִתְּנוּן חַד מִן חַמְשָׁא לְפַרְעֹה וְאַרְבְּעָא חוּלָקִין יִהֵי לְכוֹן לְבַר זַרְע חַקְלָא וּלְמֵיכַלְכוֹן וְלַאֲנָשׁ בָּתֵּיכוֹן וּלְמֵיכַל לְטַפְּלְכוֹן:

לְזֶרַע הַשָּׂדֶה – שֶׁבְּכָל שָׁנָה. **וְלַאֲשֶׁר בְּבָתֵּיכֶם** – וְלֶאֱכוֹל הָעֲבָדִים וְהַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר בְּבָתֵּיכֶם. **לְטַפְּכֶם** – בָּנִים קְטַנִּים.

וַיֹּאמְרוּ הֶחֱיִתָנוּ נִמְצָא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי וְהָיִינוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה:

וַאֲמַרוּ קַיֵּימְתַּנָא נַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי וּנְהֵי עַבְדִין לְפַרְעֹה:

נִמְצָא חֵן – לַעֲשׂוֹת לָנוּ זֹאת כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ. **וְהָיִינוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה** – לְהַעֲלוֹת לוֹ הַמַּס הַזֶּה בְּכָל שָׁנָה.

וַיָּשֶׂם אֹתָהּ יוֹסֵף לְחֹק עַד־הַיּוֹם הַזֶּה עַל־אַדְמַת מִצְרַיִם לְפַרְעֹה לַחֲמֻשׁ רַק אַדְמַת הַכֹּהֲנִים לְבַדָּם לֹא הָיְתָה לְפַרְעֹה:

וְשַׁוִּי יָתַהּ יוֹסֵף לִגְזֵירָא עַד יוֹמָא הָדֵין עַל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם דִּיהוֹן יָהֲבִין חַד מִן חַמְשָׁא לְפַרְעֹה לְחוֹד אַרְעָא כּוּמְרַיָּא בִּלְחוֹדֵיהוֹן לָא הֲוָת לְפַרְעֹה:

לְחֹק – שֶׁלֹּא יַעֲבוֹר.

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד:

וִיתֵיב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן וְאַחְסִינוּ בַהּ וּנְפִישׁוּ וּסְגִיאוּ לַחְדָּא:

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם – וְהֵיכָן? "בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן", שֶׁהִיא מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. **[וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ** – לְשׁוֹן אֲחִיזָה.] **[וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ** – קָנוּ בָּתִּים וּנְחָלוֹת וְעָשׂוּ אֲחֻזּוֹת.] **[וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ** – עַל הֶעָתִיד.]

המשך נ"ך:

לֹא־לְעֹלָם אֶחְיֶה חָדַל מִמֶּנִּי כִּי־הֶבֶל יָמָי: מָה־אֱנוֹשׁ כִּי תְגַדְּלֶנּוּ וְכִי־תָשִׁית אֵלָיו לִבֶּךָ: וּתְפָקְדֶנּוּ לְבָקָרִים לְרָגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ: כַּמָּה לֹא־תִשְׁעֶה מִמֶּנִּי לֹא־תַרְפֵּנִי עַד־בִּלְעִי רֻקִי: חָטָאתִי מָה אֶפְעַל לְךָ נֹצֵר הָאָדָם לָמָה שַׂמְתַּנִי לִמְפִגָּע לָךְ וָאֶהְיֶה עָלַי לְמַשָּׂא: וּמָה לֹא־תִשָּׂא פִשְׁעִי וְתַעֲבִיר אֶת־עֲוֹנִי כִּי־עַתָּה לֶעָפָר אֶשְׁכָּב וְשִׁחַרְתַּנִי וְאֵינֶנִּי:

וַיַּעַן בִּלְדַד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמַר: עַד־אָן תִּמַלֵּל־אֵלֶּה וְרוּחַ כַּבִּיר אִמְרֵי־פִיךָ: הַאֵל יְעַוֵּת מִשְׁפָּט וְאִם־שַׁדַּי יְעַוֵּת־צֶדֶק: אִם־בָּנֶיךָ חָטְאוּ־לוֹ וַיְשַׁלְּחֵם בְּיַד־פִּשְׁעָם: אִם־אַתָּה תְּשַׁחֵר אֶל־אֵל וְאֶל־שַׁדַּי תִּתְחַנָּן: אִם־זַךְ וְיָשָׁר אָתָּה כִּי־עַתָּה יָעִיר עָלֶיךָ וְשִׁלַּם נְוַת צִדְקֶךָ: וְהָיָה רֵאשִׁיתְךָ מִצְעָר וְאַחֲרִיתְךָ יִשְׂגֶּה מְאֹד: כִּי־שְׁאַל־נָא לְדֹר רִישׁוֹן וְכוֹנֵן לְחֵקֶר אֲבוֹתָם: כִּי־תְמוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא נֵדָע כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי־אָרֶץ: הֲלֹא־הֵם יוֹרוּךָ יֹאמְרוּ לָךְ וּמִלִּבָּם יוֹצִאוּ מִלִּים: הֲיִגְאֶה־גֹּמֶא בְּלֹא בִצָּה יִשְׂגֶּה־אָחוּ בְּלִי־מָיִם: עֹדֶנּוּ בָאִבּוֹ לֹא יִקָּטֵף וְלִפְנֵי כָל־חָצִיר יִיבָשׁ: כֵּן אָרְחוֹת כָּל־שֹׁכְחֵי אֵל וְתִקְוַת חָנֵף תֹּאבֵד: אֲשֶׁר־יָקוּט כִּסְלוֹ וּבֵית עַכָּבִישׁ מִבְטַחוֹ: יִשָּׁעֵן עַל־בֵּיתוֹ וְלֹא יַעֲמֹד יַחֲזִיק בּוֹ וְלֹא יָקוּם: רָטֹב הוּא לִפְנֵי־שָׁמֶשׁ וְעַל גַּנָּתוֹ יֹנֵקָתוֹ תֵצֵא: עַל־גַּל שָׁרָשָׁיו יְסֻבָּכוּ בֵּית אֲבָנִים יֶחֱזֶה: אִם־יְבַלְּעֶנּוּ מִמְّקֹמוֹ וְכִחֵשׁ בּוֹ לֹא רְאִיתִיךָ: הֵן־הוּא מְשׂוֹשׂ דַּרְכּוֹ וּמֵעָפָר אַחֵר יִצְמָחוּ: הֵן־אֵל לֹא יִמְאַס־תָּם וְלֹא־יַחֲזִיק בְּיַד־מְרֵעִים: עַד־יִמְלֵא שְׂחוֹק פִּיךָ וּשְׂפָתֶיךָ תְּרוּעָה: שֹׂנְאֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־בֹשֶׁת וְאֹהֶל רְשָׁעִים אֵינֶנּוּ:

ב א וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱ-לֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־
יְ-הוָה וַיָּבוֹא גַם־הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל־
יְ-הוָה: ב וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־הַשָּׂטָן אֵי מִזֶּה תָּבֹא
וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְ-הוָה וַיֹּאמַר מִשֹּׁט בָּאָרֶץ
וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ: ג וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ
לִבְּךָ אֶל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם
וְיָשָׁר יְרֵא אֱ-לֹהִים וְסָר מֵרָע וְעֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ
וַתְּסִיתֵנִי בּוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם: ד וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְ-הוָה
וַיֹּאמַר עוֹר בְּעַד־עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לָאִישׁ יִתֵּן בְּעַד
נַפְשׁוֹ: ה אוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ וְגַע אֶל־עַצְמוֹ וְאֶל־
בְּשָׂרוֹ אִם־לֹא אֶל־פָּנֶיךָ יְבָרֶכֶךָּ: ו וַיֹּאמֶר יְ-הוָה
אֶל־הַשָּׂטָן הִנּוֹ בְיָדֶךָ אַךְ אֶת־נַפְשׁוֹ שְׁמֹר: ז וַיֵּצֵא
הַשָּׂטָן מֵאֵת פְּנֵי יְ-הוָה וַיַּךְ אֶת־אִיּוֹב בִּשְׁחִין רָע
מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ: ח וַיִּקַּח־לוֹ חֶרֶשׂ לְהִתְגָּרֵד
בּוֹ וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹךְ־הָאֵפֶר: ט וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ
עֹדְךָ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתֶךָ בָּרֵךְ אֱ-לֹהִים וָמֵת: י וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת־הַטּוֹב
נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱ-לֹהִים וְאֶת־הָרָע לֹא נְקַבֵּל בְּכָל־
זֹאת לֹא־חָטָא אִיּוֹב בִּשְׂפָתָיו: יא וְיִשְׁמְעוּ שְׁלֹשֶׁת
רֵעֵי אִיּוֹב אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלָיו וַיָּבֹאוּ
אִישׁ מִמְּקֹמוֹ אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וּבִלְדַּד הַשּׁוּחִי וְצוֹפַר
הַנַּעֲמָתִי וַיִּוָּעֲדוּ יַחְדָּו לָבוֹא לָנוּד־לוֹ וּלְנַחֲמוֹ:
יב וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם מֵרָחוֹק וְלֹא הִכִּירֻהוּ וַיִּשְׂאוּ
קוֹלָם וַיִּבְכּוּ וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעִלּוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל־
רָאשֵׁיהֶם הַשָּׁמָיְמָה: יג וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ שִׁבְעַת
יָמִים וְשִׁבְעַת לֵילוֹת וְאֵין־דֹּבֵר אֵלָיו דָּבָר כִּי רָאוּ
כִּי־גָדַל הַכְּאֵב מְאֹד:

ג א אַחֲרֵי־כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת־פִּיהוּ וַיְקַלֵּל אֶת־יוֹמוֹ:
ב וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר: ג יֹאבַד יוֹם אִוָּלֶד בּוֹ וְהַלַּיְלָה
אָמַר הֹרָה גֶבֶר: ד הַיּוֹם הַהוּא יְהִי־חֹשֶׁךְ אַל־
יִדְרְשֵׁהוּ אֱ-לוֹהַּ מִמָּעַל וְאַל־תּוֹפַע עָלָיו נְהָרָה:
ה יִגְאָלֻהוּ חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת תִּשְׁכָּן־עָלָיו עֲנָנָה יְבַעֲתֻהוּ
כְּמְרִירֵי יוֹם: ו הַלַּיְלָה הַהוּא יִקְּחֻהוּ אֹפֶל אַל־יַחֵד
בִּימֵי שָׁנָה בְּמִסְפַּר יְרָחִים אַל־יָבֹא: ז הִנֵּה הַלַּיְלָה
הַהוּא יְהִי גַלְמוּד אַל־תָּבוֹא רִנָּנָה בוֹ: ח יְקֻבֻּהוּ
אֹרְרֵי־יוֹם הָעֲתִידִים עֹרֵר לִוְיָתָן: ט יֶחְשְׁכוּ כוֹכְבֵי
נִשְׁפּוֹ יְקַו־לְאוֹר וָאַיִן וְאַל־יִרְאֶה בְּעַפְעַפֵּי־שָׁחַר:
י כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי וַיַּסְתֵּר עָמָל מֵעֵינָי: יא לָמָּה
לֹא מֵרֶחֶם אָמוּת מִבֶּטֶן יָצָאתִי וְאֶגְוָע: יב מַדּוּעַ
קִדְּמוּנִי בִרְכָּיִם וּמַה־שָּׁ-דַיִם כִּי אִינָק: יג כִּי־עַתָּה
שָׁכַבְתִּי וְאֶשְׁקוֹט יָשַׁנְתִּי אָז׀ יָנוּחַ לִי: יד עִם־
מְלָכִים וְיֹעֲצֵי אָרֶץ הַבֹּנִים חֳרָבוֹת לָמוֹ: טו אוֹ עִם־
שָׂרִים זָהָב לָהֶם הַמְּמַלְאִים בָּתֵּיהֶם כָּסֶף: טז אוֹ
כְּנֵפֶל טָמוּן לֹא אֶהְיֶה כְּעֹלְלִים לֹא־רָאוּ אוֹר: יז שָׁם
רְשָׁעִים חָדְלוּ רֹגֶז וְשָׁם יָנוּחוּ יְגִיעֵי כֹחַ: יח יַחַד
אֲסִירִים שַׁאֲנָנוּ לֹא שָׁמְעוּ קוֹל נֹגֵשׂ: יט קָטֹן וָגָדוֹל
שָׁם הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדֹנָיו: כ לָמָּה יִתֵּן לְעָמֵל
אוֹר וְחַיִּים לְמָרֵי נָפֶשׁ: כא הַמְּחַכִּים לַמָּוֶת וְאֵינֶנּוּ
וַיַּחְפְּרֵהוּ מִמַּטְמוֹנִים: כב הַשְּׂמֵחִים אֶלֵּי־גִיל יָשִׂישׂוּ
כִּי יִמְצְאוּ־קָבֶר: כג לַגֶּבֶר אֲשֶׁר־דַּרְכּוֹ נִסְתָּרָה וַיָּסֶךְ
אֱ-לוֹהַּ בַּעֲדוֹ: כד כִּי־לִפְנֵי לַחְמִי אַנְחָתִי תָּבֹא וַיִּתְּכוּ
כַּמַּיִם שַׁאֲגָתִי: כה כִּי פַחַד פָּחַדְתִּי וַיֶּאֱתָיֵנִי וַאֲשֶׁר
יָגֹרְתִּי יָבֹא לִי: כו לֹא שָׁלַוְתִּי׀ וְלֹא שָׁקַטְתִּי וְלֹא־
נָחְתִּי וַיָּבֹא רֹגֶז:

ד א וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וַיֹּאמַר: ב הַנִּסָּה דָבָר אֵלֶיךָ
תִּלְאֶה וַעְצֹר בְּמִלִּין מִי יוּכָל: ג הִנֵּה יִסַּרְתָּ רַבִּים
וְיָדַיִם רָפּוֹת תְּחַזֵּק: ד כּוֹשֵׁל יְקִימוּן מִלֶּיךָ וּבְרִכַּיִם
כֹּרְעוֹת תְּאַמֵּץ: ה כִּי עַתָּה׀ תָּבוֹא אֵלֶיךָ וַתֶּלֶא תִּגַּע
עָלֶיךָ וַתִּבְהָל: ו הֲלֹא יִרְאָתְךָ כִּסְלָתֶךָ תִּקְוָתְךָ וְתֹם
דְּרָכֶיךָ: ז זְכָר־נָא מִי הוּא נָקִי אָבֵד וְאֵיפֹה יְשָׁרִים
נִכְחָדוּ: ח כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי חֹרְשֵׁי אָוֶן וְזֹרְעֵי עָמָל
יִקְצְרֻהוּ: ט מִנִּשְׁמַת אֱ-לוֹהַּ יֹאבֵדוּ וּמֵרוּחַ אַפּוֹ
יִכְלוּ: י שַׁאֲגַת אַרְיֵה וְקוֹל שָׁחַל וְשִׁנֵּי כְפִירִים
נִתָּעוּ: יא לַיִשׁ אֹבֵד מִבְּלִי־טָרֶף וּבְנֵי לָבִיא יִתְפָּרָדוּ:
יב וְאֵלַי דָּבָר יֻגְנַב וַתִּקַּח אָזְנִי שֵׁמֶץ מֶנֶהוּ:
יג בִּשְׂעִפִּים מֵחֶזְיֹנוֹת לָיְלָה בִּנְפֹל תַּרְדֵּמָה עַל־
אֲנָשִׁים: יד פַּחַד קָרָאנִי וּרְעָדָה וְרֹב עֲצָמוֹתַי
הִפְחִיד: טו וְרוּחַ עַל־פָּנַי יַחֲלֹף תְּסַמַּר שַׂעֲרַת
בְּשָׂרִי: טז יַעֲמֹד׀ וְלֹא־אַכִּיר מַרְאֵהוּ תְּמוּנָה לְנֶגֶד
עֵינָי דְּמָמָה וָקוֹל אֶשְׁמָע: יז הַאֱנוֹשׁ מֵאֱ-לוֹהַּ יִצְדָּק
אִם מֵעֹשֵׂהוּ יִטְהַר־גָּבֶר: יח הֵן בַּעֲבָדָיו לֹא יַאֲמִין
וּבְמַלְאָכָיו יָשִׂים תָּהֲלָה: יט אַף׀ שֹׁכְנֵי בָתֵּי־חֹמֶר
אֲשֶׁר־בֶּעָפָר יְסוֹדָם יְדַכְּאוּם לִפְנֵי־עָשׁ: כ מִבֹּקֶר
לָעֶרֶב יֻכַּתּוּ מִבְּלִי מַשִּׂים לָנֶצַח יֹאבֵדוּ: כא הֲלֹא־נִסַּע

יִתְרָם בָּם יָמוּתוּ וְלֹא בְחָכְמָה׃

ה א֣קְרָא־נָ֭א הֲיֵ֣שׁ עוֹנֶ֑ךָ וְאֶל־מִ֥י מִ֝קְּדֹשִׁ֗ים תִּפְגֶּֽה׃
ב כִּֽי־לְאֱוִ֥יל יַהֲרֹ֗ג כַּ֭עַשׂ וּפֹתֶ֣ה תָּמִ֑ית קִנְאָֽה׃ ג אֲנִי־
רָ֭אִיתִי אֱוִ֣יל מַשְׁרִ֑יש וָאֶקּ֖וֹב נָוֵ֣הוּ פִתְאֹֽם׃ ד יִרְחַ֖קוּ
בָנָ֣יו מִיֵּשׁ֑וּעַ וְיִדַּכְּא֥וּ בַשַּׁ֝ע֗ר וְאֵ֥ין מַצִּֽיל׃ ה אֲשֶׁ֤ר
קְצִירוֹ֙ רָעֵ֣ב יֹאכֵ֔ל וְאֶל־מִצְנִ֖ים יִקָּחֵ֑הוּ וְשֹׁאֵ֥ף
צַמִּ֖ים חֵילָֽם׃ ו כִּֽי לֹא־יֵצֵ֥א מֵעָפָ֖ר אָ֑וֶן וּ֝מֵאֲדָמָ֗ה
לֹא־יִצְמַ֥ח עָמָֽל׃ ז כִּֽי־אָ֭דָם לְעָמָ֣ל יוּלָּ֑ד וּבְנֵי־רֶ֥שֶׁף
יַגְבִּיהוּ עֽוּף׃ ח אוּלָ֣ם אֲנִ֭י אֶדְרֹ֣שׁ אֶל־אֵ֑ל וְאֶל־
אֱ֝לֹהִ֗ים אָשִׂ֥ים דִּבְרָתִֽי׃ ט עֹשֶׂ֥ה גְ֝דֹלוֹ֗ת וְאֵ֥ין חֵֽקֶר
נִפְלָא֑וֹת עַד־אֵֽין מִסְפָּֽר׃ י הַנֹּתֵ֣ן מָ֭טָר עַל־פְּנֵי־אָ֑רֶץ
וְשֹׁלֵ֖ח מַ֣יִם עַל־פְּנֵי חוּצֽוֹת׃ יא לָשִׂ֣ים שְׁפָלִ֣ים
לְמָר֑וֹם וְ֝קֹדְרִ֗ים שָׂגְבוּ יֶֽשַׁע׃ יב מֵפֵ֣ר מַחְשְׁבוֹ֣ת
עֲרוּמִ֑ים וְלֹא־תַעֲשֶׂ֥ינָה יְדֵיהֶ֖ם תֻּשִׁיָּֽה׃ יג לֹכֵ֣ד חֲכָמִ֣ים
בְּעָרְמָ֑ם וַעֲצַ֥ת נִ֝פְתָּלִ֗ים נִמְהָֽרָה׃ יד יוֹמָ֣ם יְפַגְּשׁוּ־
חֹ֑שֶׁךְ וְ֝כַלַּ֗יְלָה יְמַשֵּׁשׁוּ בַצָּהֳרָֽיִם׃ טו וַיֹּ֣שַׁע מֵחֶ֭רֶב
מִפִּיהֶ֑ם וּמִיַּ֥ד חָזָ֝ק אֶבְיוֹֽן׃ טז וַתְּהִי־לַ֥ל תִּקְוָ֑ה
וְ֝עֹלָתָ֗ה קָפְצָ֥ה פִיהָֽ׃ יז הֵ֣ן אַשְׁרֵי־אֱנ֑וֹשׁ יוֹכִחֶ֥נּוּ
אֱ֝לוֹהַּ וּמוּסַ֥ר שַׁדַּ֗י אַל־תִּמְאָֽס׃ יח כִּֽי־הֽוּא־יַכְאִ֥יב
וַיֶּחְבָּ֑שׁ יִ֝מְחָ֗ץ וְיָדָ֥יו תִּרְפֶּֽינָה׃ יט בְּשֵׁ֥שׁ צָרוֹת֙ יַצִּילֶ֔ךָ
וּבְשֶׁ֖בַע לֹא־יִגַּ֣ע בְּךָ֑ רָֽע׃ כ בָּרָעָ֥ב פָּדְךָ֖ מִמָּ֑וֶת
וּ֝בְמִלְחָמָ֗ה מִיְּדֵ֥י חָֽרֶב׃ כא בְּשׁ֥וֹט לָשׁ֑וֹן תֵּחָבֵ֔א וְלֹא־
תִירָ֥א מִשֹּׁ֖ד כִּֽי יָבֽוֹא׃ כב לְשֹׁ֣ד וּלְכָפָ֑ן תִּשְׂחָ֔ק וּ֝מֵחַיַּ֗ת
הָאָ֥רֶץ אַל־תִּירָֽא׃ כג כִּֽי עִם־אַבְנֵ֥י הַשָּׂדֶ֑ה בְּרִיתֶ֗ךָ
וְחַיַּ֥ת הַשָּׂדֶ֝֗ה הָשְׁלְמָה־לָּֽךְ׃ כד וָ֭יָדַעְתָּ כִּֽי־שָׁלוֹם
אָהֳלֶ֑ךָ וּפָקַדְתָּ֥ נָוְךָ֗ וְלֹ֥א תֶחֱטָֽא׃ כה וָ֭יָדַעְתָּ כִּֽי־רַ֣ב
זַרְעֶ֑ךָ וְ֝צֶאֱצָאֶ֗יךָ כְּעֵ֥שֶׂב הָאָֽרֶץ׃ כו תָּבוֹא֙ בְכֶ֣לַח אֶל־
קֶ֑בֶר כַּעֲל֥וֹת גָּדִ֝֗יש בְּעִתּֽוֹ׃ כז הִנֵּ֣ה־זֹ֭את חֲקַרְנוּהָ כֵּ֣ן
הִ֑יא שְׁמָעֶ֥נָּה וְ֝אַתָּ֗ה דַּע־לָֽךְ׃

ו א וַיַּ֥עַן אִיּ֑וֹב וַיֹּ֥אמַֽר׃ ב לוּ֣ שָׁקוֹל֮ יִשָּׁקֵ֣ל כַּ֪עְשִׂי֫
וְ֥הַוָּתִ֑י בְּ֝מֹאזְנַ֗יִם יִשְׂא֥וּ יָֽחַד׃ ג כִּֽי־עַתָּ֥ה מֵח֑וֹל יַמִּ֖ים
יִכְבָּ֣ד עַל־כֵּ֣ן דְּבָרַ֥י לָֽעוּ׃ ד כִּֽי חִצֵּ֣י שַׁדַּ֑י עִמָּדִ֣י אֲשֶׁ֣ר
חֲמָתָ֔ם שֹׁתָ֥ה רוּחִ֖י בְּעוּתֵ֣י אֱלוֹהַּ֑ יַעַרְכוּנִֽי׃
ה הֲיִנְהַ֥ק־פֶּ֑רֶא עֲלֵי־דֶ֥שֶׁא אִם־יִגְעֶ֥ה־שׁ֑וֹר עַל־
בְּלִילוֹ׃ ו הֲיֵאָכֵ֣ל תָּ֭פֵל מִבְּלִי־מֶ֑לַח אִם־יֵ֥שׁ־טַ֝עַם
בְּרִ֥יר חַלָּמֽוּת׃ ז מֵאֲנָ֣ה לִגְּעוֹ֑עַ נַפְשִׁ֥י הֵ֝מָּ֗ה כְּדִוַּ֥י
לַחְמִֽי׃ ח מִֽי־יִתֵּ֣ן תָּבוֹא֮ שֶׁ֪אֱלָתִ֫י וְ֥תִקְוָתִ֑י יִתֵּ֥ן אֱ֝לוֹהַּ׃
ט וְיֹאֵ֥ל אֱ֑לוֹהַּ וִידַכְּאֵ֝נִ֗י יַתֵּ֥ר יָדוֹ֮ וִיבַצְּעֵֽנִי׃ י וְ֥תְהִי־
עוֹד֮ ׀ נֶחָמָתִ֪י וַאֲסַלְּדָ֫ה בְּ֥חִילָה לֹא־יַחְמֹ֑ל כִּֽי־לֹ֥א
כִחַדְתִּ֖י אִמְרֵ֣י קָדֹֽוֹשׁ׃ יא מַה־כֹּ֣חִי כִֽי־אֲיַחֵ֑ל וּמַה־
קִּצִּ֥י כִֽי־אַאֲרִ֝יךְ נַפְשִֽׁי׃ יב הֲ֣אֹ֭ם כֹּ֣חַ אֲבָנִ֑ים כֹּחִ֖י אִם־
בְּשָׂרִ֣י נְחוּשׁ֑ה׃ יג הֲ֭לֹא אֵ֣ין עֶזְרָתִ֑י בִּ֝֗י וְתֻשִׁיָּ֥ה נִדְּחָ֥ה
מִמֶּֽנִּי׃ יד לַמָּ֣ס מֵרֵעֵ֣הוּ חָ֑סֶד וְיִרְאַ֥ת שַׁדַּ֝֗י יַעֲזֹֽוב׃
טו אַחַ֤י בָּ֗גְדוּ כְּמוֹ־נָ֑חַל כְּ֝אֲפִ֗יק נְחָלִ֥ים יַעֲבֹֽרוּ׃
טז הַ֭קֹּדְרִים מִנִּי־קָ֑רַח עֲלֵ֥ימוֹ יִתְעַלֶּֽם־שֶׁ֝לֶג׃ יז בְּעֵ֥ת
יִזְרְבוּ֗ נִצְּמָ֥תוּ בְּחֻמָּ֑ם נִדְעֲכ֥וּ מִ֝מְּקוֹמָֽם׃ יח יַלְּפֻ֥תוּ
אָרְחוֹת֑ דַּרְכָּ֖ם יַעֲל֣וּ בַתֹּ֣הוּ וְיֹאבֵֽדוּ׃ יט הִבִּיטוּ֙ אָרְחוֹת
תֵּמָ֣א הֲלִיכֹ֣ת שְׁבָא֑ קִוּ֥וּ לָ֝מוֹ׃ כ בֹּשׁ֥וּ כִֽי־בָטֶ֑ח בָּ֥אוּ
עָ֝דֶ֗יהָ וַיֶּחְפָּֽרוּ׃ כא כִּֽי־עַתָּ֥ה הֱיִיתֶ֑ם לֹ֥א תִ֝רְאוּ֗ חֲתַ֥ת
וַתִּיָּרָֽאוּ׃ כב הֲכִי־אָ֭מַרְתִּי הָבוּ־לִ֑י וּ֝מִכֹּחֲכֶ֗ם שֹׁחֲדוּ
בַּעֲדִֽי׃ כג וּ֭מַלְּטוּנִי מִיַּד־צָ֑ר וּ֝מִיַּ֗ד עָרִיצִ֥ים תִּפְדּוּנִֽי׃
כד הוֹרוּנִ֑י וַ֝אֲנִ֗י אַחֲרִ֥יש וּמַה־שָּׁגִ֥יתִי הָבִֽינוּ לִֽי׃
כה מַה־נִּמְרְצוּ֑ אִמְרֵי־יֹ֥שֶׁר וּ֝מַה־יּוֹכִ֗יחַ הוֹכֵ֥חַ מִכֶּֽם׃
כו הַלְהוֹכֵ֥חַ מִלִּ֑ים תַּחְשֹׁ֖בוּ וּ֝לְרוּחַ֗ אִמְרֵי־נֹֽאָשׁ׃ כז אַף־
עַל־יָת֑וֹם תַּפִּ֖ילוּ וְ֝תִכְרֽוּ עַל־רֵעֲֽכֶם׃ כח וְ֭עַתָּה
הוֹאִ֣ילוּ פְנוּ־בִ֑י וְ֝עַל־פְּנֵיכֶ֗ם אִם־אֲכַזֵּֽב׃ כט שׁוּבוּ־נָ֥א
אַל־תְּהִ֑י עַוְלָ֥ה וְ֝שׁ֗וּבוּ עוֹד֮ צִדְקִי־בָֽהּ׃ ל הֲיֵ֣שׁ־
בִּלְשׁוֹנִ֑י עַוְלָ֥ה אִם־חִכִּ֖י לֹא־יָבִ֣ין הַוּֽוֹת׃

ז א הֲלֹא־צָבָ֥א לֶֽאֱנ֑וֹשׁ עֲלֵי־אָ֝֗רֶץ וְכִימֵ֥י שָׂכִ֥יר יָמָֽיו׃
ב כְּעֶ֣בֶד יִשְׁאַף־צֵ֑ל וּ֝כְשָׂכִ֗יר יְקַוֶּ֥ה פָעֳלֽוֹ׃ ג כֵּ֣ן
הֻנְחַ֣לְתִּי לִ֑י יַרְחֵי־שְָׁ֝וא וְלֵילוֹת עָמָ֥ל מִנּוּ־לִֽי׃ ד אִם־
שָׁכַ֣בְתִּי וְאָמַ֑רְתִּי מָתַ֥י אָקוּם וּ֝מִדַּד־עָ֗רֶב וְשָׂבַעְתִּי
נִדֻּדִ֥ים עֲדֵי־נָֽשֶׁף׃ ה לָבַ֣שׁ בְּשָׂרִ֑י רִמָּ֥ה וְגוּשׁ֖ עָפָ֣ר
עוֹרִ֣י רָגַ֑ע וַ֝יִּמָּאֵֽס׃ ו יָמַ֣י קַלּ֑וּ מִנִּי־אָ֝֗רֶג וַיִּכְל֥וּ בְּאֶ֫פֶ֥ס
תִּקְוָֽה׃ ז זְכֹ֣ר כִּֽי־רוּחַ֣ חַיָּ֑י לֹא־תָ֝שׁ֗וּב עֵינִ֥י לִרְאוֹֽת
טוֹב׃ ח לֹא־תְ֭שׁוּרַנִי עֵ֣ין רֹ֑אִי עֵינֶ֖יךָ בִּ֣י וְאֵינֶֽנִּי׃
ט כָּ֣לָה עָ֭נָן וַיֵּלֶ֑ךְ כֵּ֣ן יוֹרֵ֥ד שְׁא֝֗וֹל לֹ֥א יַעֲלֶֽה׃ י לֹא־
יָשׁ֥וּב עוֹד֮ לְבֵיתוֹ֪ וְלֹא־יַכִּירֶ֫נּוּ עוֹד מְקֹמֽוֹ׃ יא גַּ֣ם־
אָ֭נֹכִי לֹא אֶחֱשָׂ֑ךְ אֲ֣דַבְּרָה בְּצַר־רוּחִ֗י אָשִׂ֥יחָה
בְּמַר־נַפְשִֽׁי׃ יב הַיָּ֣ם אָ֭נִי אִם־תַּנִּ֑ין כִּֽי־תָשִׂ֥ים עָלַ֖י
מִשְׁמָֽר׃ יג כִּֽי־אָ֭מַרְתִּי תְּנַחֲמֵ֣נִי עַרְשִׂ֑י יִשָּׂ֥א בְ֝שִׂיחִ֗י
מִשְׂכָּבִֽי׃ יד וְ֭חִתַּתַּנִי בַּחֲלֹמ֑וֹת וּ֝מַחֲזִיֹנ֗וֹת תְּבַעֲתֽוּנִי׃
טו וַתִּבְחַ֣ר מַחְנָ֣ק נַפְשִׁ֑י מָ֝וֶ֗ת מַעֲצֻמוֹתָֽי׃ טז מָאַ֣סְתִּי

המשך בעמוד אחרון של חומש רש"י...

הִלְכוֹת עֵדוּת פֶּרֶק יב

יב,א כָּל הַנִּפְסָל בַּעֲבֵרָה אִם הֵעִידוּ עָלָיו שְׁנֵי עֵדִים שֶׁעָשָׂה עֲבֵרָה פְּלוֹנִית אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִתְרוּ בּוֹ וְאֵינוֹ לוֹקֶה, הֲרֵי זֶה פָּסוּל לְעֵדוּת.

יב,ב בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁעָבַר עַל דְּבָרִים שֶׁפָּשַׁט בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן עֲבֵרָה כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר אוֹ לַשָּׁוְא, אוֹ גָּזַל, אוֹ גָּנַב, אוֹ אָכַל נְבֵלָה וְכַיּוֹצֵא בָּהּ; אֲבָל אִם רָאוּהוּ עֵדִים עוֹבֵר עַל דָּבָר שֶׁקָּרוֹב הָעוֹשֶׂה לִהְיוֹת שׁוֹגֵג צְרִיכִין לְהַזְהִירוֹ, וְאַחַר כָּךְ יִפָּסֵל.

יב,ג כֵּיצַד: רָאוּהוּ קוֹשֵׁר אוֹ מַתִּיר בְּשַׁבָּת צְרִיכִין לְהוֹדִיעוֹ שֶׁזֶּה חִלּוּל שַׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁרֹב הָעָם אֵינָן יוֹדְעִין זֶה. וְכֵן אִם רָאוּהוּ עוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּשַׁבָּת אוֹ בְּיוֹם טוֹב צְרִיכִין לְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא שַׁבָּת, שֶׁמָּא שׁוֹכֵחַ הוּא.

יב,ד וְכֵן הַמְּשַׂחֵק בַּקֻּבְיָה תָּמִיד, אוֹ מִי שֶׁנַּעֲשָׂה מוֹכֵס אוֹ גַּבָּאי שֶׁמּוֹסִיף לְעַצְמוֹ צְרִיכִין הָעֵדִים לְהוֹדִיעוֹ, שֶׁהָעוֹשֶׂה דָּבָר זֶה פָּסוּל לְעֵדוּת: שֶׁרֹב הָעָם אֵינָן יוֹדְעִין דְּבָרִים אֵלּוּ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה. כְּלָלוֹ שֶׁלַּדָּבָר: כָּל עֲבֵרָה שֶׁהַדְּבָרִים מַרְאִין לָעֵדִים שֶׁזֶּה יָדַע שֶׁהוּא רָשָׁע, וְעָבַר בְּזָדוֹן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִתְרוּ בּוֹ הֲרֵי זֶה פָּסוּל לְעֵדוּת, וְאֵינוֹ לוֹקֶה.

יב,ה אֵין אָדָם נִפְסָל בַּעֲבֵרָה, עַל פִּי עַצְמוֹ. הֲרֵי שֶׁבָּא לְבֵית דִּין, וְאָמַר שֶׁגָּנַב אוֹ גָּזַל אוֹ לָוָה בְּרִבִּית אַף עַל פִּי שֶׁמְּשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ, אֵינוֹ נִפְסָל. וְכֵן אִם אָמַר שֶׁאָכַל נְבֵלָה אוֹ בָּעַל בְּעִילָה אֲסוּרָה אֵינוֹ נִפְסָל, עַד שֶׁיִּהְיוּ שָׁם שְׁנֵי עֵדִים: שֶׁאֵין אָדָם מֵשִׂים אֶת עַצְמוֹ רָשָׁע.

יב,ו לְפִיכָךְ רְאוּבֵן שֶׁהֵעִיד עָלָיו שִׁמְעוֹן שֶׁהִלְוָה בְּרִבִּית, וְהֵעִיד לֵוִי וְאָמַר לִי הִלְוָה בְּרִבִּית הֲרֵי רְאוּבֵן נִפְסָל בְּעֵדוּת שִׁמְעוֹן וְלֵוִי: אַף עַל פִּי שֶׁהוֹדָה לֵוִי שֶׁלָּוָה בְּרִבִּית, אֵינוֹ מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע; וְנֶאֱמָן עַל רְאוּבֵן, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ.

יב,ז וְכֵן מִי שֶׁהֵעִיד שֶׁפְּלוֹנִי רְבָעוֹ, בֵּין בְּאֵנְסוֹ שֶׁלַּנִּרְבָּע בֵּין לִרְצוֹנוֹ הוּא וְאַחֵר מִצְטָרְפִין לְהָרְגוֹ. פְּלוֹנִי בָּא עַל אִשְׁתּוֹ הוּא וְאַחֵר מִצְטָרְפִין לְהָרְגוֹ, אֲבָל לֹא לְהָרְגָהּ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה. פְּלוֹנִי רָבַע אֶת שׁוֹרִי הוּא וְאַחֵר מִצְטָרְפִין לְהָרְגוֹ, שֶׁאֵין אָדָם קָרוֹב אֵצֶל מְמוֹנוֹ.

יב,ח שְׁנַיִם שֶׁהֵעִידוּ עַל אֶחָד שֶׁהוּא פָּסוּל בַּעֲבֵרָה מֵאֵלּוּ הָעֲבֵרוֹת, וּבָאוּ שְׁנַיִם וְהֵעִידוּ שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה וְחָזַר בּוֹ אוֹ שֶׁלָּקָה הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר. אֲבָל אִם בָּאוּ שְׁנַיִם וְהִכְחִישׁוּם, וְאָמְרוּ לֹא עָשָׂה עֲבֵרָה זוֹ וְלֹא נִפְסַל הֲרֵי זֶה סְפֵק פָּסוּל; לְפִיכָךְ לֹא יָעִיד, וְאֵין מוֹצִיאִין מָמוֹן בְּעֵדוּתוֹ, וְלֹא יָדוּן עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה.

יב,ט כָּל מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מַלְקוּת בֵּינָן שֶׁלָּקָה בְּבֵית דִּין, חָזַר לְכַשְׁרוּתוֹ. אֲבָל שְׁאָר פְּסוּלֵי עֵדוּת, שֶׁהֵן פְּסוּלִין מִשּׁוּם הַמָּמוֹן שֶׁחָמְסוּ אוֹ גָּזְלוּ אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלְּמוּ, צְרִיכִין תְּשׁוּבָה, וַהֲרֵי הֵן פְּסוּלִין, עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן מִדַּרְכָּן הָרָעָה.

יב,י מֵאֵימָתַי חֲזָרַת מַלְוֶה בְּרִבִּית מִשֶּׁיִּקְרְעוּ אֶת שְׁטָרֵיהֶן מֵעַצְמָן, וַיַּחְזִרוּ בָּהֶן חֲזָרָה גְּמוּרָה: שֶׁלֹּא יַלְווּ בְּרִבִּית, אֲפִלּוּ לַגּוֹי.

יב,יא מֵאֵימָתַי חֲזָרַת הַמְּשַׂחֲקִין בַּקֻּבְיָה מִשֶּׁיִּשְׁבְּרוּ אֶת פְּסִיפְסֵיהֶן מֵעַצְמָן, וַיַּחְזִרוּ בָּהֶן חֲזָרָה גְּמוּרָה: שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ, וַאֲפִלּוּ בְּחִנָּם. וּמֵאֵימָתַי חֲזָרַת מַפְרִיחֵי יוֹנִים מִשֶּׁיִּשְׁבְּרוּ אֶת הַכֵּלִים שֶׁצָּדִין בָּהֶן, וַיַּחְזִרוּ בָּהֶן חֲזָרָה גְּמוּרָה: שֶׁאֲפִלּוּ בַּמִּדְבָּר, לֹא יִהְוּ עוֹשִׂין.

יב,יב מֵאֵימָתַי חֲזָרַת סוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית מִשֶּׁתַּגִּיעַ שְׁבִיעִית אַחֶרֶת, וְיִבָּדְקוּ. וְלֹא חֲזָרַת דְּבָרִים בִּלְבָד, אֶלָּא כּוֹתֵב אֲנִי פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי כִּנַּסְתִּי מָאתַיִם זוּז מִפֵּרוֹת שְׁבִיעִית, וַהֲרֵי הֵן נְתוּנִים בְּמַתָּנָה לָעֲנִיִּים.

יב,יג מֵאֵימָתַי חֲזָרַת הַמּוֹעֵל בִּשְׁבוּעוֹת מִשֶּׁיָּבוֹא לְבֵית דִּין שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ, וְיֹאמַר לָהֶם חָשׁוּד אֲנִי, אוֹ יִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ בְּמָמוֹן חָשׁוּב, וִישַׁלֵּם וְלֹא יִרְצֶה לְהִשָּׁבַע.

יב,יד וְכֵן טַבָּח שֶׁהָיָה בּוֹדֵק לְעַצְמוֹ וּמוֹכֵר, וְיָצְאַת טְרֵפָה מִתַּחַת יָדוֹ, שֶׁהֲרֵי הוּא בִּכְלַל אוֹכְלֵי טְרֵפָה, שֶׁהֵן פְּסוּלִין לְעֵדוּת הֲרֵי זֶה פָּסוּל לְעֵדוּת: עַד שֶׁיֵּרָאֶה מִמַּעֲשָׂיו שֶׁהוּא נִחָם עַל רָעָתוֹ, וְיִלְבַּשׁ שְׁחוֹרִים וְיִתְכַּסֶּה שְׁחוֹרִים וְיֵלֵךְ לִמְקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ, וַיַּחְזִיר אֲבֵדָה בְּדָבָר חָשׁוּב, אוֹ יוֹצִיא טְרֵפָה מִתַּחַת יָדוֹ בְּדָבָר חָשׁוּב.

יב,טו וְכֵן עֵד זוֹמֵם שֶׁהָלַךְ לִמְקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ, וְנָתְנוּ לוֹ מָמוֹן חָשׁוּב לְהָעִיד בְּשֶׁקֶר, וְלֹא רָצָה הֲרֵי זֶה עָשָׂה תְּשׁוּבָה, וַיַּחְזֹר לְכַשְׁרוּתוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

הִלְכוֹת עֵדוּת פֶּרֶק יג

יג,א הַקְּרוֹבִים פְּסוּלִין לְעֵדוּת דִּין תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים, וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ, שֶׁבִּכְלַל לָאו זֶה, שֶׁלֹּא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל פִּי בָּנִים, וְלֹא בָּנִים עַל פִּי אָבוֹת; וְהוּא הַדִּין, לִשְׁאָר הַקְּרוֹבִים.

יג,ב אֵין פָּסוּל בְּדִין תּוֹרָה, אֶלָּא קְרוֹבִים מִמִּשְׁפַּחַת אָב בִּלְבָד. וְהֵם הָאָב עִם הַבֵּן, וְהַבֵּן עִם הָאָב, וְהָאַחִין מִן הָאָב זֶה עִם זֶה, וּבְנֵיהֶם זֶה עִם זֶה; וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר, הַדּוֹד עִם בֶּן אָחִיו. אֲבָל שְׁאָר הַקְּרוֹבִים מִן הָאֵם, אוֹ מִדֶּרֶךְ הָאִישׁוּת כֻּלָּן פְּסוּלִין מִדִּבְרֵיהֶם.

יג,ג הַגֵּרִים אֵינָן בְּדִין הַקְּרוֹבִים אַפִּלּוּ שְׁנֵי אַחִים תְּאוֹמִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ, מְעִידִים זֶה לְזֶה: שֶׁהַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר, כְּקָטָן שֶׁנֻּלַּד הוּא חָשׁוּב.

יג,ד הָאַחִים זֶה עִם זֶה, בֵּין מִן הָאָב בֵּין מִן הָאֵם הֲרֵי הֵן רִאשׁוֹן בְּרִאשׁוֹן; וּבְנֵיהֶם זֶה עִם זֶה, שֵׁנִי בְּשֵׁנִי; וּבְנֵי בְּנֵיהֶם זֶה עִם זֶה, שְׁלִישִׁי בִּשְׁלִישִׁי. וּלְעוֹלָם שְׁלִישִׁי בְּרִאשׁוֹן כָּשֵׁר, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׁלִישִׁי בְּשֵׁנִי.

יג,ה אֲבָל שֵׁנִי בְּשֵׁנִי, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֵׁנִי בְּרִאשׁוֹן שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. וְהָאָב עִם בְּנוֹ, כְּרִאשׁוֹן בְּרִאשׁוֹן. לְפִיכָךְ הָאָב עִם בֶּן בְּנוֹ, פָּסוּל; וְעִם בֶּן בֶּן בְּנוֹ, שֶׁהוּא רְבִיעִי מִמֶּנּוּ כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי בְּרִאשׁוֹן.

יג,ו וְכֵן הַדֶּרֶךְ בַּנְּקֵבוֹת. כֵּיצַד: שְׁתֵּי אֲחָיוֹת אוֹ אָח וַאֲחוֹתוֹ, בֵּין מִן הָאָב בֵּין מִן הָאֵם הֲרֵי הֵן רִאשׁוֹן בְּרִאשׁוֹן; בְּנֵיהֶם, בֵּין זְכָרִים בֵּין נְקֵבוֹת שֵׁנִי בְּשֵׁנִי; בְּנֵי בְּנֵיהֶם, אוֹ בְּנוֹת בְּנֵיהֶם שְׁלִישִׁי בִּשְׁלִישִׁי. כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה מוֹנֶה בַּזְּכָרִים, דּוֹר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּשְׁלִישִׁי כָּךְ מְנֵה בַּנְּקֵבוֹת.

יג,ז כָּל אִשָּׁה שֶׁאַתָּה פָּסוּל לָהּ כָּךְ אַתָּה פָּסוּל לְבַעְלָהּ, שֶׁהַבַּעַל כְּאִשְׁתּוֹ. וְכָל בַּעַל שֶׁאַתָּה פָּסוּל לוֹ כָּךְ אַתָּה פָּסוּל לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהָאִשָּׁה כְּבַעְלָהּ.

יג,ח כָּל שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁהֵן זוֹ עִם זוֹ שֵׁנִי בְּשֵׁנִי, בַּעְלֵיהֶן מְעִידִין זֶה לְזֶה; אֲבָל אִם הָיוּ רִאשׁוֹן בְּרִאשׁוֹן, כְּגוֹן שֶׁלָּקַח זֶה אִשָּׁה וְזֶה בִּתָּהּ אֵין מְעִידִין זֶה לְזֶה. וְכֵן בַּעֲלֵי אַחָיוֹת פְּסוּלִין זֶה לְזֶה, וַהֲרֵי הֵן כְּרִאשׁוֹן בְּרִאשׁוֹן. וְכֵן לֹא יָעִיד לְבֶן אַחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְבַעַל בַּת אַחוֹת אִשְׁתּוֹ; אֲבָל מֵעִיד הוּא לְבֶן בַּעַל אַחוֹת

אִשְׁתּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת.

יג,ט כָּל אִישׁ שֶׁאֵין אַתָּה מֵעִיד לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בַּעַל קְרוֹבָתְךָ: חֲרֵי אַתָּה מֵעִיד לִשְׁאָר קְרוֹבָיו, כְּגוֹן בָּנָיו וְאֶחָיו. וְכֵן כָּל אִשָּׁה שֶׁאֵין אַתָּה מֵעִיד לָהּ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֵשֶׁת קְרוֹבְךָ: חֲרֵי אַתָּה מֵעִיד לִשְׁאָר קְרוֹבֶיהָ. וַאֲבִי חָתָן וַאֲבִי כַּלָּה, מְעִידִין זֶה לְזֶה.

יג,י אֲחֵי הָאָח מִן הָאֵם מְעִידִין זֶה לְזֶה, שֶׁחֲרֵי אֵין בֵּינֵיהֶן קְרִיבָה כְּלָל. כֵּיצַד: רָחֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְיוֹסֵף, וְיָלְדָה מִמֶּנּוּ רְאוּבֵן, וְהָיָה לְיוֹסֵף בֵּן מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת, וְהוּא מְנַשֶּׁה, וְנִשֵּׂאת לְשִׁמְעוֹן, וְיָלְדָה מִמֶּנּוּ יְהוּדָה חֲרֵי מְנַשֶּׁה וִיהוּדָה מְעִידִין זֶה לְזֶה.

יג,יא הָאִישׁ עִם אִשְׁתּוֹ, כְּרִאשׁוֹן כְּרִאשׁוֹן; לְפִיכָךְ אֵינוֹ מֵעִיד לֹא לִבְנָהּ, וְלֹא לְאֵשֶׁת בְּנָהּ, וְלֹא לְבַעַל בִּתָּהּ, וְלֹא לְאָבִיהָ, וְלֹא לְאִמָּהּ, וְלֹא לְבַעַל אִמָּהּ, וְלֹא לְאֵשֶׁת אָבִיהָ.

יג,יב אִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה הָאֵרוּסִין, חֲרֵי הִיא לוֹ כִּנְשׂוּאָה לְעִנְיַן עֵדוּת.

יג,יג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּאֲרוּסָתוֹ עַצְמָהּ, שֶׁאֵינוֹ מֵעִיד לָהּ. אֲבָל אִם הֵעִיד לִקְרוֹבֵי אֲרוּסָתוֹ, כְּגוֹן בַּעַל אֲחוֹתָהּ אוֹ בְּנָהּ וּבִתָּהּ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן אֵין פּוֹסְלִין אוֹתָן, עַד שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה.

יג,יד זֶה שֶׁפָּסְלָה תּוֹרָה עֵדוּת הַקְּרוֹבִים לֹא מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, שֶׁחֲרֵי אֵינוֹ מֵעִיד לוֹ לֹא לְטוֹבָתוֹ וְלֹא לְרָעָתוֹ; אֵלָּא גְּזֵרַת הַכָּתוּב הִיא. לְפִיכָךְ הָאוֹהֵב וְהַשּׂוֹנֵא כָּשֵׁר לְעֵדוּת, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא פָּסוּל לְדַיָּנוּת, שֶׁלֹּא גָּזְרָה תּוֹרָה אֵלָּא עַל הַקְּרוֹבִים.

הִלְכוֹת עֵדוּת פֶּרֶק יד

יד,א כָּל מִי שֶׁאֵין אַתָּה מֵעִיד לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בַּעַל קְרוֹבָתְךָ: אִם מֵתָה אִשְׁתּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחָה לוֹ בָּנִים, חֲרֵי זֶה נִתְרַחֵק וְכָשֵׁר.

יד,ב מִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ לַחֲבֵרוֹ עֵדוּת עַד שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה חוֹתְנוֹ, וְנַעֲשָׂה חוֹתְנוֹ, אוֹ שֶׁיָּדַע הָעֵדוּת וְהוּא פִּקֵּחַ, וְאַחַר כָּךְ נִתְחָרֵשׁ, פִּתֵּחַ וְנִסְתַּתֵּמָה, אַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לְכַוֵּן מִדַּת הַקַּרְקַע שֶׁמֵּעִיד בָּהּ וּמְסַיֵּם מְצָרֶיהָ, שָׁפוּי, וְנִשְׁתַּטָּה חֲרֵי זֶה פָּסוּל.

יד,ג אֲבָל אִם הָיָה יוֹדֵעַ לוֹ בָּעֵדוּת עַד שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה חֲתָנוֹ, וְנַעֲשָׂה חֲתָנוֹ וּמֵתָה בִּתּוֹ, פִּקֵּחַ, וְנִתְחָרֵשׁ וְחָזַר וְנִתְפַּקֵּחַ, שָׁפוּי, וְנִשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה, פִּתֵּחַ, וְנִסְתַּתֵּמָה וְחָזַר וְנִתְפַּתֵּחַ כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ בְּכַשְׁרוּת, וְסוֹפוֹ בְּכַשְׁרוּת כָּשֵׁר, אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְסַל בִּנְתַּיִם; תְּחִלָּתוֹ בְּפַסְלוּת אַף עַל פִּי שֶׁסּוֹפוֹ בְּכַשְׁרוּת, פָּסוּל.

יד,ד לְפִיכָךְ מִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ עֵדוּת וְהוּא קָטָן, וּבָא וְהֵעִיד בָּהּ כְּשֶׁהוּא גָּדוֹל אֵינָהּ כְּלוּם. וְיֵשׁ דְּבָרִים שֶׁסּוֹמְכִין בָּהֶן עַל עֵדוּתוֹ שֶׁמֵּעִיד כְּשֶׁהוּא גָּדוֹל, הוֹאִיל וְהֵם דְּבָרִים שֶׁלְּדִבְרֵיהֶם.

יד,ה וְאֵלּוּ הֵן הַדְּבָרִים שֶׁאָדָם נֶאֱמָן לְהָעִיד בְּגָדְלוֹ, עַל מַה שֶׁרָאָה בְּקַטְנוּתוֹ: נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר זֶה כְּתָב יָדוֹ שֶׁלַּאֲבִי, אוֹ שֶׁלַּאֲחִי מִפְּנֵי שֶׁקִּיּוּם שְׁטָרוֹת מִדִּבְרֵיהֶם.

יד,ו זָכוּר אֲנִי בִּפְלוֹנִית כְּשֶׁנִּשֵּׂאת, וְנַעֲשָׂה לָהּ מִנְהַג הַבְּתוּלוֹת הוֹאִיל וְרֹב הַנָּשִׁים בְּתוּלוֹת נִשָּׂאוֹת, וּכְתֻבָּה מִדִּבְרֵיהֶם.

יד,ז שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה בֵּית הַפֶּרֶס, מִפְּנֵי שֶׁטֻּמְאָתוֹ מִדִּבְרֵיהֶם. וְעַד כָּאן הָיֵינוּ בְּאֵין

בַּשַּׁבָּת, שֶׁצִּמְצוּם הַתְּחוּם עַד אַלְפַּיִם בִּלְבָד מִדִּבְרֵיהֶם.

יד,ח שֶׁהָיָה אִישׁ פְּלוֹנִי יוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר לִטְבֹּל וְלֶאֱכֹל בִּתְרוּמָתוֹ, וְשֶׁהָיָה חוֹלֵק עִמָּנוּ תְּרוּמָה, וְשֶׁהָיֵינוּ מוֹלִיכִין חַלָּה וּמַתָּנוֹת לְפְלוֹנִי הַכּוֹהֵן עַל יְדֵי עַצְמוֹ, וְאָמַר לִי אַבָּא מִשְׁפָּחָה זוֹ כְּשֵׁרָה, מִשְׁפָּחָה זוֹ פְּסוּלָה, וְאָכַלְנוּ בַּקְּצָצָה שֶׁלְּפְלוֹנִי שֶׁהֶאֱכִילוֹנוּ אֶחָיו כְּדֵי לְהוֹדִיעַ שֶׁאַחִיהֶם פְּלוֹנִי נָשָׂא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ חֲגוּנָה לוֹ שֶׁכָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים לְהַחֲזִיק זֶה הַכּוֹהֵן לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה שֶׁלְּדִבְרֵיהֶם, אוֹ לִדְחוֹתוֹ מִמֶּנָּה.

יד,ט כָּל אֵלּוּ שֶׁמֵּעִיד בָּהֶן הַגָּדוֹל, כְּמַה שֶׁיָּדַע כְּשֶׁהָיָה קָטָן אִם הָיָה גּוֹי אוֹ עֶבֶד כְּשֶׁרָאָה דְּבָרִים אֵלּוּ, וְהֵעִיד אַחַר שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְנִשְׁתַּחְרֵר אֵינוֹ נֶאֱמָן.

יד,י מִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ לַחֲבֵרוֹ בְּעֵדוּת עַד שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה גַּזְלָן, וְנַעֲשָׂה גַּזְלָן הוּא אֵינוֹ מֵעִיד עַל כְּתָב יָדוֹ; אֲבָל אִם הֶחֱזִיק כְּתָב יָדוֹ שֶׁבִּשְׁטָר זֶה בְּבֵית דִּין, קֹדֶם שֶׁיֵּעָשֶׂה גַּזְלָן חֲרֵי זֶה שְׁטָר כָּשֵׁר. וְכֵן אִם נַעֲשָׂה חֲתָנוֹ הוּא אֵינוֹ מֵעִיד עַל כְּתָב יָדוֹ, אֲבָל אֲחֵרִים מְעִידִין עַל כְּתָב יָדוֹ; אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֶחֱזִיק בְּבֵית דִּין, אֶלָּא אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה חֲתָנוֹ חֲרֵי זֶה כָּשֵׁר: שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה הַפְּסוּל בַּעֲבֵרָה, לַפְּסוּל בִּקְרִיבָה שֶׁהַפְּסוּל בַּעֲבֵרָה, חָשׁוּד לְזַיֵּף.

יד,יא שְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁנֵי עֵדִים בִּלְבָד, וּשְׁנֵיהֶם קְרוֹבִים זֶה לְזֶה, אוֹ שֶׁאֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם פָּסוּל בַּעֲבֵרָה אַף עַל פִּי שֶׁמָּסַר לוֹ הַשְּׁטָר בִּשְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים חֲרֵי הוּא כַּחֲרֵס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְזַיֵּף מִתּוֹכוֹ.

יד,יב הַכּוֹתֵב כָּל נְכָסָיו לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם בְּעֵדוּת אַחַת, וְהָעֵדִים קְרוֹבִים לְאֶחָד מִמְּקַבְּלֵי הַמַּתָּנָה, וּרְחוֹקִים מִן הַשֵּׁנִי חֲרֵי הַשְּׁטָר פָּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֵדוּת אַחַת.

יד,יג אֲבָל אִם כָּתַב בִּשְׁטָר אֶחָד שֶׁנָּתַתִּי לִרְאוּבֵן חָצֵר פְּלוֹנִית, וְשֶׁנָּתַתִּי לְשִׁמְעוֹן שָׂדֶה פְּלוֹנִית, וְנִמְצְאוּ הָעֵדִים קְרוֹבִים לְזֶה, וּרְחוֹקִים מִזֶּה זֶה שְׁהֵם רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ, מַתָּנָתוֹ קַיֶּמֶת: שֶׁאֵלּוּ שְׁתֵּי עֵדְיוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן בִּשְׁטָר אֶחָד.

יד,יד לְמַה זֶּה דּוֹמֶה: לָאוֹמֵר הֱיוּ עָלַי עֵדִים שֶׁנָּתַתִּי לִרְאוּבֵן כָּךְ וְכָךְ, וְשֶׁמָּכַרְתִּי לְשִׁמְעוֹן כָּךְ וְכָךְ, וְשֶׁלָּוִיתִי מִלֵּוִי כָּךְ וְכָךְ שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכְּתַב בִּשְׁטָר אֶחָד, וְהַמַּקְנֶה אִישׁ אֶחָד חֲרֵי אֵלּוּ שָׁלוֹשׁ עֵדְיוֹת, וְאֵינָן תְּלוּיוֹת זוֹ בְּזוֹ.

הִלְכוֹת עֵדוּת פֶּרֶק טו

טו,א כָּל עֵדוּת שֶׁתָּבוֹא לָאָדָם הֲנָיָה מִמֶּנָּה אֵינוֹ מֵעִיד בָּהּ, שֶׁזֶּה כְּמֵעִיד לְעַצְמוֹ. לְפִיכָךְ בְּנֵי הָעִיר שֶׁבָּא מְעַרְעֵר לְעַרְעֵר עֲלֵיהֶם בַּמֶּרְחֵץ, אוֹ בָּרְחוֹב שֶׁלָּעִיר אֵין אֶחָד מִבְּנֵי הָעִיר מֵעִיד בְּדָבָר זֶה, וְלֹא דָּן בּוֹ, אֶלָּא עַד שֶׁיִּסַּלֵּק עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ בַּקִּנְיָן, וְאַחַר כָּךְ יָדוּן אוֹ יָעִיד.

טו,ב בְּנֵי הָעִיר שֶׁנִּגְנְבָה סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁלָּהֶן הוּאִיל וְלִשְׁמִיעָה הוּא עָשׂוּי, שֶׁאֵי אִפְשָׁר לָאָדָם לְסַלֵּק עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ אֵין דָּנִין בְּדַיָּנֵי אוֹתָהּ הָעִיר, וְאֵין מְבִיאִין רְאָיָה מֵאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

טו,ג הָאוֹמֵר תְּנוּ מָנֶה לַעֲנִיֵּי עִירִי אֵין דָּנִין בְּדַיָּנֵי אוֹתָהּ הָעִיר, וְאֵין מְבִיאִין רְאָיָה מֵאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהָיוּ הָעֲנִיִּים סְמוּכִים עֲלֵיהֶם, וּפוֹסְקִין לָהֶם צְדָקָה בְּכָל שָׁנָה. אֲפִלּוּ אָמְרוּ שְׁנַיִם מֵאַנְשֵׁי הָעִיר, אָנוּ נִתֵּן דָּבָר הַקָּצוּב עָלֵינוּ וְנָעִיד אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶם: שֶׁהֲנָיָה הִיא לָהֶם שֶׁיִּתְעַשְּׁרוּ

עֲנִיִּים אֵלּוּ, הוֹאִיל וְהֵן סְמוּכִין עַל בְּנֵי הָעִיר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

טו,ד קַרְקַע שֶׁבֵּין שְׁנֵי שֻׁתָּפִין, שֶׁבָּא מְעַרְעֵר לְהוֹצִיאָהּ מִתַּחַת יַד הַשֻּׁתָּף אֵינוֹ מֵעִיד לְשֻׁתָּפוֹ עָלֶיהָ, אֶלָּא אִם כֵּן סִלֵּק עַצְמוֹ מִמֶּנָּה וְקָנָה מִיָּדוֹ שֶׁנִּתְּנָה לְשֻׁתָּפוֹ, וּשְׁאִם בָּא בַּעַל חוֹב שֶׁלּוֹ וּטְרָפָהּ מִיַּד הַשֻּׁתָּף, מְשַׁלֵּם לוֹ דְּמֶיהָ; וְאַחַר כָּךְ מֵעִיד לוֹ עָלֶיהָ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

טו,ה הָעוֹרֵר עַל הַשָּׂדֶה אִם יֵשׁ בָּהּ פֵּרוֹת, אֵין הֶעָרִים מֵעִיד עָלֶיהָ, שֶׁהֲרֵי רוֹצֶה הֶעָרִים לְהַעְמִידָהּ בְּיַד בְּעָלֶיהָ, כְּדֵי שֶׁיִּטֹּל חֶלְקוֹ בַּפֵּרוֹת; וְאִם אֵין בָּהּ פֵּרוֹת, מֵעִיד. אֲבָל הַשּׁוֹכֵר אִם לָקַח הַשְּׂכִירוּת בְּיָדוֹ, וְאָמַר כָּל מִי שֶׁתִּתְקַיֵּם שָׂדֶה זוֹ בְּיָדוֹ יִטֹּל חֲרֵי זֶה מֵעִיד. וְאִם כְּבָר נָתַן הַשְּׂכִירוּת לְבַעַל הַשָּׂדֶה, אֵינוֹ מֵעִיד שְׁאִם תֵּצֵא הַשָּׂדֶה לַמְּעַרְעֵר, חַיָּב לִתֵּן לוֹ שָׂכָר כָּל הַשָּׁנִים שֶׁיָּשַׁב בָּהּ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

טו,ו שִׁמְעוֹן שֶׁלָּוָה, וְהָיָה רְאוּבֵן עָרֵב, וּבָא יְהוּדָה לְעַרְעֵר עַל שִׁמְעוֹן הַלּוֶה, וּלְהוֹצִיא קַרְקַע מִתַּחַת יָדוֹ אִם יֵשׁ לְשִׁמְעוֹן שָׂדֶה אַחֶרֶת כְּנֶגֶד הַחוֹב הֲרֵי רְאוּבֵן הָעָרֵב יֵשׁ לוֹ לְהָעִיד עַל אוֹתָהּ קַרְקַע שֶׁהִיא שֶׁלְּשִׁמְעוֹן: שֶׁאֵין לוֹ בְּזֶה הֲנָיָה שְׁאִם לְקָחָהּ יְהוּדָה, הֲרֵי שָׂדֶה אַחֶרֶת שֶׁיִּפָּרַע מִמֶּנָּה בַּעַל חוֹבוֹ.

טו,ז וְכֵן לוֹקֵחַ רִאשׁוֹן מֵעִיד לְלוֹקֵחַ שֵׁנִי שֶׁלָּקַח אַחֲרוֹן, שֶׁזּוֹ הַשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ וְהוּא שֶׁיֵּשׁ לַמּוֹכֵר שָׂדֶה בַּת חוֹרִין, כְּנֶגֶד דְּמֵי שָׂדֶה זוֹ שֶׁלְּלוֹקֵחַ הָרִאשׁוֹן: שֶׁאֵין לְלוֹקֵחַ רִאשׁוֹן הֲנָיָה בַּעֲמִידַת זוֹ הַשָּׂדֶה בְּיַד לוֹקֵחַ שֵׁנִי שֶׁאֲפִלּוּ נִטְרָף לוֹקֵחַ הָרִאשׁוֹן, עַל הַמּוֹכֵר הוּא חוֹזֵר, וַהֲרֵי יֵשׁ לוֹ שָׂדֶה אַחֶרֶת, שֶׁיִּגְבֶּה מִמֶּנָּה.

הִלְכוֹת עֵדוּת פֶּרֶק טז

טז,א רְאוּבֵן שֶׁגָּזַל שָׂדֶה אוֹ טְלִית מִשִּׁמְעוֹן, וּבָא יְהוּדָה וְעָרַעַר עַל רְאוּבֵן וְאָמַר, שָׂדֶה זוֹ אוֹ טְלִית זוֹ שֶׁלִּי הִיא אֵין שִׁמְעוֹן יָכוֹל לְהָעִיד לִרְאוּבֵן שֶׁאֵין זוֹ הַשָּׂדֶה שֶׁלִּיהוּדָה, וְלֹא זוֹ הַטְּלִית שֶׁלִּיהוּדָה: שֶׁהֲרֵי שִׁמְעוֹן רוֹצֶה לְהַעְמִיד שָׂדֶה זוֹ וּטְלִית זוֹ בְּיַד רְאוּבֵן, שֶׁהוּא טוֹעֵן שֶׁהוּא גְּזֵלָה מִמֶּנּוּ, כְּדֵי שֶׁיַּחְזִרוּ לוֹ מִיַּד הַגַּזְלָן שֶׁהֲרֵי אִפְשָׁר שֶׁתִּהְיֶה הָרְאָיָה שֶׁלְּשִׁמְעוֹן שֶׁמּוֹצִיא בָּהּ מִיַּד רְאוּבֵן, אִפְשָׁר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא בָּהּ מִיַּד יְהוּדָה.

טז,ב וְכֵן אִם מָכַר רְאוּבֵן הַשָּׂדֶה הַגְּזוּלָה, אוֹ הוֹרִישָׁהּ לְלֵוִי, וּבָא יְהוּדָה לְעָרַעַר עַל לֵוִי אֵין שִׁמְעוֹן מֵעִיד שֶׁאֵינָהּ שֶׁלִּיהוּדָה, שֶׁמָּא נַחַת יֵשׁ לוֹ לְהוֹצִיאָהּ מִיַּד לֵוִי.

טז,ג מָכַר הַטְּלִית הַגְּזוּלָה לְלֵוִי, וּבָא יְהוּדָה לְעָרַעַר אִם מֵת רְאוּבֵן, שִׁמְעוֹן מֵעִיד עָלֶיהָ שֶׁאֵינָהּ שֶׁלִּיהוּדָה: שֶׁהֲרֵי אֵין טְלִית זוֹ חוֹזֶרֶת לְשִׁמְעוֹן לְעוֹלָם, שֶׁכְּבָר קָנָה אוֹתָהּ הַלּוֹקֵחַ בְּיֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת; וּכְבָר מֵת רְאוּבֵן הַגַّזְלָן, וְאֵין לוֹ מִמִּי יִטֹּל דְּמֶיהָ.

טז,ד אֲבָל אִם עֲדַיִן רְאוּבֵן קַיָּם אֵין שִׁמְעוֹן מֵעִיד, אַף עַל הַטְּלִית: שֶׁהֲנָיָה לוֹ שֶׁלֹּא תַעֲמֹד בְּיַד יְהוּדָה, כְּדֵי שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁרְאוּבֵן גְּזָלָהּ, וִישַׁלֵּם לוֹ דְּמֶיהָ. וְכֵן אִם הָיְתָה הַטְּלִית בְּיַד יוֹרְשֵׁי רְאוּבֵן, אֵין שִׁמְעוֹן מֵעִיד עָלֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁסּוֹפָהּ, אִם תַּעֲמֹד בְּיַד הַיּוֹרֵשׁ, לַחְזֹר לוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

טז,ה רְאוּבֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְשִׁמְעוֹן שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת, וּבָא יְהוּדָה לְעָרַעַר עַל שִׁמְעוֹן וּלְהוֹצִיאָהּ מִתַּחַת יָדוֹ אֵין רְאוּבֵן מֵעִיד לוֹ עָלֶיהָ: שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו אַחֲרָיוּתָהּ, הֲרֵי הוּא רוֹצֶה שֶׁתַּעֲמֹד בְּיַד שִׁמְעוֹן כְּדֵי שֶׁיָּבוֹא

בַּעַל חוֹב שֶׁלְּרָאוּבֵן, וְיִטְרֹף אוֹתָהּ בְּחוֹבוֹ וְלֹא יִהְיֶה "לוֹוֶה רָשָׁע, וְלֹא יְשַׁלֵּם".

טז,ו רְאוּבֵן שֶׁמָּכַר פָּרָה אוֹ טַלִּית לְשִׁמְעוֹן, וּבָא יְהוּדָה לְעָרְעַר וּלְהוֹצִיאָהּ מִיַּד שִׁמְעוֹן רְאוּבֵן מֵעִיד לוֹ עָלֶיהָ שֶׁהִיא שֶׁלְּשִׁמְעוֹן: שֶׁאִפְּלוּ עָמְדָה בְּיַד שִׁמְעוֹן אֵין בַּעַל חוֹבוֹ שֶׁלְּרָאוּבֵן טוֹרֵף מִן הַמִּטַּלְטְלִין, וְאִפְּלוּ הָיוּ הַפּוֹתִיקִי.

טז,ז בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהָיָה שִׁמְעוֹן מוֹדֶה שֶׁזּוֹ הַפָּרָה וְהַטַּלִּית הֵן שֶׁלְּרָאוּבֵן הַמּוֹכֵר בַּוַּדַּאי, וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֱמֶת הֵן שֶׁלּוֹ. אֲבָל אִם לֹא הוֹדָה שִׁמְעוֹן, אֵין רְאוּבֵן מֵעִיד לְאַבֵּד זְכוּת יְהוּדָה: שֶׁאִם תֵּצֵא מִתַּחַת יַד שִׁמְעוֹן יַחְזֹר שִׁמְעוֹן, וְיִתְבַּע רְאוּבֵן בַּדָּמִים, וְיֹאמַר לוֹ מָכַרְתָּ לִי דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלְּךָ, שֶׁהֲרֵי בָּאוּ עֵדִים שֶׁהֵן שֶׁלִּיהוּדָה.

טז,ח בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁיָּעִיד רְאוּבֵן לְאַבֵּד זְכוּת יְהוּדָה, וַיַּעֲמִיד הַמִּטַּלְטְלִין בְּיַד שִׁמְעוֹן כְּשֶׁבָּאוּ עֵדִים וְהֵעִידוּ, שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים רְאוּבֵן זֶה שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ קַרְקַע מֵעוֹלָם. אֲבָל אִם לֹא בָּאוּ עֵדִים בְּכָךְ, אַף עַל הַפָּרָה וְהַטַּלִּית אֵינוֹ מֵעִיד.

טז,ט וְלָמָּה אֵינוֹ מֵעִיד עֲלֵיהֶן: שֶׁמָּא הִקְנָה אוֹתָם לְבַעַל חוֹבוֹ עַל גַּב הַקַּרְקַע, וְכָתַב לוֹ קִנֵּה וְהִקְנָה לוֹ מִטַּלְטְלִין עַל גַּב הַקַּרְקַע, שֶׁנִּמְצָא בַּעַל חוֹב טוֹרֵף, אַף הַפָּרָה וְהַטַּלִּית; לְפִיכָךְ לֹא יָעִיד עֲלֵיהֶן, שֶׁהֲרֵי רוֹצֶה לְהַעֲמִידָן בְּיַד שִׁמְעוֹן, כְּדֵי שֶׁיָּבוֹא בַּעַל חוֹב שֶׁלּוֹ, וְיִטְרֹף אוֹתָן.

טז,י וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ הַדְּרָכִים. וּדְבָרִים אֵלּוּ אֵינָן תְּלוּיִין אֶלָּא בְּדַעַת הַדַּיָּן וְעִצָּם בִּינָתוֹ, שֶׁיָּבִין בְּעִיקְּרֵי הַמִּשְׁפָּטִים, וְיֵדַע דָּבָר הַגּוֹרֵם לְדָבָר אַחֵר, וַיַּעֲמִיק לִרְאוֹת: אִם יִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לְזֶה הָעֵד צַד הֲנָיָה בָּעוֹלָם בְּעֵדוּת זוֹ, אַפִּלּוּ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה וְנִפְלָאָה הֲרֵי זֶה לֹא יָעִיד בָּהּ.

טז,יא וּכְדֶרֶךְ שֶׁלֹּא יָעִיד בְּדָבָר זֶה, שֶׁמָּא נוֹגֵעַ בְּעֵדוּתוֹ הוּא כָּךְ לֹא יָדוּן בְּאוֹתוֹ דָּבָר. וְכֵן שְׁאָר מִינֵי הַפִּסְלָנוּת כְּשֵׁם שֶׁפּוֹסְלִין בָּעֵדִים, כָּךְ פּוֹסְלִין בַּדַּיָּנִין.

טז,יב וּלְפִיכָךְ אֵין סוֹמְכִין בַּסַּנְהֶדְרִין שְׁנַיִם הַקְּרוֹבִים זֶה לְזֶה, בֵּין בְּסַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה בֵּין בְּסַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה. אֲבָל אֵלּוּ שֶׁמּוֹסִיפִין עַד שִׁבְעָה לְעַבֵּר הַשָּׁנָה, כְּמוֹ שֶׁבַּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ יֵרָאֶה לִי שֶׁאִם הָיָה בָּהֶן קָרוֹב, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם.

טז,יג כָּל הַכָּשֵׁר לָדוּן, כָּשֵׁר לְהָעִיד. וְיֵשׁ כָּשֵׁר לְהָעִיד, וְאֵינוֹ כָּשֵׁר לָדוּן: הָאוֹהֵב, וְהַשּׂוֹנֵא, וְהַגֵּר, וְהַמְּשֻׁחְרָר, וְכֵן הַזָּקֵן, וְהַסָּרִיס, וְהַמַּמְזֵר, וְסוֹמָה בְּאַחַת מֵעֵינָיו כְּשֵׁרִים לְהָעִיד, וְאֵינָן כְּשֵׁרִים לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁבַּאַרְנוּ.

הִלְכוֹת עֵדוּת פֶּרֶק יז

יז,א מִי שֶׁהֵעִידוּ לוֹ אֲנָשִׁים רַבִּים וּגְדוֹלִים בְּחָכְמָה וּבִירְאָה, שֶׁהֵם רָאוּ פְּלוֹנִי שֶׁעָבַר עֲבֵרָה פְּלוֹנִית, אוֹ שֶׁלָּוָה מִפְּלוֹנִי אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מַאֲמִין הַדָּבָר בְּלִבּוֹ כְּאִלּוּ רָאָהוּ לֹא יָעִיד, עַד שֶׁיִּרְאֶה הַדָּבָר בְּעֵינָיו, אוֹ יוֹדֶה לוֹ הַלּוֹוֶה מִפִּיו וְיֹאמַר לוֹ, הֵיה עָלַי עֵד: שֶׁנֶּאֱמַר "אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע". וְאֵין לָךְ עֵדוּת שֶׁמִּתְקַיֶּמֶת בִּרְאִיָּה אוֹ בִּידִיעָה, אֶלָּא עֵדוּת מָמוֹן. וְכָל הַמֵּעִיד מִפִּי אֲחֵרִים הֲרֵי זֶה עֵד שֶׁקֶר, וְעוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר".

יז,ב לְפִיכָךְ מְאַיְּמִין אַף עַל עֵדֵי מָמוֹן. וְכֵיצַד מְאַיְּמִין עַל עֵדֵי מָמוֹן: מְאַיְּמִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי

הַכֹּל, וּמוֹדִיעִין אוֹתָם כּוֹחַ עֵדוּת הַשֶּׁקֶר, וּבֹשֶׁת הַמֵּעִיד בָּהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלָעוֹלָם הַבָּא; וְאַחַר כָּךְ מוֹצִיאִין אֶת כָּל הָאָדָם לָחוּץ, וּמְשַׁיְּרִין אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּעֵדִים, וְאוֹמְרִין לוֹ, אֱמֹר הֵיאַךְ אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה חַיָּב לְזֶה.

יז,ג אִם אָמַר הוּא אָמַר לִי, חַיָּב אֲנִי לוֹ, אִישׁ פְּלוֹנִי אָמַר לִי, שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם: עַד שֶׁיֹּאמַר בְּפָנֵינוּ הוֹדָה לוֹ, שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ. וְהָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הָעֵד הַשֵּׁנִי, וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ כָּךְ. נִמְצְאוּ דִּבְרֵיהֶם מְכַוְּנִין נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בַּדָּבָר, וְגוֹמְרִין הַדִּין.

יז,ד הַמַּטְמִין עֵדִים לַחֲבֵרוֹ, וְהוֹדָה לוֹ בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ, וְהָעֵדִים רוֹאִין וְשׁוֹמְעִין שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ, וַדַּאי יֵשׁ לְךָ אֶצְלִי כָּךְ וְכָךְ, אֲבָל אֲנִי מִתְיָרֵא, שֶׁמָּא תִּכְפֵּנִי בַּדִּין לְמָחָר הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ עֵדוּת: עַד שֶׁיּוֹדֶה בִּפְנֵי עֵדִים.

יז,ה אֶחָד הַמּוֹדֶה בִּפְנֵי עֵדִים, וְאָמַר דֶּרֶךְ הוֹדָיָה זֶה יֵשׁ לוֹ אֶצְלִי כָּךְ וְכָךְ, אוֹ שֶׁאָמַר אַתֶּם עֵדַי, אוֹ הֱיוּ עָלַי עֵדִים בֵּין שֶׁאָמַר הַלְוָוָה, בֵּין שֶׁאָמַר הַמַּלְוֶה וְשָׁתַק הַלְוָוָה דֶּרֶךְ מַאֲמִין לִדְבָרָיו הֲרֵי אֵלּוּ עֵדִים. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם קָנוּ מִיָּדוֹ, אוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם כִּתְבוּ עָלַי שְׁטָר שֶׁיֵּשׁ לְזֶה אֶצְלִי כָּךְ וְכָךְ, וְכָל כֵּיוֹצָא בִּדְבָרִים אֵלּוּ הֲרֵי הֵן הוֹדָיָה, וּמְעִידִין עַל פִּיהָ.

יז,ו תַּלְמִיד שֶׁאָמַר לוֹ רַבּוֹ, יוֹדֵעַ אַתָּה שֶׁאִם נוֹתְנִין לִי כָּל מָמוֹן הָעוֹלָם אֵינִי מְשַׁקֵּר, מָנָה לִי אֵצֶל פְּלוֹנִי וְיֵשׁ לִי עָלָיו עֵד אֶחָד, לֵךְ וְהִצְטָרֵף עִמּוֹ אִם נִצְטָרַף, הֲרֵי זֶה עֵד שֶׁקֶר. אָמַר לוֹ בּוֹא וַעֲמֹד עִם הָעֵד, וְלֹא תָּעִיד, אֵלָּא כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה הַלְוָוָה וְיִכָּפֵד וְיַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁאַתֶּם שְׁנֵי עֵדִים, וְיוֹדֶה מֵעַצְמוֹ הֲרֵי זֶה אָסוּר לוֹ לַעֲמֹד וּלְהֵרָאוֹת שֶׁהוּא עֵד, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מֵעִיד. וְעַל זֶה וְכַיּוֹצֵא בּוֹ נֶאֱמַר "מִדְּבַר שֶׁקֶר, תִּרְחָק".

יז,ז הַשּׁוֹכֵר עֵדֵי שֶׁקֶר לְהָעִיד לַחֲבֵרוֹ פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. וְכֵן עֵד שֶׁכָּבַשׁ עֵדוּתוֹ, וְלֹא הֵעִיד פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּב בְּדִינֵי שָׁמַיִם.

הִלְכוֹת עֵדוּת פֶּרֶק יח

יח,א מִי שֶׁהֵעִיד בְּשֶׁקֶר, וְנוֹדַע בְּעֵדִים שֶׁהֵעִיד בְּשֶׁקֶר זֶה הוּא הַנִּקְרָא עֵד זוֹמֵם. וּמִצְוַת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת לוֹ, כְּמוֹ שֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹת בְּעֵדוּתוֹ: אִם בַּעֲבֵרָה שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ סְקִלָּה הֵעִידוּ וְהוּזַמּוּ, נִסְקָלִין כֻּלָּן; וְאִם שְׂרֵפָה, נִשְׂרָפִין; וְכֵן שְׁאָר הַמִּיתוֹת.

יח,ב וְאִם הֵעִידוּ בְּמַלְקוֹת לוֹקֶה כָּל אֶחָד מֵהֶן, כִּשְׁאָר מְחַיְּבֵי מַלְקוֹת: אוֹמְדִין כֹּחוֹ, וּמַכִּין אוֹתוֹ. וְאִם הֵעִידוּ עָלָיו לְחַיְּבוֹ מָמוֹן מְשַׁלְּשִׁין הַמָּמוֹן בֵּינֵיהֶן לְפִי מִנְיַן הָעֵדִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד חֵלֶק הַמַּגִּיעַ לוֹ; וְאֵינָן לוֹקִין בִּמְקוֹם תַּשְׁלוּמִין.

יח,ג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּעֵדִים שֶׁהוּזַמּוּ. אֲבָל שְׁתֵּי כִּתֵּי עֵדִים הַמַּכְחִישׁוֹת זוֹ אֶת זוֹ, אֵין כָּאן עֵדוּת; וְאֵין עוֹנְשִׁין אֶת אַחַת מֵהֶן, לְפִי שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים מִי הִיא הַכַּת הַשַּׁקְרָנִית.

יח,ד וּמַה בֵּין הַכְּחָשָׁה לַהֲזָמָה: הַהַכְחָשָׁה בְּעֵדוּת עַצְמָהּ זֹאת אוֹמֶרֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה, וְזֹאת אוֹמֶרֶת לֹא הָיָה, אוֹ יָבוֹא מִכְּלַל דִּבְרֵיהָ, שֶׁלֹּא הָיָה. וְהַהַזָּמָה בָּעֵדִים עַצְמָן; וְאֵלּוּ הָעֵדִים שֶׁהֻזְּמוּם אֵינָן יוֹדְעִים אִם נִהְיָה הַדָּבָר, אוֹ לֹא נִהְיָה.

יח,ה כֵּיצַד: עֵדִים שֶׁבָּאוּ וְאָמְרוּ, רָאִינוּ זֶה שֶׁהָרַג אֶת זֶה, אוֹ לָוָה מִזֶּה, בְּיוֹם פְּלוֹנִי

בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְאַחַר שֶׁהֵעִידוּ וְנִבְדְּקוּ, בָּאוּ שְׁנַיִם עֵדִים אֲחֵרִים וְאָמְרוּ, בְּיוֹם זֶה וּבְמָקוֹם זֶה הָיִינוּ עִמָּכֶם וְעִם אֵלּוּ כָּל הַיּוֹם, וְלֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם, לֹא זֶה הָרַג אֶת זֶה, וְלֹא זֶה הִלְוָה אֶת זֶה הֲרֵי זוֹ הַכְּחָשָׁה.

יח,ו וְכֵן אִם אָמְרוּ לָהֶם, הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִים כָּךְ, וְזֶה הַהוֹרֵג אוֹ הַנֶּהֱרָג אוֹ הַלּוֹוֶה אוֹ הַמַּלְוֶה, הָיָה עִמָּנוּ בְּיוֹם זֶה בִּמְדִינָה אַחֶרֶת הֲרֵי זוֹ עֵדוּת מֻכְחֶשֶׁת: שֶׁזֶּה כְּמִי שֶׁאָמַר לֹא הָרַג זֶה אֶת זֶה, וְלֹא זֶה הִלְוָה זֶה שֶׁהֲרֵי עִמָּנוּ הָיָה, וְלֹא נִהְיָה דָּבָר זֶה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ.

יח,ז אֲבָל אִם אָמְרוּ לָהֶם, אָנוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם זֶה הָרַג זֶה בְּיוֹם זֶה בִּירוּשָׁלַיִם, כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִין, אוֹ לֹא הֲרָגוֹ, וְאָנוּ מְעִידִים, שֶׁאַתֶּם עַצְמְכֶם הֱיִיתֶם עִמָּנוּ בְּיוֹם זֶה בְּכָל הֲרֵי אֵלּוּ זוֹמְמִין, וְנֶהֱרָגִין אוֹ מְשַׁלְּמִין: הוֹאִיל וְהָעֵדִים שֶׁהֵזִּימוּ אוֹתָם לֹא הִשְׁגִּיחוּ עַל עַצְמָהּ שֶׁלְּעֵדוּת כְּלָל, אִם הִיא אֱמֶת אוֹ שֶׁקֶר. וְזֶה שֶׁהֶאֱמִינָה תּוֹרָה עֵדִים הָאַחֲרוֹנִים עַל הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים, גְּזֵרַת הַכָּתוּב הִיא.

יח,ח אֲפִלּוּ הָיוּ הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים מֵאָה, וּבָאוּ שְׁנַיִם וְהֵזִּימוּם וְאָמְרוּ לָהֶם, אָנוּ מְעִידִים שֶׁאַתֶּם הַמֵּאָה, כֻּלְּכֶם עִמָּנוּ הֱיִיתֶם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֲרֵי אֵלּוּ נֶעֱנָשִׁין עַל פִּיהֶם: שֶׁהַשְּׁנַיִם כְּמֵאָה, וּמֵאָה כִּשְׁנַיִם. וְכֵן בִּשְׁתֵּי כִּתֵּי עֵדִים הַמַּכְחִישׁוֹת זוֹ אֶת זוֹ אֵין הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב, אֶלָּא דּוֹחִין אֶת שְׁתֵּיהֶן.

יח,ט עֵדִים זוֹמְמִין, אֵינָן צְרִיכִין הַתְרָאָה. וְעֵדִים שֶׁהֻכְּחֲשׁוּ, וּלְבַסּוֹף הוּזְּמוּ הֲרֵי אֵלּוּ נֶהֱרָגִין, אוֹ לוֹקִין, אוֹ מְשַׁלְּמִין: מִפְּנֵי שֶׁהַהַכְחָשָׁה תְּחִלַּת הַזְּמָה הִיא, אֶלָּא שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה.

יח,י אֵין מְזִימִין אֶת הָעֵדִים, אֶלָּא בִּפְנֵיהֶם; וּמַכְחִישִׁין אֶת הָעֵדִים, שֶׁלֹּא בִּפְנֵיהֶם. וְעֵדִים שֶׁהוּזְּמוּ שֶׁלֹּא בִּפְנֵיהֶם, הֲרֵי הֻכְחֲשׁוּ; לְפִיכָךְ אִם מֵתוּ הָעֵדִים שֶׁהֻזִּימוּם קֹדֶם שֶׁיָּזִימוּ אוֹתָם בִּפְנֵיהֶם אֵין כָּאן עֵדוּת, שֶׁהֲרֵי הִכְחִישׁוּ זוֹ אֶת זוֹ.

יח,יא עֵדֵי נְפָשׁוֹת שֶׁהֻכְחֲשׁוּ וְלֹא הוּזְּמוּ אֲפִלּוּ בָּא הַנֶּהֱרָג בְּרַגְלָיו, אֵינָן לוֹקִין: מִפְּנֵי שֶׁהוּא לָאו שֶׁנִּתַּן לְאַזְהָרַת מִיתַת בֵּית דִּין, וְאֵין לוֹקִין עָלָיו. אֲבָל בֵּית דִּין מַכִּין אוֹתָן מַכַּת מַרְדּוּת, כְּפִי מַה שֶּׁיִּרְאוּ.

יח,יב עֵדִים זוֹמְמִין צְרִיכִין הַכְּרָזָה. וְהֵיאַךְ הִיא הַהַכְרָזָה שֶׁלָּהֶן: כּוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין לְכָל עִיר וְעִיר, פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הֵעִידוּ בְּכָךְ וְכָךְ וְהוּזְּמוּ; וַהֲרַגְנוּם, אוֹ לָקוּ בְּפָנֵינוּ, אוֹ עָנַשְׁנוּ אוֹתָם כָּךְ וְכָךְ דִּינָרִין: שֶׁנֶּאֱמַר "וְהַנִּשְׁאָרִים, יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ".

יח,יג חִיּוּב הָעֵדִים הַזּוֹמְמִין לְשַׁלֵּם בִּמְקוֹם שֶׁחַיָּבִין לְשַׁלֵּם קְנָס הוּא, וּלְפִיכָךְ אֵין מְשַׁלְּמִין עַל פִּי עַצְמָן. כֵּיצַד: הֲרֵי שֶׁהֵעִידוּ, וְנֶחְקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ שְׁנֵיהֶם עֵדוּת שֶׁקֶר הֵעַדְנוּ, וְאֵין לְזֶה אֵצֶל זֶה כְּלוּם, אוֹ שֶׁאָמְרוּ הֵעַדְנוּ עַל זֶה בְּכָךְ וְכָךְ, וְהוּזַּמְנוּ אֵין מְשַׁלְּמִין עַל פִּיהֶם.

יח,יד אֲבָל אִם אָמְרוּ הֵעַדְנוּ עַל זֶה, וְהוּזַּמְנוּ בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁלְּפְלוֹנִי, וְנִתְחַיַּבְנוּ לִתֵּן לוֹ כָּךְ וְכָךְ הֲרֵי אֵלּוּ מְשַׁלְּמִין, שֶׁזּוֹ הוֹדָאָה בְּמָמוֹן שֶׁנִּגְמַר דִּינָם לִתֵּן אוֹתוֹ. וְאִם אָמַר הָאֶחָד כָּךְ, מְשַׁלֵּם חֶלְקוֹ.

21 DEC — ראשון Sunday — א 1

ז דחנוכה, ב' דראש חודש טבת 7th Day of Chanukah

עלות השחר	6:04	נץ החמה	7:17
סו"ז קר"ש - מג"א	8:59	סו"ז קר"ש - גר"א	9:35
סו"ז תפלה - מג"א	9:57	סו"ז תפלה - גר"א	10:21
שקיעה	4:31	צה"כ לשיטת ר"ת	5:44

בבלי: זבחים צח
ירושלמי: נזיר יז
תוספתא: מקואות ב
נ"ך: איוב ב
רמב"ם: עדות יב

22 DEC — שני Monday — ב 2

זאת חנוכה 8th Day of Chanukah

עלות השחר	6:04	נץ החמה	7:17
סו"ז קר"ש - מג"א	8:59	סו"ז קר"ש - גר"א	9:35
סו"ז תפלה - מג"א	9:58	סו"ז תפלה - גר"א	10:22
שקיעה	4:32	צה"כ לשיטת ר"ת	5:45

בבלי: זבחים צט
ירושלמי: נזיר יח
תוספתא: מקואות ג
נ"ך: איוב ג
רמב"ם: עדות יג

23 DEC — שלישי Tuesday — ג 3

עלות השחר	6:05	נץ החמה	7:18
סו"ז קר"ש - מג"א	9:00	סו"ז קר"ש - גר"א	9:36
סו"ז תפלה - מג"א	9:58	סו"ז תפלה - גר"א	10:22
שקיעה	4:33	צה"כ לשיטת ר"ת	5:45

בבלי: זבחים ק
ירושלמי: נזיר יט
תוספתא: מקואות ד
נ"ך: איוב ד
רמב"ם: עדות יד

24 DEC — רביעי Wednesday — ד 4

עלות השחר	6:05	נץ החמה	7:18
סו"ז קר"ש - מג"א	9:00	סו"ז קר"ש - גר"א	9:36
סו"ז תפלה - מג"א	9:59	סו"ז תפלה - גר"א	10:23
שקיעה	4:33	צה"כ לשיטת ר"ת	5:46

בבלי: זבחים קא
ירושלמי: נזיר כ
תוספתא: מקואות ה
נ"ך: איוב ה
רמב"ם: עדות טו

25 DEC — חמישי Thursday — ה 5

עלות השחר	6:06	נץ החמה	7:19
סו"ז קר"ש - מג"א	9:01	סו"ז קר"ש - גר"א	9:37
סו"ז תפלה - מג"א	9:59	סו"ז תפלה - גר"א	10:23
שקיעה	4:34	צה"כ לשיטת ר"ת	5:47

בבלי: זבחים קב
ירושלמי: נזיר כא
תוספתא: מקואות ו
נ"ך: איוב ו
רמב"ם: עדות טז

26 DEC — ששי Friday — ו 6

עלות השחר	6:06	נץ החמה	7:19
סו"ז קר"ש - מג"א	9:01	סו"ז קר"ש - גר"א	9:37
סו"ז תפלה - מג"א	9:59	סו"ז תפלה - גר"א	10:23
שקיעה	4:34	צה"כ לשיטת ר"ת	5:47

בבלי: זבחים קג
ירושלמי: נזיר כב
תוספתא: מקואות ז
נ"ך: איוב ז
רמב"ם: עדות יז

הדלקת הנרות **4:17** Candle Lighting

27 DEC — שב"ק Shabbos — ז 7

הפטרה: ויהי דבר ד'

ויגש

עלות השחר	6:06	נץ החמה	7:19
סו"ז קר"ש - מג"א	9:01	סו"ז קר"ש - גר"א	9:37
סו"ז תפלה - מג"א	10:00	סו"ז תפלה - גר"א	10:24
שקיעה	4:35	צה"כ לשיטת ר"ת	5:48

בבלי: זבחים קד
ירושלמי: נזיר כג
תוספתא: מקואות ח
נ"ך: איוב ח
רמב"ם: עדות יח

זמן מוצש"ק **5:48** Shabbos Ends

דִּי קְדוּשָׁה פוּן חֲנוּכָּה קוּמְט פוּן דֶעם וָואס דֶער אֵייבֶּערשְׁטֶער הָאט אוּנְז מוֹחֵל גֶעוֶוען יוֹם כִּיפּוּר.
(לִיקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק ב' סִימָן ו')